

Ortadan çekilip kaybolan ahlâk nizâmı, hepimizin, hattâ bugünkü hayat şartlarının her türlü mâziye nazaran daha mükemmel olduğunu kendilerine bir teselli gibi kullanmaya özenenlerin bile, için için yattıkları bir kabrın, bir derdin, bir acının en ufak devkâm elimizde bırakmadı. Hayatımızı çekilmez bir yük haline koyan bu ahlâki sefaletin tâ içimizdeki müthiş manzarasını nasıl anlatabım: Sanki korkunç ve şerir bir varlık, perdenin arkasındaki o iğrenç yüzüğü ifrit etrafa saldırıyor. Gayzımız, isyanımız, son haddine gelmiş güya vurmak için, güya çarpmak için yumruğumuzu kaldırıyoruz. Fakat heyhat, kolumuz bir bez parçası gibi bitkin, kesilmiş bir halde kuvvetsiz yere düşüyor. Etrafımızdan inslat istiyoruz, gözlerimizin önünde kuvveti temsil eden zümre lâkayit gülüyor. Halka çevriliyoruz, cemaat sarhoştur, kendine gelebilecek kadar sızmış bir halde. Kime yalvaralım? Nereye çevrilelim?..

**NURETTİN
TOPÇU**

**BÜTÜN
ESERLERİ
3**

**ahlâk
nizâmı**

1. b. 1961, 2. b. 1970, 3. b. Kasım 1997, 4. b. Mart 1999
5. Baskı: Mart 2008

Kapak Tasarımı: Ahmet Kut Süzile Dizini: Ayten Balıç

Baskın Yeri: A Ajans Reklamcılık Filanccılık Matb. San. ve Tic. Ltd. Ltd. Şti.
Beysan Sanayi Sitesi B10/1 Cad. Yayıncılar Birliği Sitesi
No: 32 Kaps No: 40 Yakuplu – Büyükdere / İstanbul

Çiğ: Güven Mücellit & Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Devokaldere Cad. Gelincik Sok. Güven İşhanı No: 6
Maltepecı – Bağcılar / İstanbul

Dağıtım ve Satış: Arın Basın Yayıncılık
Molla Fossari Sok. No: 28 Yıldız Han Giriş Kat
Tel: [212] 526 99 41 (3 hat) Faks: [212] 519 04 21
Cağaloğlu / İstanbul

Nurettin Topçu

AHLÂK NİZÂMI

Yayına hazırlayanlar:
Erol Erverdi - İsmail Kaya

DERGÂH YAYINLARI

Kıldırımcı Cad. Altın İş Merkezi No: 3/20 34112 Sultanahmet / İstanbul
Tel: [212] 518 95 78 (3 hat) Faks: [212] 518 95 81
www.dergahyayinlari.com / bilgi@dergahyayinlari.com

SUNUŞ

Cumhuriyet devri Türk düşüncesinin bereketli ve nadir mütefakirlerinden biri olan rahmetli Nurettin Topçu hocamızın bütün eserlerini vefatından yirmi yıl sonra topla olarak yeniden neşre ediyoruz. Aslında Dergi Yayınları olarak 1978 yılında böyle bir teşebbüsü başlatmış ve *Yarınki Türkiye* ile *Milliyetçiliğimizle esasları*'na aynı yıl yayımlanmışık. Fakat burada serdedilmesi uygun olmayan bazı sebepler yüzünden bu teşebbüs, Nurettin Bey'in Fransızca basılan doktora tezinin tercümesinin 1995'te *İlyas Ahlâk* adıyla basılmasına kadar akim kaldı.

1978 yılındaki teşebbüsümüzde Hoca'nın yazılarını yeni bir tasnife tabi tutarak yayımlanmayı düşürmüş ve neticede *Yarınki Türkiye* önceki iki baskısından nispeten farklı bir şekilde düzenlenirken *Milliyetçiliğimizle esasları* yeni bir kitap olarak ortaya çıkmıştı.

Şimdi gerçekleştirilmeye çalışığımız yayının prensiplerini ise şu şekilde özetleyebiliriz:

1. Nurettin Bey'in *Felsefe, Manâk, Psikoloji, Sosyoloji, Ahlâk* adlı ders kitaplarıyla doktora tezi *İlyas Ahlâk* ve doçentlik tezi *Bergson* dışta bırakılırsa diğer eserlerinin hepsi önceden yayımlanmış makalelerinin Hoca'nın önce çıkardığı ve yeniden yorumladığı belli konular ve kavramlar etrafında kitaplaştırılmasından ibarettir. Durum böyle olmakla beraber Hoca'nın sağlığında ve onun muvafakıyla oluşturmuş kitapların adlarını esas itibarıyla muhafaza etmeyi daha uygun gördük. Muhtevilerinin yakınlıklarını, hatta ayrılmazlıklarını hesaba katarak *İlâhî ve İnsanî'nin Mevâdî ve İstisnâ'ya, İradenin Dâvâ-*

stı ile *Devlet ve demokrasi*'yi birleştirdik. Bu kitapların kapaklarında içerdikleri iki kitabın da adı yer alacaktır.

2. Makale olarak yayımlanmakla beraber kitaplara girmemiş yazılar tespit edilerek bunların tamamına yakın kısmı, girebilecekleri kitapların, muhteva itibariyle uygun kısımlarına yerleştirilmiştir. Kitaplara yeni giren bu yazılarda teknik düzenlemeler hariç, hiçbir tasarrufta bulunulmamıştır. Nurettin Bey sağlığında kitaplaşan makalelerinde sınırlı oranda sadeleştirmeler ve çok az tadil ve tashihler yapmıştır. Bir kısmı Dergâh Yayınları arşivinde muhafaza edilen müellif tashihli nüshalardan yola çıkarak bu tadil ve sadeleştirmelerin fikrî bir değişiklik, hafifletme-kuvvetlendirme taşımadıkları söylenebilir. Yine de akademik çalışma yapacak olanların bunları ilk yayımlandıkları şekilleriyle karşılaştırmaları faydadan hâli değildir.

3. Bu yayın sırasında yapılan en önemli işlerden biri her yazının sonunda künyesini vermek olmuştur. Nurettin Topçu'nun fikrî mücadelesi, siyaseti, farklılığı ve tavrı açısından fevkalâde önemli olan bu kronoloji Cumhuriyet tarihimizde pek görülmeyen bir "duruş"un hikâyesini de sergileyecektir. Bir örnek vermek gerekirse Türkiye'de eşzamanlı olarak fazla örneği olmayan, Topçu'nun demokrasi kavramı etrafındaki tahlil ve tenkitlerini ihtiva eden yazılarının 60 ihtilâlinin akabinde yazılmış oldukları söylenebilir (Bu yazılar *Devlet ve demokrasi* kitabında yer almaktadır). Bu künyelerde yazının ilk yayınlandığı yer ve ardından yer aldığı kitap(lar) ve baskıları belirtilmiş, kitaplardaki şekli birden fazla yazının bir araya getirilmesinden meydana gelmişse bunlara da işaret edilmiştir.

Talep üzerine Topçu'nun bazı yazıları iktibas yoluyla başka dergilerde de yayımlanmıştır. Künyelerde rastlanacak birden fazla dergi veya gazete adı bu mükerrer neşirleri göstermektedir.

Künyelerde kitap isimlerinin, ilk harflerinden oluşan kısaltmaları konduğu için bunları alfabetik olarak vermek istiyoruz:

AN: Ahlâk nizamı,

BF: Büyük fetih,

DD: Devlet ve demokrasi,

GİZAG: Garbın ilim zihniyeti ve ahlâk görüşü,

İD: İradenin davası,

İİ: İslâm ve insan,

KKYN: Komünizme karşı yeni nizam,

KM: Kültür ve medeniyet,

MA: Mehmet Âkif,

ME: Milliyetçiliğimizin esasları,

MT: Mevlâna ve tasavvuf,

Ş: Şehit,

TMD: Türkiye'nin maarif dâvası,

VF: Varoluş Felsefesi,

VO: Var olmak,

YT: Yarınki Türkiye.

Birden fazla basılmış kitapların hangi baskılarında yazının yer aldığına da işaret edilmiştir. (Meselâ bir yazının sonunda "TMD/1, 2" denmişse bu o yazının *Türkiye'nin maarif dâvası*'nin 1. ve 2. baskılarında, "TMD/2" denmişse yalnız 2. baskıda yer aldığını göstermektedir). Yazının sonunda kitap kısaltmalarıyla ilgili bir not yoksa bu o yazının kitaplara ilk defa girdiğini ifade etmektedir.

4. Kitaplarda yer alan yazıların çok az bir kısmının ilk yayınlandıkları yer maalesef bulunamamıştır. Bu eksikliği ilgililerin ve okuyucuların da yardımlarıyla daha sonraki baskılarda tamamlayabileceğimizi düşünüyoruz. Künyeler için tamamen veya kısmen taradığımız dergiler şunlardır: *Hareket, Büyük doğu, Türk yurdu, Düşünen adam, İslâm, Sebilürreşad, Türk düşüncesi, Şule, Tohum, İslâm medeniyeti, Komünizme karşı mücadele, Yeni istiklâl, Türk ruhu, Serdengeçti, Asrın dini müslümanlık, Bizim Türkiye, Fetih, İslâm dünyası, Volkan, Ehli sünnet, Yeşil nur, Yaprak, Tek yol.*

5. Nurettin Bey'in fazla uzun sürmeyen, 1960 ve 1971 askerî müdahalesi sonrasında yoğunlaştıkları için hususi anlamları da olan gazete köşe yazarlıkları da olmuştur. *Havadis* (Osman Asyalı müste-

arıyla), *Son Havadis*, *Yeni İstanbul*, *Hürsöz* (Erzurum) ve *Akşam* gazeteleri bu açıdan önemli olmakla beraber bunların düzenli taranması ve toplanan yazıların tasnif edilmesi mümkün olmamıştır. Bu yüzden eldeki gazete yazılarının kitaplara serpiştirilmesi uygun görülmemiş, ileride yapılacak çalışmalarla gazete yazılarının müstakil kitaplar halinde yayımlanması düşünülmüştür. Bu taramalardan sonra Nurettin Bey'in tama yakın kronolojik bibliyografyası da ortaya çıkmış olacaktır.

6. Topçu'nun hikâyelerini bir araya getiren *Taşralı* kitabı ile programlara göre kısmî değişiklikler geçiren dört ders kitabı da külliyyat içinde neşredilecektir.

Yeni şekliyle Nurettin Topçu külliyyatını okuyucularımıza, Türk fikir ve kültür hayatına sunarken Hocamızı rahmetle yâd ediyoruz. Nur içinde yatsın.

DERGÂH YAYINLARI

İçindekiler

BİRİNCİ BÖLÜM/11

- Ahlâk nizâmı/13
- Devlet ve şahsiyet/20
- İktisadî ve içtimâî nizâm/25
- Eşitlik dâvası/32
- İstismanı kaldıran adalet/37
- Aradığımız nizâm/42
- Yeni nizâmın ana hatları/49
- Mektep/52
- Üniversite/57
- Gazeteler/63
- Millet basını/75
- Din hayatı/78
- Sanat ve umumî neşriyat/86
- Adalet dâvası/93
- Mukavele ve mülkiyet/97
- Maaş, miras ve kazanç şekilleri/101
- İş hayatı/105
- Ahlâk dâvamız/113
- Ahlâk yaralarımız/122

İKİNCİ BÖLÜM/141

- Türk-İslâm harikası/143
- Bizi yaşatan kuvvet/150
- Milliyetçilik/155
- Anadolu kültürü ve sosyalizm/160
- Sosyalist cemiyet nizâmı/164
- Ne için sosyalizm/169

İÇİNDEKİLER

- Sosyalizme karşı koyan kuvvetler/175
- Kapitalizmin dünyası/181
- Allahsız kazanç/186
- İşsizler/191
- Hakkın kuvveti/197

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM/203

- İnsanlar ve yahudiler/205
- Para ve yahudi/210
- İslâm dâvası ve Yahudilik/214
- Amerikan vahşeti/219

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM/225

- Komünizmin dünyası/227
- Sosyalizm ve şekilleri/231
- Komünizm/235
- Komünizm ve ideal/238
- Komünizm ve irade/241
- Diyalektik materyalizm/243
- Komünizm ve kâinatımız/247
- Komünizmin kaynatları/255
- Türkiye'de komünistlik/260
- Komünizmin mesuliyeti/266
- Komünizmin tatbikatı/271
- Komünizmin akibeti/274
- Komünizm ve millet/277
- Milliyetçiliğimizin karşısında komünizm/281
- Anarşizme karşı ahlâk nizâmı/285
- Maddeyi idare eden ruh/288
- Komünizm karşısında üniversitenin rolü/291
- Komünizme karşı Hristiyan âlemiyle elele vermeliyiz/299
- Komünizm karşısında yeni bir nizâm ideali/296
- İki dünya dâvası/302

BİRİNCİ BÖLÜM

AHLÂK NİZÂMI

Batan bir dünya nizâmının enkazı üzerindeyiz. Yeni bir nizâm, ahlâkta, hukukta, sanatta, dinde ve devlette insanlığa dayanacak yeni temeller bulmak zarureti neslimizin zayıf omuzlarını şiddetle sarsıyor. Bugün milletlerin mesuliyet hissine zere kadar kıymet vermeyen sahipleri, âlimler ve sanatkârlar, eğitim ve siyaset adamları, mahkemelerin ve üniversitelerin en azametli başları, asırlardan beri elde edilmiş pek çok şeyleri, bilerek, bilmeyerek feda ettikten sonra, çehrelerini her yerde bir perde arkasında saklamak lüzumunu duyuyorlar. Halkın huzuruna, ancak perdenin önünde bizi hayran eden, alkışlara lâyık güzel bir yüzle çıkıyorlar. Hele bir kere perdeyi sıyrın; arkasından çıkacak korkunç çehre, onların hakiki çehreleridir. Bu yüzden en az yarım asırdan beri durmadan işledikleri cinayetlerin ıstırahiyle gözleri dopdolu görünüyor. Lâkin, tövbe tahammülleri kalmamış. Bu karanlık ve meş'um yolda yürümek kararından hiçbir şey feda etmemişe benziyorlar. Hepsinin de çaresizliği belli, fakat hırslarını yenemiyorlar.

Son harp ve son yıllar her yerde insanlığın yüzündeki "incecik perdeyi" yırttı, ruhların hakiki çehresi meydana çıktı. Bunların eliyle ortadan kalkan sadece kıyafetler, başka yaşama tarzı, başka nakil vasıtaları, başka türlü şehirlerin hayatı değildir, aynı zamanda yıkılan bütün bir ahlâkın nizâmıdır. Bugün, münevverleri ve otorite rehberleriyle dopdolu bir şehirde bir gün olsun menfaatlerinizi emniyet edecek bir insan bulamıyorsunuz; herhangi bir nizâmı sağlayacak bir kuvvete sahip olamıyorsunuz; etrafınızda haksızlığa is-

yan eden bir ses duyamıyorsunuz. Sade alkışlar, utanma bilmez alkış sesleri. Biz, bu neslin bir zümre çocukları, bu şaşkınlık âvâzeleri arasında ölümler gibi perişan ve kapkara duvarların arasına tıkanmış halde ümitsiz yaşadık. Bu ümitsiz devirlerde çok kere gözlerimiz yaşla kapandı; içimiz dile gelerek dışarının haya bilmez nara-larına, ümitleri öldüren şaşkınlığına şöyle haykırmıştı: Bu alkışlayan, boyun eğmekten zevk alan, kirlenmiş şerefler dilenen insan zümresine nasıl bakalım? Her zaman, her yerde, bu kâh kadın, kâh kral heveslerini alkışlayan, kâh kral eteğini öpen, bu inanmayan, muzdarip olmayan ve isyan etmeyen muzır zümreyi gözlerimizden nasıl uzaklaştırmalı?

Ortadan çekilip kaybolan ahlâk nizâmı, hepimizin, hattâ bugünkü hayat şartlarının her türlü mâziye nazaran daha mükemmel olduğunu kendilerine bir teselli gibi kullanmaya özenenlerin bile, için için yaşattıkları bir kahrın, bir derdin, bir acının en ufak devâsını elimizde bırakmadı. Hayatımızı çekilmez bir yük haline koyan bu ahlâkî sefaletin tâ içimizdeki müthiş manzarasını nasıl anlatalım: Sanki korkunç ve şerir bir varlık, perdenin arkasındaki o iğrenç yüzlü ifrit etrafa saldırıyor. Gayzımız, isyanımız, son haddine gelmiş gûya vurmak için, gûya ezmek için yumruğumuzu kaldırıyoruz. Fakat heyhat, kolumuz bir bez parçası gibi bitkin, kesilmiş bir halde kuvvetsiz yere düşüyor. Etrafımızdan imdat istiyoruz, gözlerimizin önünde kuvveti temsil eden zümre lâkayit gülüyor. Halka çevriliyoruz, cemaat sarhoştur, kendine gelebilecek kadar sızmış bir halde. Kime yalvaralım? Nereye çevrilelim?..

Bir buçuk asırdan beri yapılan inkılâpların herbiri bir şekil değiştirmeden ibaret kaldı. Her inkılâbın kahramanı, milletin yaralı vücuduna yarayı örten yeni bir boya vurmakla onu kurtardığını sandı. Bu inkılâpların herbiri yeni bir İsrâfil sûru üflerken, o sesle kendinden geçen zavallı bir nesil, battığı denizin derinliklerinden suların üstüne yükselip bir an, havaya kavuşan şaşkın felâketzede gibi, "kurtuldum!" diye bağırdı. Halbuki, yakında hiçbir kıyı yoktu ve onun âkibeti az sonra, yine aynı sulara gömülme olacaktır. Bu gi-

dişte kurtuluş alâmetinin yokluğuna delil mi istiyorsunuz? İşte İstiklâl savaşında tek bir uzviyet halinde, canlı bir bütün gibi dünya önünde ayaklanan milletimizin içinde şimdi birlikten bahsetmek, düşünme, ahlâk ve iman birliğini kabul etmek çok güçleşmiştir.

Otuz yıl içerisinde, birbirinden ayrılan ve aralar açıldıkça açılan iki zümre, fikir ve hayat sahasında, ruh ve iman dünyasında, bugün, birbirleriyle boğuşmaktadırlar. Zamanımızın buhranı gerçek ifadesini bunların boğuşmasında buluyor. Bu iki zümreyi nasıl adlandıralım? Onlar kendilerinin ne olduklarını ve neyi istediklerini açıkça bilmiyorlar. Eski ile yeni deyin, muvafıkla muhalif deyin, mutaasıpla laik deyin, çalışanla kazanan deyin, isteyenle istemeyen deyin her halde bunların biri bir iradeyi benimseyen, öbürü bu iradeye düşman olandır. Hakk'ın hangi tarafta barındığını tayin edebilmek için önceden, bizi hakikate ulaştıracak bir metod, düşüncemiz için selâmete götürücü bir yol, aldatmaz, şaşırtmaz, tesir altında bunaltmaz bir rehber lâzım. Bir insanı, bir ferdi veya bir nesli çürütmek nasıl olur? Şüphesiz vicdan ve ahlâk değerlerine sistemli olarak karşı gelmekle, fakat daha önce ve bu denemede muvaffak olmak için onun sâlim düşüncesini, her engele rağmen hakikate götürecektir olan iz'an ve aklını şaşırtmak lâzımdır. İşte bugünkü nesil böyle bir suikasta uğramıştır. Filhakika, üzerinizde böyle bir akıl çürütme denemesi yapılmış gibi görünyorsunuz. Pek gevşemiş iradenizle takatsız mantığınızdan istifade eden düşmanın ne kadar insafsız olduğu da düşünülürse, halinizdeki bu felâketin derecesi ancak anlaşılır. Bu halin karakteristik birkaç çizgisini ortaya koymak belki faydalı olacaktır:

1. Sebep netice arasında bağlantı kurmasını bilmiyoruz. Bu en büyük tabiat kanununu, ilimlerin ve en eski insan zihniyetinin bile bağlanmak zorunda oluşu bu evrensel hakikatı tanımıyoruz. Eğer böyle olmasaydı, bugün ahlâk sefaleti veya içtimai felâketler, ideoloji buhranları halinde karşımıza çıkan şeylerin vaktiyle tohumları millî bünyemize atılmakta iken farkında olur ve sebeplerini yok etmeye çalışırdık. Çünkü, bunların hiçbirisi, yarım asır önce

millî bünyemiz istiklâl aşkıyla, birlikte ve bu memleketin öz çocukları olan kahramanlar elinde ayağa kalktığı zaman, bizde görülmüyordu. Bugün, ancak netice elde edildikten sonra, felâketin farkında olmak, insan zekâsının sebep tanıma kabiliyetinden mahrum oluşumuzun ifadesidir. Bu sebep-netice prensibini insan karakterine, şahsiyet meselesine tatbikte de güçlük çektiğimiz oldu. Aynı insanın çok kere sistemli fenalıklar yaptığı halde, bazan iyilikler yaparak iyi ve faziletli sayılabileceğine inandık. Bütün fena neticelerin, kötü eserlerin arkasında iyi sebepler aradık ve bu aldanişla aynı fena sebepleri daima tekrarladık. Başkalarının yalpak iradelerinin türlü şekillerde zıt tecellilerine inanmak ve bu halleri onlara bağışlayarak şahsiyetlerini tebcil etmek bizde bir irade gevşekliği olmaktan daha ileri şahsiyetlerimizin bir nevi iflâsı demek olan müsamaha hastalığına kadar vardı.

2. Aynı irade fâciası yüzünden, hayatımızı her sahada istilâ eden sahtekârlıkları hâdislerin hakiki hallerinden ayırd edemiyoruz. İncecik perdenin arkasında gizlenen sahte çehreler, şimdi de gözüktüğü ve gözükmek için fırsat gözledikleri gibi vaktiyle, azametli bir millet varlığını yerlere seren dindarların safında pusu kurmuştu. En mukaddes gayeyi bir ikbal ve servet vasıtası edinmesini bilenler, en yükseklerde sahtekârlık tahtlarını kurabilmek için, en mukaddes dâvaları istismar ederler. Vaktiyle, İslâm dini bunların şerir isteklerine âlet edilmişti; şimdi de türlü şekillerde aynı âkıbeta feda edilmek tehlikesindedir. Zira, her zaman, her hayatı batıran onun dışındaki düşmanları değildir, bu içerden harap eden sahtekârlardır. Bu hâdise, dinde olduğu gibi, millet hayatında da böyledir. Çok kere, aşırı ve ithamcı görünen milliyetçilerin geçmişleriyle hallerinin karşılaştırılması bize, en ibretli dersi verebilecektir. Bilhassa, bunların sözleriyle eserleri arasındaki korkunç tezat bizi namuslu yapmaya oldukça yeter şeylerdir.

3. Neslimiz, kendi iradesinden, kendi varlığından bile o kadar şüpheli ki, hayat ve mukadderatı hakkında bir hüküm verebilmek için mutlaka bir üstün otoritenin kuvvetine sığınmak lüzumunu du-

yuyor. O da yetmezse ölümlerden yardım istiyor. En esaslı hayat ve mukadderat dâvalarının hallinde, son hüküm olarak "falan böyle diyor, filân böyle demişti" sözü ile cemaatin şuur ve vicdanına zincir takıyoruz. Halbuki, ölümler ve başkaları, bizim düşüncemizin ârızasız işlemesi için ancak kendilerine danışılabilen birer yardımcı olurlar. Hükümlerimize onlar mühür basarlarsa, otoriteleri hakka karşı kullanılmış kalkan haline gelir. Ölümlerin fikir istibdadı bizim tahakkümümüz için kanlı bir bıçak olarak kullanılmasın. Allah emirlerinden başkasına itirazsız ve delilsiz inanmak, hele boyun eğmek mecburiyeti, yaşayanların iradelerinde tam bir çürüme işareti sayılmalıdır.

Anlaşıyor ki, düşüncemizde rönesans açan Descartes çoktan unutuldu. O, "hür olmayan düşüncenin düşünce sayılmayacağını" söylemişti. Her çürümüş zihniyetten, her skolastikten ruhları kurtaracak olan hürriyet, aşk ve ihtirasla kucaklandıktan sonra, artık bugüne kadar şu veya bu şekilde, din diye milliyet adı ile bize inandırılmış, doğru düşünme yollarımız tıkandıktan sonra insafsızca bize sunulmuş olan hatalardan kurtulma yollarını yine Descartes'tan öğreneceğiz. Bu yanlışlar, hem dışımızdan gelmiş, hem de içimizden taşmıştır. Dışarıdan gelen hatalardan sıyrılmamanın yolu, hiç olmazsa bir zaman için, artık hiçbir üstadın sözüne bağlanmamak, formüller ezberlememek, nutuklar dinlememek, bu yolda şimdiye kadar edinmiş olduğumuz gafletlerin hepsinden temizlenmek, hepsini atmak olacaktır. Tâ ki, düşüncemiz, bir benliğe, bir irade ve istiklâle sahip olabilsin. Bir kelime ile, bir düşünce olduğunun farkında olsun. Bugüne kadar tapındığımız mukaddesat, hür olabilmemiz için bir an olsun bizim dışımızda barınsınlar ve biz hür irade-mizle, sonra onların gerçek olanlarını seçip kabul edelim.

Bu yolda yürürken karşımıza çıkacak hakikatleri, eski inandıklarımıza uymuyor, eski vicdanımızı hırpalıyor diye reddetmiyeceğiz. Nefsimizin küçülmesi korkusuyla onlardan uzaklaşmıyacağız. Herşeyi bilmek, hâdiseler dünyasının, bizim bugüne kadar tanıdıklarımızın sınırları arasında kalan dünyadan ibaret olmadığını

anlamak ve hakikati, kızgın güneşin altında durmadan çalışan cesaretli bir çiftçi gibi toplamaktan çekinmeyeceğiz. Yapacağımız inkılâp böyle bir hakikat hasadının eseri olacaktır. Bu inkılâbı yapabilmek için evvelâ yakın tarihimizi bilelim. Gerçek büyüklerimizi tanıyalım. Eğer milletin bünyesinde bizdeki ruh ateşini hazırlayan büyük ve ateşli ruh sahipleri gelip geçtilerse bunu da öğrenelim. İnkılâplarımızı kimler, hangi zümreler, hangi memleket çocukları yaptı? Nasıl yaptılar? Âkibet ne oldu ve bu adamlar ne oldular? Ancak bunları hakkiyle bildikten sonra idealler sahibi olmağa çalışalım.

Hatanın içimizde çimlenen sebebi ihtiraslarımızdı. Onları en çok dış sebepler, haksız otoritelerin gösterdiği yanlış yollar bizde çimlendirdiler. Descartes bundan korunmak için; hükmü sonraya bırakmamızı tasviye ediyordu. Bugün bizden hüküm ve karar isteyen hayata kim cevap vermek hakkına sahiptir? Bugün çarpışan iki zümre duyuş ve düşünüşten, iki zat iradeden hangisi hayatımızı aydınlığa çıkarabilecek bir yolun başlangıcında bulunuyor? Bunu Descartes'ın hakikat araştırma metodu tayin edecektir: Hangisi ihtiraslarından sıyrılıp oldukça uzun bir devir içerisinde hükmünü veremiyerek bugüne kadar beklemişse, hakikat onun duyuşları içinde gizlenmiş olabilir. Şimdiye kadar acele hükümler vermeyip sade ezilen, ıstırap çeken, perde arasındaki çirkin yüzlerden öğrenen zümrenin bugüne kadar söz hakkına sahip olmayıp bekleyişi ona bugün gerçek hükme ulaşmak imkânını bağışlamıştır. Şimdi, söz onundur. İhtiraslarını bayrak gibi, otorite veya menfaat baltası halinde kullanmaktan korkmayan ve perdenin önüne geçtiği zaman, kendilerini pek mübarek gösteren yüzlerin, eğer onlar bugün olsun hakikata boyun eğmek istiyorlarsa, şimdiye kadar hükmünü, fikrini, dâvasını, aşkını kalbinde gizlemiş, rönesansın sâlim düşünme ahlâkına boyun eğmiş olanların arkasından yürümeleri lâzım gelecektir. Bu arkadan yürüyüş iradenin terki demek değildir. Metodu-muza uygun olmayan böyle bir prensibi kabul etmeyeceğiz. Bu sade hakkı teslim, kafile içinde safını bulmak ve hakikata doğru iler-

leyen bir kervanda ahlâk nizâmını şiar edinen zümrelerin birlikte yürüyüş şartı olacaktır.

İnsan olanların eserini takdirde güçlük çekmemizin sebebi ve insanlığı çiğneyenleri takdis etmemizin hikmeti, metotsuz düşünmek, aydınlıksız yolda yürümektir. Ruh için ilk aydınlık demek olan metot sayesinde bu hatalardan artık kurtulması gereken neslimiz, ahlâk dünyasında yeni bir nizâma ulaşmak, bir rönesans yapmak iktidarına da yine doğru düşünmek sayesinde kavuşabilecektir. Artık perdenin önünde bize gülümseyen sahtekâr yüze aldanmıyarak, o çehrenin bir perde arkasında, neslin gözlerinden, karanlık ve şerir yüzleri gizlediğini, bugün apaçık görenler; yalnız gözlerinin önündeki hâdiseyi değil, onun bütün sebeplerini de araştırmasını bilerek, alkış çirkâbı önünde sırttan muzaffer başları, zaman gelince perdenin arkasına gizlenen şerir yüzleri ve hem menfaatlerini hem de onlarınkine benzeyen ihtiraslarını korumak için, zulüm ve gururlara boyun eğmiş olan mes'uliyet duygusundan mahrum iradesiz zümreleri de itham etmesini bilecekler ve bu manzara karşısında, ancak mazlûmların sönük sesi ile, "insan olan bunları yapmaz" demiyecekler, umduğumuz kuvvet ve irade ile, "insan olan bunları yaptırmaz!" diye haykıracaklardır.

Hareket, II/1, Mart 1947; Son havadis, 6 Nisan 1961; AN/1, 2; Y773.

DEVLET VE ŞAHSİYET

Ruh, ifadenin kendi sahibi ile birlikte gözükmesidir. Ahlâk ise mesuliyetin iradesidir. Ferdin ahlâkını teşkil eden mesuliyet iradesi, devletteki hâkimiyette barınca, bundan devletin ahlâkı doğuyor. Mesih, kulların günahını satın almıştı. Büyük devlet adamı, milletin haklarını kurtarmak için, her türlü mesuliyeti kendi üzerine alan adamdır. Devlet cihazını bu mesuliyet iradesi kurarak ona istikamet verdiği zaman devlette selâmet başlar. Bu irade ve onu yaşatan şahıs ortada bulunamıyorsa, istediğiniz kadar demokratik rejimler icat ediniz, devlet yine yerinde sayar, yerlerde sürünür. Bunun içindir ki, düşünenler tarafından bugüne kadar, en iyi hükümet şekli diye muayyen birisi gösterilememiştir.

Demokrasi uzun bir tarih içinde zulüm yapan hükümdarların zulmünden korunmayı en fazla teminat altına alan rejimdir. Eğer, onun arkasında demokrasinin kendisinden başka bir kuvvet yaşamıyorsa, eğer böyle bir kuvvet en büyük mesuliyet iradesini en büyük hâkimiyetle birleştirmemişse, demokrasinin yapacağı iş, rüzgârlı ve yağmurlu bir yolculukta kırık ve her tarafı delik bir şemsiyenin yapabileceğinden ileri gidemez. Mahzur yukardan veya aşağıdan, veyahut her iki taraftan yani idare edenlerden veya halk tarafından gelebilir. Ya idare edenler demokrasiyi istismar ederler. Devlet reisi, kendi adına cumhurbaşkanı dedirtir; meclisi toplar. Lâkin, ordu kuvvetine veya başka bir kuvvete dayanarak emrine âmade kullar toplayıp onları doyurmakla, dilediğini yine kanun yaptırır; müstebit hükümdardan daha fazla ezer. İşlerin mesuliyeti-

ni de etrafına topladığı kâselis güruhuna yükler; sonunda çekilir, gider. Kâselisler ise, karınlarını doyurup da aşağı tabakanın arasına dağılınca ortada mesul bulunmaz, mesuliyet silinir. Asrımız demokrasileri, bazı yerlerde, bunun pek berbat misâllerini ortaya koymuşlardır.

Veyahut da iktidar, hakikaten halkın eline geçer. Halk içinde şahsî menfaatlerini, yani küçük ve göze görünmez istibdatlarını hâkim kılmak isteyenler, partiler kurar, partilerin içinde zümreler ve köşeler meydana getirirler. Mümessil salâhiyetiyle meclise girerler. Bunların meclisi, sade kendi emellerinin basamağı olacağından, millete bunlardan iyilik gelmez. Burada, her zümrenin millet saadet ve varlığından bir avuç kapmasını temin eden fikirler kanunlaştırılır. Memleket bunlar tarafından sömürülür, geriler ve sahibini arar. Sahip, millet mesuliyetini Allah emriyle üzerine alan insandır. Vicdandan fıskırıp ele ve dile gelen bu emir, eğer ilâhî bir kaynaktan gelmese insan, bu kadar ezici bir mesuliyeti, bir milletin mesuliyetini üzerine alamaz. Bazan bu mesuliyetin, Allahsızca da yüklenildiği vardır. Ancak, bu halde sebep, muvaffakiyet ihtirasıdır. Yürüyüş Allahsız olunca, ihtiraslar bir gün mutlaka devlet gemisini uçuruma götürür. Çünkü, halkın kontrolü ne kadar tam ve yerinde olsa bile, ihtiraslarımız zaman zaman şahsımız hesabına zar atmamıza sebep olurlar ve bir kumara bütün memleketi, bütün bir neslin eserini mahva götürürler.

Eski Yunan demokrasisinde, Alkibiyad, bu kumarbazlığın pek feci şaheserini vermişti. Buna mukabil Mark Orel, İmparator adını taşıdığı halde, milletin mesuliyetini, sahip olduğu hikmete aydınlık yapabildi. Bu misallerde demokrasinin yıkıcı ve imparatorluğun yapıcı olabildiğini görüyoruz. Devleti kurucu olan zümrede mesuliyet iradesi olmadıktan sonra, onun şekli ne olursa olsun, millet sahipsiz demektir. Onun sahibi, kendi kuvvetlerini en iyi kullanan ve bunu iyiye kullanmak için Allah'tan emir alan bir büyük iradenin iktidara ulaştığı yerde görülür.

Devlet, bir insandır ve bir fert gibi şahsiyet olarak meydana

gelir. Bu şahsiyet, millet yapısına en uygun teşkilâtı ortaya koyar. O, bu teşkilâtın içine en eksiksiz şekilde kendi iradesini yerleştirdiği takdirde teşkilâtın mânası olur ve böyle bir teşkilât muvaffakiyetlere götürür, kurucu olan şahsiyetin iradesi teşkilâttan önce gelir. O âdeta kaynağı millette bulunan iradenin sembolü ve kullanıcısı olur. Böyle bir şahsî iradeden ayrı, akla en uygun, genel bir devlet nizâmı düşünmek mânasızdır. Bu sebepten, her yerde devletin başka hayatı, başka özü, başka içi ve başka yapısı görülüyor.

Nizâm kurucu şahsiyet, kendisinden sonra, gelenekler ve âdetler bırakmak suretiyle, daha bir zaman bu nizâmın yürümesini sağlıyor. Ancak, tahripkâr zaman ve yıkıcı hırslar bu eseri çöktürmekte gecikmiyorlar. İlk ihtiras çelmesi devleti yuvarlıyor. Sonra gelen ihtiras dalgaları onu harap ediyorlar. Şayet zamanla yeni bir şuur uyanırsa, devlet hamuru yeniden yoğrulmak isteniyor.

O zaman, eğer yeniden devlet yapıcı fert yoksa, büyük mesuliyet sahipleri yetiştirmemişse hamura istediğiniz şekli verin, maya tutmuyor. Bir hastaya istediğimiz kıyafeti vermekle, onu gürbüz ve kifayetsiz yapamadığımız gibi, iradesiz devlete de hangi şekli verseniz, kimleri idare yerine getirseniz; yerde yatan millet idaresi böyle şekil incelikleriyle ayağa kalkamıyor.

Devlet bir insandır, dedik; eğer devlet kurucu olan şahsiyet yoksa devlet de olmaz. Böyle bir değil, bir çok fertler yetiştiren milletlerin devleti daima ayakta duruyor, esasen bütün mesele burada: İşimiz, acaip ve muammalı terkipler bulmaya çalışan büyücü gibi yeni devlet şekilleri araştırmak değil, millet mesuliyetini üzerine alacak büyük şahsiyetleri sabır ve tahammülle yetiştirmek olmalıdır. Esasen terbiye, tahammül işidir. Terbiye işi kıvamına gelip de böyle fertler yetiştirdiği gün, salâhiyet ve vukufumuz müsait ise, onlara devlet sahasında hareket işareti vermek yerinde olur. Zümrelerin ruhunu, çiftçinin emeğindeki sabırla yetiştirmeden, particalik yoluyla işe başlayanların ve böylelikle devleti selâmete çıkaracaklarını söyleyenlerin, sergilerdeki malını göz boyamakla acele

elden çıkarmak isteyen seyyar satıcılardan hiç farkı olmuyor. En büyük felâlet, halkın bunların birisine, bir gün aldanmak sevdasına kapılmasıdır.

Mesuliyet iradesinin Allah'tan geldiğini söylemiştik. Bundan, dinî devlet mi kastediyoruz?.. Asla. Din müesseseseleşince herhangi bir ferdin eline geçiyor. Bizim istediğimiz, devlet kurucusunun, kendi iradesini Allah'a teslim etmek dâvasıdır. Bu gidiş, bütün bir devlet psikolojisini yaratacaktır ve bu hal gerçekleşince, her millet dâvasının hesabı sorulduğunda; "ben yapmadım" diyen kalabalığın arasına dalarak yakasını sıyıran bedbaht vurguncuların yerine, kendisini itham için gelen İngiliz mahkeme heyetini tâ uzaklardan karşılamaya koşarak, onlara:

"Büyük Britanya hükümetinin kanunları çürümüştür. Ben onları bir Büyük Britanya vatandaşı sıfatıyla yok etmeye çalışıyorum ve ömrüm oldukça da çalışacağım. Bu, benim vazifem. Sizin de vazifeniz, ya bana kanunlarımızın emrettiği en büyük cezayı vermek, veyahut da istifa edip gitmektir" diye yüzlerle milyon insanın mesuliyetini başına basmış gürlenen Gandi'ler yetişecektir.

Bütün kâinatın gerçek sahip ve mesulü bir olan Allah'tır. Devlet idaresi de, onunla bizim aramızda birlik halinde gözüken bir irtibat iradesidir. Bu irade, bizimkinden çok ileri ve bizim ferdi irademizle ulaşılmaz bir mesuliyet sahası teşkil etmektedir. O âdeta, hepimizin bir ve bölünmez olan ruh hayatının, yeni kâinat ruhunun yeryüzünde belirtisidir. Hallac'ın "Ene'l-hak" yani "Ben hakikatim" sözü, cemaat karşısında devlet ruhunun dile gelmiş ifadesi olarak alınabilir. Devleti Allah'a en uzak mıntikalarda çoklukta dağıtarak yok eden madde olduğu gibi, onu Allah'a en yakın mıntıkada birlik yapan da ruhtur. Böyle bir ruha, herhangi bir şekilde sahip bulunmayan bir demokrasi; oy, el, ses çokluğu, sayı madde ve belki de ikna saltanatları kurar. Birlikten çokluğa doğru inince, ruhdan maddeye, mesuliyetten mesuliyetsizliğe geçilir. En kalabalık meclislerde kukla oynatılır ve meddahlık yapılır. Çokluktan birliğe

doğru yükselince âlem-şümûl mesuliyetle çarpan kalpler Allah'a yaklaşır ve orada "Ene'l-hak" sırrını çözmeğe bir vasıta olurlar. Devlet mistiği denilen hal, işte, bu kulların selâmeti dâvası içinde kendisini kaybetme halidir: Hallac'ı dar'a çıkaranların, onu kendi ifadesiyle, bir an evvel Allah'a kavuşturmak suretiyle, bütün bir ömür boyunca aradığı aşkının sahibine teslim etmelerine götüren elemli tecrübedir. Âlemin mesuliyetini; onun bir zerresini bile feda edemeyen irade ile kendi omuzlarına yüklenerek Allah'a doğru götürücü bu yolculuk, devlette cihaddır. Bu cihad iktidara ulaşmakla değil, bizzat bu iradenin kalbimizde doğmasıyla başlar. Cemaate çevrilir, dâva olur. Mesuliyetsiz devlete döner, kılıç kesilir. Kınından çıkar, suç sayılır. Kalplere dolar, aşk ile âlemi sarhoş eder. İktidar olur, Allah'a yücelir; ve bütün yürüyüşü esnasında, hiçliğini her adımda idrâk eden şuurun, kendi gözlerini kamaştırın bir güneş gibi âlemi kaplayıp sahibini hep bu mesleğin diliyle beyana getirir: "Ben Hakikatim!.."

Komünizme karşı mücadele, sayı: 21, 1 Haziran 1951; KKYN, AN/1, 2.

İKİTİSADÎ VE İÇTİMAÎ NİZÂM

Bin yıllık şerefli bir tarihin sonunda, içten ve dıştan tehdit eden çeşitli düşman darbeleriyle yıkılma tehlikesine tarşı koymak azmindeyiz. Mazinin Moğol istilâlarıyla Haçlı seferleri, yerini komünist ve mason zorbalığına bırakmış bulunuyor. Şu farkla ki, Kılıç Aslan'ın torunları Moğollarla işbirliği yapmadığı, Fatih'in türbesine Haçlılar yaklaşmadığı halde, bugün Türk çocuklarının kanında komünist neşvesi dolaşüyor ve hayat damarlarında Amerikan yaşayış tarzı hâkimiyet tahtını kurmuş bulunuyor. İşte gerileyişimizin mâna ve hakikati budur. Biz bu iki barbar istilâsını karşılamaya muktedir yeni bir cephe açmaya mecburuz. Elbette ona komünist de, kapitalist de saldıracaktır. Herşeyden önce bu topraklarda büyük devlet olarak yaşayabiliriz. Müslüman Türk'ün devlet telâkkisi, Müslüman Anadolu'nun sosyalizmidir. Bu kelimeden gocunan Türk çocuklarının bu hali, saflıkla bilgisizlikten başka bir şey değildir.

Müslüman Anadolu sosyalizmi demek, İslâm'ın ruh ve ahlâkına sahip olacak Anadolu'nun insanını ve bütün hayat kuvvetlerini, ferdi menfaatlarla ihtirasların sınırları dışına çıkarıp bir ilâhi bölgede, tam iktidarı ile sağlam iradenin disiplini altına, millet selâmeti yolunda toplulukla seferber etmek demektir. Komünizmi bertaraf edecek ve siyonizmi toprağa gömecek tek kuvvet budur; öbür adı milliyetçiliktir. Zira, toplumun malı olmayan milliyetçilik olmaz. İktisadî hayatın serbest ferdi teşebbüslere bırakıldığı, ahlâkın âvare heveslere terkedildiği, okulun yabancı ve özel ticarethâneler hâline getirildiği, muhtariyetine sığınan üniversitenin millet iredesini

tanımadığı, millet dilinin her yandan saldırılarla didik didik olduğu yerde milliyetçilikten bahsedilmez. İslâm cemaati ise, müminlerin birbirleriyle kardeş olarak yaşadıkları topluluktur. Bu kısım insanlar çalışarak başkalarının kazandığı, azgın bir azınlık dünya nimetleri içinde boğulur, ruhunu ve ahlâkını zevkleriyle hırslarına fedâ ederken büyük millet çoğunluğunun hayvanlar gibi süründürüldüğü, Allah sevgisiyle gıdalanmaktan zevk duyanların dünyaları zindan edilirken yahudinin ve yeryüzünü domuzlar gibi sömüren yahudi uşaklarının ikbal ile saadetin devletine sultan oldukları bir dünyada kardeşlikten bahsolunamaz. Müminlerin kardeşliği böyle bir kara damın altında barınmaz. "Zenginlerin malında fakirlerin hakkı vardır." "Ve ey müminler. Ancak nafakanız size helâldir." İslâm'ın istediği, her mahallesinde bir milyonerin türediği zenginlerin cemiyeti değildir. Fukaranın ahı ile yüzü kararmayan cemiyettir; ümmetlerin ahı ile arşını yakmayan gerçekten bahtiyar bir ülkenin cemiyetidir. Ferdî varlıkları semirten bir rejim içinde yetmiş hac seferi ile Cennet'e kavuşacaklarını vehmeden bedbahtlara, Mirac'dan dönüşte Büyük Peygamber'in söylediğini hatırlatırım: "Cennem'de zenginlerle kadınları gördüm, Cennet'te fakirlerle çocuklar vardı."

Biz bu fakirlerle bu çocukların hizmetindeyiz. Sanki büyük servetler cemaatin yüzünü güldürecekmiş gibi, dünya hırsları ile halkın da gözlerini karartmaya çalışanların "cennet! cennet!" diye aradıkları hurileri ve köşklere kendilerine bağışladık. Biz, iki dünyada nizâm, hak ve hakiki saadet aramaktayız.

Devlet varlığını tehdit edici iç ve dış kuvvetlerin komünist ve mason kuvvetleri olduğunu söyledik. Komünistler fakirlerin ve çalışan ellerin haklı dâvasına bağlanarak, masonlar dünya nimetlerini büyük insanlık cemaatinin elinden alarak ve bu nimetleri yalnız kendi aralarında bollukla paylaşan merhametsiz ve mutlu bir zümrenin yeryüzünde sinsice hakimiyetini sağlayan insanlığın gizlenmiş bir cihazı kullanarak, masum insanlığın hayat hakkına bile tahakküm ederek büyük Türk dünyasının varlığını kökünden kemir-

mektedirler. Komünizmin kaba maddeciliği gibi kapitalizmin maddeyi tanılaştıran değerleri ile inhisarcı iktidarını büyük insanlığa karşı koyan ilerleyişi bir an evvel durdurulmalıdır. Her ikisinin de kökleri vatan dışındadır. Beynelmilel kapitalizmin idarecisi masonluğun hâlâ kanun dışı edilmediğinin sebebi salâhiyetli makamlardan sorulmalıdır ve bu teklif en yetkili mercie sunulmalıdır. Masonların bütün iktidar makamlarından uzaklaştırılması lâzımdır. Bu, Türk milletinin iradesidir.

Komünizmin ortadan kaldırılmasına gelince, bunun için daha çok şeyler yapılması lâzım geliyor. Komünistler millî hayatımızın bütün meselelerine, Anadolu'nun bütün dertlerine dokunuyorlar. Biz bu meselelerin kaba maddeciliğin eliyle değil de insanlığa inanan ruhun ve Allah'a çevrilen imanın eliyle halledilmesini istiyorsak, bunları kendi meselelerimiz olarak ele almamız. Komünizm ile mücadele ederken, büyük devlet bütçesine ve muhtekir tüccarın heveslerine ve lütuflarına el uzatarak değil, şarlatanlıklarla ve tezyiflerle değil, kalplere uzanan rahm ü şefkat ellerinin bütün dertli gönüllere deva sunmasını bilen samimiyeti ile davranmamız lâzımdır. Güneşin gölgeleri silerek yok etmesi tarzında komünizm ortadan kaldırılır. Millet vücudunun yaralarına dokunmaktan, bu yaraları tedaviden biz vazgeçersek eğer, bu hatalı davranışla millet varlığını onlara terketmiş oluruz. Komünizme karşı olmak, bu takdirde millet hayatına ve millet dâvasına karşı olmak mânasına gelecektir. Her zerresi acılarıyla sızlayan millet vücudundaki yaraları cesaretli bir ameliyatla tedavi etmek zorundayız. Millet dertlerini bir tarafa bırakarak komünizmi boğazlayacağız diye yapılan çırpınmalar, vehim avcılığından ileri gidemez. Komünizm salgınının genç neslin hayatında süratle ilerleyişi ve bu olayın sebepleri üzerine dikkatle eğilmemiz icap ediyor. Gençliğin kalbine yaklaşıp da onu dikkatle yoklamayan, sade kin tohumları serpip tehdit silâhı kullananların gençliğe ve bu vatanın istikbaline ihanet ettiklerine kaniyim. Evvelâ kapitalistî esaretten sıyrıalım, sonra ilmî ve objektif metotlarla, tarafsız gözleyle vicdanların üzerine eğilelim. Nihayet

kalbimizi Allah'a teslim ederek kin ile hatadan kurtuluş dileyelim. Ancak böylelikle, komünizmi şahlandıran ve genç kalplere bu dâvayı dolduran sebepleri anlayabileceğiz. Sebepler bulduktan sonra dertlerin tedavisi mümkün olacaktır. Zira hastalığın zebebi ortaya koyulmadan tedavisine imkân yoktur.

Komünizmi son neslin kalbine aşıl原因 olaylar nelerdir ve bunların giderilmesi nasıl mümkün olacaktır?

Evvelâ insana kıymet vermemiz lâzımdır. Kur'an'ın insanla eşref-i mahlûkat sayan hükmüne hürmetten başka kurtarıcı yolu-muz yoktur. İnsana nasıl hürmet edilir. Ulu atamız Yavuz Sultan Selim'in İbn-i Kemâl'in şahsında ilimle faziletin kemâline hürmeti gibi; Fatih'in hâkime ve adalete, bir kelimeyle Hakk'a hürmeti gibi. Bir kısım çalışan insanlar, ailesinin bir aylık geçimi için sadece iki-üçyüz lira aylık alırlarken, özel yüksek okulun ilim kisvesi taşıyan aç gözlü muhterisinin bir saatlik ders karşılığında yüzelli, ikiyüz lira ücret aldığı yerde insana hürmet sözünün mânası kalır mı? Devletli doğan ve bütün ömürlerince devlet devşirenlerin hastahanelerde birer hükümdar gibi olduğunu gören nasırlı ellerin hastahane kapılarında sürünerek can verdiği toprakta hürmet fidanı hiç yeşerir mi? Millet mektebine millet çocukları alınmazken, kolejlere ve çeşitli yabancı kültür yuvalarına zengin çocukları doldurulur da yine de Kur'an ahkâmı hürmet görüyor mu denir? Millet gücünün mahsulünün % 52'si yalnız bir şımarık şehirde harcanıp tüketilirken haklarına güneşin şahit olduğu emek sahiplerinin bütününe, koskoca bir millete, hem de en çok kendi emeğinin karıştığı bu nimetlerin küçücük artığı uzatılırken, Allah'ın kullarına hürmet düşünmüş müdür?

Aynı zamanda bir ahlâk eğitimine kuvvetle başlamak lâzımdır. Devrimiz makina gıcirtısının ahlâk ilâhilerini susturduğu devirdir. Aptal makina hayranlarının, ahlâkın vakti geçmiş şeylerden olduğu iddiaları ve hasta ruhların ümitsizlik telkinleri ile ahlâkımız ve bütün mânevî yapımız bugün hayat seferberliğinin dışında kalmıştır. Bir kısım mânevîyatçıların din diye kullandıkları hurs ve kibir sila-

hı ise fertlere ve zümrelere menfaat sağlayıcı bir bezirgânlıktan ileri gitmiyor. Gerçek dinî hayat, ahlâkımızla beraber yetim ve yoksuldur. Din adamlarımız, cemaatin dertlerine uzanmaktan Allah kullarının kalbine yaklaşmaktan, hattâ böyle bir mesuliyet ve dâvanın varlığından bile habersizdirler. Ancak hastanın, yoksulun, garibin, yetimin ve bu yetim milletin sahibi ve kurtarıcısı olanlar, islâm ve selâmet dininin sahipleridir. Benim yolum, senin mezhebin, bizim kitabımız, üstadımız efendimiz diye birbirlerini yiyenler, Allah kulluğunun mânasını ve gerçek iman yolunu kaybetmiş olanlardır. Bunların hepsi de din şekline bürünmüş olan hırslarının kurbanlarıdır.

Bizim ahlâkımız hürmet, hizmet ve merhamet prensiplerini kendinde birleştiren aşk ahlâkıdır. Herşeyden önce, Allah'ın yüzlerde güleceği yaşta içgüdülerinin üstüne yükselemeyen gençlere aşkı sevdirmeliyiz. İlimin, sanatın, ahlâkın ve hepsinin gayesinde aşkın âşıkları olmayı ideal edinecek bir nesil yetiştirmeliyiz. Bu işi başardığımız anda, hasta bir kinden başka bir kudret taşımayan komünizm eriyerek kaybolacaktır. Ahlâkı dinden ayırmak mümkün olmadığını göre, İslâm'ı dosdoğru ve derinliğine tanıtabilecek yeni kültür kurumlarına ihtiyaç vardır. Bunu, İslâm enstitülerinin bünyeleri ıslâh edilerek akademi haline getirilmeleriyle sahip olacakları yeni varlıklarının feyzinden ümit etmekteyiz. Bu dâva yolunda içte barınan en mühim engel, Kur'an kursları adı altında pek cılız ve gerçek değerlerinden mahrum din kültürü yayıcılığını yapan cahil ve muhteris zümrelerin çalışmalarıdır. Onlar devlet eliyle mutlak surette ortadan kaldırılmalıdır.

Ahlâk, teknolojinin inkârı mânasına gelmez. Tekniğin hayatımızdaki rolü bir realitedir. Ancak o, en büyük ihtiyaç sayılsa bile yine de bizim idealimizin istikâmetinde ve insanın emir ve iradesiyle yönetilmelidir. Su ile hava en büyük hayatî ihtiyaçlarımızı karşılar; ama yine de onlara tapmaya ve onları kullanırken irademi-zî feda etmeye lüzum yoktur. Hakikatta bizi mahkûm eden tekniğin kendisi değildir, belki tekniği kucaklayıp öne düşen kendi ihtirasla-

rımızdır. Bugün bizim ahlâk duygumuzu felce uğratan, kendi ruhu-muza bile sahip olmaktan bizi alıkoyan sebep, üçyüz seneden beri dîni de, ahlâkı da aşkın okşayışları ile alamayarak varlığımıza çev-rilen yumruklarla almış olmamızdır. Şiddette, tehditte, tezyifte din aranır mı? Bunlarla ahlâk aşısı yapılır mı hiç? Herşeyden, çalış-maktan, çatışmaktan, istemekten usanan, gerçekten, servetten ve devletten bile kaçan insanın hiç usanmadığı, kendisinden aslâ kaç-madığı bir şey vardır. Bu ilâhi iktidarın adı aşktır. İnsanoğlunun aşktan, bu kubbenin altında kaçabileceği yer yoktur. Komünist de aşktan kaçamayacak; onu da ancak aşk fethedebilecektir. Yeter ki biz, aşkın sunucuları olmasını bilelim.

Şiddet ve tehdit bugün onu sustursa bile, yarın kat kat kuvve-tini artırmasına yarayacak, bugünkü tehlikeyi yarınki felâket haline getirecektir.. Ancak, aşk ruh kuvveti ister; halbuki zayıf ve hasta ruhların maddeye bağlanan şiddetlerinden başka kuvvetleri yoktur. Komünizmin kuvvetini yok etmek istiyorsak yapacağımız başka bir şey de millet ve memleket dâvalarının hepsine el koymaktır. Tarlasından okuluna kadar, kaldırımlarında sürünen çocuğundan gecekondü sefaletinin kurbanlarına kadar, işçisi, kiracısı, köylüsü, gazetecisi ve dilencisi, bu insanların hepsi ancak devlet eliyle kur-tuluşuna ve insanlığına kavuşabilecek, ya da devlet eliyle cemiyet-teki yerini hayattan tasfiye edecektir. Devletin müdahalesine muh-taç olmayan tek meselemiz yoktur. Otoriteli bir devlet çalışması, Türk milliyetçiliğinin temeli olacaktır. Bu temel cesaretle atılmaz-sa eğer, komünizmin enternasyonal akımlarıyla Amerika'nın koz-mopolit kuvvetleri Türk milliyetçiliğini boğacaklardır.

İçtimaî müesseselerin hepsinde inkılâp yapmak zorundayız. Çürüyen müesseseler kendi oylarıyla tasfiye değil, ıslah bile edile-mezler. Hastayı ancak bir doktor tedavi eder. Hastanın değil kendini tedavi etmek, hasta olmamak bile elinde değildir. Bugün mevcut görevleriyle tutunamayan, çocuklarına ruh ve irade ver-meye gücü yetmeyen ailede, bir hörmət ve fazilet mâbedi olmaktan çıkmış bulunan okulda, hergün, her sabah halka kucak kucak zehir-

ler saçan bezirgân basında, milletin kalbine hançer batıran ve bir türlü milletin olamıyan radyoda, vicdansız ve mesuliyetsiz bir sal-dırma politikasını menfaat dünyasında düzenleyen iğrenç bir tica-ret hayatında, ikbâl ticaretini hüner ve meslek yapan particilik ça-lışmasında inkılâp yapmamız lâzım geliyor. Yerinde tutulmaya de-ğerli tek müessesemiz kalmamıştır. Kendisine hiçbir ruh sevgisi ve ahlâk ideali aşılınmayan çocuğa ilkokulda verilen maddeci ve po-zitivist terbiye, üniversite profesörünün varlığında bütün sömürücü isteklerle hırsların kompleksini gerçekleştiriyor.

Erginliğine kavuşacak milletlerin kuvvetle güdülmeye ihtiyacı vardır. Milletin iradesini yine kendi tarih ve mukaddesatı içinde arayıp bulan ve bu iradeyi kullanmasını bilen iktidarın ancak hâki-miyeti, komünizmi hayat sahasından uzaklaştırabilir. Bu iktidar kullanılmazsa zayıf ve gevşek hayat damarlarına komünizm kolay-ca sokulur ve millet vücudunu, otorite düşmanlığı metodlarıyla fel-ce uğratar. Bizim devlette örnek üstatlarımız Hz. Ömerler ve Yavuz Selimlerdir. Bu örneklerin getireceği devlet, millî devlettir. Milli-yetçilik, bize onların kutsal emanetidir.

"Türk milliyetçiliği ve komünizm",
Hareket, III/32, Ağustos 1968, AN2;
"İktisadî ve içtimaî nizam" başlığıyla, ME.

EŞİTLİK DÂVASI

Komünizm, ekonomik bir eşitlik dâvasıdır demiştik. Başkalarıyla eşit olma arzusu, her insanın kalbinde yer bulan bir idealdir. Bu sebepten komünistler, sistemlerinin halk arasında propandasını, en çok bu temeli müdafaa etmek suretiyle yapıyorlar. Bahusus, insanlığımızın sefaleti yanında sırtını madde saltanatının tahtını yükselttikçe, komünistlerin eşitlik ideali, insafı vicdanlarda daha çok taraftar kazanmaktadır. Ancak, komünistler ilk bakışta, pek haklı gözükken bu dâvayı müdafaa ederken, ondan daha kıymetli şeyimizi, hürriyetimizi elimizden alıyorlar. Bütün ruhî varlık, irade ve ferdi şahsiyet elimizden gittikten sonra, bize bağışlanan eşitliğin değeri ne olacak? "İnsan olarak haksızlığa katlanmaktansa, hayvan olarak haklarımla yaşamak istiyorum" diyebilir miyiz? Bütün ruhî mülkiyeti feda ederek kazanılan eşitliğin bir ideal olacağına inanmak kabîl midir? Komünist tatbikatında eşitlik, bugüne kadar çiğnenmiş olan amele sınıfının silâhlı bir diktatör sınıf haline gelerek, diğer sınıfları ezmesiyle elde edilen bir neticedir. Şu halde, komünizmin eşitlik dâvası, bu dâvayı kabul etmeyen insanlığa karşı, kin ile âlemşumul bir harp açtıktan sonra, bu harpta muvaffak olarak, kinin mevzuu olan mülkiyeti ve sınıf farklarını ortadan kaldırmak suretiyle, aynı insanlığı eşitliğe ulaştırmak dâvasıdır. Halbuki, kin insan kalbinde dururken, kinin mevzuunu, yine kin ile yok etmek teşebbüsünün değersizliği ve âkıbetsizliği meydandadır. Asıl dâva, kini öldürmek dâvasıdır. Kin bizde olduktan ve komünistlerin eliyle böylece ateşlendikten sonra, insanlık içinde daima sonsuz haksızlıklar

yaratacağını kabul etmek lâzımdır. Bizim kinimiz, bir ruh ve ahlâk dâvasıyla, kendisinin tam karşısı olan dinle yok edilebilir. Ancak cemiyet nizâmı, bütün fertlerin aynı olgunluk seviyesine getirilecek şekilde yetişmiş olmalarını bekleyerek, ihmal edilmez; onun kuruluşu uzak istikbale terkedilmez. Ruhmuzdaki olgunlaşmaya ve ferdiyetin verimime karşı gelmeyen yollardan gidilerek, eşitliği azar azar ve ruhlara sindirerek gerçekleştirmeye elverişli bir cemiyet nizâmının kurulmasına ihtiyaç vardır. Bu nizâmda eşitlik, gaye olmadan önce yol ve vasıta olacak; hürriyetimizi yıkmaya değil, yapmaya yarayacak; gökten yere inmiyecek, yerden göğe yükselecek; kılıçlardan sızan kan halinde işlenen bir cinayetin karşılığı olmayacak, topraktan fıskıran filiz gibi terleyen alınların müjdesi olacaktır.

Her büyük ve sevimli ideale olduğu gibi, eşitliğe ulaşmak için de iktidarsızlığımızı kabul ederek kılıca baş vuracak yerde, usanıp ye'se kapılmak bilmeyen bir emek harcamaktan çekinmemek lâzımdır. Bu çalışmanın bir cephesi ruhî ve ahlâki, diğer cephesi ise içtimaî ve hukukîdir. Ruh ve ahlâk cephesi, bizim teklif ettiğimiz nizâmın ruhcu (spritualiste) kaynağından doğmaktadır. Hıristiyanlık ve ondan daha çok İslâm dini, ortaya koydukları ahlâkî esaslarla eşitliği bize telkin etmekte ve onu yıkıcı halleri, pek çok yerde mü'minlere karşı cephe almakla itham etmektedirler. Filhakika, herşeyden önce, insan olarak; sonra bir ümmet ve hukukî bir cemaat olarak hayranlığımızı çeken İslâm sosyalizmi, yalnız Kur'an'daki esaları toplandığı takdirde bile, alelâde bir bağlılık ve hattâ merhamet ahlâkının ötesine geçebilen bütün bir felsefî doktrin teşkil eder mâhiyettedir. Bu yazıda, bu fikrin üzerinde duracak değiliz.

Eşitlik uğrunda, çalışmanın içtimaî ve hukukî cephesi, komünizmin ve şahsiyet ifadesi olan şuur üstünlüğünden ziyade, fertlerin sayı çoğunluğuna dayanan demokrasilerin yarattığı anarşiden en kuvvetle koruyucu mesuliyete dayanmış bir hukukî nizâmı meydana getirmektir. Değerini evvelki yazılarda belirtmeğe çalıştığımız bu nizâm binasının yapısı eşitlik temelime dayanmalıdır. An-

cak, bu nizâm, bizdeki ruhî hürriyeti yıkarak değil, bize meşru vazifeler teklif ederek, eşitliği koruyucu olmalıdır.

Sırf maddî ve matematik prensiplere dayanmayarak, ruhî ve ahlâkî temellere dayanacak olan bizim istediğimiz eşitlik nasıl gerçekleştirilir?

Matematik eşitlik, bütünün aynı büyüklükte bölümlere ayrılmasıyla elde edilen bir neticedir. Böyle bir eşitliğin, komünistlerin yaptığı gibi, ancak dışarıdan zorlanarak elde edilmesi, onun maddî karakterini ortaya koyar. Biz, böylelikle elde edilen eşit yaşayışın insanlığa saadet getireceğine asla kani değiliz. Herşeyden önce, bir ahlâk ideali olarak halka telkin edilen eşitliğin, insanlığın daha hür yaşaması için bir vasıta, bir merdiven olduğunu kabul ediyoruz. Zira, insanların bir kısmının diğer kısmına köle gibi yaşaması, ruhî hürriyeti ortadan kaldırııcıdır. Bir zümreyi esir, öbürünü zalim yapan eşitsizlikten kurtulmak istiyoruz. Böyle bir ahlâk ideali olan eşitliğin gerçekleşmesi nasıl kabil olabilir? Şimdi, onu düşünelim.

Bu bir hak ve adalet meselesidir. İçtimaî yapının can damarları nerede ise, ortadan işe başlanarak, adım adım hayatın her tarafına eşitliğin yayılması lâzımdır. Bu yayılma için, cemiyet içinde eşitliği bozanlara karşı duyulan kinle değil, eşitliğe muhtaç olanlara karşı duyulan merhametle harekete geçilmelidir. Bu sayede, anarşist olmak tehlikesinden korunarak nizâm yapıcı olmak saadetine erişilir. Eşitliğe muhtaç olan ve bu uğurda hakkını isteyen zümrelerin bu ulvî hakları yerine getirilirken, zaruret olunca, eşitliği bozanların zulmü ile mücadele boynumuzun borcudur. O zaman, kifayetsiz otorite, hangi meşru teşkilatın varlığından doğarsa doğsun sırf kifayetsizliği zulüm karşısında yıkılışı sebebiyle, o da bir zulümdür. O zaman, zulmü yıkarak hakkı tesis edecek, otorite, Allah'ın eseri olur. O zaman, en şiddetli otoriter devlet hakkı tesis etmek istedikçe, Allah'ın iradesini temsil eder. O zaman, dâva uğruna başların fedası kullara farz olur.

*

İçtimaî yapının hayat merkezleri maddî sahada yollar, mânevî sahada ise öğretimdir. Herşeyden evvel âdil olmak ve eşitliği kurmak isteyen bir devlet, bütün çocuklarına aynı şartlarla okumak imkânını verebilmeli ve devlet merkezinden memleketin en ücra köylerine kadar aynı yapıları yaptırmış olmalıdır.

İkinci plânda, toprak ve sağlık işleri gelir. Müstahsil olmak isteyen zümreden, kadere bağlanarak ezelde alınara yazılmış gibi gösterip, eşit şartlarla ve eşit şekilde müstahsil olmak imkânlarını almış bir devlet, zulmü hayat sahnesinde hâkim kılmış demektir. Bir millet köylüsünün toprak karşısındaki yokluk denen felaketine lâkayt bir devlet, bu haliyle kendi bünyesinde anarşizme hayat verici olur.

Bunu, sağlık dâvası ve bu sahada eşitlik hakkı takip eder.

Hastalık, insan için ne bir lüks, ne de bir irade meselesidir. O halde, neden bir millet her çeşit şekilde tedavi edilmek, bakılmak hakkına ve imkânlarına sahip olmasın? Parası olana itina ederek, olmayanlara yüz çeviren hekimliğin zulmü, akılların alabildiği zulümlerin en büyüğüdür.

Böylece, eşitlik, ferdî hürriyetimizin elinden tutarak onu her yükseldiği basamakta takip eden bir ideal oldukça, onunla birlikte hayatımızın her sahasına sokulur. Eşitlik ideali, kendilerinde hakların vazife ve mesuliyet haline gelebildiği insanlarda görülür. Başkalarını yaşatmak için yaşayan ahlâkî varlıklarda barınır. Idealist bir gençlik, işte bu eşitliği gerçekleştirmek için vicdanlarda ve sosyal yapıda kendisine vazife ve mesuliyet hissesi ayırmış olan gençliktir. Bu işe, onlar sosyal yardım teşekkülleriyle başlamalıdır. Garpta bu ulvî vazifeyi, kilise üzerine almış bulunuyor. Bizimkiler, Cehennem'i tasvir ile ömürlerini geçirdiler ve âhiretin başlangıcı olan şu dünya hayatındaki Cehennem'in kurucuları oldular. Bir cemiyette, henüz sokaktaki insanlara bile, otomobilde gidenlerinkine eşit bir huzur verilmemiş ve vergileri, zengininin malının ihtiyacının dışında kalan fazlasından alınırken, fakirlerin ve müstahsillerin en zarurî ihtiyaçlarından koparılıp alınırca, o cemiyette istenildiği ka-

dar demokrasi çingirakları çalınrsa çalınsin, zulüm var, işkence var demektir. Eşitlik ideal olmazsa vicdanları şaşırır; heder olan merhamet, yerini kin ile zulme bırakır. Eşitlik merhamet dâvasıdır. Malların adetçe sayılıp dağıtılmasıyla değil de, hakların kanun ve vicdanla her birine bağışlanmas ile eşit durumda olmalarını dilediğimiz insanlar, hep Allah'ın sevgili kulu olan insanlardır. O halde, bu irademiz de haktır. Zira, Hakk'ın sevgisine dayanmaktadır.

*Komünizme karşı mücadele, sayı: 22,
15 Haziran 1951; KKYN: AN/1, 2.*

İSTİSMARI KALDIRAN ADALET

Adalet, herkese hakkını vermektir, diyoruz. Lâkin herkesin hakkı nedir? Bizce, hak her ferdin istekleriyle emeklerinin denkleşmesiyle hayat sahnesinde kendisine düşecek paydır. Çaltışan insanın, çaltıştığı nispette, istediklerini elde edebilmek hakkıdır. Adaletin insanlar için en büyük ideal oluşu şu hakikatı ortaya koymaktadır: İnsanlık herşeyden ziyade adaletsizlikten muzdariptir, şikâyetçidir. Komünistler, bu hakikatı teslim etmekle beraber, ona bizzat adaleti çiğneyen bir yoldan ulaşmayı teklif ediyorlar. Onlar, bugüne kadar çiğnenmiş olan içtimaî adaletin, yalnız bir sınıfın, işçi sınıfının, diğerlerinin hakkını tanımayan saldırgan hareketiyle kurulmasını istiyor ve bu yoldan yürüyorlar. Halbuki, onların teklif ve tatbik ettikleri bu sınıf zorbalığı, istismarın son haddidir. İstismar ise, bu zulmün hafifletilmiş ve teşkilâtlanmış şeklidir. Onu en şidetli zulümle tedaviye çaltışmak, zehiri zehirle tedavi etmek gibidir. Hiçbir yerde intikam adalet getirmez. Biz, zulmün yine zulme ilâç olduğuna inanmıyoruz. O halde, ne yapalım? Evvelâ, insanın insanı istismarı nereden doğmuştur. Onu düşünelim. Sonra da, bu istismarı ortadan kaldıracak olan adaletin ne olduğunu ve nasıl kullanılacağını araştıralım.

Dünyamızda insanın insanı istismar edişi, yani kendi menfaatleri hesabına kullanması nereden ve nasıl doğdu?

İstismarın kaynağı iş bölümüdür. İçerisinde iş bölümü yapılan ilk topluluklar, fertlerinin arasında işleri bölerlerken, kiminin payına kolay işler, kimine de ağır işler düştü. Kimi az, kimi çok çaltış-

ti. Lâkin, hep aynı sofrada yediler, aynı kulübelerde oturdular. İşler arasındaki bu fark, başlangıçta büyük değildi ve bir adaletsizlik halinde gözlere batmıyordu. Lâkin zamanla, her işe harcanan emek farkları büyüdü ve insanları sınıflar halinde birbirlerinden ayırdı. Bunun yanında mülkiyetin gittikçe ferdileşmesi ve herkesin kendi kazancıyla başkalarından ayrı hayat sürmesi, insanlar arasında servet ve geçim bakımından uçurumlar açtı. Adeta herkesin dünyası birbirinden ayrıldı. Böylece meydana çıkan hayat kavgası sahnesinde çarpışma korkunç denebilecek hale geldi ve bu devirde hakikaten "İnsan, insanın kurdu" oldu.

XIX. asırda, büyük sermayeye dayanan kapitalist rejim, bu kurdu yenilmez bir canavar haline getirmiştir. İçtimaî sınıfların göya ortadan kalkmış bulunduğu bu asırda, dünya çapında istismar esasına dayanan yeni bir sınıf, sermaye sahipleriyle fakir tabakanın meydana getirdiği sınıflaşma doğmuştur. Bu yeni sınıflaşmaya, patron-amele sınıflaşması demek doğru değildir. Zira, büyük sermayenin mücadele sahnesinde bulunduğu ve ameleden başlıyarak tabiati, kazanç vasıtalarını, teşebbüs imkânlarını, sahneleri, gazetecileri ve seçimleri bile satın alabildiği bu devirde, sermaye sahiplerinin ayakları altında ezilen, yalnız amele değil, belki bütün cemiyet ve bütün hayattır. Bu yüzden bugünkü sınıflaşmada cemiyeti; sermaye sınıfı ve halk sınıfı diye ikiye ayırmak daha doğru olur.

Zamanımızda, içtimaî yapı halinde teşkilâtlanmış bulunan istismarı, zâhiren tabiat doğuruyor gibidir. Tabiat hasta yapıyor; doktorun, vizitasını istemek hakkıdır. Bu, istismar sayılmıyor. Hep tıp ilerledikçe tahsil güçleşiyor; bu sebepten doktorun yüksek vizita alması ve otomobile sahip olması hoş karşılanıyor.

Tabiat, çok yerde verimsizdir. Bu yüzden bir yıl topraklarla diğışmenin mahsulü, şehirdeki terzinin bir günlük emeğine ve bir düğün salonu sahibinin bir gecelik kârına değışiliyor. Bunlar tabii karşılanıyor ve istismar sayılmıyor. Köylü sahipsiz olduğu için fakirleşmiş, toprağı verimsiz kalmış, nakil güçlüğü hattâ imkânsızlığı

yüzünden mahsulü para etmiyor. Bu halde, halk yer yer; ticaret spekülasyonlarıyla kolayca milyonlar yapan büyük şehirlerin tüccar aileleri yanında hizmetçi oluyorlar. Bu da gayet tabii karşılanıyor ve ortada bir istismar eseri görülmüyor. Zenginler çocuğunu deniz aşırı kıtaların güzide mekteplerinde okutuyor. Onlardan ziyade alını terleyen fukara ise çocuğunu, köyde öküzün yanbaşında koşturuyor; şehirde işportacılıkta ve sokak kaldırımlarının yanı sıra süründürüyor. Bunda da istismarın alâmeti sezilmiyor. Sürünen işportacının arkasındaki dükkânda yüz binleri kolayca avlamasını öğrenmiş kasabın keyfini görüyorsunuz. Hiçbir partiye bağlanılmıyarak namusunu hayatına kaide yapmış küçük memurun tepesinde, türlü teşekküllere uşaklık metodu ile saadetlere tırmanmış âmirleri seyrediyorsunuz. Şakî vasfı, bütün bir milletçe kabul edildiği halde, hem de şekaveti devrinden müktesep haklarıyla yarıncı şekavetini hazırlamakta olan zümreler cemiyette nüfuz sahibi oluyorlar. Görüyorsunuz ya, bunların hiçbiri istismar sayılmıyor! Zira, bütün bunlar, onlar için bir haktır. İşte, burada en şen'i darbe hakka vurulmaktadır. Koca bir memleketin harabe haline gelişinin müsebbibi olan büyük arazi sahipleri, soysuzlaşmış derebeyi çocuklarıyla bu hakların sahipleri elele verebiliyorlar; böylece istismar teşkilâtlanmış oluyor ve bu hal, zulmün ta kendisidir.

*

Zulüm halinde sistemleşen bu istismarın nasıl önüne geçilebilir?..

Evvelâ, hepimizin bu zulmü hak gibi karşılayışımızın sebebi kadere bağlanmamızdır. İçtimaî hayatın her günkü kader halinde karşımıza çıkardığı hükmü hak diye kabul ediyoruz; bunun karşısına irademizin eserini koymayı düşünmüyoruz. İçtimaî yapının her gün değışen zaruretleri karşısında irademizden bir zorunluk çıkarılmıyoruz. İşte, tuhaf ve anlaşılmaz bir galatla, cemiyetten gelen yeni yeni zaruretler karşısında insanın hareketsiz, ruhsuz ve tesirsiz durmasına, böylelikle, bu zaruretlerin istedikleri gibi akıp geçmesine ve insanları otomat varlıklar gibi idare edişine "içtimaî ve eko-

nomik hürriyet' diyorlar. Bu zaruretler, piyangoyu andırıyor ve kimini zengin, kimini perişan ediyor. İşte, bizden istenen piyango-nun hürriyetidir: Bırakın birine çarpsın, öbürünü mahvetsin; çünkü o hürdür. Birçoklarının bu tarzda anladığı hürriyet, işletilerek başı boş bırakılan şoförsüz otomobillerin hürriyetidir. Onun tahribi korkunçtur; eseri sayısız zulümlerdir. Bu zulüm sistemini ortadan kaldıracak olan adalet, her ferdin emeğiyle isteklerini denkleştirecek olan kuvvete muhtaçtır. Adalet, bir kuvvettir ve zulmün karşısında duyduğunuz mesuliyetten doğmaktadır. Temelleri millette bulunan geniş bir adalet sistemi, bu temel üzerinde zirveleşmelidir. Sade münakaşalar yaptıran ve yalnız bütün görüşleri karşılaştırmacı olan bir sistem, adalet getirmez; belki zulümlere zulüm katar. Kendi kendini ve bir zaman da halkı oyalar. Zulmün bütün içtimaî teşkilât olduğu memleketlerde, demokratik bünyenin içinde de olsa, bu otoriteye ihtiyaç vardır. Çünkü birbirlerini istismara, birbirlerine zulmetmeye zamanla alışmış olan fertler, kendi menfaatlerinden sıyrılarak zulmü yıkamazlar; herbiri kendi menfaatini muhafazaya çalışır, kendi zulmünü tesis eder. Demokrasi, zulüm sistemi haline gelir. Böyle yerlerde demokrasiye en mükemmel kontrol teşkilâtı olarak ihtiyaç vardır. Bu teşkilât, yani demokrasi, zulümlerin birer birer ortadan kalkarak hakların yükseltilmesiyle azar azar bütün idare cihazı yerini tutmaya başlayacaktır. Halkın adaletini koruyucu olmasıyla, demokrasi bütün teşkilât olur.

*

İstedığımız adalet, adalete en çok muhtaç ve en haklı olan sınıfı yetiştirmekle kabildir. Yalnız, onun işi, bu sınıfı diğer sınıflar üzerinde saldırtmak olmamalıdır. O halde, ilk iş, bu şura sahip olan münevver bir zümrenin yetiştirilmesidir. Hiç kaybedilmeyecek ve daima kendisine güvenilecek olan şey, fikir ve kültürdür.

Bir sınıfın varlığı, sınıf şuurunun varlığıyla kabildir. Şuur ise bir devirde halk tarafından yaşatılmadan önce, münevverlerin ruhunda sağlam temelini bulur. Yepyeni bir cemiyet nizamının yaratılması gerektiği zaman köyde değil, şehirde kültür kazanan köy

çocuğunun kafasında işe başlamak lâzımdır. Vicdanı katılaşıp hassasiyetini kaybetmiş olan genç neslin, yarın kendi eseri halinde değerlendireceği adalet sistemine karşı gelecek olan zulüm ve istismar, toprakta, emekte, yetiştirmede, hâkimin ve muallimin çalışmasında, maaş ve kazanç sisteminde, halkın vicdanına saldırmacı neşriyatta, sahnede, alış verişte, hisler karşısında ve vicdan huzurunda, çürüyen örflerde, dinde, sanatta ve hayatın her sahasında bulunacaktır. Allah'tan aldığımız kuvvetle aradığımız adalet, cemaati binbir zulümden kurtaracak olan Allah'ın görülmez elidir.

*Komünizme karşı mücadele, sayı: 23,
15 Temmuz, 1951; KKYN; ANI, 2; ME.*

ARADIĞIMIZ NİZÂM

Aramızda aynı rüzgâr esiyor, dünyamızı aynı güneş ısıtıyor ve bunlar tabiattaki akıllara hayret verici nizâmın karşısında insanlığın daima içinde bunaldığı, düşüncelere şaşkınlık verici anarşinin şahididirler. En şaşırtıcı olan şu ki, her taraftan enerji taşıran dünyamızda bu nizâmsızlığı ortadan kaldıracak kuvvet bulunmuyor. Hakikatta kuvvet var. Lâkin, bu kuvvetleri kullanacak olan aklın düşmanları pek çok. Bu düşmanların en başında menfaat mahmuzlarıyla çevrili insiyaklarımız geliyor.

Akl, insandan önce kâinata gözükiyor. Kâinatın akli, tabiat kanunları halinde kendini gösteriyor. İnsanda akıl ferdileşiyor ve hür hareketlerin yaratıcısı oluyor. Tabiatta nizâm mutlak, kanunlar bozulmuyorlar. İnsanda, insiyakları seferber eden nefis, bu kanunları bozabiliyor. Tabiatın her meyva kendi ihtiyacı kadar gıdayı çekiyor. İnsan ise kâinata sığamayan ihtiraslarının arkasından koşarak, başkalarının da ihtiyaçlarına yarayacak varlıkları kendine çekmek endişesiyle yaşıyor ve hemcinsinin yeryüzündeki sefaletlerine sebep oluyor.

İçtimai âlemde fertçilik ve liberalizm, hakikatta insanın insiyaklarına bağlandıkları halde, hürriyetçilik kisvesine bürünerek, insanların hep birbirlerini yere vurmalarından ibaret olan anarşiyi doğuruyorlar. Halbuki, hürriyet, aklın bize çizdiği nizâm içindeki rolümüzü yapabilme iktidarını; harekete atılma cesaretidir; insiyaklarımıza karşı gelebilme kudretidir. İnsiyakları tehdit değildir. Bergson'un dediği gibi, hürriyet bizdeki yaratıcılıktır. Gözlerini ka-

payıp cemiyete uymayı tavsiye eden bir cemiyetçilik ne kadar zararlı ise, nizâmdan kaçarak her tarafta anarşi yaratan bir fertçilik de o kadar tehlikelidir. Bizce, içtimai nizâmı yaratıcı şahsiyetler yapan bir fertçilik, cemiyet nizâmı içindeki hamlelerin yaratıcısı olur. Böylelikle ulaşılan gayeler ise, daha üstün ve yeni bir nizâmın başlangıcı olurlar.

Cemiyette nizâm, devletin varlığıdır. Ondaki hâkimiyet ve otorite, mutlak olmaya doğru gittikçe, devletin kuvvetinin ifadesi olurlar. Ancak, bu kuvvet, meşru olmak için, daima daha ileri ve daha tam bir nizâmın iradesiyle beraber bulunmalıdır. Onun hamlesi ilahi nizâma doğru ilerleyiş olmalıdır. Bu yürüyüşte fert, üzerine vazifeler alır, kendisine önceden hak gibi gözüken şeyleri mütemadiyen vazife haline koyar. İşte, onun hürriyeti hakları vazife haline getirmesinde gözüktür. Her tarafta anarşiler yaratan fertçiliğe, Stirner ve Gide'in fertçiliğine, insiyakçılık demek daha doğru olacaktır. Zamanımızın olgunlaşmamış demokrasi hevesini yaşatan bir çok memleketlerinde, fertçilik ve liberalizm, her sahada anarşiler yaratmaktadır. Siyasî partiler, birbirlerinin eksikliğini tamamlayıp bir nizâm âbidesi ortaya koyacak yerde, herbiri ayrı bir yangın çıkarıyorlar. Ticaret sahipleri, halkın damarlarından çekebildikleri kanla herbiri ayrı bir fesat müessesesi ve fitne kaynağı mukaveleler ortaya koyuyorlar. Gazeteler vicdanlar arasındaki bağların en sonuncusuna varıncaya kadar hapsini söküp koparmağa çalışıyorlar. Ve bunların hepsinde müşterek olan gaye, şahsî kazançları, cemiyeti ve insanlığı içinden sömürmede mümkün olduğu kadar ileri gitmek arzularıdır. Zamanımızın geniş ölçüde tekniğe bağlanan okutma metotlarıyla uysallık tavsiye eden terbiye sistemleri ise, bu dertlere kökünden devâ bulamayan ve bu manzaranın karşısında ellerini bağlamış duran menfaat dilencisi fertleri yetiştiriyor. Din ve devlet adamları, hareketler dünyasında hürriyet ve demokrasi adına ferdî sahipsiz bırakmış oldukları halde, âkibetteki cehennemle hâpishaneyi göstermekte telâş ediyorlar.

Önceden vicdanlara müessir bir sahip, hareketlerimizi her an

himaye edici birer el olmaları lâzımken, hayat denilen bu korkunç mücadele sahasında sanki onlar da ferдин karşısına rakip olarak dikiliyorlar. Sahipsiz bırakılan fert büyük sermayenin esareti altında ister istemez müesseselere karşı isyana mecbur oluyor ve bu hareketten, tabii netice halinde komünizm doğuyor. Böylece komünizm kapitalist rejime karşı bir reaksiyondan başka bir şey değildir. Bugünkü komünizm yeryüzünden kaldırılsa bile, kapitalist zulüm bir adalet sistemi içinde erimedikçe, daima komünist intikamı insanlığın peşini bırakmayacaktır ve bu intikam, insanlığı Allah'a bağlayan ruh birliğini de mahvedecektir.

*

Devlet fikrinde devletçilik ister istemez vardır; liberalizm devletin anarşiyi himayesidir. Devletin ilk ve asli vazifesi devletçiliği hakkiyle yapabilmektir. Ahlâk temellerine dayanan bizim aradığımız nizâm, ancak en kuvvetli devletçilikle kurulabilir. Bu nizâmda birbirlerine şiddetle muhtaç olan unsurlar yan yana gelerek, halka kuvvet sentezi halinde yeni bir dünyanın temellerini meydana getiriyorlar. Onun manzarasını şöyle tasvire çalışalım:

En başta ilâhî iradeyi dosdoğru tercüme edecek ve her cephede beşerin imdadına yetişecek bir dinî zümrenin teşkilâtlanması devletin yardımına muhtaçtır. Onun yanında, devlet iradesini ve insan haklarını bu teşkilâtle çerçevesiyle koruyucu olan ve dünya üniversitelerinin hukuk mezunlarına verilecek daha üstün bir kültürle yetişmiş gençlerden mürekkep bir polis teşkilâtı yapılmalıdır. İlk ve en geniş dairede, biri hakkı, öbürü kuvveti temsil eden bu iki teşkilâtın iş görmesi lâzımdır.

Bunun içindeki ikinci dairede ilkokul hocası ve hâkim geliyor. İlkokul hocası kendi terbiye prensiplerini, üstündeki dinî zümreden alır. Hâkimler, kuvvetin kullanılmasında ilhamı cemaatin hayatını adım adım, ilim ve anlayışla takip eden ve kendilerine "adalet memuru" denilecek olan, yüksek kültürlü ve üstün seciyeli, idealist zabıta kuvvetinden alırlar. İleri salâhiyetlerini büyük maddî ve mânevî mesuliyetle kullanacak olan adalet memurları, bu işe istekli olan

hukukçular arasından seçilerek alınmalıdırlar. Hâkimler, onların teftiş ve kontrolü altında çalışacaklardır. Zira, zamanımızda adaletin tevzii ihtiyacı pek genişlemiş, evlerin kapılarına kadar uzanmıştır. Artık mahkeme salonları bu işe yalnız başına kâfi gelmiyor. Bu ikinci dairede terbiyenin eksiğini adalet tamamlayacaktır. Terbiye, bütün boşlukları doldurduğu zaman, adalet tabii realite haline gelecektir. Nasıl ki, din adamlarının vazifelerini tamamladıkları gün, zabıta kuvvetine lüzum kalmayacaktır. Ruh zabıtasının madde zabıtasından müstağni olduğu bir gün elbette gelecektir. O zaman, bu sentezler ayrılıp kuvvet tarafları ortadan kalkacak, yalnız hak cep-heleri kendi kendilerini yaşatabileceklerdir.

Aradığımız nizâmın üçüncü dairesinde, işle mülkiyet bulunuyor. Bütün vatandaşları iş sahibi yapmak, işsiz insan bırakmamak, devletin vazifesidir. Kolaylığa veya fazla kazanç getirdiği için muayyen işlere koşan insanların nispetini yükseltmemelidir. Devlet, fertlerine iş teklifinde mecburiyetler ortaya koyabilmelidir. Mühendis veya doktor, kendisi için kazansa bile cemiyet için çalıştığını bilmelidir.

Mülkiyet ise, her işe girişebilmenin şartı ve fert hürriyetinin teminatıdır. Mülk sahibi olmayan fert, hür şahsiyetiyle işinin sahibi olamaz. Olsa olsa, işine kul, başkasına köle olur. O, maki-ne cinsinden, tabii âlet gibi bir şeydir. Bu sebepten, işinin sahibi denebilmek için amelenin de, herhangi bir nispette fabrikanın kazancına ortak edilmesi lâzımdır. Doktor ve mühendis de onun gibi, bir yandan aylıklı memur, diğer taraftan prim sahibi bir ortak gibi çalıştırılmalıdır. Cemiyetin kaderine her şekilde ortaklığa razı olmayan fert veya zümrelerin vatandaşlığından şüphe edilmelidir.

Her memlekette, hayata temel sayılan çalışmanın sahibi olan çiftçiye, muhtaç olduğu kadar toprak mülkiyeti verilmelidir. Toprağı işletmeye yarayan vasıtalarla birlikte toprağın, her şekilde çalışma imkânlarına göre taksimi işi, Atina ve Roma'dan sonra, Anadolu Türk devletinin kuruluşunda da ilk ve en önde gelen hâdise ol-

muştur. Sonraları, derebeyi kesilen büyük mülk sahiplerinin elinden fazla toprakları alınmayarak köylü mülkten mahrum ırgat haline gelmiş ve bu hal, Roma ile Anadolu'da sade devletin değil, medeniyetlerin bile yıkımına sebep olmuştur. Toprağın işletme şartlarına göre, onu işleyen fertler arasında bölünmesi, asırlar veya yeni açılan devirler arasında tekrarlanması zorunlu olan bir devlet işidir.

Dördüncü dairede, sağlık ve yol dâvasını görüyoruz. Büyük sanayi devrinin yaşayış şartları, büyük şehirlerin sağlığa karşı gelen kötülükleri içinde fert kendi sağlığını kendisi koruyamaz. Sosyal hekimliğin, yerini tamamiyle alması, her memleket için pek gecikmiş bir zarurettir.

Yol ise toprağın sağlığı, içtimaî münasebetlerin temeli sayılır. Önce yol, sonra tarla, en sonra şehir yapılmalıdır. Yolsuz memleket, kan damarları tıkanmış, boğulmuş bir vücut gibidir. Yol, bir memleket halkının cemiyet hayatına bağlılığının ifadesidir. Yol bir ülkede devlet hâkimiyetini ve medeniyet seviyesini, dışardan bakanlara gösteren işarettir. Yolları berbat bir memlekette ferdi mülk teşkil eden bina inşasının çoğalması, o memleket halkının birlik ve millet duygusunu yitirdiklerini gösterir.

Dinden yola kadar, ruhçu (spritualiste) bir devlet sisteminin merhalelerini gösterdik. Bu sistemin zirvesinde din ve disiplin, kaidesinde ise yol ve toprak dâvası gözüktü. Aradığımız bu nizâmın daha başka merhalelerini ortaya koymak da kabildir. Biz, bu dört merhaleyi kaydettik. Böyle bir nizâm, hem kapitalizmin, hem de komünizmin pençesinden kurtulmak için çırpınan insanlığımızın yarınki nizâmı olacaktır. Bu cemiyet nizâmının her ferdi, en küçük menfaat kırıntısını fedadan çekinen, sömürgeciliğin mirasçısı olan cemiyetimizde, otoritesiz, hem de ileri bir otoriteye sahip olmadan kurulmayacağı âşikârdır. Bu otorite, gerçek ruhî mânada kanun yaratacaktır, her ferdi kucaklayan ve Allah'a doğru götürülen iradeyi kullanıcısıdır. Eski çürümüş nizâm içinde, dışı hürriyet teraneleriyle parıldayan, lâkin iç yüzü her ferdin kendi insiyaklarının en üste yükseltilmesi ve onların tahakkümü arzusundan ibaret hale getiri-

len demokrasi, bazan, umumi iradenin katili olabiliyor. Herkes kendi iradesini istiyor ve hepsinin iradesi birbiriyle çarpışıyor. Bu serbest çalışmanın sonunda birbirine düşman zümreler teşekkül ediyor. Hepsinde haklar vazifeleri boğuyor. Öğretmenin terbiye vazifesini yaptığı yerde karşısına "bunu yapamazsın, bu benim hakkım" diyen çocuğunu kayıracı ana baba çıkıyor.

Polisin, düzeni koruduğu vazife halinde, "sana müracaat olmadıkça sen müdahale edemezsin, bu benim hakkım!" diye bıçağını kınına kadar vazife yüklü kalbe batıran şerir dikiliyor. Sahtekâr dinci, din adına büyücülük ve cehennem tellâllığı yaparken, "fikirlerini söylemekte serbesttir, elverir ki devlete dokunmasın" diye milletin büyülenmesine göz yumuluyor. Seçim propagandacısı, fikir ve hürriyet kelimelerinin katili olmak için urmandığı kürsüden, halkı birbirine düşürmek sanatının bütün füsünü kumaktadır. Tüccar, karanlık bir bulut gibi milletin üstüne kapanmış, onu her gün zehirleyip yüzbinlerle veremlinin sayısını yükseltici aşırı kazanç şampiyonluğu zevk ve ihtirasiyle, hem de korkunç bir süratle harekete geçmiş; çehresi hürriyet ve demokrasi kelimelerini taşıyan hâle içinde, "malını istediği fiyata satabilen" bir felâkettir.

Eski nemelâzımcılık nizâmı bir memlekette işte bu halleri doğurabiliyor. Böyle bir ülkede, sonunda halka sözü geçen insan kalmıyor. "Din adamı... O kim oluyor?" "Devlet adamı... Bana vız gelir, demokrasi var." "Muallim mi dedin? Onun vazifesi dersini okutup gitmek, o kadar."

İnsanlığın, nizâmı yıkıcı iradesi bu kadar azgın olabilir. Böyle bir anarşi cemiyetinde polis, cemaatin üstündeki nizâmın sahibi değil de, sanki bir hiç sayılır. Hâkim ve muallim itibar görmez olur. Din adamı dilenciye döner. Yalnız şeytanî bir kuvvet ortada dikilir, cemaate meydan okur. Her istediği şahıs veya zümreye itibar veya itibarını yok etme, herkesi istediği gibi teşhir, tezyif veya Allahlaştırma vasıtası olan, Montesquie'nün demokrasinin teminatçısı dediği matbuat; ondan, yalnız ondan korkulur. Zira, cemaat içinde size bağlılığı temin edecek olan bütün vasıtaları yok edecek odur. Evlât

suç işlerse, babasını resmiyle halka takdim eder. Siz onu tenkide cesaret edersiniz, o sizi jeoloji bahçesinde rastlanmış bir acayip hayvan halinde teşhirden çekinmez. Siz isterseniz bir âlim veya sanatkâr olunuz, yalnız başınıza millet yolunda cihâd açmış olun, sizi bir hain veya bir deli diye âleme tanıtabilir. Bunu yapan belki de arkadaşlarından defter, kalem çaldığı için, mektepten kovdurduğunuz çocuklarla çalışan en hasis emelli sermaye simsarlarıdır. İşte, millet hayatının en muazzam kuvveti onların elinde. Bunu da kontrol etmeye kimsenin kudreti yok. Çünkü demokrasi var. Herkes gazete çıkarmakta serbesttir.

Çukuru gördünüz ya! Asrımızda namus nasıl tepeleniyor? Bu anarşi çukurundan insanlığımızı kurtaracak nizâmın kurulması için, ilkin hak yolunda insanları uzlaştıracak bir zümrenin harekete geçmesi lâzımdır. Her varlık karşısında "ben isterim" diye haykıran, nâmütenahî nüanslı kazanç ve maaş kahramanı hoyrat mahlûkların beşeriyete belâ olmuş insiyaklarının bir an büsbütün ve her ne pahasına olursa olsun, susturulması icap edecektir. Bunu da yapabilecek ancak pek geniş ve sağlam bir otorite kalesidir. Bu otorite, önce ruhlara nüfuz ettikten sonra, yanı sıra harekete geçireceği yine tepeden tırnağa kadar ruhla silâhlı maddî kuvvetini seferber etmek zorundadır. Bu dâvanın özünü teşkil eden ruhun etrafını kale gibi çevirecek ilk kuvvet bir gençlik teşkilâtı olmalıdır. Bu kuvvet, herşeyden önce ahlâkî bir cephe. Devlet, kuruluşundaki hayata tekrar kavuşmak için, XX. asrın bu havâirilerini bekliyor.

*Komünizme karşı mücadele, sayı: 24,
15 Ağustos 1951; KKYN; AN/1, 2; ME.*

YENİ NİZÂMIN ANA HATLARI

Evvelki yazımızda, aradığımız nizâmın ana meselelerini, bir-biri içerisine konmuş, dört daire halinde isimlendirmiştik. Bu daireler, dine dayanan ahlâk otoritesi ve yüksek adalet kuvvetiyle ilk öğretim, iş ve mülkiyet, sağlık ve yol meselelerini içerisine alıyordu. Bunların, yeni nizâmın ana meseleleri halinde bize ilham eden, tarih ve toprak fikirleri olmuştur. Filhakika, cemiyet halinde yaşayan insan ve bugünün millet ferdi, düşüncesinin şümulü bakımından, kendi tarihinin yaşında demektir. Bir Anadolu çocuğu uzviyetle otuz veya kırk yaşında olsa bile, kafasiyle dokuz yüz yaşındadır. Çünkü tarih, yarattığı müesseselerle kendi yaşamış olduğu hadiselerin ruh ve mânasını bize miras bırakmıştır ve bizi onlarla düşündürmektedir. Malazgirt, Niğbolu ve Plevne'den önce, düşmana daima denk kuvvetlerle hücum etmek aklın icabı olmuş olsa bile, bizim için Alparslan'la Yıldırım'ın ve Gazi Osman Paşa'nın yaptığı gibi saldırılar, bu harplerden sonra, aklın icabı olmuştur. Evvelce, devlet reisleri her insanın üstünde hürmete lâyık sayılırsalar bile, Hacı Bayram, İbn-i Kemal ve Zembilli Ali Efendilerden sonra, din velileri ve şeyhülislâmların devlet reisine de üstünlüklerini kabul etmek aklımızı yormuş, ona bizdeki şeklini vermiştir.

Toprak ise, tarihin yaşadığı sahadır; ona vücudunu veren hayat sahasıdır. Toprak, insanı kendine benzeter. Anadolu'ya gelen Türkmen'e, üzerinde milli tarihimizin kurulduğu bu toprak, yanık yüzlü, elâ gözlü, orta boylu olan kendi tipini vermiştir. Onu kendine bağlayarak hareketlerini ağırlaştırmış ve sabırlı yapmıştır. Hem

sade maddî yapısıyla değil, ahlâkî karakteriyle insan, tarihiyle beraber, toprağının da çocuğudur. Toprak bize, bitkilere yaptığından daha az tesirli olmuyor. Toprağının dışında vatan arayan avâraler içten bir mecalsizlik duymaktan kendilerini alamıyorlar. Bunlarda sanki bir öksüz halet-i ruhiyesi vardır ve bu sun'î hali ekseriya onları merhametsiz yapıyor. Bunun gibi yabancı toprak çocuklarının bir vatanda istismarcı ve yıkıcı durumları da toprağın bu hususdaki önemini ortaya koymaktadır. Toprak şuuru körleştirilen bir nesil nasıl şaşkınlıklar içinde bunalırsa, tarih şuuru katledilmek istenen bir gençlik de öylece kendi kendisinin kanyla ellerini kirletecek hale geliyor. Tarihin inkârı, bunu yaptıran tarafından, bir millet gençliğini intihara teşviktir, öyle bir ihanettir. Babamız tarih ile anamız toprak, hem de bizim bu günkü uzviyetimize karışmış, varlığımızın unsurları olmuştur.

Yeni nizâmın, böylece tarih ve topraktan ilham alarak formüleştirdiğimiz ana dâvalarını, meydana getirilmelerindeki zaruret önemleri sırasıyla, daha önce dörde ayırmıştık. Yine aynı meseleleri, bizzat onların umumî karakterlerine göre şu şekilde üçe ayıracağız: Kültür ve ahlâk, adalet, çalışma dâvalarıyla bir de gerçekleşmesindeki iradeyi temsil eden mesuliyet ve otorite meselesi.

Geniş mânalarda ele alacağımız bu dâvaların en başında gelen kültür ve ahlâk meselesi, bütün öğretim işlerini, din ve sanat çalışmalarını içerisine alacaktır.

Adalet dâvası, fertler arasındaki her türlü mukavele meselelerini, mülkiyet, maaş, miras, ve her türlü kazanç şekillerini halle çalışacaktır.

Üçüncü meseleyi teşkil eden çalışma dâvası, ekonomi, sağlık, yol ve sair emek şekillerini ele alacaktır.

İlkinden başlamak şartıyla, bu bahisleri ortaya koydukları pratik meselelerle birer birer ele alırken, önemleri sebebiyle bazı meselelerin teferruatına kadar indiğimiz olacaktır. Bu görüşler üzerinde kurulmasını istediğimiz yeni nizâmın gayesi, dünya nizâmını

çökertmekte olan geçen yüzyılların artığı meselelerin ve onlara karşı reaksiyon olduğu halde saldırıları en büyük tehlike teşkil eden komünizm felâketlerinden insanlığımızı kurtarmaktır.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 27, 1 Ocak 1952; AN/1.2.

MEKTEP

Zamanımızın bir küçük alış-veriş yeri ve öğrenci atelyesi haline gelen mektep, her halde bugünkü halinden bambaşka bir şey olmalıdır. Bugün ailenin de, devletin de, ana-babanın da, hattâ çocuğun da kendisinden şikâyetçi olduğu mektebin gerçek mâhiyeti nedir, ne olmalıdır?

a) Evvelâ mektep, cemiyetin, fertlerine içtimaî ödevlerini yapmaları için ayırdığı bir hareket sahası değil, belki bir hazırlanma yeridir. Buradaki çalışmaların, bir takım ruhî gayeler için egzersiz, idman ve hazırlık halinde yapılması, mektebin hayat ile asla karıştırılmaması lâzımdır. Hayatı mektebe sokmak, henüz talim ve terbiye görmemiş askerin harbe sokulması gibi elim netice verir. Mektebin muvaffakiyetini sifıra indirir, onun çalışmasını soysuzlaştırır. Misâl ve ibreti Amerika'dan değil, kendimizden alacağız: Yeniçeri ocağı dünyanın hayran olduğu bir askerlik mektebi idi. Bu ocakta askerlik talimlerinden başka hiçbir şey yapılmazdı; yapılması şiddetle yasaktı. Kanunî Sultan Süleyman, sefere giderken, kırılan gümüş üzengisini, bir asker tâmir etti diye bu hareketi şiddetle karşılamış, "ocağa esnaf karışmış" diyerek askeri ordudan kovmuş ve kumandanları cezalandırmıştır.

Üç kitadan ün salmış olan bu ordu mektebinin üstadları, mektebin ne olduğunu biliyorlardı. Biz hem tarihimizin bize sunduğu ilmi bugün kaybettiğimizden, hem de zamanın ilmi olan psikolojiyi bilmediğimizden, mektebin, her çeşit çalışmaları içerisinde toplayan bir hayat sahnesi olabileceğini zannettik. Talebenin mektepte idare işle-

rine karıştırılmı, mektebi soysuzlaştırdı. Bugün talebe, daha ilkokuldan başlayarak "mümessil" adı altında idarecilerin, hocaların ve hattâ hademelerin yapacağı işlerin bir kısmını onlarla paylaşmıştır; defteri getirir, yoklama yapar, çöpleri toplar, sınıfı ve helâları temizler, kooperatifte satış yapar, arkadaşlarını muhakeme eder, temsil hazırlar, gazete çıkarır, gezinti tertipler, para toplar, hulâsa, bir çatı altında ve bir toplulukta yapılabilecek herşeyi yapar; tıpkı, içerisinde işlerin henüz bölünmediği iptidai cemiyetler gibi. Demokrasinin yanlış ve aşırı bir anlayışı yüzünden mektep ruhu inhilâl etmiş, yerini bu saydığımız hareketler anarşisine terketmiştir. Bizde varlığına yukarıda işaret ettiğimiz psikoloji bilgisizliği ise şu iki noktada toplanmaktadır: "Talebe herşeyi bilsin, herşeyi öğrensin, hayat adamı yetişsin!" Bu vehim, neslimiz içinde tam bir katiyet ve salâhiyetle bir memleket ve dünya meselesi üzerinde söz söyleyecek tek adamın yetişmesine mâni olmuştur. Mektepte, her işle uğraşan artık talebelik vasfını kaybetmiştir. Onun için gençliğimiz, sebebini bilmediği dertten mahzundur. "Talebe mektepte iken hayata atılsın!" vehmi ise, her çalışma ve yaşama tarzının kendisinden önce ona hazırlayıcı bir takım egzersizlere muhtaç olduğunu unutulmasından doğmaktadır.

Bilinmelidir ki, hayatı mektebe sokunca, mektebi kaybederiz. Mektebi kaybedince de gelecek hayat alçalır, alçalır, iptidaiilik seviyesine iner. Bugün hayat mektebe yüklenmiş ve onu yıkmıştır. Devlet gitgide mektepten elini çeker görünmektedir. Talebe tahsilat gibi para toplamak işini de üzerine almıştır. Birçok ilkokullarda, hattâ İstanbul gibi bir şehirde, kışın çocuklara evlerinden, çantalarına birer ikişer odun koyup mektebe getirmeleri söylenir, mekteplerde para toplamaya en elverişli kaynak olarak okul-aile birlikleri, idare ve öğretime ait birçok salâhiyetleri ellerine almış bulunuyorlar. Okul-aile birliği, mektebin istiklâlinin ortadan kalkmış olduğunun bâriz alâmetidir. Evet realite budur: Mektep hayat sahasına nakledildi; hayat mektebi yıktı; talebe esnaflaştı; mektep, müstakil bir müessesese olmaktan çıktı. Bütün bu pratik hayat sahnesinde hakikatin ne yeri olabilir?

b) Mektep, her genci belli gayelere doğru adım adım ilerleten bir ihtisas ustasıdır. Hayatımızda iş bölümü vardır ve medeniyetle beraber ilerlemektedir. Medenî cemiyette her fert, muayyen bir gaye için yetişmektedir. İhtisas, öğretimin prensibidir. Ancak, dar görüşlerden kurtulmak ve bir cemiyet hayatının bütününden mesuliyet taşıyan vatandaş olarak yetişmek için, gaye olan ihtisasımızın yolu üzerinde hayat ve kâinatı görüş ufukları da açmalıyız. Yoksa ihtisası elden bırakacak değiliz. İhtisasımızın içine gömülmüş olduğumuz halde, her devresinde bütün dersleri tekrar eden mektebe lüzum yoktur. Gayeye doğru şuurlu ve adım adım ilerledikçe yolunu daraltan ve o nispette derinleştiren mektebe ihtiyaç vardır.

c) Mektep, gence bilgiler yükleyici bir fikir antreposu değil, aklın yetkilerini, ayrı ayrı işletmeyi öğretici bir maharet kazandırma ve olgunlaştırma atelyesidir. Biz skolâstik tahsili yıktık da modern öğretim esaslarını kurduk diye kırk yıldan beri böbürlenirken, bir de etrafımıza baktık ki, hayatta hallini isteyen meselelerin hiçbirisini halle muktedir zekâlar yetiştirmemişiz. Maarif dâvalarının halli için toplanan şûralara, maaşlarının artırılması ve mekteplerine radyo koyulması gibi menfaat talepleriyle koşan ilkokuldan üniversitelere kadar bütün öğretim elemanlarının iptidâîliğine hayran kalmadık. Hâlâ içimizde bulunan birkaç medreselinin ilmiyle görüşlerine, İmam-Hatip Okulu'ndan Talim ve Terbiye Dairesi'ne kadar, şiddetle muhtaç durumda bulunuyoruz. Bütün bir inkılâbın temel direği olan lâikliğin ilmini yapan inkılâp mütefekkeri çıkmadı. Bunu bir medreseli yaptı. Bütün bunların sebebi; çünkü medresenin kendi disiplini, kendi havası, kendi cemiyeti vardı ve onlarla hayattan ayrılmıştı. Bu yüzden onun yetiştirdiği elemanlar hayata kuvvet ve hamle verebildiler. Bundan sonra, gerçek mektebi kuracak olanlar da şu bahsettiğimiz, mektebi yıkan zihniyetin çocukları olmayacaktır. Bugün ilkokulda iken inkişafa başlayan hislerini adım adım takip ederek onların terbiyesiyle benliğine nüfuz edemediğimiz çocuk, bir sürü bilgilerin hammalı olmaktan başka türlü yetiştirilmiyor; matematiği ezberliyor, biyolojiyi ezberliyor, tarihi ve

coğrafyayı ezberliyor, fiziği, kimyayı, edebiyatı bile ezberliyor. Bu, zekâların katlidir. Bu mektep değişmeli, bu küçük ve sevimsiz hayat sahnesi yerini hakikatın mâbedi olan mektebe terketmelidir.

Maarifte inkılâpların yapıldığı son devir, mekteplerin sayısını çoğalttı, tahsili yükseltmedi; öğretimi hayata karıştırdı; ilmi sevdirmede, telebeyi esnafa yaklaştırdı, hakikatı kurtarmadı; okuyup yazmayı çoğunluğa öğretti; halkı münevvere bağlayamadı.

Bugün disiplinsiz ve gayelerinden şuarsuz, fonksiyonsuz mektebin, medenî bir cemiyeti kımıldatmaya ve ilerletmeye kabiliyetli zekâlar yetiştiremeyeceği tabiidir ve yetiştiremediği de meydandadır. Bugün muallim bir tekrarlama ve ezberletme memuru, müfettiş arkadaşının ricası veya makamın ihbarıyla iyi veya kötü rapor yazma memuru ve bütün maarif cihazı ise, mümkün olduğu kadar fazla diploma dağıtma memurluğu olduktan sonra, memleketin her tarafında dağıtılan diplomaların da, ilim ve hakikat belgeleri değil, belki resmî koltuk satın almaya elverişli banknotlar olduğunu takdir etmek güç bir şey değildir.

Bugün mektep kimlerin elinde? Ve bu elemanları kimler hazırlıyor? Mektebin nelerden kurtulması, hangi ruha doğru yükselmesi lâzımdır? Biz, bunları düşünürken, mektebi saran hayat ve âlemin şu acıklı manzarasıyla çevrilmiş bulunuyoruz. Mektebe sokulan ve onu idareye başlayan hayat sahnesinde sokaklarda dolaşan, satıcıya sataşan, tramvay biletcisi kadar disiplin fikrine sahip olmayan avâre ve tıpkı onlar gibi hukuk dershanesinde bağrışan, tepinen, alkışla eğlenen mektepli çocuklar, mekteple hayatın bütün çirkefliklerini öğrenen talebe, artık hayatı kurtaramaz. Hayat, mektebi fethettikten sonra, mektep bu feci hayatı yerlere vuramaz. Çocuklarımız, talebe değil, hayat adamıdır; artık onlar hayata hâkim olmayacaklardır, çünkü, ona teslim olmuşlardır. Gençlikteki iradesizliğin bir sebebi de budur.

Mektebin hayatta düşmanları çoktur. Kendisine bir toplantıda itiraz eden bir muallimi jurnal edip yuvarlamak için müdür tarafından yavaşça çağrılıp getirilen müfettişin, bu muallimin not defte-

rinde "talimatname" hilâfına kurşun kalemle birkaç kelime ve "kannun hilâfına eski harfle bazı işaretler" gördüğünü, derhal müfettiş raporu diye tanzim ederek makamına sunduğu, son devirlerin biricik hâdisesi değildir. Bu menhus zihniyet ve bu rezil ahlâk kalkmadıkça "Türkiye'de de mektep vardır!" diye alını açık konuşmaya bu topraklarda hiç kimsenin hakkı olmayacaktır.

Maarifimizin sefaletine bir de özel okul derdi eklenmiş bulunuyor. Zamanımızda üniversite öğretimine kadar tırmanan özel okul musibeti spekülasyon yoluyla kazanç hırsının ortaya çıkardığı bir sefalet tablosudur. Özel okul bir ticarethanedir. Millî Eğitim dâvasını hançerlemekle büyük kazanç sağlar. Onun millet hizmetinde olduğunu iddia etmek, millet idealini tezyif ve tahkirden başka bir şey değildir. Özel okul millet ahlâkını çiğneme bakımından yabancı okulun yardımcı gibi çalışıyor. İlim ve irfana verdiği zarar yabancı okulunkinden daha fazladır. Türkiye'de yabancı okulların varlığı ise millî ruhun istiklâlini koruma dâvasına sahip olmadığını gösterir. Lozan sulhu ile iktisadî kapitülasyonlarını kaldırıp maarif kapitülasyonlarının kalmasında mahzur görmiyenler, midelerinden yukarıda ruha sahip olmıyanlardır; Anadolu'nun ruhuna bağlanmıyanlardır. Bu ruh yabancı okullar yüzünden felce uğratılmışken bir süreden beri şiddetlenen, liselerimizin yabancı dillerde öğretim yapan kolejler haline getirilmesi illeti, kendimizi sömürge haline sokma gayretinden başta bir şekilde adlandırılmaz. Millî eğitimimiz, kendisinde millî olan ne varsa hepsini kendinden fırlatıp atmaktadır.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 34, 15 Nisan 1952;
İslâm dünyası, sayı: 17, 18 Temmuz 1957; AN/12.
(TMD'nda başka bir "Mektep" yazısı var).

ÜNİVERSİTE

Üniversite diye, bir şehrin yüksek mekteplerinin bütününe denir. Dosdoğru söylemek lâzım gelirse, bir üniversite olmaz, bir şehrin üniversitesi olur. Biz, Garb medeniyetinin hacıağalığını yaptığımızdan, memleketin bir tarafında, insanlığın neolitik devrine ait mağara hayatını yaşatırken birkaç imtiyazlı şehri, lüks eşya ile doldurduğumuz gibi; öbür tarafta yine bu iki şehirde, birer israf ve duygusuzluk âbidesi olan üniversite bina ve kadrolarıyla âdeta ilim perdesi altında birer saray hayatı ibda ettik. Geri kalan bütünü ancak sömürgelelere revâ görülen bir zulümle kültürsüzlüğe mahkûm ettik. Doğuda üniversite kurulamaz diyenlerin illetinin bugün sade beyinsizlik değil, aynı zamanda vicdansızlık ve bu milletin vicdana sahip olmayış olduğunu gördük.

Üniversitenin ne olduğunu ve fonksiyonlarını açıklayarak, bu vicdansız hükmün tenkidi aydınlık getirecektir.

Önce beyinsizlik, üniversitede olup üniversiteyi bilmemek bu hükmü verdiricidir. Bir cemiyet hayatına nizâm vermek isteyen ve hâdiselere mâna arayan zihinler, ortaya koydukları ilk görüşlerle üniversitenin temelini atmış olurlar. O şehirde, birkaç dimağın etrafında kurulacak olan üniversite hayatının tohumu atılmış olur. Böylece, kurucularının yarattığı kültür hareketi ve ilim zihniyetiyle başlayan üniversite, sonra kendi tekniğini de tesis eder. Gerçek mânada bir üniversite bir cemiyetin kıymet hükümleriyle inanışlarının sentezi demek olan felsefe ile başlar. Felsefe, bir cemiyetin kâinat görüşüdür ve kâinata doğru uzanan kollarıdır. Hayat mücadelesin-

de her tarafa uzanan irademizin bir sistem halinde ifadesidir. Felsefe, millette ilk iradedir; felsefi adım, üniversiteyi kurar.

Bizim XIX. yüzyılda Garp taklidi olarak kurulan üniversitemiz (Darülfünun), bu karakterden tamamıyla mahrum, sun'î bir testistir. Garptan ölü fikirler aktarmak için, bir nevi gümrük binası olsun diye, meydana getirilmiştir. O günden bugüne kadar bizim hayatımızı karınca boyu bile ilerletmeyen nakil ve kopyacılık hareketi ile devam edip gitmektedir. Şimdi ise, bu çılgın gaflet de gemi azya almış, bina ve kadro ile bir küçük devlet olmak istercesine tehlike arz etmektedir. Türk diline, bir gramer hazırlamak kabiliyetinden mahrum olan üniversite, koskoca bir belde kadar muhite temel salmaktadır. Bütün mesele, ilk çağlara mahsus bir devlet sarayını ve nâmütenâhi nimetler getirici bir saray devletini ele geçirmek ve ilim kalkanına gizlenerek ölünceye kadar bu nimetlere sahip olmaktır.

Bu hayat onlara, üniversitenin böyle bir saray hayatı olmadığı zehâbını vermiş olacak ki, Doğu'da üniversite açılmıyacağını iddia ediyorlar. Halbuki, üniversite, cemaata belâ olacak bedenlerin değil, fikirlerin barınacağı yerdir. Mütevazi bir kulenin çatısı da ona kâfi gelir.

Eski asırlardan kalma bir kral sarayı olan Sorbonne, içinde doluşan adımlarla çatırdayacak kadar harap bir binadır. Fikir hayatına sahip olamayanlar ise, lüks ve sefahat içinde saraylarda sürükleniyorlar. Yalnız Erzurum Kongresi'nin toplandığı binada değil, bir köylü evinde de üniversite açılabilir; çünkü, onun gösterişe hiç ihtiyacı yoktur. Kendi tabii ilerleyişi ile bünyesini genişletir.

Doğu üniversitesini istemeyen, çekemeyen vicdansızlığa gelince, bunun sebebi, İstanbul ve Ankara'daki, sırtına ilim perdesi gerilmiş saltanatlara, onların iktidarını azaltıcı, belkide baltalayıcı rakip bir kuvvetin meydana çıkmasından dehşetle korkulmasıdır, böylece siyasetlerine hâle geleceği endişesidir. Üniversiteyi kuracak ruh, Doğu'da uyanacak ve böyle bir ruhun etrafında Doğu üniversitesi, hattâ üniversiteleri, mutlaka kurulacaktır.

Üniversite nedir? Fonksiyonları nelerdir? Biz, üniversitenin fonksiyonu içinde üç seri çalışma sahası kabul ettiğimizden, bunları ayrı ayrı gözden geçireceğiz.

1. Üniversite, bir milletin kültür merkezi ve millet kültürünün kaynağıdır. Kültürün ne demek olduğunu evvelce söylemiştik. Millî hayatın meydana getirdiği kıymet hükümlerinin bütününi içeri sine alan kültür, milletin vücudunda bulunan ve içtimaî hareketler cihazını teşkil eden binlerce hayat adamlarından, onun üniversitesine akarlar. Milletin kültürü, üniversitede toplanır, merkezleşir ve orada işlenir. Üniversite bir medenî cemiyetin beyni demektir. Filhakika, rönesanslar ve reformlardan sonra, üniversiteler milletin beyni olmuştur; bir milleti kıvılcıktı asabî cihazın, onun reaksiyonlar yapma iktidarının, mânevi sahadaki imperium kudretinin kendinde toplandığı beyin, milletin mânevi varlığı, onun üniversitesinde mihrakını bulur. Millî birlik denilen duygu ve irade birliğinin ilk ve temel hakikati, millet halkının yer yer üniversiteleriyle kalp ve inanış beraberliği yapmasından meydana gelmiştir. Üniversiteler bu birliği kurucu olmazlarsa, bir millet içinde her şehir halkı ve bir şehrin her köyü, her teşekkül, birbirini bölen, daima parçalayan menfaat yarışmalarıyla yaşarlar ki, bu hal, millet olması istenen cemaatı içinden kemirir. Milliyet, bir kıtada, bir beldede, bir vatanda insanlığın cevher birliğinin, kendine has bir duyuş tarzı, bir istek sistemi etrafında şuur kazanmasıdır. Parça parça insanlardan, insan atomlarının birleşmesinden, millet meydana gelmez. Millî iradeleri her yerde üniversiteler kurmuştur. Bağdad Medreseleri, Nizâmülk'ün cihangir zekasıyla cihangir olacak bir milletin temellerini hazırlamış, Süleymaniye Medresesi, o millet iradesinin zirvesi olmuştu. Ortaçağda Paris Üniversitesi, asırlar içinde Fransızlığın klâsik kültürünü hazırladı. Alman Üniversiteleri XVIII. asırda, arza sığamayan bir idealizmin kurucuları oldular.

2. Üniversite, millet eğitim ve öğretiminin kurucusu ve düzenleyicisidir.

Millet eğitiminin ana hatları millî kültürden çıkarılacağına gö-

re, bu işin de üniversite eliyle yapılması gerekli olur. Öğretimin düzenlenmesi ise, devlet işi olmadan önce üniversitenin işidir. Öğretim hareketi, ilkokuldan başlayıp üniversiteye doğru, basamak basamak ilerlemez. Üniversiteden doğarak liselerle ilk ve orta mekteplere kadar, milletin bütün öğretim sahasına yayılır.

Herbirinin ruh ve zihniyetini yaratan, üniversitedir. Hepsine istikametini veren odur. Millî vücudun beyni olduğunu söylediğimiz üniversite, gerçekten bir şuur gibi, bir felsefî sistem; bir hayat ve kâinat görüşü etrafında teşekkül ettikten sonra, milletin hareket merkezlerine direktifler verir, ilham ve irşadlar gönderir, münevver nesillerinin zekâsını yoğurur. Bunun için, ilkokuldan en yukarı basamağa kadar, millet öğretiminin dayandığı esasları ortaya koyar; öğretimin programlarını yapar, muallim yetiştirir. Bir millet maarifinin prensiplerini, vekâlet bürolarının her gün değişen idare adamlarından beklemek, devamlı bir millî kültürün varlığını tanınamamak demektir. Bu hal kurmay heyetinin, ordunun sevk ve idaresini çavuş ve onbaşılara bırakması gibidir. Böyle bir yer de, üniversitenin millet hayatına bağlılığı bulanmadığının ifadesi olur.

Bugün ruhsuz bir yamalı bohçadan ibaret olan üniversitemizin bağrında yaşattığı bir millî kültür bulunmadığı gibi, öğretimin diğer bölümlerinde de bir millet zihniyeti hâkim değildir ve üniversite bunların hepsine karşı alâkasızdır. Bu sahihsizlik sebebiyle program ve kitaplarımıza, zaman zaman ve sırasıyla, Fransız, Alman, Amerikan zihniyet ve kültürleri hâkim olmuştur. Bize, bizim kültür ve mektep hayatımıza hayat ve istikamet verebilecek bir üniversite lazımdır. Bu belki, Doğu'da açılacak üniversiteler olacaktır.

3. Üniversite, mânevî sahada devletin müşaviridir. Devletin disiplin ve inzibat vazifeleriyle telakki ve inkişaf ettirme fonksiyonları ayrıdır. Koruma işleriyle ilerletme ve yayma işleri başka cinsten işlerdir. Bunlardan birincisi devletin realizmini, ikincisi idealizmini teşkil eder. Daha sert bir ifade ile, devletin refleksleriyle şuurunu ayırtmak icabeder. Devlet, disiplin ve inzibat işlerini, nev'inin bekasına yarayan refleksleriyle, bizzat idare edici kuvvet

vasıtasıyla düzenler. Bu kuvvet, bir hânedânın, bir zümrenin veya bir partinin kuvvetidir. Bu kuvvet, zaman zaman değişir; kendini tutan zümrelerle birlikte yıkılır veya tekrar iktidara gelir. Bu kuvvetin en âşikâr ve sembolik ifadesi orduda görülür; ordu ile onun etrafındaki bütün inzibat vasıtalarında... Ekonomik varlık bu kuvvete her zaman hayat verir, enerji boşaltır: Bu kuvvet devletin realizmini vücuda getirir; onun vücududur.

Devletin idealizmine gelince, bu devletin terakki ve inkişaf iktidarından ibarettir. Terakki, reflekslerin değil, şuurun eseridir. Devlete şuurunu verecek organ ise, onun hâkimiyetini yaşattığı milletin beynidir, yâni üniversitedir. Üniversite, bu sahada fonksiyonunu yapabilmek için, dogmatik vasıtalarla iş gören devlet adamlarının karşısına, anlayış zihniyetine sahip ve bu zihniyeti yaymaya muktedir mütefekkirlerini çıkarır. Siyaset ve idare adamları, saltanat ve parti adamları, her zaman direktiflerini bunlardan almaya mecburdurlar... Yavuz, Zenbilli Ali Efendi'den korkuyordu. Fransa'da XVIII. asırda, ansiklopedistlerin sert ihtarları, asırlık saltanatı devirdi ve cihan tarihinin istikametini değiştirdi. Bir üniversite vicdanının bulunduğu yerde zekâ kılçlara istikamet verir, siyaset tefekkürün emrinde olur. Millet vicdanının merkezi olan üniversiteler, eskiden olduğu gibi, zamanımızda da Şark âleminde berhatyat olsalardı, başta İslâm medeniyetine dehâlar bağışlamış olan Türklük âlemi, bulunduğu halde bütün Asya, Şark'ın ruhunu doktrinleştirir ve onun kendine has medeniyetini bugün de ortaya koyardı. Bu iş, üniversitelerin işi olacaktır; ve bu yapılsaydı, bugün Çin komünist olmaz, havasına kılıçla âyetler yazılmış bir vatanın tek münevveri bil Rus-İslâv barbarlığını benimseyemezdi.

Üniversite, milletin eli kolu, hareket uzuvları demek olan devlete ne gibi işler için direktifler vericidir?

Bu işlerin sahası pek geniş ve şumullüdür. Bir üniversitenin meydana getirdiği kültür sistemine bağlanan her fakülte, felsefe, tarih, edebiyat ve hukuk fakülteleri; mimarî ve güzel sanatlar akademileri, milletin kültür hayatında, emir, irşat, ilham ve aydınlıklar

göndermek suretiyle, idare edicilere yollarını gösterirler. Meselâ devletin siyaseti, hâkimiyeti altındaki milletin tarihi hakikatlarıyla felsefî düşünüşünün zarurî neticesi olmalıdır. Millet neşriyatını idare eden ruh yine üniversitede yayınlanan felsefe ile millî edebiyatın birleşmesinden doğmuş olmak lâzımdır. Dernekler, mahkemeler ve kanun müessesesi, hukuk fakültesinin, milletin hukukî iradesini yoğurarak meydana getirdiği müesseselerdir. Millî mimarî ve musıkî, sanat, akademilerinde ifadesini kazanır. Bütün bu müesseseleri hazırlayan fakülteleri millettten ayırmak, onların yetiştirdiği nesilleri milletin hayatından söküüp atmak demektir..

Bu fakültelerin, saydığımız millî müesseseleri meydana getirip ilerlettiklerini inkâr ise, bizi şuurun değil, reflekslerin idare ettiğini kabul etmek, onların idaresi altına girmektir. Bu hal, başın ayaklar tarafından idaresine razı olmaktır. Böyle yerde ise, millet yoktur; menfaatler peşinde koşan ve her adımında yıkılacak olan bir sürü vardır.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 35, 1 Mayıs 1952; AN/1, 2.

GAZETELER

I

Devrimizde herşeyin satıldığını biliyoruz. Mal satılır, toprak satılır, itibar satılır, imtiyaz satılır, memuriyet satılır, tali satılır, kahkaha bile satılır. Gazete, vukuatın satıldığı yerdir. Ve bu imkân başlangıçta en büyük medenî keşiflerden biri diye karşılanmıştı, halk kitlelerini minnettar bırakmıştı. Filhakika gazetesinin bize bir çok yardımları oluyor. "Gazetede tren kazası yoksa amcam sâlimen Ankara'ya vasil olmuştur" diyebiliyoruz. Amerika'dan gelecek sene hangi filmlerin memleketimize geleceğini gazeteden öğreniyoruz. Hitler'in ne için Yahudi düşmanlığı yaptığını yine gazeteleri okuyup anlıyoruz.

Lâkin bizden bütün bu hizmetlerini esirgemiyen gazete, istese de, istemese de, yani, şuurlu veya şuursuz şekilde bütün terbiye dizginlerimizi eline geçirmiş demektir. Çünkü onun havadisleri anlatış ve sıralayışı, hattâ çok kere sütunlarına geçirmesi, bizim ruhî hayatımıza istikamet vermektedir; bizi bu hadiseler üzerinde düşündürmekte, kalbimizi bu hâdiselerin yaratacağı duygularla ayarlamaktadır. Bütün halkın elinde nikâh kâğıdı veya hüviyet cüzdanı gibi tutulan gazetelerin karakterine, zihniyetine, asabiyetine halk zamanla ve farkında olmadan kendini benzeter. Zira gazete halkın mektebidir. Birkaç sene tarihe ait hiciv ve mizah yazıları, resimleri teşhir eder, halkı tarihinden soğutur. Yılda elli defa bir zangoç resmini güzel güzel parlatıp sütunlarına koysa ona peygamber diye tapındırır. İran'da bir serseriye körlerin gözünü açtırır. Müslümanlığı

üfürükçülükle birleştirir. Milletın kanını içenleri kahraman, kahramanrı vatan haini yapar. Hangi zümre muvaffakiyet kazanmışsa onu faziletli, hangi millet yıkılmışsa onu rezil diye teşhir eder. Kiminin resmini tepesinden çeker, kısa bacaklı yapar, kiminin endamını aşağıdan filme alır, uzun boylu gösterir. Gazete, sihinbaz eli gibidir; onun dokunduğu nesne ateş olur, ateşte gülistan kesilir. Ve halk gözünde gazetenin tanıttığı şeyler, tanıtıldıkları gibi görülür; tanıtmadığı şeyler yok farzedilir. Türk halkının gözünde Gandi ve Hitler, gazeteler onları nasıl tanıttıysa öyledirler. Gazeteler gerçek bir medenî hayat ve medeniyet âlemi tanımadıkları için, halkımızın gözünde, kafasında böyle bir hayat asla yoktur. Zira medeniyet onlarca apartıman, otomobil, spor, sinema, alkış, kıyafetler, seyahatler, acaiplikler ve zümreleri metotlu olarak aldatmalardan ibarettir. Gazetenin getirmedığı şey hayatımıza giremez.

Bu hakikatleri göz önüne serdikten sonra düyününüz ki, XX. asrın seyyar mektebi, mürşidi, telkinci sanatkârı olan gazete, her canı isteyen, her kesesine güvenenin çıkarabileceği bir şeydir. Yani, asrımızın insanı her canı isteyen eline teslim edilmiştir ve bu, onun hürriyetinin icabı sayılmaktadır. Benim maddî varlığıma kimse dokunamaz; o, taarruzdan masundur. Ama manevî varlığım her keyfi isteyen heveslerine oyuncaktır. Bana küfredilemiyor, cemiyet müdahale ediyor da benim inançlarımla, irademle, mukaddesat duygularım ve bütün ruhî varlığımın parasına güvenen herkes oynayabiliyor. "Alma efendim, istemezsen okuma!" İyi ama bu kitap değil ki, muayyen programlarla, yüksek seviyedeki insanların hazırladığı ciltler, muayyen olgunluk çağlarında muayyen talebenin eline verilsin; veya mektep kitabı değilse bile, o zamanda herkes kendi irfanının ihtiyaçlarını kendi arayıp bulucu olsun. Gazete, gündelik pazarda kapağı açık halde bize satış teklifi yapmaktadır ve gazeteleri her yaşta ve her kültür seviyesindeki insanlar okumaktadır. Onların iddiası, bizim almaya mutlaka muhtaç olduğumuz günlük havadisleri, bize falcıdan daha ciddi şekilde verecekleri vadidir. Gazeteyi, sade beğenen okusun demek, kuşlara yem serpip de,

"akılları yok değil ya, yemesinler!" demeye benzer. Veyahut çocuğa her gün rakı içirip de "sarhoş olma" demeyi andırır. Hem de gazete kitap gibi ferdi dehânın mahsulü ve muayyen zümrelerin münakaşasına terkedilmiş hususi karakterde bir içtimaî organ değildir. Gazete, halkın malıdır ve bu sebepten halkın ruh ve vicdan selâmetini sağlayıcı olması lâzımdır. Bugün memlekette verem ve sinir hastalıkları gibi salgın halinde bir gazete hastalığı da vardır. Bunun sebebi de, içtimaî münasebetlerin yetersizliği, tabii heyecan kaynaklarının yokluğu ve bir de hayat nizamına karşı duyulan emniyetsizliktir.

Sayıları bugün üçyüze yaklaşan gazete ve mecmualara şöyle bir göz atınca, onların şu çeşitlere ayrıldıklarını görüyoruz:

1. Salon ve sinema dergileri. Şehirler halkı ve mektepliler tarafından en çok tutulan ve inkılâplarla iştihaları yeni açılan şu zavallı cemaatı çıplak resimleriyle meftun bırakan bu dergiler, Şark'ın XX. asırdaki dehasının en büyük eseri olmuştur. Meğer koça Şark yedi yüz yıldanberi, vücudun soyunma hürriyetini beklüyormuş. Bu inkılâba nihayet kavuşmuş. Artık kimse onu elinden alamaz.

2. Spor mecmuaları. Bunlar, sporun medenî bir gayesi olduğunu bilmeyen, sanat ve musikî zevkından habersiz, tabiat hayatının sonsuz zevklerinden büsbütün nasipsiz bir genç neslin, yükselme (sublimation) yoluyla bütün ulvî heyecan ve mefkureleri meydana getireceği hayat enerjisini uzvî ve hayvani bir çukarda tükettiği adalî ve iptidai bir boğuşmanın nakillerini yapıyorlar. Bunların da okuyucuları çoktur ve bunlar, çocukluk yaşlarıyla gençlik çağının başlangıçlarında, yani, terbiyenin en tesirli anlarında bulunan unsurlardır. Bunlar kendilerine ruh terbiyesinin ilk ışıklarını ve hiçbir disiplini veremediğimiz bu en nâzik demlerde, sporla beraber kavgada muvaffak olmayı, bıçak kullanmayı ve sigara içmeyi öğrenen, verimsiz ve mecalsiz hayatımızdan çıkıp sinemanın hayatına sığına ve mekteplilerin büyük çoğunluğunu teşkil eden, hocalı, babalı, lâkin yine kimsesiz, avâre çocuklarımızdır.

3. Fikir ve sanat dergileri. Teknik bilgilere inhisar eden birkaç derginin ciddiyeti istisna edilirse, memleketin fikir hayatını temsil eden bu neşriyatın başında gariptir ki bir tek üniversite elemanı veya büyük bir adam diye tanınmış siması yoktur. Bunları idare edenler, üniversite tahsili çağındaki gençlerle henüz ana dilini doğru bilmeyen, tanınma meraklısı kimselerdir. Bu neşriyat vasıtasından, komünistlerle bazı perişan particilerin istifadeye çalıştıklarını ilâve etmeliyiz. Bu dergiler, şiir, hikâye, tahlil ve sanat başlıkları altında ve fikir sütunları içinde, bütün olgunlaşmamış ve fikirle sanatın ilk harflerine bigâne denemelerle doludur. Bu dergilerin okuyucusu pek azdır.

4. Din dergileri. Modası beş altı yı önce çıkan bu neşriyat, umumi fikir âleminde ayrılmış, kendi kalesine sığınmış, mezhep kavgaları, itham, tekfir ve üfürükçülük vasıtalarıyla, bilhassa köylerin dindar halkının sırtından geçinmek için eski devirlerin cer hocasına taş çıkartan, nevi şahsına münhasır neşir organlarıdır. Esasen iptidai olan fikir âlemi de onlarla alâkasız, hattâ habersizdir. Yalnız cehaletleriyle değil de, eğer din yasak etmemiş olsa hergün sayfalarına Allah resmi yapmaya yeltenecek kadar istismarcı vicdan ve iz'anların zaafına musallat, bezirgân zihniyetleriyle sahneye atılan ve kendisine "dinî" adını veren bu neşriyatın ömrü, memlekette bir fikir ve felsefe hayatı doğuncaya kadardır. Bunların en büyük zararı, şüphesiz ki dine ve dinin hakikatlerine dokunuyor.

5. Günlük veya haftalık, aylık siyasî neşriyata gelince, bunlar bonmarşe gibidir. Dört türlü neşriyatın her cinsini içerisine aldığı, fazla olarak günün siyaset olaylarıyla de bezendir ve bu sonuncusunun bütün halka verdiği heyecan sayesinde kendine geniş sürüm temin eder. Hepsinin olduğu gibi bunun da gayesi çok satılmaktır. esas gayesi "ticari" olduğuna göre siyasî karakterini de ona göre ayarlar. Bu yüzden siyasî kanaat ticarete tâbi olur ve büyük şehrin ticaret âlemi milletin binbir derdi ile ne kadar ilgisiz duruyorsa, hergün halkın muska gibi eline aldığı gazeteler de o kadar alâkasız durur, millet vicdanı sahipsiz kalır. Siyasî gazetelerin hükümeti

mürakabe fonksiyonları da, esasen fikir ve kanaat sahibinin değil de, sermaye sahibinin yapabildiği bu neşriyatın sürüm, tutunma ve ticaret endişeleri altında ezildikten sonra, elde ciddi hiçbir gaye kalmıyor. Tehlike ise, bunların sahip oldukları endişe ile fikrî karakter her zaman çiğnemeye hazır çehrelerinin, birer birer saydığı-mız zehirleri etrafa yaymasında gözüküyor. Cemiyet her taraftan musibetlerle sarılmış, neslimiz tezatlı cereyanlar arasında bunalmış ve sahipsizdir. Buhranı hergün şiddetlendiren neşriyata yeni bir düzen, yeni ve başka bir istikamet, yeni bir hayat lâzımdır. Aksi halde, demokraside en büyük mektep, halka aydınlık olması lâzım gelen gazete, mektebin de ailenin de, içtimai nizamın da dehşetle sarıldığı ve zayıfladığı bu cemiyette en büyük tehlike olabilir.

II

Her sabah bu şehrin, güneşin doğuşunu gören ve görmeyen bütün bedbaht insanları, uykusundan bu sesele uyanırlar: Gazete! "Acaba dünyamız bu sabaha ne yeniliklerle doğuyor?" İçer böyle mırıldanır. Günün hayat pençeleşmesinde henüz kirlenmemiş eller, içtimai kaderin piyangosunu çeker gibi, gazeteye uzanır, gövdeler ona eğilir.

Gazete, rüyasından yeni ayrılmış gözlere koşar; kaderin tehdidiyle yanlara sarkmış ellere atılır. Çamurla çirkeften somurtan sokaklara dalar; mâsumların idam yaftası gibi direklere tırmanır. Sabah ayaklara saldıran canlılar gibi evinden çıkanların üstüne atılır. Onları bekliyemezse kapıların aralağından evlerin içine süzülür.

Gazeteyi kadın, erkek, genç, ihtiyar, âlim, cahil, nâmuslu, nâ-mussuz herkes okur. Hattâ herkes sever; aynı zamanda herkes ondan nefret etmektedir. Çünkü o, bir türlü vurmayan büyük ikramiyedir. Hakikatta o bizim sırnaşık kaderimizdir; nikâh kâğıdı gibi bizden ayrılmaz. Bütün gün bizimle beraber dolaşır, bütün şehirde etrafımızı çeviren odur. O hem çileli, hem belâli sevgiliye benzer; o size gelmeseyse siz ona gidirsiniz. Amele misiniz? Onu erkenden yakalayacaksınız. Memur musunuz? Sabah simidinizi onunla baş-

başa yiyeyeceksiniz. Talebe misiniz? Kimya derslerinde onu gözetliyeceksiniz. Emekli misiniz? Kahvede onu bulacaksınız. Akşamcı mısınız? Mezecinin vitrininde onu karşılayacaksınız. Dindar mısınız? Câmî kapısında veya sebilin mübârek demirlerinden onunla yüzleşeceksiniz. Milletvekili misiniz? Ondan günde iki tane alacaksınız. Bakan mı oldunuz? Onun dört tanesini birden masanızın üstüne sereceklerdir. Yoksa kadın mısınız? Sizin istemediğiniz birini eve getiriyor diye her akşam kocanızla kavga edeceksiniz.

Gazete, bu öyle bir şerli ahbab ki, ondan kurtulabilen yok. Onu tanımayan hiç yok. Oturduğu semtin adını bilmeyen vardır da, bu şehirde çıkan gazetelerin adlarını bilmeyen yoktur sanırım. Her talebe bundan imtihan edilsin. Jimnastik dersinden çok tam numara alanlar görülecektir.

Gazete, herşeyin sergisidir; herşeyi teşhir etmek ticaretidir. Kendisi de her yerde taşher edilir. Memlekette, son zamanların değişimleriyle sayısı süratle yükselen şeylerinin bir listesini yapmak lâzım gelse, şöyle bir sıralama mümkün olacaktır: Otomobil ve kazalar, apartıman ve ayakta meyhaneler, sinema, radyo, seçim nutukları, hafız kursları, düdüklü tencere ve ana-baba cinayetleri, piyango ve okullarda yardım teşekkülleri, yine iâneler ve hepsinden ziyade gazeteler, gazeteler, gazeteler... Ve bu nesnelere hepsinin varlığında bir gazete hâdisesi mutlaka mevcuttur: Ya gazete satışı apartıman yaptırır veya gazete apartıman kapısına satılır. Otomobil, gazete reklâmı dolaştırır veya gazete piyangosundan kazanılır. Radyo, gazetenin hem rakibi, hem yardımcı, cinayetler de gazetenin yürekler yakan sermayesidir.

Şehirde teşhir edilen şeylerin hiçbirisi gazete kadar yaygın ve hiçbirisi onun gibi müessir değildir. Manifatura kendi çarşısında, içkiler bakkalda ve tekel mağazalarında, yemişler manavla pazarda serilip halka gösterilmektedir. Gazete her yerde gözleri selâmlıyor. Tütüncüde siyasî gazeteler, bakkalda spor dergileri, medresenin duvarında çıplak vücut neşriyatı, meyhanenin yanında dinî dergiler görüyorsunuz.

Acaba halk gazeteye bu derecede şiddetle muhtaç mıdır? Muhtaçsa bunun sebebi ne? Batının medenî memleketlerinde gazetenin halka bu kadar çok yayılmamış, âdeta halkın his ve hareket tarzını eline almışçasına ona sarılmamış olduğu muhakkaktır. Hem böyle olmuş olsa bile, onlarda kökleşmiş ve inanılmış bulunan hayat kaideleri gazete ile sarsılma tehlikesinde değildir. Şunu da ilâve etmeli ki, orada herkesin seviyesinde gazete vardır ve gazetelerin çoğu insanın fikir ve kültür yapısına esaslı yer ayırmıştır. Yani, gazete yetiştiricidir. Orada herkesin devamlı okuduğu gazete, kendi medeniyet ve kültür seviyesinin ifadesi olmaktadır. Biz, hangisini olursa olsun göz yumarak ele aldığımız ve piyango çeker gibi sütunlarında havâdis aradığımız gazetenin, idrâk ve inançlarımızı nerelere götüreceğini bilmiyoruz. Çünkü bir gazetede Besmele'nin resminden Holivut sanatçılarının doğum tarzına kadar herşey, her türlü his, her cins inanç, her çeşit politika bulunur. Yanyana getirseniz, şehrin sathını bilmem kaç defa kaplayacak kadar bol çıkan gazetede neler bulamazsınız ki?... Daha baş sütunlarda şehrin büyük sinemalarından şarkıcı bayan..... hazretlerinin mühim bir cemiyet ve memleket meselesinde düşündükleri; onun yanında Türk padişahı birinci veya ikinci Ahmet veya Mehmed'in saray rezaletleri; vaktiyle idam edilmiş bir büyük vatanperverin teşhir edilen sehvası yanında Yunan kralı Haşmetlû falan, veyahut eski İngiliz kraliçesi Elizabeth hazretlerinin zevkle seyredilen portreleri; birisinin veya yüzlercesinin Avrupa veya Amerika seyahatleri; verilen muazzam ziyafetler, öbürünün softalık yaparken yakalandığı; akıl ve hayâle gelebilen herşeyi gelişigüzel sütunlarına sıralanmış bulursunuz. Herşey orada ikbâle taalluk ederse hürmet sütunu bulur, düşkünlerle dairse terzil edilmiştir.

Tekrar kendimize soruyoruz? Bütün bunları öğrenmeye bu halk neden bu kadar muhtaçtır? Kendi sokaklarının pisliğini hiç düşünmeyenler neden Amerikalı sanatçının baynosunu merakla öğrenmek istiyorlar? Niçin kendi Fatihlerini küçük görenler dünkü vahşilerin hayat zaferlerini hayranlıkla karşılıyorlar? Bunun sebebi,

görünüşte pek basit olan, lâkin tahlil edilince gayet karmaşık sırları ifşa edici bir tek hâdisedir: İşsizlik. Vâkıa herkes bir iş görmektedir, boş duranlar çok olmakla beraber, hayatın mücadele sahası da durgun değildir. Lâkin her didinmeye ve cemiyet içindeki her türlü boğuşmalara iş diyemeyiz. Bunlar, bizim geçimimiz için birer iş olmakla beraber, içtimaî nizam ve medenî hayat gözüyle birer iş değildirler. Medenî hayatın evvelâ bütün halinde sistemleştirilmiş çalışma şekilleri vardır. Bu sistemin içinde her fert ve zümreye kendi hissesi olan iş ayrılmış, herkesin yolları çizilmiştir. Böyle bir yerde, bir şehir veya memleketin yollarının kaç sene sonra tamamlanacağı, on sene sonra ne kadar kimyagerin faaliyete geçeceği önceden bilinir. Gelecek seneki buğday stokunu bilmeyen, iki yıl sonra ne cins ilim müesseselerinin hayata çıkacağını veya çıkmaları lâzım geldiğini düşünmeyen bir toplulukta, kaç asırlık harap yollarında Amerika'dan getirilme otomobillerle dolaşmaktan usanıp kızarmayan, şampanya kokan salonda tef çalıp türküsünü söylerken benliğini yabancı bir kalıba soktuğunun farkına varmayan bir cemaatin iş sahibi olduğunu ve burada iş hayatının bir gayeye doğru ilerlediğini iddia etmek insafsızlık olacaktır.

O halde gazeteden ne bekliyoruz?

III

Yine o dert işsizlikten, onun düşkünü olduk.

Hem sade işsizlik mi? İş yok ve içtimaî nizam da yok. Bu işsizlik içinde, dört gözümüz yollarda kalasıya nasıl gazete bekleme-yelim? Hayatımız çekilmiş bir piyango gibidir. Tesadüflere kanca takmak, vurgunlardan pay çıkarmak zekâmızın bütün hüneri olduktan sonra, her birimizin hayat sahnesine hangi avların yaklaştığını gazeteden öğrenmek kazançlı bir iş değil midir? Dünyaya gözlerini açan çocuğun büyüyeceği yerlerin sefâletinin şekilleri gibi istikbâlde elde edeceği memuriyet ve makamların azametinin de önceden asla bilenmediği, bunların ne emek, ve zekâ ve insana mahsus değerlerle alâkası olmadığı bir memlekette, bütün hayat ve mukad-

deratımızın kendisinden sorulabileceği bir falcıya ihtiyaç yok mudur?

İşte gazete bizim içtimaî falcımızdır, siyasî, ebedî, iktisadî, ahlâki ve edebî falcımız.

-Hava soğuk olacakmış. -Gazete mi yazıyor?

-Herkesin bir otomobili olacakmış. -Gazetede mi okudun? -Falan mebus olacakmış. -Gazete mi yazdı? -Nüfusumuz beş milyon artacakmış. -Gazete mi yazmış?

Hiç kitap okumayan, hattâ ilimden nefret ettirilen halk niçin her saat gazete okumaktadır? Hemcins veya hemşerilerinin sefalet veya saadetine sevgi ile âşına olsun diye mi? Bu bile şüpheli, çünkü yarın sabah, hayatın ve devrin bütün dalavereli vasıtalarını pençesine takmış olarak hemcins veya hemşerilerinin üzerine menfaat oklariyle yürüyecektir.

Kırk yıl önce gazete, sadece siyasî havadis organı idi. Kırk yıldan beri iddiasını arttıra arttıra, hayatımızda ailenin, mektebin, dinin, terbiyenin boş bıraktığı bütün sahalara uzanmaktan çekinmedi.

Her işimize karıştı ve sanki gazete, son nesillerin en vefalı mürebbsi oldu. Kırk yıldan beri siyaset ve ahlâk hayatımıza acaba en ufak bir nizam verebildi mi? Bu gün kültürsüz, geleneksiz kalan halkımızın her günü vaizi, mürebbsi olan gazeteden bu millet nasıl faydalanmıştır? Particilikle beraber başlayan gazetenin, memleketin siyaset duygusunu ne hale getirdiğini, nasıl süflileştirdiğini anlamak isterseniz, seçim nutuklarını dinleyin, iz'anla, ikrâhla dinlemesini bilin! Meğer siyaset, vatandaşlık ahlâkının çürütülmesi demekmiş! Hayat mücadelesinin, kendi cinsini imhadan ibaret kâinatta benzeri görülmeyen bir prensip hâline geldiği bu sahnede gazetelerin himmeti ne oldu? Bu meş'um prensip, ticareti, sade menfaatların zaferini güden bir siyaset yaparak beldenin ihtiyaçlarıyla bütün alâkasını kestiği, siyaseti ise, şöret, mevki ve makam ticareti haline getiren bir hasis muvaffakiyet vasıtası yapıldan beri gazete bu millet ahlâkının hangi hudutlarının bekçisi oldu? Gazete, asırlık inkılâplardan bahsederken biz daha bir alış veriş veya bir iş

takibinde sıramızı beklemeyi öğrenemedik. Her tarafı dilencilerle dolan kaç asırlık imparatorluğun şerefli halkına, karşılıksız vermenin de almanın da, kalbin eseri olmayan ikramın da nimetin de ah-lâksızlık olduğunu anlatan gazete oldu mu? İlkokuldan başlayarak, her türlü ekzersizleriyle bu sahipsiz milleti dilenmekten ve dilendirmekten vaz geçirmesini vazife bilen hangi neşriyattır? Bir hamlede Asya'nın bucaklarından Amerika'ya sıçrayan beynimiz faytondan, daha çivisini yapamadığı otomobile atlarken kimin olduğunu çoktan şaşırıldı. Onun gazete sayfalarından yüzen efkârına misâl mi istiyorsunuz? Büyük bir feminist kadının (tabîî Amerikalı!) yüksek huzurunda ihtiram sahnesini canlandıran resimle yazının yanında, büyük bir din idealistinin aşk ve iman dolu mücadelesini bir bar delikanlısı duygularıyla küçük düşürmeye yeltenen, ulviyi âdî yapan gayretlerle gazete sütunlarında karşılaşırken aklımıza şu geliyor.

Feminizm dâvasının ulviyetini ve memleketimizdeki kırk yıllık muvaffakiyetini ispat eden (!) levhayı neden görmüyorlar sanki!

Bu günün felsefe, sanat, mûsikî ve kadınlığın yüksek duygularıyla liseden çıkan genç kızların sınıflar halinde turşucu dükkânında ideal duygularına merci bulduklarının resmini çekip sütunlarına koymakla kadınlığımıza neler verebildiğimizi daha müspet metotla anlatmış ve daha dürüst ve realist olmuş olmazlar mı?

Bu insafsızlığın karşısında, dinci denen neşriyatın ülvî hakikatlar araştırması lâzımken, Kur'an'da mazot bahsini incelemeye kalkan hezeyanlarıyla cemiyetin çeşitli hareketlerine dönüp kimine münafık, kimine zındık diyen, medeniyet davâlarının bir kısmını küfür, bir kısmını bid'at sayan iptidâîliği, ruhlarımıza sükûn, hayatımıza nizâm ve ebedilik getirmesini beklediğimiz ilâhî sadadan ne kadar uzak duruyor? Paslı bir gözlükle dünyaya bakan ve dünyayı pasdan ibaret gören bu adamların fikri, felsefesi, dünyayı gören gözleri yok mu? Acaba bu gazetelerin, bozuk bir medeniyet kopyasından ibaret hayatımıza ait hiç görüşleri yok mu?

XX. asır medeniyetinin nakil vasıtalarını İstanbul sokaklarının işsizlikle havalanmış halkına can sıkıntısını eritme âleti yapan hercümerci karşısında, kaç doktor, kaç terbiyeci ve kaç gazete hareketi geçmiştir?

Yoksa memlekette, kadınlı erkekli, can sıkıntısını gıda yapmış bir kalabalıktan, bir kaç bin canavarın, bir kaç milyonu daha çabuk koparmasını temin için yaratılan bu anarşik dehşet manzarasının, halkın sınırlarını, iradeli bir eseri başaramayacak kadar yıpratmış düşünebilecek doktor, bu hareketler anarşisinde herhangi bir hareket nizâmı telkin edici terbiyenin imkânsızlığını anlatacak terbiyeci, bu tufan manzarasının bir sukûn ve nizama ulaşmasının çarelerini araştırmanın her türlü merasim ve maç havadislerinden mühim olduğunu takdir eden gazeteci yok mu? Bütün yokluk içerisinde sanki dâva kalmıyor da, bütün memleket meseleleri bir siyaset yarışı haline geliyor.

Bir millet içinde kanaatların değil de, ruh ve vicdanların bölünmesine siyaset deniliyor. Hangi millet harbi kazanırsa varlığını ona aktarma ediliyor. Kırk yıldan beri bizi sırasıyla Fransız, Alman, İngiliz kültür ve emellerine teslim edenlere karşı tutmaya borçlu olduğumuz bir millî vicdan cephesi yok mu? Şimdi Amerikan iradesinin pençesindeyiz. Lâkaytlığımız devam ederse, bir gün de Japon veya Habeş kültürünün arkasından gideceğiz.

Acaba gazete, bütün bunlarla ilgilenmeye mecbur değil mi? Demokrasi her sahada lâkaytlık demekse kabul edelim. Peki ama, ana kucağından mektebe atılan çocukla, haramın helâlden henüz ayırd edildiği köyünden, medeniyet ve kültür, ilim ve irfan alsın diye şehirlerimize gönderilen gençlere, bütün bu tezatlı, bu yıkıcı sahnelerle süslü gazeteleri sunmaya ne hakkımız var?

Gazeteden beklediklerimizi anlatmaya, ondaki boşluğu teşhir etmek kâfi gelmiş olmalıdır. Gazetenin yapmadıklarını saymakla yapması lâzım gelenlerden bir kaç misâl söylendi. Eğer gazete cemiyetinin dertlerine bir imdat olmayacaksa, her tarafta putperestlik devrini düşündüren bir şekillere tapınma hevesi her zaman dalgalan-

nacak. Kendine kasdedenlerden habersiz olan her eldeki gazeteyi düşünürken aklımıza şu geldi:

İstikbalimizin şairi, nâzımı, mukaddes ruhu Mehmet Âkif, devrinin bütün meskenetini, içtimâî nizâmın yerde sürünen zaafını neslinin iradesizliğini düşünerek, bunlara timsâl olan mahalle kahvesine çevrilip, lâkin bizdeki aynı derde haykırmıştı:

Mahalle kahvesi, hâlâ niçin kapanmamalı?
Kapansın, elverir artık bu perde pek kanlı!

- I- "Gazeteler" *Komünizme karşı mücadele*, sayı: 29, 1 Şubat 1952;
II- "Gazete", sayı: 30, 15 Şubat 1952; ve *Yeni İstiklâl*,
30 Ekim 1963 ve *Yeni İstiklâl*, 16 Eylül 1964;
III- "Yine gazete", sayı: 31, 1 Mart 1952 ve
"Yine gazetecilik" adıyla, *Yeni İstiklâl*, 25 Ocak 1963.

MİLLET BASINI

Milletin bağrından çıkan hiçbir kuvvet millete karşı olamaz.

Millet hayatına zarar getiren bir müessenin milletten doğduğunu söylemek akla karşıdır.

Gerçek rolü Millet hayatına yön vermek ve bir millet halkına Memleket ve dünya hakkında doğru bilgi vermek olan basın, doğruyu yanlış, eğriyi doğru gösterirse bu görevini kötüye kullanmış olur.

Dikkati üzerine çekmek ve fazla sürüm yapmak isteği ile bunu yaptığı zaman, millet selâmetini kendi kazancına feda ediyor demektir.

Basının siyasî içtimâî ve ahlâki sorumluluğu vadir. Siyaset alanında içte ve dıştaki devlet çalışmalarını olduğu gibi sütunlarına geçirmeyi de menfaatlarına karşılık bazı şeyleri milletten gizleyen basın ihanet durumundadır. Bir harbin havadislerini yanlış vermek veya bir partinin çalışmaları üzerinde bildiği şeyleri milletten saklamak millet karşısında suç işlemektir. Bu suç işlerken baskı altında olduğunu ileri sürmek onun vicdanından kopmuş, ondan ayrı bir şey değil dir ki kendi selâmeti uğruna hakikatleri feda edebilsin.

Cemiyet içerisinde sayısız sefaletlerin yaşadığı bir devirde basında yalnız ortaya koymak ve alaya almak için sefalet safhaları seçildiğini görmek, insanı düşündürüyor. Yoksullara kapalı hastahane kapıları ile içtimâî ve ahlâkî facialar mahşeri olan adliye koridorları nedense gazetecilerin pek seyrek yaklaştığı yerlerdir. Belediye işleri pek berbat giden bir şehirde basının, şehrin dertlerine bu kadar ilgisiz durması da şaşılacak şeydir.

Yürüyenleri için doğru dürüst yolu bile bulunmayan bir şehirde batılılaşmak iddialarının gülünçlüğünü belirtecek yerde, ya bir zavallının sefaletini alayla ortaya koyan veya bir aile faciasını hiç bir merhamet, ve vicdan hükmü karıştırmadan sade iğrenç tarafları ve tiksindirici resimleriyle, halkın inançlarıyla ilgilenen basın, toplumun varlığında gittikçe derinleşen yara açmaktan başka bir şey olmuyor. Bu günkü basın sermaye olarak geniş ölçüde sporla cinsiyeti seçmiş oluyor. Spora siyasî gazetelerde bu kadar yer vermenin uygunsuzluğu meydandadır. Spor gazete ve dergileri bu işi daha iyi yaparlar; cinsiyet meselesi ise basında aşırı derecede kontrolsüz bir devrini yaşamaktadır. Elbet buna bir son verilecektir. Basın böyle-sine bir zevk mektebi değildir. Biz bilâkis zevk fırtınasının akıl ve bendlerini yıkasıya coştığı şu anda gençleri, ruh yapılarının yüksek tabakalarında yaşatmak için Namık Kemâl'in.

*Kimi vicdâna dokundu, kimi cism-ü câna.
Zevk nâmiyle ne yaptınsa peşimân oldum.*

Terennümünü aşlamak zorundayız. İnsanın aşağı zevklerine hizmet etmenin ne çirkin bir şey olduğunu düşünmek güç olmasa gerek. Onun yanında bir de halkın ruh ve ahlâk sefaletlerini herkese yaymanın, en pespâyede dedikodu haberlerini karnaval maskarası gibi renk renk boyalı çerçeveler arasında müze eşyası halinde âleme göstermenin sebep ve mânası nedir? Buna sebep sürüm ve kazanç endişesi ise dünyada bundan daha iğrenç kazanç olamaz. Ailenin ve okulun genç ruhlara vermeye çalıştığı temiz duygularla asil iradelerin bu karakteri taşıyan yayınlarla çürütüldüğünü, hem ailenin hem de okulun ve bu yönden devlet iradesinin bu yayınların pervasız saldırısı karşısında kendi kuvvet ve iradesini kullanmadığını düşünmek cidden acıklıdır. Bu yayınlar kendilerini hür sayabilirler, ama onların hürriyeti aile ile okulundur. Bir zamanlar bazı kitaplarla gazete ve mecmuaların okula sokulması yasaklanmıştı. Okul kendini korumaya çalışabiliyordu, şimdi bunu da yap-

mıyor. Bu karakteri yaşatan gazete ve dergiler âdeta halka soruyorlar. "Sizi eğlendirmek, hoşunuza gitmek için daha ne yapalım? Ne isterseniz yapmaya hazırız." Gayesi yalnız fazla sürüm sağlamak-tan ibaret olan gazete bir halk dalkavuşudur. Gerçek gazetecilik meslekiyle bu davranışın hiçbir ilgisi olamaz. Millet iradesini karşılayıp değerlendirecek olan basın halkın palyaçosu olmamalıdır. Çocuğunun ruh yapısını bayağılaştırmak istemeyen aile onu toplumun ruhî ve ahlâki sefaletleri içine salıvermezler, şerefli ve asil ruhlar serserilerin arasında yetişmez.

Aklını kullanan bir insan, hayatını sefillerin arasında geçirmekten hoşlanmaz. Lâkin gazete bunların hepsini sizin yanınıza getiriyor, elinize uzatıyor ve bu çevrelerle sizi kuşatıyor. Zamanla bu insanların zevkleriyle yaşayışlarını benimsemek herkesin elinde olmayan şeydir. Hele gelişme çağındakilerin kendileri farkında olmadan bütün bunları içlerine sindirip benimsemeleri önüne geçmek imkânsızdır. Ben hastaya zararlı yiyecekler vermiyorum; satıcı zorla yediriyor, neden? Para kazanacak. Ama öldürecek bu hastayı, insan evine alacağı eşya arasında bile seçim yaparken gazetecinin halka tanıtacağı olaylar arasında hiçbir seçim yapmaya lüzum görmeyişi neden ileri gelmektedir. Toplum hayatında değer hükümlerini ortadan kaldıran yeni bir kuvvet mi peyda oldu?

Bugüne kadar ruh yapımızdan ve millî değerlerimizden neleri kaybettiğimizi bu sütunlarda ortaya koyacağız. Bunların arasından hangilerinin de ne dereceye kadar basının eseri olduğunu göstermek güç olmayacaktır.

Akşam, 5 Ekim 1992.

DİN HAYATI

Din, mecburî inançlardır. Bu mecburîlik vicdana bağlanır ve böylelikle ferdi mesul kılar. İşte, bu mesuliyet, insanı sonsuzluğa doğru götüren iradenin kaynağıdır. Bu mesuliyetin adına "Allah korkusu" derler. O her görünüşünde, vicdanı sonsuzluğun huzuruna çıkararak kuvvettir; ondan korkan başka hiçbir şeyden korkmaz; hiçbir fâniliğin huzurunda eğilmez. O, irademize hayat veren kuvvettir.

İrademizin sonsuzluk huzurunda yaşadığı hayatın adı, ondaki halinin ifadesi ise aşktır, sonsuzluğun aşkı ve sonsuzluğun ona bağlılığı sabebiyile fâni şeylerin aşkı.

Şuurumuzun hayata açılıştan itibaren, bizi sonsuzluğa mahkûm eden şu hayat içinde bütün hareketlerimiz, bir karanlıktan çıkarak, Allah'tan ibaret olan bu sonsuzluğa daha yakınlaşmak için yaptığımız sıçrayışlardır ve bu yolda her hamle aşkın eserdir ve aşkı arttırmaktadır. Aşkın eseri olmayan hamlelerse, sonsuzluktan uzaklaştırıcıdır.

Bu sonsuzluğun varlığı yanında, bizim ferdi varlığımız âdetâ bir semboldür veya bir parıttır. Varlığımızın, gerçek varlığın tanınmasına sanki vasıta ve onun cüz'î şuurularımıza inmesi için onu hedef kılan bir hizmettir.

Bu hizmetin şuurla her yapılışı ise, ibadettir. Bizim vasıtahığımızla, O'nun (Allah) gaye varlığı arasındaki bu türlü ibadette dolurulan boşluk O'nunla aramızda kurulan ve her ibadette daha kuvvetlenen iman rabitasını (bağlarını) teşkil etmektedir. Böyle hareket

içinde doğan ve hareketle şiddet ve hayat kazanan iman dindeki mecburî inançlar sistemini meydana çıkarmaktadır.

Görülüyor ki, dinde mecburîlik, esasında dışımızdan bir takım vaadler veya tehditlerle vücut kazanmıyor. Bilâkis iç hayatımızda yapılan tecrübelerin mahsulüdür. Tecrübeyi yapan bizdeki sonsuzluk iradesidir ve ancak bu iradenin tecrübeleri neticesinde mecburîlik vicdanî değer kazanmaktadır.

Şeriat, bu iradenin tecrübe basamaklarını kolaylaştıran birer basamaktır. Dinî hayatın kaynağı değildir, dinin esası değildir. Nasıl hayatımıza hâkim olan iyi ve kötü değerlerinin kanunlar, sadece tatbikatçısı, düzenleyicisi ise, din karşısında şeriat da onun kanunları ve her devre göre düzenleyicisidir. Devirlere ve cemiyetlere uyma kabiliyetinde olmayan kanunlar nasıl yaşayamazsa, ebedî şekilde kalıplaşmış şeriatlar da insanlıkla beraber yürümezler. Her devrin gerçek icaplarına uyma kabiliyetine pek mükemmel şekilde sahip olan İslâm dini, softa, hurafeci ve falcılardan ibaret ulemâ denilen bir grubun elinde, bu yüksek değerlerinden sıyrılmış olduğundan, bütün hayat kuvvetini bugün kaybetti; şimdi sahipleri, besledikleri hırsızların karşısında dilencilikle hayat geçiriyorlar. Mecburîlik, vicdanın olmaktan çıktı; türlü zorbalıkların oldu...

Allah korkusu, dünya hâdiselerinin benzeri olan bin türlü hâdiselerin korkusuna bağlandı ve böylelikle dindar geçinen bu zümrünün elinde, Allah katledildi. Dünya denilen, bu hile ve riya pazarında, âhret metanın muhtekirleri süratle çoğaldı. Bütün kirlerinin üstüne dindarlık libasını giyinenler, din hayatının sarrafları veya karaborsacıları kesildiler. Mallarının sürümünü sağlayanlara cenneti peşkeş çektiler. Kendileri ile alışveriş yapmayanları ise cehenneme gönderdiler ve sanki kendileri Allah'ın umumî vekâletine sahipmişler gibi, iman ile isyanın sınırlarını sınımsız ayırdılar. Gerçekte, Allah karşısında edep düşmanı olan bu hareket, onları kibir ve zulümlerine esir etmek suretiyle, Allah iradesinden ayırdı; gönüllerini tıkadı ve bunları, karanlıkların önderi yaptı. Din, çok defa sapık-

lıkla birleşti ve din hayatı, her türlü aydınlığın, kültürün, medeniyetin, insaniyetin düşmanı oldu.

İslâm dünyasının asırlardan beri yerlerde sürünen manzarası bundan ibarettir. İslâm dünyasında asırlardan beri, ilme dinsizlik, medeniyete gâvurluk, hakikate şekavet, insanlık düşüncesine imana hiyanet diyen meflûç denecek kadar çürümüş bir zihniyet hâkim olmaktadır. İslâm âleminde, ilim ve medeniyet gibi, ahlâkın da bugünkü menhus düşüklüğü başka hiçbir sebebe dayanmamaktadır. "Hiçbir tarafım tutmuyor, felçe uğradım amma, illetim nedendir?" diyen hastalara benziyoruz. Bu sefalet dünyasının enkazını toplayıp halkın vicdanına perakende satış yapmakla geçinen sözde din adamlarının -din fikircileri, din tüccarları, din gazetecileri, din vazizleri ve her türlü şıhlarla bakıcı hocalar- bugün cemaatin başında heyûla gibi dikilmiş, onun ruh cephesinde kalkınmasına engel olmaktadır. Bunların kör ve dilsiz cemaatleri, yüksek seslerle mâbetlerin mermerlerini sarsan din tellâllarıyla, cehennem ateşinin kızgınlığından korkarak secdeye kapanan müraî başlardır. Baş o baş, fakat secde o secde değil, işte, bütün din meselesi burada. Dünya emelleri âhireti kafeslemeye çalışıyor. Onun içindir ki, Allah içimizde zuhur etmiyor, âhiret dünyayı kazanmıyor ve kazanıp da, dünyamızı, Cennet'in penceresi haline getiremiyor. Ağzı oruçlu müraimin, içinde bin fitne, bin dünya hırsı yuva yapmış, tüccar hancının her günü kâbesi, bin menffaata ve yüzbin puttur.

Güya, Allah ve Peygamber sevgisiyle yapılan haccın sonunda, bir rütbe gibi, isimlerin sonuna "Hacı" lâfzının konulması âdeti, İslâm zihniyetindeki, Allah aşkına bağlı bir emri bile istismar edici düşüklüğün binbir delilinden birisidir.

İslâm âleminin bu acıklı halini iflâs telâkiki eden son nesiller, felsefî bir görüş sahibi olmadıklarından ister istemez dine veda ettiler ve ruhtaki varlığa sahip olabilmek emeliyle, dünya menfaatlerini temsil eden ve herbiri bir şâkînin elinde mukaddesleştirilen putlara tapındılar. Eğer İslâm dini, ebedilikle sonsuzluğa götüren gerçek yolunda inkişaf etmiş olsaydı, bu korkunç ve ruhtarımızı hal

içinde gömen putperestlik meydana çıkmazdı. Zira, dinin her yıkıldığı yerde hurafeler kök salar. Bizde, din yıkıldıktan sonra, cemiyet içinde nice dâvalar binbir hurafe ile putperestliğe vesile oldular. Böyle olmasaydı, gafil ve vicdanı hasta bir gençlik kendi vicdanını, yine kendi pazarında satan yabancıya ruhunu teslim etmez, gafleti yüzünden, millete belâ olan bedeni burada dolaşırken aklı vatan dışında gezen âvarenin vicdaniyle ağzından taşan kirler, temiz vicdanlara sıçratılmazdı. Fikir, iman ve hürriyet nedir bilmeyen bu zümreler, İslâm'ın yakın mazimizdeki içinden yıkılışının doğurduğu âfâtin döküntüleridir.

Allah'ın huzuru, evvelâ din adamlarından sıyrıldı, onlarda hayat kalmadı. Ancak, böylelikle aydınlık membaı gözlerinden kaybolduğu için, son nesiller durmadan putlar yaratıyor; mütemadiyen birinin yerine öbür putları koymağa çalışmaktadır. Bunları kurtaracak olan aydınlık, nereden gelecek? Bunu da araştıracağız.

Dinin dünyasında ruhumuzu kurtaracak olan aydınlığın menbaini araştıracağız. Yolumuza çıkmadan önce, evvelki yazımızda ortaya konan bir esas hatırlatalım. Kabul ettiğimiz bu esas, dinin temeli ve ruhunun, dinî hakikat denen şeyin şeriat, yani ahkâm ve ibadet usul ve yolları, dinde gaye olan imana ulaştırıcı vasıtalar. Vasıtaların en mükemmeli, elbette imana en doğru yoldan götüren hayattır. Sadece, yolun istikameti, işaretleri, izleri, iniş çıkışlarıdır. Gaye aynı olduğu takdirde, yolların çokluğu, dinî hayatın zenginliği, bolluğu, feyzi mânasına gelir. Dini şeriaten ibaret addetmek, bir hayat yerine onun şeklini, bir tablo yerine çerçevesini, meyve yerine kabuğunu, ruhanî bir seyahat yerine geçilen yolu almak demektir. Dinî hayatı, bazı el, kol ve dudak hareketlerine hasreden ruhsuz şeriatçılar, sığınacak sağlam bir kapı arayıp Ehl-i Sünnet yolunda olduklarını söylediler ve böylelikle esaslara herkesten ziyade sadık kalmakla safiyane öğündüler; şekle sadık olup ruhtan habersiz yaşadıklarını hiç bilmediler.

Sözde Ehl-i Sünnetçilerde, ruhtan sıyrılan şekil ve hareketler, bütün bir taklit sistemi ortaya çıkardılar. Buna dinî pozitivizm diyebiliriz. Bu sistemi, aşk içinde ibadeti hal edinenlerin ruhçuluğuna (spritüalizm) karşı koymak doğru olur. Bu aşka ulaşamayan kısır ve cılız ruhların, ancak pozitivist şeriatçilerle eğlenmesini bilen zekâları, Bektaşilik ve emsâli gibi sapkınlık yollarını meydana çıkarmıştır. Pozitivist şeriatçiler, Hazreti Peygamber'in hareketleriyle çehresinin şekillerini taklide çalıştılar. Halbuki onda taklit edilecek olan iradesi, aşkı, ilhamı, bir kelime ile ruhî âlemi idi. Bu âlem taklit edilemeyip, ancak ondaki ulvî örnekten kendi ruhî gayretlerimizle ilhamlar, kuvvetler çıkarılacağına göre, bizim dinî hayatımız göreneğe ve tekrara değil de, ilham ve aşkıma dayanmalıydı. Ancak, bu yolda rehberimiz, mürşidimiz Peygamber olacaktı. Halbuki, maddî şekillerle ilâhî aşk arasındaki namütenahi mesafe, gururlarıyla cehaletlerine gömüldükleri halde kendilerini gerçekten İslâm'ın sahibi sayan bu putperestvari, sapkınlıkların envana batırdı: Bunlar, cam arkasından sakal öperek, hırka takdis etmede dindarlık var sandılar. İnsan nefesinden şifa umdular. Medenî nikâhı eksik bulup imam nikâhında keramet aradılar. Tesbih sayısında hikmet buldular. Günahlarını rakamla ölçtüler. Duaları avaz ile yaptılar. Merasimle ruhlarını tatmin ettiler. Böylelikle eşyanın hayatına sayıları tatbik etmekle muazzam bir dinî matematik sistemi meydana çıktı. Bu matematiğe sadakat, imanın şartı oldu. Dinden, bütün ruh sıyrılarak, kendisiyle hiç alâkası kalmıyan bir iskelete iman adı verildi.

Bu matematik, esasta disiplini temin için belki bir vasıta idi. Hareketlerde kolaylık ve bareberlik sağlayıcı idi. Ancak bunun tam olarak sade şekilde yerine getirilmesi, şu kadar namazın kılınıp, şu miktar tesbihin çekilmesi, filân duanın bin, falanın kırk bin okunmasıyla muayyen gayelere mutlaka vasıl olunacağı itikatları, hep dinî ruhun aleyhine inkişaf gösterdi. Bu ruhun sahipleri olsaydı belki bu tehlike hiç doğmıyacaktı. Ruh ortadan kaybolunca, şekil ruhun yerine geçti.

Din anlayışında, diğer bir hata da, dâvanın anlaşılmasına ait olandır. Bu hata, dini bilgi kaynağı telâkki edenlerin hatasıdır. Bunlar da Kur'an'ın, hakikatte sembolik olan kâinat izahlarını, her gün ilerlemede olan ilimlerin ortaya koyduğu hakikatlerle ya uzlaştırıp övünerek veya onlara karşı koyup ilmi reddederek din müdafaası yaptılar. Pozitivist ilimcilerin karşısında, bu pozitivist dinciler, apaçık tecrübenin gerçeğini de inat ve kibirle inkâr ettikleri için yürüyen aklın sarsıcı yumruğunu beyinlerine yiyerek sarsıldılar. İşte, asrın bu yumruğu, din ve fikir âleminin arasını açtı. Her iki tarafta karşılıklı kin doğurdu. Gerçekte Kur'an'ın kâinat ve hayat anlatışı, bu dar kafaların metotsuz izahlariyle iptidaî görüşlerini çok aştığı gibi, dinin hikmet ve gayesi de bu görüşleri insana sunmak değildi. Bu görüşler, ancak gaye olan namütenahiye doğru giden insanın yolunu aydınlatıcı ışıklardır. Gaye ferd olan insanlığımızın namütenahi ve mutlak kudrete iştirâkidir. Yani din bilgi kaynağı değil, kuvvet kaynağıdır. Dindar adam, başkalarından daha çok şeyler bilen değil, daha çok kuvvetli olan insandır. Bu kuvvet, imanın kaynağından alınır. İbadet yani kulluk, iman sahibinin halidir. Hattâ onun olgunlaşmasında, her hali ibadet olur. Dinî hayatın tarikatlerle ve şeriate bağlanmak suretiyle ulaşılan gayesi, bizimkini geçen ve bizim kuvvetimizle aslâ ölçülemez olan bir kuvvete iştirak (participation)dur, onunla ruhumuzun sonsuz kuvvet kazanma ihtiyacıdır; onunla benliğimizin bütünleşmesidir; hayal olan varlığımızdan geçip gerçek olan varlığa bağlanma aşkıımızdır, mutlak ihtiyacımızdır. Kendisine bağlandığımız bu varlık Allah'tır. Tarikatlarda rabitanın mânası, işte bu sonsuz varlıkla huzur haline bizi ulaştırır.

Bizim için, kuvvet kaynağı olan ve her dinin esasında, doğrudan doğruya veya benzeri şekillerde, mutlaka bulunan Allah, bu mutlak ve namütenahi varlık nasıl tarif edilebilir? O'nu, bizim tasdikimize taalluk eden şu vasıflarıyla tanıyabiliyoruz: İnsanın, bütün kâinat üzerinde ve bizzat kendi üzerinde hâkimiyetini kabul ettiği ve içsel bağlarla kendisine bağlandığı kuvvet...

Burada, göze çarpan iki esastan biri O'nun mutlak hâkimiyeti, ikincisi ise bizim O'na bağlılığımızdır. Bunları ayrı ayrı görelim.

Evvellâ, O'nun mutlak hâkimiyeti, bizim için iki ayrı mesele teşkil ediyor: Filhakika Allah'ın, kendimizden başka, bütün kâinat üzerindeki hâkimiyeti ve saltanatını kabul, mümin için en kolay olan bir şeydir. Bu kabul âfakî bir görüşün, zekânın, yanılmamasını bilen aklın tabii eseridir. Düşüncesini gayesine kadar götürmesini bilenler için bu imana ulaşmak, güç bir iş değildir. Bu imana engeller, kibir gibi, görüş darlığı veya önsel hükümlere bağlılık gibi, muhakemenin hareketinde kısırlık gibi hatayı doğurucu alelâde engellerdir. Orta derecede kültür sahipleri için kâinat nizâmını olsun görmemek kabil olmadığı halde, yine Allah'ın bilgisine ulaşamayanlar âlimler arasında bile bulunmaktadır. Bunun sebebi, bilginin herkeste kafayı işletici olmayışı, bazılarının zekâsının, kendilerine ancak malumat deposu vazifesini görmekten başka bir işe yaramayıdır.

Allah'ın kâinat üzerinde sahip sıfatiyle mutlak saltanatını kabul etmek, imanda ilk ve en basit harekettir. Bu hareket, insanın şahsiyetine şümüllü değildir.

Bundan sonra, daha ileri bir iman hareketi olarak ve insanın, bizzat kendi üzerinde Allah'ın hâkimiyetini kabul etmesi gelir. İnsanın gururundan, nefsinden, iktidarının vehminden sıyrılması ve bütün bunlardan sıyrılan varlığın kendisini temaşa edebilmesi lâzımdır. Şahsî ve derunî tecrübe işte bu temaşa halinde yapılabilir. Hayat hâdiselerimizle ve bu hâdiselerin doğurduğu hislerle sarsılan benliğimizin her zaman sığındığı kudret, bu tecrübelerin neticesi olur. Kaderimizin böyle hikmet halinde idrâki, varlığımızı ona irademizle teslim edişimizin sebebidir. Zira, teslim olmadığımız yerde, mahvımızı, teslim olduğumuz anda selâmetimizi buluyoruz. Dini düşünce ile ibadet ve şeriat sisteminin bütün yardımlarıyla ulaşılan bu hal, iman ve selâmet duygusunun, aşk ile saadet halinin birleştiği haldir. Buna benlikten geçip gerçek sahibimize teslim olma hali denir. Bu, varlığımızın hatadan kurtulup hakikate sığınmasıdır.

Nihayet Allah'ın, içsel bağlarla kendisine bağlandığımız kuvvet oluşu, imanda en ileri mertebeyi, en tam idrâki ve en yüksek tecrübeyi teşkil etmektedir.

Ferdî hayatımıza ait olanlardan, bizi benliğimizden sıyırma neticesine ulaştırmıyanlardan bambaşka mâhiyette olan bu ilâhî tecrübe O'nunla bir nevi dostluk doğurucu aşkın (transcendant) tecrübesidir. Belki bir çok müelliflerde zaman zaman gözükten bu yaklaşma tecrübesinin en ileri hali, Kur'an'da sembolik lisanla bize sırrı tevdi olunan Miraç hâdisesidir. En aşağı basamaklarla bu en yukarı basamak arasında yol alanlar, veliler, mutasavvıflar ve Kur'an'da büyük sayı ile anılan peygamberlerdir. Kullukla ulûhiyetten ibaret olan bu iki uç arasındaki mesfede beşeriyet tarafından yapılan bütün bir ilâhî aşk hamlesinin izlerini buluyoruz; burada bütün sırta ermişlerin Allah'ı düşündüren simasını görüyoruz. Vahdet-i vücûdçuların, ancak mantıkî delâleti bakımından küfre götürücü görünen ifadelerinin arkasında yine Allah'ın onlara lutfu olan aşk içinde beraberlik tecrübesi bu hissî tecrübe, şüphe yok ki hakikattir. Bunlar yalan söylemiyorlar. Ancak, sözlerinde ufak dikkatsizliğin neticesi barınmaktadır. Birden ve çok büyük lutfu, sevince ulaşımlardır da ondan sarhoşturlar. Fakat, tecrübeleri gerçektir ve bu tecrübeyi, şeriatı dinin ruh ve gayesi sanan safdil ve şekilperest şeriatçı aslâ anlamıyacaktı. İslâmî anlayış, İslâmî telkin, İslâm dinini XX. asrın kalb ve dimağına sindirme, zannediyoruz ki, onun böyle sitemli bir anlaşılmasını bütün halinde ele alarak, mütefekkirlerin dimağından ilk mektep çocuğunun kalbine kadar bu hakikatlerin sunulmasıyla kabil olacaktır.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 36,
15 Mayıs 1952 ve sayı: 37,

1 Haziran 1952 (Yazının ikinci kısmı *Hareket*,
III/3, Şubat 1953'te de yayımlandı); AN/1, 2.,

SANAT VE UMUMİ NEŞRİYAT

Güzel sanatların, millet kültürünün yapısında esaslı rolü oynadıkları inkâr edilemez. Bizim güzel sanatlarımız nasıl olmalı? Yani bizim bin yıllık ruhumuzdan hangi renk ve nağmeler fıskırmalıdır? Bunu düşünmek istiyoruz. Güzel sanatlar, fonetik ve plâstik olmak üzere ikiye ayrıldığına göre, bizim ruh hayatımızda her birine ait olanların değerini ve orijinalitesini ayrı ayrı tanımlıya çalışacağız.

Söz sanatlarının en başında şüphesiz ki musıkî bulunuyor. Bizim bugünkü musıkîmizin, ruhî hayatımızın bütün mıntıklarında dolaşıcı bir kudret sahibi olmadığı da aşikârdır. O halde, hazır esvap alır gibi bir yerden, yine mahut Garp'ten musıkîyi de alıvermeli, değil mi? Bir hamlede otomobille radyoyu aldık, ama musıkî alınmıyor. Zira o, ruhun eliyle alınır ve onu ruh ancak kendi derinliklerinden alır. Eşya cinsinden, hariçte bulunur, çarşıda satılır bir meta değildir. Şu halde Şark musıkîcileri kadar Garp musıkîsi taraftarları da gafildir, mukallittir, ruhsuzluğa hayrandırlar. Şarklı, asırlık meskenetinin, iradesizliğin mukallidi, garpçi ise yabancı ruhların iradesiz, şahsiyetsiz esiridir. Hakikat şudur ki, memleketin havasında bir felsefî sistem içinde yeni bir aşk, bir irade doğacak. Namütenahiye doğru atılan bu irade hamlesi, namütenahilikle elele verdiği temas noktasında o namütenahiye seslenecek, onu selâmlıyacak: İşte bu musıkîmizin sesi olacaktır...

Bu ses, dâhiden çıkar. Onun hesaplarını yapmaya bizler mezun değiliz. Onun çenşisini bilen, onu yapandan başkası olamaz. İrade-

miz yok, dâhiler çıkarmıyoruz ve bunun için de mûsıkîmiz, kendi duygularının konusu pek mâhirane ve derunî seslerle işlendiği devirlerde bile, bizi nâmütenahinin yolculuğuna çıkaracak iktidara aslâ sahip olmamıştır. Ona nâmütenahinin iradesi konulamamıştır. Musıkîmizin bugünkü durumu ise, örneği herşeyden önce yollarımızda görülen zevkimizin pek düşük hizasından elbette ileri gidemezdi. Yarın dehâsını musıkîye katacak olan sanatkârlarımız, acaba Şark'ın tekniğini mi, yoksa Garp'ın musıkî tekniğini mi kabul edecektir? Bunu elbette kendisi bilir. Dehâ ruh dünyasının zenginliğinden doymıyacağına göre, zannımızca her ikisinden unsurlar alacaktır. Yama yapmadan her ikisini, yeni birlik içinde kaynaştıracaktır.

Musıkîden sonra hitabet sanatına temas etmeyi belki düşünmezdik. Lâkin Kur'an'daki ifade ve beyan kudretini, varlığımıza kamaştırıcı bir küre dokunmuşcasına sarsılarak hatırladık. İnsan ruhunun bütün mıntıklarında ilâhî dille konuşmasını öğreten bir mürşid, hitabet sahasında ne dehâlar doğurabilir!

Edebiyata gelince, asırlarca mey ve mahbuptan bahsede ede çürümüş olan Divan edebiyatıyla, imansız çocuğun hastalık çağlarındaki sinir buhranlarından şöhet getirici nağmeler çıkartmaya bir özentiden ibaret olan Servet-i Fünûn edebiyatı, yerini elbette bir millet edebiyatına terkececekti. Bu gayeye götürücü hamle, Namık Kemal'lerin, Hamid'lerin hareketinde bir defa sezilmişti. Servet-i Fünûndan sonraki devirlerde de bu yolda bir araştırma ve bir kımlıdanma göründü. Fakat bu iradeyi tam ve mânalı bir sistem halinde sade Akif'in sanatında bulduk. Daha yakın devirlerin, milletimizin bunların, millet hayatının ifadesi olacak büyük sanatı bulmaları, bir felsefî sistemin işaretini bekliyor. Hayatın mânası yazılmadan romanı yazılamaz; hayatın kıymeti anlaşılmadan hayat anlaşılamaz. Yaşamak irademizin istikametini bize kim gösterecektir? Şüphesiz ki yirmi, otuz yıl değil; belki bin yıllık tarilimiz ve bin üç yüz yıllık kalbimizin hayat kaynakları irademizin mukavemet edilmez akışını bin bir maceraya bürüyerek bize anlatacaklardır. Artık ro-

mancılıkla hikâyeciliğimizin de bize nerelerden geleceğini düşünmeğe lüzum var mı?..

Son zamanlarda hikâye çerçevesine bizim realitelerimizi yerleştirenler görüldü. Bunlarda eksik kalan taraf, nâmütenahiye bağlı ideal ve bizim edebilik irademizdi. Goethe'yi veya Dante'yi bu gençlerden ayıran işte bu ebedilikti. Divan vehmiyle Servet-i fûnûn sayıklamalarından kurtulduk. Şimdi ebediyeti tarihimizin bütününden çekip sanat eserine sığdırmak işi kaldı. Son otuz senedir, Anadolu'nun realitesini işleyen hikâye eserlerine rastlanmakla beraber, bir köy ailesinin psikolojik romanını ortaya koymaya cesaret eden bir sanat hareketi, hem de idealist bir sistem görüşünün çizgileri altında meydana çıkabilmekten henüz uzak gibi görünüyor.

Söz sanatları arasında bir de tiyatro vardır. Bizim Beyoğlu'nda konaklıyan tiyatrolarımız, bize ait bir sanat sahnesi olacak yerde, Batı zevkinin gümrüğü vazifesini gördü. Şimdi bu kapılar çok ve bu sahnede çok kere bizi törpüleyen yabancı zevkler yaşatılmakla beraber bazan da temiz ruh dalgaları gözükabiliyor. Bizim tiyatromuzun âkibetini takdir müşkül bir iş olsa gerek. Zira, tiyatro hem en faydalı, hem de en zararlı ve tehlikeli olabilen bir sanattır. Biz sahneye, bugüne kadar cemiyetin ruhu karşısındaki uygunsuzluklarımızı aksettirip yaptıklarımızdan orada olsun utansak ve gelecek nesilleri bizim hesabımıza bizim yaptıklarımızdan utandırsak, en büyük dersi vermiş olacağız ve ancak bu sayede tiyatro en verimli bir mektep olacaktır. Benimsenmemiş olan zilletler aklın yardımıyla ve zamanın imdada yetişmesiyle gözden düşünce, cemaatin böyle bir sahneye muhakkak ihtiyacı olacaktır. Bu sahneyi kuracak sanatkâr neslin şimdiden kendi hücrelerinde hazırlıklarına başlaması lâzımdır.

Sinemaya gelince, o bugün bir sanattan ziyade bir ticaret pazarı olmuştur. Yaptığı müthiş tahrip, çocuklarımızı iradesiz palyaçolar haline getirmek ve benliklerini, yaşama iktidarını ellerinden almaktır. Canı daima sıkılan zavallı beşeriyetimizin sığındığı zevk mâbedi olan sinema, bugün bizdeki haliyle, psikolog ve ahlâkçı

için, meyhane ve kumarhaneden çok daha ehemmiyetle üzerinde durulmaya değer bir dert olmuştur.

Plâstik sanatlarımızın en başında mimarlık bulunuyor. Anadolu'da iki mimarlık sanatı başlamıştır: Selçuk sanatıyla İstanbul'da millî ruha karışarak onu değiştiren Bizans sanatının karışığı olan İmparatorluk uslûbu. Selçuk, Müslüman olan ve böylece hidayete kavuşan Türk'ün kaplayıcı aydınlıkla müjdenin, Türk'ün hayatındaki sadeliğin İslâm'ın getirdiği yaratıcı sevince bürünerek toprağa kapanan secdenin sembolüdür. Bizim mimarlık sanatımız budur. Sonradan Bizans'ın karışması ve bu ruhu azamette ezmiş, ondaki aydınlığın kurtarıcı vecdini ortadan kaldırmıştır. Bu sanat bizim değildir. Son zamanlarda, Türk mimarlığı diye, Ortaasya'nın mozayik tarzında tuğla yığını esasına dayanan yapı üslûbunun Garp motifleriyle karıştırılmış kasvetli bir tarzı ihya edilmek istenmektedir. Bu, pek yakında mazi olacak, gerçek sanatımızı köylerin istasyon yapılarına kadar bütün Anadolu'ya serpecek dâhilerin doğması zamanıdır.

Heykel, insan vücudunun ihtiraslarının âleminde yaptığı hareketlerden bir âni tespit eden sanattır. Milletimizin hayatında ihtiras sahası bulan hareketler, harb hareketleri, dans hareketleri ve ibadet hareketleridir. Sanatkârımızın bu üç sahada dehâlarına ilham kaynağı aramaları lâzımken bu milletin ruhuna yakınlaşanı bugüne kadar görülmedi. Mermerde çizilecek vücut ve çehre ise, muzdarip ve kavruk Anadolu çocuğunun çilekeş çehresi, hastalıklı vücudu olacaktır. Sanat eserlerimizde böyle bir Türk'ün yüzünü hâlâ görmedik.

Resim sanatında da Garp'ın bir iskelesi gibi olduk. Sanki bizim yoksul tabiatımız, bizim sıtmalı çocuklarımız, bizim ağaçlarımız yokmuş gibi, bizim göklerimiz yanmıyormuş, bizim gülen yüzlerimiz ağlamıyormuş gibi, garplının vücut ve ruhunun kopyacılığına meftun yaşadık. Taklitçilik, ideali ortadan kaldırdı. İdeal olmayınca da dehâ kendini göstermedi. Bir caminin azametiyle kapısındaki dilencinin sefaletini çizgilerin lisaniyle çarpıştırarak bizi

utandıran, Türk kadınının kahraman varlığına jandarmanın dipçığıni karşı koymak suretiyle renklerin, ateşinde bizi yerlere geçiren eserlere elbette hasretiz. Çünkü ressamlarımız memleketi tanımlıyorlar ve ideale hasret yaşıyorlar.

Her sahada millî sanatımız var olmak için önce felsefesini bekliyor. Fikrin mahsulü olmıyan, hem de sitem halinde bütünü görüştün eseri olmıyan hiçbir ruh hareketi yoktur. Güzel sanatlarımızın beşiği bu felsefe olacaktır. Felsefe ise, inanan ruhların güneşli bahçesidir.

Umumi neşriyat organı olarak radyo ile gazetelere sahip bulunuyoruz. Radyo, henüz halkı eğlendiren bir oyuncaktır, hem de çok tehlikeli bir oyuncak. Onun eğlendirme âleti olmaktan çıkarılması, yetiştirme vasıtası haline getirilmesi, bu milletin terbiye sahasında belki en büyük kazancı olacaktır. O, her günkü kusurlarımızı, saygısızlıklarımızı, medenî yaşama hususundaki bilgisizliklerimizi gidermeğe herşeyden daha fazla kabiliyetli olan gizlenmiş bir hatiptir. Bugün halk ve bilhassa gençlik zümreleri arasında inkılâpçılık ve muhafazakârlık şeklinde, hakikatte bir cehalet vehmine bürünen yakıcı ikiliği, gerçeği meydana çıkararak ortadan kaldıracak olan yine radyodur. Ama ortada, dertlerimize deva arayandan ziyade "leşler sermek", "kafalar ezmek", "vatandan ihraç etmek" istiyenler oldu. Her taraf kıpkızıl ihtiraslara bürünmüş, kapkara taassuplara gömülmüş, sade yumruklar kımıldanıyor. Radyo ve fert veya zümrelerin zevkleriyle muvaffakiyetlerinin zavallı vasıtasıdır. Dostlar, kurtarılacak olan Semerkant değil, evinizdeki radyodur, radyo!..

Yalnız, tezvir, tecavüz, ruhlara saldırma, izan ve vicdanları durmadan kanatma... Ve bu iğrenç âhengin arasında fuhuşla cehaleti kucaklaştırma. Ve bütün bu sefaletleri takdis: Bir milletin varlığına bundan daha müthiş saldırış, daha yıkıcı bir düşmanlık, bir tahrip tasavvur edilemez. Asıl millet matemi böyle günlerin matemi olur. Bu matem, eğer ona uğrıyan bir milletin çocuklarına uyanış dersi de olmazsa işte asıl bu, çaresiz yıkımın başlangıcıdır. İn-

giltere'de daha XVIII. yüzyılda hürriyetperverliğin örnekleri olarak çıkarılmaya başlıyan ve İngiliz demokrasisininin kuruluşunda mühim roller oynıyan gazeteler, hâlâ o memleketin havasında tertemiz ve hür kanaatlerin mümessili ve koruyucusu olarak çıkarılmaktadırlar.

Gazete, bir havadis organı olduğu kadar, belki ondan ziyade içtimâî ve siyasî kanaatlerin, hür ve vicdanlara hürmetkâr bir mübadele vasıtasıdır. O, yaranma, kazanma, çekiştirme, hâdiselerden faydalanarak millet vicdanını ezme, kendine menfaat getirici tahakküme saltanatlar peşkeş çekme vasıtası olursa, yeryüzünde şer yaratmak için kullanılan bütün âletlerin en şerefsizi, en bayağısı haline gelir ve dünyamızda saltanatlar kurmuş olan tiranlıklarla sözde demokrasilerin yetiştirdiği şerirlerin en belâlısı, havaya her taraftan puslu kurmuş yaratıkların bugünkü ve yarınki insanlık huzurunda en mesuliyetlisi, en kara yüzlüsü olur. Böyle bir musibetin bir millete tahakkümü elbette reaksiyon doğuracaktır.

Acaba, her memleketin gazeteleri de böyle üç asrın içinde hürmetle barınmak şeref ve haysiyetine sahip midirler? Acaba, bazı memleketlerde değil üç asrın içinde üç yıl içinde bile vicdan ve hamiyet sahnesine bir daha aslâ çıkamayacak kadar kendi kendini kirlenmiş, simsiyah yüzlüleri yok mudur? Burada memleketimizin yakın tarihine ait gazeteciliğin pek şerefli bir sayfasını hatırlatmak faydalı olacaktır. Cumhuriyetin ilânı yıllarında, o tarihten sonra terennümleri ancak birkaç sene devam edebilen iki gazete vardı: Tanin'le Tasvir-i efkâr. Bunlardan birincisi inkılâpçı cephenin, öbürü muhafazakâr grubun en aşırı mümessili idi. İkisi de birbirinden sert, birbirinden şiddetli yazıyordu. İkisi de ağır başlı, ikisi de vekar ve haysiyetli, sade timsâl değil, belki de bekçi idiler. Tanin, sütunlarına alelâde havadislerle resim koymaya tenezzül etmiyecek kadar vekarı seviyordu. Tasvir, kuvvet karşısında pervasızlığıyla Namık Kemal'i andırıyordu. Sahipleri tamamiyle zıd iki kanaatin en aşırı taraftarı oldukları halde, birbirlerine en ziyade hürmetkâr, en yakın dost olan iki kalemi kullanıyorlardı. En ağır tenkit, onlar-

da şahsa çevrilmiş incitme bile değildi; bir fikirde, kanattı, içtihadı! Çok kere de hamiyet ve cesaretti. Bunlardan birisi Allah'ın rahmetine o temizlikle kavuşmuş olan bu iki demokrasi dimağı tarihimize tâziz edilmeli ve eğer gençlik, ideal bir gazetecilik mektebini hayat ve hakikat sahnesinde aramak isterse, bu gazetelerin o birkaç yıllık tertemiz ve insanca, erkekçe mücadelesini, bu sahada atılmış iğrenç irtica adımlarından tarih sayfasında gerilere dönmek suretiyle, içtimâî mesuliyetlerle yüklü olan vicdan ve zekâsına örnek edinmelidir.

Hareket, III/4, Mart 1953; "Güzel sanatlarımıza toplu bir bakış", *Yaprak*, sayı: 9, 15 Temmuz 1963 (Son 4 paragraf hariç); AN/1, 2.

ADALET DÂVASI

Cemiyetin, zımnî de olsa bir mukaveleye dayandığı, fertlerin topluluğa söz vermek suretiyle bir arada yaşadıkları fikri, gerçeği olmayan bir zihnî tasavvurdur. Belki fertleri cemiyet halinde yaşamaya zorlayan, alışkanlıklarla mazinin eseri olarak onları bu halde yaşamaya mecbur eden bir sürü şartlardır. Biyolojik ve psikolojik çeşitli şartlara bir de toplu yaşama içgüdüsünün insanda varlığı ilâve edilirse, bizi cemiyet halinde yaşatan bütün sebepler anlaşılabilir olur.

Başlangıçta mukavele değil, herkes tarafından itaat edilen umumî emirler cemiyeti idare ediyordu. Ancak, iş bölümü ilerledikçe fertler arasında mukavele, yani sözleşme başlıyor. Mukavele; ferdin kendi hareketlerini kendi karar ve iradesinin hâkimiyeti altına alması, hürriyetin kullanılması demektir. Lâkin mukavele ne vakit sağlam esasa dayanır? Taraflardan birinin zorlamasıyla yapılan ve yahut bir tarafın üstün kuvvetiyle tatbik edilen mukavele hakikatte var sayılabilir mi? Elbette sayılamaz. Çünkü bu takdirde korku ile boyun eğme hâkim olacak ve bir taraf zorba, karşı taraf esir mevkiinde bulunarak, mukavele kuru bir lâftan ibaret kalacaktır. Şu halde, cemiyetin bütün hukukî hadiselerinin dayanağı olan mukavelenin meşru olması için, taraflar arasında eşitlik bulunmalıdır. Eşitlik cemiyet içinde hürriyetimizin temelidir. Köylü, kendisiyle müsavi şartlara sahip olmadığı ağalardan mecbur olunca tohumluk alır, borçlanır. Verdiği borç senedi onun hür mukavelesinin beyanı sayılamaz. Barnacak ev tedarikinin müşkül bulunduğu devirde mevcut şartlara boyun eğerek ev tutan kiracı gerçekte hür bir mukavele yap-

miş değildir. İş bölümünün ilerlemesiyle gittikçe giriftleşen mukavele, daha ilk çağ cemiyetlerinde içtimâî sınıfların meydana çıkmasıyla, zayıf fertlerin üzerinde kuvvetli sınıfların zulmünü yaratmıştı. Böylece zulüm, mukavelede bir tarafın öbüründen kuvvetli oluşunun tabii eseridir. XIX. yüzyılda ekonomik sınıf farklarını doğuran kapitalist sistem, bu zulmü amansız bir kuvvet haline getirdi. Komünistler ise zulma uğrıyan, bugünkü mazlûm sınıfın yarın zulmedici olarak intikam alması esasını prensip diye kabul ettiler. Her iki taraf, ferdin elinde hürriyet diye bir şey, mukavele diye bir mukaddes esas tanımak istemedi. Her ikisi de demokrasi prensibini, zalimlerin cemiyet içinde fert olmaktan çıkarak zümreleşmesinde aradılar. Büyük servet ve sermaye, zalim ve mazlûm sınıflarını birbirinden şiddetle ayırdı. Servet sahibi bir fert, bir fikrin propagandasına milyonlar harcıyor ve onu kabul ettiriyor. Yine servet sahibi, servetini bir parti uğrunda harcıyarak rey topluyor ve efkâr-ı umumiyeyi kendi arkasından sürüklüyor. Ancak, parası olan gazete çıkarabiliyor ve gazetesinde istediği insanı, istediği gibi teşhir ediyor; istediğini beğendirip istediğine tükürtüyor. Bir memleketi bir sürü gazete yaygarası istediği istikamette sürükleyip götürüyor. Bunların hepsi içtimâî mukaveleye dayanıyorlar. Mukavelenin, fertler arasındaki eşitliği büsbütün çiğniyen bir şekli de vardır ve zamanımız cemiyetlerinde, demokrasi mefhumuna dayanarak, bu çeşit mukavele süratle yayılmaktadır: Bu mukavele şekli, bir cemiyetin içerisinde türlü türlü müesseselerin kurulmasıyla meydana çıkmıştır.

Bunda artık fertler ferde değil, ferter müessese ile mukaveleye girişmektedirler ve fert her zaman müesseseden zayıf olacağına göre, müessesenin ferde zulmü pek kolay olacaktır. Meselâ memleketimizde spor teşekkülleri meydana geldikçe, gençliğimizin sıhhati ve ahlâkı üzerine bir belâ olan bu musibetten çocuğunu kurtarmak, ailelere, fena bir arkadaşın tesirinden kurtarmak kadar kolay olmayacaktır. Musibet müesseseseleşince, önüne geçmek kabil olmaz. Maddî sahada kullandığımız kuvvetlerin hepsi menfaat ve ihtiraslarımızı harekete geçirdiklerinden, bunların müesseseseleşmele-

rinden mümkün olduğu kadar kaçınılmalıdır. Meselâ tarihimizde Yeniçeri Ocağı başlangıcında bize zaferler kazandırdı. Fakat, sonunda verdiğini milletten istedi, devleti yıkmadan kendi yıkılmadı.

Bankacılık bugün bir ekonomik ihtiyaç ve maddî bir tekâmül vasıtasıdır. Lâkin, onun tekâmülünü ekonomik zaruretlerin ötesine götürmüyerek mevcut sınırları içinde tutmaya çalışmalıyız. Sonra, bizi yıkan o olur. Büyük sanayi, bütün maddî işletmelerin hudutsuz hamlelerle ilerleyişi idi, daha şimdiden bize atom bombasını hediye etti ve vaktiyle çalışmayı ibadet sayan insanlığın son nesillerine çalışmanın felâket olduğunu da öğretti. Şu halde, ne yapmalı? Maddî kuvvetlerimizi ferdî ve mutedil halde yürüterek mânevî kuvvetlerimizi müesseseler yapacak ve insanın müessese yapan zümresi ferdî varlığını yaşayanlara tahakküm edecekler. Böyle olunca selâmet yolu şudur: Tahakküm ahlâkın, hakikatin tahakkümü olmalı. Öyle ki, müessesenin tahakkümü, evvelâ ferdî iradeyi, sonra da hakikati hâkim kılmak için olmalıdır. Ağa ve köylü başbaşa bırakılırsa, ağa zulmedecek ve köylü zulüm görecektir. Şoförle halk kendi hallerine bırakılırsa, şoför çiğneyecek, halk çiğnenecek. Şu halde mânevî ve ahlâkî bir kuvvetin, her ikisine de hükmedebilecek müesseseseleşmiş bir kuvvetin tahakkümü tabii görülmelidir. İşte burada devlet dediğimiz irade, ahlâkî değerlerin doğurduğu irade ise ağayı köylüye karşı, şoförü halka karşı üstün vaziyette bulunduran sebepleri ortadan kaldırarak karşı tarafları onlarla müsavî olacak şartlar içerisinde koyacak ve böylelikle icabında zorluk kullanarak onların hürriyetlerini temin edecektir. Bazan köylü, bilgisizliği sebebiyle ağanın ve şehirli şaşkınlığı yüzünden şoförün iradesine teslim olmaktan hoşlanır. O zaman onların iradelerine hürmet edilmez; onların akıllarının ıslâhına çalışılır ve iradeleri zorlanarak hakikat hâkim kılınır. Bütün bunları doğru yoldan giderek yapabilecek olan, ruh ve ahlâk değerlerinin doğurduğu müesseselerdir, ancak mânevî değerlerin müesseseseleşmesidir. Bizde vaktiyle mânevî değerlerimizi elinde tutan din hayatı, ahlâk, sanat, ilim gibi mânevî değerler sahasında müesseseseleşmiyerek, şeriatin maddî kalıpları

sahasında müesseseleştiği için, İslâm âleminde inkişaf eden bir mukavele ruhu görülmedi; ferdi hürriyetin ne olduğu bilinmedi. İslâm âlemi diye bugün karşımızda, eşref-i mahlûkat olmaktan çok uzak, dünyada hırslarının, âhiret için korkularının esiri bir iskelet kaldı. Bize, en derin mânevî kaynaklarımızdan doğup gelen ve ebedî olmak kabiliyetine sahip mânevî kuvvetlerin bir müessesesi lâzımdır. Yeniçeri Ocağı'ndan bize bazı derneklerle Babıâli caddesi kaldı. İslâm'ın ruhu ise yaşayan müessese halinde, gençliğin ruhuna hiçbir şey bırakmamıştır. Mukavelelerimizin maddî tahakküme dayanması şaşılacak bir şey değildir. Zulmün köklerini mazide arıyalım.

Mülkiyet, hür mukavelenin mahsulü olarak bazı eşyanın ferdi iradelere teslim edilmesidir. Her türlü tasarruf hakkını kendisiyle sürükliyen bu hak, ancak hür mukavelenin mahsulü olduğu zaman meşru sayılabilir. Maddî tahakkümlerin eseri olan mülkiyet, zorluklarla muhafaza edildiği halde bile, cemiyet içinde nizâmı bozucu hareketler, içtimaî kinler ve zümre mücadelelerini yaratır. Devlet böyle bir mülkiyetin bekçisi olduğu zaman, zaafa uğrar, halk gözünde itibarını kaybeder ve isyanlarla sarsılır. Böyle cemiyette, neslin bütün aç gözlü çocukları, gerçekte bir mesuliyet mercii olması lâzım gelen devlet mevkilerine göz dikerler. Yağmacılık rejim olur. Maaş ve menfaatler, vatandaş için gaye bilinir. Ahlâkî devlet ortadan kalkarak iktisadî devlet onun yerini alır.

Mukavelenin müesseseleşmiş tahakküm, mülkiyetin teşkilâtlanmış haksızlık haline geldiği cemiyetlerde isyan, herşeyden önce suçlularla işsizlerin sayısının çoğalması ve devlet yanında devletleşmiş kuvvetlerin gazetelerle gençlik teşekkülleri kılıfına girerek devlet iradesini baltalaması şeklinde kendini gösterir. Bu hal devam ederse, zamanla az veya çok derecede suçluluk her vatandaşın tabii hali olur. Cemiyette huzur kalmaz. Her fert, hem de mukavelesi içinde bile birbirine gerçek düşman kesilir. Ruhumuzu aydınlığa kavuşturacak sır hür mukavele ile bize hak tanınandan fazlasına sahip olmayı istememektir.

Hareket, III/5 Nisan 1953; AN/1, 2; ME.

MUKAVELE VE MÜLKİYET

Tarafların eşit olmaları, hür mukavelenin şartıdır, denmiştir. Eşitlik kuvvet, servet, düşünce ve bilgi bakımlarından aranmalıdır. Acizin aczi sebeble imzaladığı mukavele hiçbir şey ifade etmez, vicdan huzurunda bir taahhüt sayılamaz ve ona uymadığı zaman ahlâken mahkûm edilemez. Düşüncesi kat ve mukavelenin mevzuu üzerinde bilgisiz bir insanın giriştiği mukavele de aynı şekilde hükümsüzdür, değersizdir. Lâkin düşüncesiz adamın zavallılığından istifade edenler, her zaman ona imzaladığı mukaveleyi göstererek, bu mukavelenin şartlarına uymıya mecbur olduğunu, uymazsa namussuz ve asi sayılacağını söyleyeceklerdir. Demokrasi ile yapılan seçimlerde, seçim yapan millet halkının hepsinin hür olarak, yani hiçbir şekilde zorlanmadan reylerini kullanması kâfi gelmez; aynı zamanda, rey verdikleri vekiller ihakkında hiç değilse büyük çokluğun tastamam ve aydınlık fikir sahibi olması da şarttır.

Demokrasinin tam mânasiyle tahakkuku için, seçim yapanların ilim, irade ve cesaret bakımından, hatta şahsî menfaatlerinden feragat edebilmeleri bakımından bile, eşit bulunmaları lâzımdır. Aksi halde, tarihte Atina demokrasisinin korkunç âkibeti meydana gelir. Kuvvet, servet ve bilgi bakımlarından eşitliğin mahkûm edildiği cemiyetlerde demokrasinin sade bir şekil olarak tatbiki yüzünden, mukavelenin taraflardan, daima birini ezmiş olmasına karşı, inkılâpçı otoriteler harekete geçmeğe mecbur olurlar. Ahlâkî muvazaneyi temin edecek olan ve gelecekteki mukavelenin sağlam te-

mellerini hazırlayan bu kuvvetlerdir. Şekil bunları ne derecede mahkûm ederse etsin, ruh onların peşindedir.

Ruhun eşyaya hâkimiyetini, mukavelelerin bir kısmını teşkil eden mülkiyet dâvasında da arayacağız. Mülk muhteremdir ve şahsın mülkü korunmalıdır. Lâkin, bu hangi mülktür. İrademizin bazı eşya üzerindeki hâkimiyetini ve onun üzerindeki tasarrufunu mülk diye vasıflandırmak ve onu muhterem saymak doğrudur. Şahsiyetimizin emrinde olan şeylere hürmet, insan şahsiyetine hürmetin zarurî bir neticesi sayılabilir. Hukukun târif ve meşruiyetini tâyin ettiği mülk de bu olsa gerektir. Lâkin başkalarının şahsiyetini esir etmemize yarıyan ve bazan kendi şahsiyetimizi de esir ederek kuklaya çeviren mülkün ahlâkî ve meşru olduğu iddia edilemez. Bu mülke neden hürmet etmeli. Mülke hürmet, onun tamamladığı insan şahsiyetine hürmetten ileri geliyordu. Mülk bilâkis insan şahsiyetini tahrip edince ve başka şahsiyetlerin de tahribi için bir silâh olarak kullanılınca ona hürmetin sebep ve hikmeti de ortadan kalkmış olur. Artık o bir hak değil, belki bir kuvvetten ibarettir. Ona kuvvetle karşı koymak gerektir.

Şahsiyetimizin bir parçası olan mülkiyet, hareketlerimizin sahasını sınırlandıran ihtiyaçların çemberinden dışarıya çıkamaz. Bu sınırların dışına taşabilen mülkiyet, hem bizim hem de başkalarının şahsiyetini esir edici, mahkûm edici mülkiyettir. Büyük mülkiyet denen bu mülkiyetin iktidarı devlet tarafından kullanılmadığı takdirde cemiyet hayatında en muzır ve tehlikeli bir kuvvet olur. Cemiyette fertleri birbirine düşman yapar ve içtimaî muvazaneyi şiddetle bozar. Fertlerin bir kısmını gâsıp, bir kısmını dilenci yapar; bir kısmını zalim, bir kısmını mazlûm yapar; bir kısmını şerir, bir kısmını kadercî yapar. Herhalde cemiyeti ikiye böler, iki düşman zümreye ayırır. Hak bir kelimedenden ibaret kalır, ahlâk zayıfın kuvvetliye boyun eğmesinin kaidelerini yayıcı bir oksijen haline gelir. Böyle cemiyetlerde zulmün tatbikat vasıtalarını ellerine geçirenler kâr, hava parası, tahsisat, ikramiye vesair bin çeşit isimlerle cemiyet

servetini şahıslarının hesabına geçirirlerken, mazlûm oldukları halde ne olduklarını bilmiyenler, bin bir sefalete deva olsun diye el açıp iane toplarlar. Baloda bin liraya masa kiralanır ve kırk bin liralık kürk teşhir edilirken, hapishanede bir kahve parası için adam öldürülür.

Ferdî mülk muhteremdir, mukaddestir; lâkin ferdin şahsiyetini ve başka şahsiyetleri yıkıcı mülk hürmete lâyık değildir, o bir belâdır. Onun başkalarına çevrilmiş bir silâh olabildiği yerdeki tehlikesine başka bir misâl verelim. Bir gazete, herşeyden önce bir ferdin maddî ve mânevî mülküdür. Acaba, onu istediği gibi neşretmek, istediği insanı tezyif, istediği topluluğu rezil etmek, hattâ istediğini yalan yere, methedip halkı aldatmak bu mülkün sahibi olan gazetecinin hakkı olabilir mi? Şüphesiz hayır! Çünkü, bir gazete, geleneklerle birlikte içtimaî disipline tâbi, yani herşeyden evvel içtimaî bir mülkiyettir. Aksi halde cemiyetin vücudunu parça parça bölen bir kuvvet olur, yani anarşi vasıtası olur. Geleneklerle örflerin hâkimiyetine darbe vurulan yerlerde neşriyat kadar tehlikeli bir mülk tasavvur olunamaz. Bu halde ahlâkî disiplini kuvvetlendirici bir içtimaî otoritenin harekete geçmesi, kurtuluşun yegâne çaresidir.

İçtimaî nizâmî ilgilendiren her işi ehline veriyoruz. Bir mühendise doktorluk, bir çiftçiye muallimlik yaptırmıyoruz. Cemiyetin hayat ve kaderinin sınıksız bağlandığı büyük mülkü nasıl ehil olmıyana bırakabiliriz? Kazanmış olmak, ehliyetin yegâne delili sayılmaz, zira onun muayyen metodu yoktur. Akla gelmiyen bin türlü kazanç şekli bulunabilir. Hem de bu sözün mânası pek müphemdir. O halde, ferdin ihtiyaçları dairesini geçen büyük mülk üzerinde cemiyetin sözü geçmelidir.

Her sahada düşüncemiz, kaderimizi tashih ediyor ve her sahada akıl tarafından tabiattakinin üstüne konulmuş bir nizam kabul ediliyor. Tabiatın kanunları bulunduğu gibi cemiyet hâdiselerinde de aklın kanunları hüküm sürmektedir. Aile hayatı, vatandaşlık, asker veya muallim oluş. Kendilerine mahsus kaidelere bağlandığı

gibi ekonomik yaşayışımız da aklın ortaya koyacağı kaidelere bağlanmalıdır. Esasen kaidesizlik devri, çağını geçirmiş, sonuna gelmiştir. Çalışacak elleriyle iş istiyen köylünün bu isteği karşısına, bilmem hangi mitolojik devirlerin yıpranmış senedini uzatarak onu çalışma kabiliyeti nisbetinde toprağa sahip olmaktan alıkoymak, emeği, vazife duygusunu, içtimâî menfaati, ferдин iradesini, bir kelime ile hakkı, kaderle efsaneye feda etmek demektir. Alınlarının yeniden yaratacağı toprak mülkiyeti bile böyle bir kaderciliğin esiri olunca, ferdi hürriyetten bahsetmek, hürriyeti terzil etmektir.

Biliyoruz ki, mülkiyetin, biri hürriyetimizi kullanmaya yarayıncı, öbürü yasak edici iki cephesi vardır: Mülk, kendi sahibine kendini kullanma hürriyetini bağışlar; başkalarını bu hürriyetten meneder. Büyük mülk genişledikçe, bir fert için hürriyet ve saadet mevzuu olan şey, sayısı kendi genişliği nisbetinde çoğalan başka fertler için yasak ve esaret mevzuu olur. Mülkün sahasıyla birlikte yasak ve esaret halkasının gittikçe genişlemesi, nihayet kendi hürriyetini, bir adaletin hakemliğinde arıyacaktır.

Hareket, III/6, Mayıs 1953, AN/1, 2; ME.

MAAŞ, MİRAS VE KAZANÇ ŞEKİLLERİ

Devlete ait fonksiyonların görülmesinde, iş bölümünün gittikçe artması yüzünden memuriyetlerin çeşitleriyle sahaları birbirinden gün geçtikçe ayrılıyor ve devlet baremleri gayet girift bir liste halini alıyor. Öyle ki filân veya falan maaş derecesi veya ulaşılmış bir maaş kademesi hangi gerçek hakka dayanmaktadır? Bunu halletmek, ilmin de aklın da kârı olmaktan çıkıyor. Böylelikle maaş şekillerinin ve mertebelerinin çokluğu, maaş bütçelerini bir piyango listesi haline getirmekte ve bu yüzden vatandaşları, her yerde bir vatan hizmetinin tâlibi olmaktan çıkararak dolgun bir maaşın talibi haline koymaktadır. Maaş rütbelerinin ince ve hissî hesapları acaba vatandaşlık ahlâkını bozmuyor mu? Bozmuyor demek için, örnek olarak öyle bir memleket almalıdır ki, orada memuriyette ihtisas, değer ve mesuliyet arttıkça, bunların getirdiği şeref yükseldikçe maaş miktarı azalsın ve en şerefli makamlar, belki de en az maaşlı bütçeye bağlansın. Böyle ideal bir site bulunmadığı takdirde ahlâkımızı koruyabilmek için tek çare olarak, maaş rütbelerinin birkaç basamaktan ibaret ve aralarında az fark bulunduğu bir şekil seçmeye mecburuz.

Aksi halde, ihtiraslarımızın kasırgasını dindirecek hiçbir vasıta, hiçbir tedbir, hiçbir çare bulunmayacaktır. Bu hodgâm bağlar bir ahlâkî yaşayış ortaya koymıyacaklarından millî ahlâk sözü de bir efsane olarak kalacaktır.

Miras haktır, şüphesiz. Ancak bu hüküm, küçük sanayi devrindeki küçük miras içindi. Esasen mirasın gayesi, aile ocağının sön-

memesi ve kadınla çocukların sefil olmamaları idi. Bu miras, sermayenin mirası değildi. Büyük servetle sermayenin, bir ferdin eline bir defa geçtikten sonra, elden ele sıçratılan bohça gibi, üzerinde ilelebed cemiyetin tasarruf hakkı kalmadığını iddia etmek, bir el çabukluğunun ebedi bir hakka temel olabileceğini iddia etmek gibi gülünçtür. Binaenaleyh, bugün büyük servetle, büyük sermayenin mirasla intikalinde, onlarda cemiyetin geniş ölçüde hissesi bulunduğu kabul edilmelidir. Yoksa miras, bir cemiyetin kendi içinden sömürülmesi gibi asırlar geçtikçe birbiri üzerine yıkılarak biriken içtimai bir belye olur. Bugün, devletin yapmaya mecbur olduğu işlerin çokluğu karşısında, fertlerin eline her nasılsa geçen cemiyetin kendi servetlerinden faydalanamayacak kadar âciz olduğu kabul edilince, mütevekkil ve meyus, el bağlayıp durmaktan başka bir şey yapılamaz. Miras, ancak ölenin hayatta bıraktığı âcizlere ve zayıflara cemiyetin bir yardımudur.

Maaşla mirasın keyfiliği yanında, onlardan daha korkunç kaidesizlik taşıyan kazanç şekillerini kaydetmek gerekiyor. Filhakika, bugünün ekonomi hayatında "kazanç" kelimesinden daha cinaslı, daha muammalı bir kelime tasavvur olunamaz. Zira, kazancın bugün ne şekillerini, ne de nisbetlerini bir tablo ile tesbite imkân yoktur. Kazanmak, cemiyet denizine bir olta atmaktır, bir balık da gelir, bin balık da; ve hiç belli olmaz. Fert için gaye bugün cemiyet içinde bir işin görülmesi değil, bir kazancın elde edilmesidir. Bütün cemiyet işleri sadece kazançlara birer vesiledirler. Gaye olarak sanatlar ortadan kalkmış, kazanç sanat olmuştur. Zamanımızda herşey kazanç temini içindir. Cemiyette çalışmak ve yaratmak değil de, kazanmak gaye olunca, kazancın bin bir şekli de icad edilir. Cemiyette her fert kazancın sanatkarı olur. Bütün zekâ kuvvetleri bu yolda harcanır ve bu yoldan giderek, yahudiler gibi, dünyaya tahakkümün sırları çözülür. İnsanın kazanç kurtlariyle kemirildiği modern cemiyetimizin bir pazarında, ahlâk bakımından ne sefaletler yaşanır! Satıcıda aldatma arzusu, alçalma duygusu, müşterinin kesesine ve maddî menfaatlerine düşmanlık... Her iki tarafta karşı-

lıklı samimiyetsizlik ve itimatsızlık hisleri... Bütün bu duyguların arasında bir çarpışma... Nihayet, bütün bu ruh sefaletinin mükâfatı olan bir zafer. Ancak bu kompleks, esnafta bir defa teşekkül ettikten sonra, fonksiyonunu kolayca yapıyor. Zira o zaman ruh nasırlaşıyor; hassasiyetini kaybediyor. Kolayca delik deşik olucu bir hal alıyor. O zaman satıcımız usta olmuş, maharet kazanmıştır:

İşte yüksek kazanç, bu kaşarlanmanın mükâfatıdır. Bir tarafta mektep terbiyesi verdiğimiz çocuğu, öbür tarafta mutlak kazanma gayesine bağlı bir ticaretin kaderine terketmek, mânasız olmaz mı? Mektep niçin pazarla sürekli mücadele halinde kalsın? Aralarında anlaşmaları kadar tabii bir hareket olur mu? Ticaretin böyle bir piyango olmaktan, şerefli bir vurgunculuk ve talih avcılığı olmaktan çıkarak kâinatımızdaki nizam plânında yer alabilmesi için devletin her şekilde işe karışması ve cemiyetteki esaslı teşebbüslere inhisarla değil, serbest rekabet şeklinde iştirâk etmesi en selâmetli yol sayılmalıdır. Böylelikle hem serbest iradeler çalışır, hem de devlet onları dizginler, nizama sokar. Devlet bu yarışta, her zaman en önde olmak şansına, yüksek sermayesi ve bol imkânları sayesinde sahip olabilir. Ama o zaman şimdiki zevkini kaybedecek, kumar olmayacak, faziletli çalışma olacak. Bu sebepten ticaretin azgın kumar muhterisleriyle safdil liberalizm dalkavukları fikirlerimizi hoş karşılamıyacaklardır. Bunların yanına, bir de hoyrat kadercileri yazmak münasip olacak. Bu sonunculara göre, herkes kendi nasibini kazanıyor.

Lâkin, bu adamların hepsi de, XX. asır insanının ahlâkını korumak endişesini taşımayanlar, büyük sanayi hamlesinin farkında olmıyanlardır. Bugünün iktisadî şartları içinde, insanlığın mânevî varlığı iflâsa doğru gitmektedir. Sanatkâr, bir tablo üzerinde senelerce çalışmıyor; hekim, hikmetini kazançsız neşredemiyor. Kur'an bile para ile okunur. Dilencinin muayyen piyasaları var. Bir fırıldak çevirten, bir kâşif kadar kazanıyor. Eline bir şey geçiren pazara atılıyor. Bir şoförün eline, üç müdür maaşı geçiyor ve kazandığı nisbette sefalet ve sefahat sahalılarını çoğaltıyor, suçluluk sa-

yısı cemiyette artıyor. Bu hercü merci, halledip cemiyeti sükûn ve selâmete götürecek tek çare, kazanç ve ticaret hayatının her sahasında, şekillerinde, gayelerinde ve kullandığı vasıtalarda, ona tatbik edilecek vergi sitemlerinde ve neticelerinin ayarlanmasında devletin, cemiyetin ahlâkî ve manevî varlığına en uygun nizamı getirici sistemleri tatbik etmesidir. Aksi halde cemiyet, fırtınalı bir denizin ortasında kalmış dümensiz bir gemiyi andırır ki, dalgalar onu hangi sahile çarparsa orada parçalanır. Lâkin, biz şuna inanıyoruz, cemiyetlerin ekonomik sahadaki tekâmülünden şu neticeyi çıkarıyoruz ki, asrımız her sahada olduğu gibi, ekonomik sahada da, gelecek asırların çok sert kaideciliğine ve vatandaşların ihtiyaçlarını hep birlikte müşterek emellerle temin edecekleri bir beraberliğe doğru gitmektedir. Ondan sonra yol, ruhu esir eden makine sisteminin şiddetle sarsılarak yıkılmasına götürecektir.

Hareket, III/7, Haziran 1953; AN/1, 2; ME.

İŞ HAYATI

Türkiye'nin iktisat sahasında temel dâvası, Anadolu'nun insanına iş bulmak dâvasıdır. Bu toprağın çocukları, asırlardan beri kendi kaderiyle başbaşa bırakılmış, Anadolu'nun beşerî coğrafyasına uygun bir iş plânı, hiçbir zaman tatbik olunmamıştır. İmparatorluğun uzak ülkelerini elinde tutmak hevesiyle, Anadolu halkı, ana vatan olan bu toprağın dışında, askerlikle ömrünü tüketmeğe mahkûm olmuş, kendi toprağına pek az emek harcayabilmiştir. Bâhusus bir asırdan beri sürekli ihmale uğrayan bu topraklar, daha çok kadınların emeğiyle işlenmektedir.

Üç kıtada, hâkimiyet heveslerinden sıyrılıp kendi kabuğunun içerisine çekilen Küçük Asya, şimdi kendi derdiyle başbaşadır. Asırlarca, Avrupa, Asya ve Afrika'daki eyaletlerine insan ve gıda anbarlığı yapan Anadolu, bugün sade kendi insanına iş sahası sağlayamıyor. Anadolu'nun köy ve kasabalarında işsizlik büyük bir yekûn tutmaktadır. Batı ve güney Anadolu'nun nisbeten verimli olan bölgeleri bir tarafa bırakılırsa, Anadolu'nun her tarafında iş dâvası en büyük derttir.

İşsizlik umumidir. Halk ya işsizdir, yahut da değersiz işlerin peşindedir. Son yıllarda köylerinde işsiz kalan halk, İstanbul, Ankara gibi büyük şehirlere ve hattâ buralara da sığamayarak Almanya ve Austuralya'ya akın etmektedir. Anadolu halkının, adetâ kucağına atılır gibi, buralara koşması, trenle diğer motorlu vasıtaların lütfunun eseri oluyor. Vakti, nüfusumuz artmaktadır. Ama, artan nüfus, köylerde barınmaktan hoşlanmıyor. Az emekle kazanç sağ-

lanan, hem de sineması, eğlencesi bol olan şehirlerde yerleşmek istiyor.

Bu hal, köylerde şehirlere bir nevi muhaceret halini aldı. İki büyük şehirde, yurdun her tarafından gelip yerleşen kütteleler peyda oldu. Bunların semtleri ayrıldı. Büyük şehirlerin bir kısım küçük sanatlarını ellerine aldılar. Son yıllarda, bâhusus İstanbul'a insan akını o kadar arttı ki bunlar için müstakil iş sahası kalmadığından işportacılıkta ve yapı işçiliği ile fabrikalarda çalışmaya başladılar. Köydeki aile yıkıldı, İstanbul'da aile ve ahlâk nizâmı bozuldu. İktisadî bakımdan bu halin doğurabileceği tehlikeler belirmeğe başladı. Fabrika faaliyeti zayıflayınca, bunlar işsiz kaldı. Gerek fabrika, gerek yapı işçilerinin boş kalmaları, hem toplum düzeninde sarsıntılar, hem de bu zümrelerin hayat ve ahlâkında yıkım doğurmaktadır. İşsizliğe rağmen, bunların tekrar köylerine ve toprağa dönmeleri kabil olamıyor. Çünkü, bir defa büyük şehire alışmışlar ve onun sefaletine söz vermişlerdir. Kalabalığa karışanın kendi isteğiyle köyünün تنها hayatına dönmesi zordur. Büyük şehirlerin havasında, fâhişe gibi zehirleyici bir taraf vardır. Onun tuzağına düşenlerin artık kurtuluşu olmaz. Bu kalabalık nüfus, yakın bir gelecekte, fabrika sanayiinin süratle gelişmesini belki kolaylaştıracaktır. Bu takdirde, makine heveslileri murada erecek ve ruhundan bir zerre bile alamadığımız, Avrupa'nın büyük sanayi buhranları içinde kıvranan makine adam, hayatımıza hâkim olma fırsatını elde edecektir.

Ruh değerlerini, ayaklar altına alacak kozmopolit bir hayata kendi kendimizi şimdiden mahkûm etmek istemiyorsak, ilk tedbir olarak köy ve kasabalarda halkı refaha ulaştırıcı geniş iş sahaları hazırlamamız lâzımdır. Aynı zamanda, kasabalarla köylerde, yaşama şartları kolaylaştırılmalı, büyük şehirler, bu imkânlardan mahrum bırakılmamalıdır. Şehirler halkından alınan bir çok vergilerin köylüden alınmaması lâzımdır. Toprak sahipleriyle, toprak işçileri hakkında mümkün olan bütün kolaylıklar gösterilmeli; bunların hayatı, kalabalık şehirlerin saadetini aratmıyacak bir huzur ve refaha kavuşturulmalıdır.

Buna karşılık; İstanbul ve Ankara gibi büyük şehirlere yerleşen, büyük ticaret ve sermaye sahipleri, servet ve sermayelerinin bir kısmını, kendilerinin veya ailelerinin içinden çıkmış oldukları şehrin imarı, ziraat ve sınaî kalkınması için lüzumlu işlerin görülmesi hususunda devlet tarafından hazırlanan plân dahilinde kullanmaya mecbur tutulmalıdır. Ve yüksek sermayelerden ayrıca imar vergisi alınır, Anadolu'nun, yakın bir istikbalde kalkınmasının imkân şartları sağlanmış olabilir. Anadolu'da sağır ve dilsiz bir toprağın üstünde dertli ve ümitsiz bir millet iş bekliyor. Eğer, ona bu toprağın bağrında iş verilmezse, büyük şehirlerin kapısında, insafsız makineden iş dilenecektir.

Anadolu'da, hangi iş sahaları açılmalıdır? Memleketimizin esaslı geçimi; büyük sanayi heveslileri ne kadar gayret gösterirlerse gösterebilirler, her halde topraktır. Ruh ve ahlâk değerlerimizi canlı tutacak olan anamız tabiata, üstündeki insanı dost yaşatan güneş altında çalışma, yarınki Türkiye'nin de temel geçimini teşkil edecektir. Anadolu'da ilkin büyük kuruculardan Nizâmülmülk'ün, sonra da büyük hükümdar Kanunî Sultan Süleyman'ın yaptığı, toprağın çalışana eşit olarak paylaşılması esasına, âdaletle ve üstündeki insanın köle veya ırgat olmayarak çalışabilme esasına dayanan bir toprak reformunun yapılması şarttır. XVIII. asır iktisatçılarının ileri sürdükleri, bölüşmecî sosyalizm, ferdin hürriyetini koruyucu tatbikatını, bugünkü Anadolu'da arayacaktır.

Yurdumuzda, ziraatin yanısıra, önemli olan, Doğu illerimizde, hattâ birinci derecede değer taşıyan geçim şekli, hayvancılıktır. Sağladığı kazanç bakımından Doğu'nin ihyasına yeterli olan hayvancılığımız, son çeyrek asrın içinde mütemediyen gerilemektedir. Zengin ormanlarla, geniş otlakların varlığına muhtaç olan hayvancılığımız, kalkınmak için, ciddi bir himayeye muhtaç durumda bulunuyor.

Kasaba ve şehirlerin küçük sanatlarına gelince; bunlar bugünkü âvâre halden kurtarılmalı; devletin kontrolü altında, ahlâkî gayeler güdücü hür ve müstakil lonca teşkilâtına bağlanmalıdır. Yeni loncaların aileyi tahakküme alan bir meslek veraseti kurmayacağı

tabiidir. Ancak, meslek ahlâkını elinde tutan, meslek sınıflarının doğması beklenmelidir. Büyük sanayi ise, bu müthiş belânın mutlaka memlekete sokulması zarurî olduğuna göre, onu şehirlerin çanakuleleri haline getirmekten sakınlım. Toprak ve mukaddesat dostu olmayan bir proleter sınıfının, hayatımızı istilâsından korkalım. Yarınki Türkiye'yi, bir madde cehennemi yapmaktan çekiniyorsak, bugünden, büyük nüfuslu şehirlerin etrafını, büyük fabrikaların bacalarıyla süslemeye özenmemeliyiz. Onun yerine, köylüye evinde çalışma imkânını veren el tezgâhlarıyla, kasabalıyı küçük şehirleri terke mecbur etmeyen imalâthaneleri çoğaltmalıyız. Fabrika istih-sali, mümkün olduğu kadar, bu imalâthanelere dağıtılmalıdır. Yani, fabrikalar, imalâthaneler halinde parçalanmalıdır. Bunun mümkün olmadığı işletmeler, istihsal bölgelerinde açılmalı ve mahdut bir saha üzerinde toplanmayarak yurdun her tarafına dağıtılmış olmalıdır. Esas dâva, Anadolu'nun insanını, birinci derecede toprağa bağlamak, sanayi sahasında çalışan elleri de, hiçbir yerde, fabrikaya muhtaç duruma sokmamak olmalıdır.

Fabrika; son asırların iktisadî fırtınasıdır. O nasıl olsa girecek. Evet, maddî refah getirici neticelerinden ilim ve tecrübe vasıtasıyla faydalanmasını bilelim. Lâkin ruhumuzu kasıp kavurucu kasırga tesirinden korunalım. Batı, kendi sinesinde açılan yaraların tedavisine başlamışken, biz, batı tekniğinin hacıağaları kesildik. Yarım asırdan beri, insana tahakküm edici makinaya esir olmak isteyen aşkımızı ilân edip duruyoruz. Bu hususta, çok dikkatli ve duygulardan uzak, soğukkanlı tercihlere ihtiyacımız var. Batı tekniğinin vadettiği saadet, getireceği bütün neticeleri anlatılarak teklif edilmelidir. Böyle yapılmazsa, çabuk zengin olmak isteyen hırsızın âkibeti olan, zindandaki pişmanlığını yaratabilir. Anadolu, sinesinden şüphesiz ki, pek çok makine sesleri çıkarsa bile, hiçbir zaman bir makine memleketi olmamalıdır.

Anadolu'nun iş hayatını idare edecek iktisadî sistem ne olacaktır? Yarınki Türkiye'nin kalkınmasını, ahlâk nizâmı içinde sağlayacak sistem, kooperatifçiliğe dayanan devlet sosyalizmidir.

Devlet iktisat projesinin dikkat ve disiplinle tatbiki sayesinde, Anadolu köylüsü, toprağın olduğu gibi fabrikanın da sahibi haline getirilecektir. Anadolu halkı, her tarafı ecdadının kanlarıyla beslenen bu topraklarda, ırgat halinde çalışmaktan, ağaların ve vicdansız bir tüccar sınıfının esiri olmaktan kurtularak, insanlık içinde iktisadî istiklâlinin gerçek zaferini kazanmış olacaktır. Emek ve alın teri harcayan insanlığına karşı borucunu ödeyerek içtimaî âdalet dâvasını da kazanacaktır. Hem de bu dâvayı kendine kalkan gibi kullanarak, insanlığın ruhunu, habis bir ameliyatla çıkarıp atan komünizm belâsından millet bünyesini ancak, bu şekilde kurtarabiliriz.

Böylelikle, mazinin hayat kaynaklarından bir zerresini feda etmeyen ruhla, edebiyet olan istikbale doğru yürüyeceğiz. Bu yürüyüşte aydınlığa açılan âlemin ibadet, hasis menfaatleri ezen fedakârlığın riyazet olduğunu kabul edeceğiz. Bir unsuru bile feda edilmez aşk olan muhafazakârlıkla, yine aşkın her an yaratıcı kudretini temsil eden inkılâpçılığın emsâlsiz sentezini meydana getireceğiz. Evrimlemedeki her an yeniden doğuşu tebrik edeceğiz ve anlaşılmayan şuurları anlaşırmada, dağılmış vicdanları birleştirmede zafer neşvesini tadacağız.

Boşalan ve günden güne fakirleşen, hergün biraz daha hayatı çekilen Anadolu'nun medenî bir dünya halinde kalkınmasının bütün imkânlarını insanlığa karşı girişilecek bir taahhüde, onun kendi çocuklarına havale etmeliyiz. Şehirlerin imarına ait, bir kısmının medeniyet ve ilim merkezi, bir kısmının ticaret merkezi halinde Avrupa şehirlerini örnek tutan kalkınma projesinin tahakkuku için gerekli fedakârlığı, yurdun her yanından büyük şehirlere koşan büyük sermaye sahibi bahtiyar hemşehrilerinden beklemek hakkımızdır. İşlerin teknik ve sanat tarafını ise, bir asırdır, iki büyük kıtada tahsile gönderdiğimiz nesillerin bugün sayısı on binleri bulan çocukları, teşkilâtlar halinde taahhüt etmelidirler. Büyük şehirlerin sanayi faaliyetlerine el koyacak devlet, bu çalışmalarını bütün yurda dağıtmalıdır. Büyük şehirlerin pazarı, yurdun başka taraflarıyla dengeli şekilde düzenlenmelidir. Anadolu'nun muhtelif bölgelerinde

açılacak enstitülerde, her türlü medenî ticaret tarzı halka öğretilmeli ve mahallî hususiyetleri olan atelye sanatları, yine batı memleketlerinde yetiştirilen gençler tarafından bu enstitülerde inkişaf ettirilmelidir. Ticaret hayatı küçük sanayi devrinin âvâreligine vedâ ederek, kumarcılıktan kurtularak, devlet tarafından ayarlanacak istihlal ve satış dengesi içinde cereyan etmelidir. Serbest ticaret denen şey mutlak mânasında, şüphe yok ki eski devirlerin iptidâî bir şans denemesi tarzından ibaret, küçük sanayi sisteminin bir artığıdır. Artık memuriyetle ticaret mefhumları, şimdiye kadar olduğu gibi, rakipli iki sanat adı olmaktan çıkmalı; herkesin, her vatandaşın vatan emrinde bir vazifeye memur olduğu kabul edilerek bu iki sınıf insan uzlaştırılmalıdır. Bu sayede istihlâk dâvası adalet prensibine bağlanacak; hem mazluma hakkı verilecek, hem de kazanç hırsıyla ruhu kabaran bazan da çileden çıkan kumarcı kendini bulma, Allah'a gerçekten çevrilme imkânını elde edecektir. Fakir, hakkına; zengin, ahlâkına kavuşacaktır. Birisi için hayat çekilmez bir yük olmaktan çıkacak, öbürü için daha fazla kazanç krizleriyle sarsılan ruh, Allah'ın huzuruna çıkabilecek bir sâfiyete, bir hafifliğe kavuşacaktır.

Hazreti İsa, zengin delikanlıya verdiği öğütte, "git, bütün varını sat ve fakirlere dağıt" demekle fakirleri değil, zenginliğin çürütüğü delikanlının ruhunu düşünüyordu. Biz, kazanç hırsıyla çürüten, hem de çürüdüğünü bilemeyen ruhları düşünmeğe mecburuz. En büyük merhametimiz onlara çevrilmelidir. Onlar ibadetlerine gurur karıştırmadan Allah'ı arayamazlar? Çünkü bir çok günahları yıkayan gözyaşlarını kaybetmişlerdir. Bugün şuursuzlukla bekçiliğini yaptıkları mülkün yarın esiri olacaklardır. Bu bedbahtları bugünkü sefaletlerinden olduğu gibi, yarınki esaretlerinden de kurtarmalıyız. Fakirlerle yoksullara gelince, sosyal yardımın sadaka veya iane şeklinde onlar çevrilmesi de haksızlık, belki de bir zulümdür; başkalarının hakkı olan rızkı onlara sadaka diye uzatan gururumuzun zulmüdür. Hayır. Bütün insanlara hakları, hak diye verilmelidir. Hakkı olmayanı vermekse, almak gibi haksızlıktır. Birine, hak

etmediğini alkışla bağışlamak; öbürüne, hakkı olanı sadaka diye uzatmak: Bu zulmün hesabını Allah bizden soracaktır. Bu yoldan gidilerek istihlâkin de bizzarure kayıtlanması, bugün halkın kalbine sokulan ve servetlere gömülen zevksiz, sanatsız, değersiz şarkıcıyı parazit halinden kurtaracak, belki de hastahanelerde hastabakıcılık için millet hizmetinde faydalı bir eleman haline koyacaktır. Aynı dâva, öğünmeden başka zevki olmayan kalabalıkların kucakladığı müsabaka sporcularını ve onları çeviren işsizleri, tabii bir spor ideali ile bir gün Anadolu'nun yanık, kavruk toprağıyla boğuşmaya sevkedecektir. Yeniçerilik devrinde bunlar orduda faydeli olabilirdi. Roma'nın son asırlarındaki kolize müsabakaları onbinlerce Romalıyı böyle eğlendiriyordu.

Bu adalet projesinde toprağın, çalışan eller arasında eşitlikle bölünmesi de zaruret olacaktır. Anadolu'da ağalar tahakkümüne mutlak surette son verilmelidir. Bugün "ciğerlerin benim elimde" der gibi, kendi piyasasını kendi keyfiyle ayarlayan doktorluğun ve servet sahiplerinin hazlarına hizmetkâr olan mühendisliğin de millet emrinde çalışması dâvanın esaslarına dahildir. İngiltere gibi yakın bir devirde hekimliği sosyalize eden bir memleketi örnek almamız kâfidir. "Bütün bunlar hürriyeti yok edecek" diye indî ve acele bir mütalâaya lüzum yok. Bu tarzda çalışma plânı, bütün hürriyeti, bütün ferdî teşebbüsleri içerisine almaktadır. Ancak fert, bu tasavvurda millet teşkilâtının bütününden yardım görmekte ve ona söz vermiş bulunmaktadır. Millet hürriyeti bununla kabildir; fert de böyle bir çalışma sayesinde hürriyetine kavuşacağını hissedecektir. Ahlâkî bir çalışma dâvasının plânı, asrımızda ancak böyle olabilir.

Şayet; otoriteli ve merkezîyetçi, yani sıkı devlet kontrolü altında iş gören bir sosyalizmi kendi bünyemize uygun şekilde benimsemekte çok gecikirsek, tarihî maddeciliğin kaba iştihsallarına sunulmuş lokma olma tehlikesini bertaraf edici başka bir kuvvetimiz bulunmayacaktır. Ağalar tahakkümünden kurtulan Doğu, ister istemez bir sosyalizme doğru gidecektir. Bu gidişinde Batı'nın, âlemi sömürge yapmasını seven insafsız himayesine de düşmemek için

büyük sanayii damla damla ve dikkatle topraklarına sokmalı, kendi insanını makineye esir etmekten sakınmalıdır. Diğer taraftan, komünizmin zehirli tırnaklarından korunmak için, benimsediği sosyalist sistem, kendisinin bütün gelenekleriyle millî hususiyetlerini bünyesinde birleştirmiş bulunan ruhçu ve milliyetçi sosyalizm olacaktır.

Aradığımız ahlâk nizamının iktisadî esasları, milletimin inançlarıyla örfleri, ahlâkı ve tarihinin ortaya koyduğu bütün değerlerle sınırlanmış bulunacaktır. Hekimlik, avukatlık ve mühendislik gibi serbest meslekleri de içerisine alacak Türk sosyalizmi, Fransız, Belçika veyahut İngiliz veya Alman sosyalizminden tamamen ayrı olacak karakterleriyle, asrımız daha kapanmadan hayat sahnesinde gözükmelidir. Zira hem hakkın, hem de muvaffakiyetin sırrı onda bulunuyor. Anadolu, pek yakında bir işsizler diyarı olmaktan kurtarılmazsa, onun sinesinde yaşama aşkı kalmıyacak, koca bir hayat ve iman tarihi, kaba maddenin pençesine teslim edilecektir.

Vücudumuzu, ruhumuzla birlikte kurtarmalıyız. Mukaddes toprağa kazma vurmaktan usanmayan kolları kalbe bağlayan kuvvet, tarihe, mukaddesata ve hürriyetimizi boğmayan mâkul ve mütedil bir eşitliğe dayanacak hak sistemidir. Yarınki Anadolu, İslâm esaslarına dayanan sosyalist bir ahlâk nizamının örneğini verecektir.

AN/1, 2; ME. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

AHLÂK DÂVAMIZ

Bizde ahlâk terbiyesi meselesi, yakın bir zamandan beri meydana çıktı. Meşrutiyetten evvelki nesiller için ilim meselesi, felsefe meselesi, din meselesi, sanat meselesi vardı; fakat bir ahlâk terbiyesi meselesi yoktu. Bu mesele, az zamanda yapılan şekil inkılaplarının, millî benliğimizi tabaka tabaka soyarak bizden ayıran baş döndürücü inkılapların neticesinde meydana çıktı.

En az çeyrek asırdan beri içinde yaşadığımız bu ahlâk bunalımının sebeplerini aradığımız zaman, aklımıza şunlar geliyor:

a) Her şeyden evvel, son asrın ve bahusus son devrin inkılapları yapılırken millî hayatımızın temellerinin iyiden iyiye sarsılması, millet mukadderatının mevhum ve müstakbel bir kazanç uğrunda feda edilmesi, ahlâk sarsıntımızın esaslı sebebidir. "Eski gidecek, yeni gelecek" diye millî tarihe hem azar azar, hem toptan veda edilmek istendi. Gelenekler, kendi yarattıkları genç nesiller tarafından itham edildi.

b) Millet bünyesindeki değişiklik, kötü denen bir manevî varlıktan iyi denilen bir maddî hayata geçilmek suretiyle yapıldı. İnsanın iç terbiyesi, olanca kahrı kullanan bir zihniyet tarafından ihmal edildi. Materyalist inkılap birer birer millîti, dini, aileyi, ahlâkı inkâr eden komünizm ismindeki ucubenin varoşlarına kadar götürdü.

c) İnsan hayatına kıymet vermesini bilen, verdirmeye muktedir bir zihniyet hayatımıza hâkim olmaktan pek uzak kaldı. Mektepte öğretmen huzurunda, dairede âmir huzurunda insanlık şerefine lâıyk olduğu en ileri itibarı göremeyen, sokakta nakil vasıtala-

rındaki sürat hevesinin, meslek hayatında âmirin keyfinden kanyan kibir ve tahakküm esiri sayılan insan, hiçbir sahada, hilkatin en muhteşem heykeli olarak şahsiyetiyle karşı karşıya getirilmedi.

d) Cemiyette mesul insan ideali yaratılmadı. Her ferdin bulunduğu yerde sade vazifesini yapmış olması halka minnettarlıklar yükledi. Mesuliyetin hesabı hayatımızda her zaman kuvvetle ve intikam iradesiyle soruldu; hiçbir zaman mesuliyet hür bir vicdan ideali halinde benimsenmedi. İmana dayanan ve ideal olan mesuliyetin yerine, ferdi hilekârlıkla korunmaya mahkûm eden ve kalbi tazyik içinde çürüten korku hayatımıza hâkim oldu.

e) Müebbiler feragat örneği vermediler. Fedakârlık duygusu zekânın asla uzlaşmadığı bir gerilik halinde hareketlerimizi terketti. Bir millet üniversitesinin ileri basamaklarında nesle örnek olanlar, ölçüsüz kitap ticaretinden çekinmediler. Ahlâk ve millet duygusu, bizi garplılaştıran teknik değer sahiplerinin tenezzül etmiyeceği geriliklerin yanında yer aldı.

f) Yakın bir tarihte otorite tahakkümle birleştirildi. Yüksek mevkilere tırmanabilenler, iradelerini halka tahakküm edici bir kıtlıç haline getirmeyi ideal saydılar. Aşk ve imanın tahtı üzerine kurulmuş olmayan otoriteler, kendilerine demokrasi düşüncesinin fiske dokununca, arkalarında tam bir anarşi bırakarak yıkıldılar. Eski şiddetlerin yerinde şimdi nizam düşmanlığı hüküm sürüyor. Her türlü otorite tecrübelerine karşı duyulan gayz, şimdi vicdan ve vazifenin otoritesini de içimizde imha etmektedir. Gerçekte ileri bir nizamın kendi içsel kuvvetlirile birleşmesi demek olan demokrasi, çok kere açık bir anlayışsızlığa kurban edilmiş ve onun dış kuvvetleri, ilmi, ahlâkı, ve sosyal denemeyi nefsinde toplayan ruhî dinamizmi, otomatizm ile karıştırılarak hiçbir tesir altında olmaksızın meydana gelen cemiyet hareketleri tarzında anlaşılmıştır. Hakikatta çok ve karmaşık olan tesirlerin içselleştirilmesi, dıştan bakan gözlere tesirlerin yokluğu vehmini vermektedir. Bunun için demokrasi sistemi, psikolojik ve geleneksel "etmen-facteur"lerin hareketlerimize şuurla hâkim olmadığı yerlerde, her sahada cemiyet için

anarşi ve facialar rejimi oluyor. Memleketimizdeki bir çok parti mücadeleleriyle gazetelerin yaşattığı zihniyet, ilk öğretim ve bazı gençlik dernekleri, ruh nizamını çiğneyerek içgüdüler ve refleksler nizamına inmek isteyen berbar bir demokrasi anlayışının örneklerini ortaya koymaktadırlar. Zira demokrasi, bizden ileri bir anlayış, yüksek bir kültür, bir seviye ister. Böyle olmazsa hakikaten hürriyetimizin gerçekleşmesi demek olan demokrasi, hürriyetlerimize tecavüz sistemi teşkil edecektir. Hayattan bir kaç misal ile bunu anlatalım:

1. İstanbul'da şoförler bu mânada hür olduklarından caddelerden geçen fertlerin insanca gezip dolaşmak hürriyetleri yoktur. Hele asabî bütünlükleriyle, sabahtan akşama kadar aynı ruh muvazenesiyle iş görebilecek insan halinde yaşamak hürriyetleri böylelikle mutlak surette ellerinden alınmıştır.

2. Şarkın pek tipik bir siması olan dilenci hür olduğu için her biriniz sokakta durdurulup bir izzetinesis karşılaştırmasına mahkûm edilmeden yaşamak hürriyetine mâlik değilsiniz. (Ötedenberi kendilerine rozet dağıtma vazifesi verilen ilkokul çocuklarının manevra kabilinden bu izzetinesis yaralanmasına doğrudan doğruya mahkûm edildiklerini burada esfle söylemek isterim).

3. Yine şarkın pazarlıkla alış-veriş usulünün, evvelki hâdiseler gibi, her iki tarafın kayıtsız ve şursuz hürriyetini bol bol yaşatan bir hâdisi olmasına rağmen, karşılıklı itimatsızlık ve ekonomik bir şekavet tarzı teşkil ettiği şüphe götürmez bir hakikattir. Pazarlık hem de bir memlekette ekonomik nizamı her an sarsabilen bir tehlikedir. Pazarlıkla alış-veriş yüzünden hiçbir malı her zaman gerçek değeri üzerinden satın alma hürriyetine sahip değiliz.

g) Cemiyet karşısındaki çeşitli mesuliyetlerimizi yıkıcı olan bu acaip hürriyetler hayatın daha ileri basamaklarına tırmanarak, çalışma hürriyeti, basın hürriyeti, kadın hürriyeti, çocuk hürriyeti diye adlandırılan gerçekte hür iradelerimizin katili oldular. Vaktiyle cemiyette hâkim olan loncalar kaldırılarak iş seçimi fertlere bırakıldığı haldе fertlerin çalışma kabiliyetlerin tayin ve tesbit imkânları

nı sağlamak gibi müdahalelere başvurulmadığı için, bugün iş sahasında hiçbir ehil olmayan ve bizi batı medeniyetinin seviyesine yükseltmeye kabiliyeti bulunmayan teşebbüs sahipleriyle karşı karşıya kaldık.

Basın hürriyeti, çok kere basında şuur ve içtihat bırakmadı. Neşredilen içtimaî, edebî veya siyasî organların bir çoğunun ticaret vasıtası haline geldiğini görüyoruz. Yazılanların ve yılanların şaşkına döndürücü fırtınası arasında nesil kanaat sahibi bir vicdan arıyor. Huzurunda sonuna kadar hissi hürmet duyacak bir zata tesadüf ede görülmüyor.

Kadın hürriyeti, kadını yalnız bıraktı. Cemiyette fertlerin ve zümrelerin karşılıklı sahip oldukları mesuliyet duygusunun inkârından ibaret bir anlayışa bağlanan bir fikir, hakikate kadını yapabileceği bir çok işler üzerinde kabiliyetsiz hale getirmekten başka bir şeye yaramadı. Türk kadını devlet idare eder, İslâm kadını ilim neşrederken, bir çok mesuliyetler ve kayıtlarla bağlı idi. Çocuk hürriyeti, çocuğu sokakta ve nihayet yalnızayak şehirlerin büyük caddelerinde sahipsiz bıraktı. Tekrar edelim: Bunlar hürriyet değil, ruhumuzu kullanmak cehdini kaybetmek, hayata hizmet fedakârlığını çok görmek ve böylelikle insanı serazatlığa, iptidailiğe, hayvana yakın haldeki şuarsuzluğa, yani nizamsızlığa terk etmektir. Bu, her tarafa sıçramak isteyen dümensiz hayatın şuura karşı koymasıdır. Medeniyet işte bu hayatı dümenleyen, ona lâik olduğu en feyizli ve yaratıcı istikameti gösteren şuurudur. Bir kelime ile medeniyet nizam demektir. Kaidelerle, geleneklerle ifade olunur.

h) Genel olarak basının büyük çoğunluğunun yaşattığı ruhsuzluğun yanında memleketin gidişine mahsus bir edebi ideale sahip olmayışı bir Anadolu romantizminin doğmamış olması, ahlâkî yapımızın desteksiz, hayatsız kalmasına sebep oldu. Çocuklarımızı bizim bünyemizden fıskıran bir sanatın sıkı terbiyesine tâbi tutma imkânından uzak yaşamamız, zamanımız gençliğini iradesiz bırakan bir çok hoyrat ve hodgâh duyguların, onda nemalanmasını kolaylaştırdı. "Sanat, sanat içindir", doğru. Ancak ilâve

etmek lâzım: "Sanat insan içindir ve insan yapıcıdır" O, kendine mahsus olan gayesi içinde insan yaratır. Belki türlü idealler önc sanat kazanında kaynarlar; sonra kendi kalıplarına dökülürler. Sergilerden, dünden bugüne doğru tabii evrimle yoğrulup varlığını bize ihtar edici müzelerden, idealist ve iradeler yaratıcı, hamleci bir musıkî kültüründen mahrum cemiyetimiz, çocuklarını, içerisinde iradenin bunaldığı ve muhayyilenin tamamen pasif hale gelerek uyuştugu sinemalarla, ruhu ulvî hislerden sıyırıp hayatı muhafaza esasına dayanan mücadele içgüdüsünün kısıllarına indiren spor sahalarının kapılarında perişan ve sahipsiz bıraktı. Hakikatte sinema yorgun ve ihtiyar ruhların dinlenmek ve avunmak için, spor ise yorgun vücutların kımıldamak için koşacakları yerdir. Gençlik ve iradenin yaratmak için atılacağı yerler, bunlar değildir.

i) Ahlâk terbiyemizi her sahada çürütücü olan bütün bu sebepler neticelerini yaratırken, en acıklı olan hâdiseler üniversitenin mutlak olarak hareketsiz kalmasıdır. Üniversite her zaman kendisini, ancak kendini yaşatmaya memur bir bünye, bir kadro, şöhretle çerçevelenmiş bir taht mevkii telâkki etmiş ve Türk cemiyetinin bütün manevî sahalarda mürşidi ve mesulü olması gerektiğini gösterir bir tek hareket yapmamıştır. Bütün nesillerin gençlik devrini çatısı altında geçirmeğe mahkûm oldukları bu müessesede, Türkçülük fikri etrafında başlayarak az zamanda devlete iltihak eden bir hareketten başka hiçbir fikir ve ahlâk ideali arınmamıştır. Üniversite ya devlete karşı veya kendi içerisinde, daima siyaset yapmıştır. Nihayet muhtarlığını da ilân ederek bu hususta millet huzurunda hiçbir hesap vermiyeceğini kâfi teminat altına almış bulunuyor. Mesuliyet idaresini o, kendi varlığında boğmuştur.

Karşısında bulunduğumuz ahlâk terbiyesi bunalımını önleyecek ve millet hayatında, mektepte ve ailede istediğimiz ahlâkî esasları geliştirecek olan tedbirler neler olabilir? Şimdi onu araştıracağız.

a) Her şeyden evvel memlekette ilim esaslarına dayanan tarafsız ve tam bir tarih kültürünün geniş bir neşriyata bağlanması ve mekteplerde büyük önemle yer tutması lâzımdır. Zira insanı kendine getirmeden önce, ufuklarındaki sisleri dağıtmak şarttır. Bu günün ve bugüne mihlanmış varlığın olduğu gibi tanınması için, mazinin tam olarak ve en derinlerine kadar bilinmesi lâzımdır. Millet kültürü tarihle başlar. Felsefede nihayetlenir. Sanatlar daimi besleyicisidir. Yalnız şu küçük görüşün de görüş olması sebebiyle felsefi karakter taşıdığı düşünülerek böylelikle kültürün felsefe ile başladığı söylenilebilir. Ancak ilham kaynaklarımızın çoğu tarihtedir.

b) İnsansız müsbet ilim yapılacağını zanneden safdillerin kendinden geçiren atılışlarıyla, son asırda dinden kurtuluyoruz müjdesiyle tabiata atıldık. Mâbedde bunaldığımızı ilân eden feryat az zamanda tabiatı ve tabiat varlıklarını putlaştırmaktan çekinmedi. Bu yüzden son nesillerin iç terbiyesi korkunç bir şekilde ihmal edildi. Eşyayı ruhlaştıran idealist dünyanın yanında, ona uyduğumuzu zannederek, insanı eşya haline getirdik. Cehlin ve gaffetin düşürdüğü bu uçurumdan kurtulmamız lâzım geliyor. Çocuklarımıza, basınıma, radyomuza, sahnemize ve mektebimize; milletin, dinin, sanatın, ahlâkın, konularına bağlı derin bir iç terbiyesi vermek lâzımdır. Bize iç terbiyesinin ilk lâkin çok mühim olan egzersizlerine hazırlayıcı ilkokul lâzımdır. İlkokullarda tabiat bilgilerinin yalnız müşahedeye dayanan duysal kültürüne verilen inhisarcı önem, çocuklarımızı ancak iptidai cemiyetlerin avcılık hayatına hazırlayıcı değerdedir. Din terbiyesinin yokluğu, şimdiye kadar çocuklarımızı kendine yeter bir irade imişler gibi yetiştirerek gençlikteki her türlü feragatı boğucu gururu hazırlamış ve sade kendi istikbalini düşünen kendi kibir ve menfaatini okşayanları putlaştıran hodgâm bir nesli meydana çıkarmıştır. İrademizin hergünkü hayat zaruretlerinin ötesine geçerek büyük ve ebedî eserler yaratamayışının sebebi burada aramak lâzımdır. Bizim kurtuluşumuzun ilk müjdesi, ilkokulda başlayacak olan iç terbiyesi olacaktır.

c) Millî eğitim denince, bir milletin dil ve geleneklerine aykırı

olmayan bütün irfan müesseseleri akla gelebilir. Memleketimizde bu kelimenin henüz mânasına tam olarak hak kazanmadığını düşünürken, yabancı mekteplerle tedrisatın Fransız dilinde yapan birliseyi, Japonya'dan başka dünyanın medenî milletlerinde hiç görülmeyen bu ucubeyi hatırlamamak kabil olmuyor.

d) Bize bir millet sahnesi, millet üniversitesi lâzım. Sahne ve üniversitede halkı ileri bir seviyeye doğru yükseltirken aynı zamanda onunla kader ve hikmet (sagesse) beraberliği yapmalıdır. Cemiyeti küçümseyen, sade onu tezyif eden bir sahne ile cemiyetle alâkasız bir üniversite, cemiyetin ahlâk eğitiminde muzır ve menfi rol oynayabilir. Cemiyetle sahne ve üniversite arasında vicdan ve kader başkalığı değil, ancak seviye başkalığı olmalıdır. Üniversitesi halkına sırtını çevirmiş bir memlekette tekâmül ve inkılâp sadece birer kelimeden ibaret olur. Radyonun da en iyi bir ahlâk terbiyesi vasıtası olduğunu unutmayalım ve onu halkın isteğine en uygun bir zevk aleti olmaktan kurtaralım.

e) Cemiyetimizde idealist bir estetik davası açılmazsa, kalbimizin ufukları karanlıkta kalacaktır. Çocuklarımızda ve en fazla kızlarımızda büyük sanat terbiyesine ileri derecede önem vermeliyiz. Güzel sanatlardan birine sahip olmayan kadın herhalde eksiktir. Sanatla birleştirilen iç terbiyesi gençliğimizin ve kadınlığımızın gerçek ahlâk kaynakları olabilir.

f) Mesuliyet ve fedakârlık örnekleriyle nesle sunulmuş bir sosyal yardım telkinine muhtacız. XX. asır, sosyal yardımlaşma asırıdır. Artık büyükler diye maaş bareminin yüksek derecelerinde bulunan ve en geniş bir idare cihazına emirler verebilen insanlara dememeliyiz. Cemiyete, mesuliyet ve fedakârlık duygularıyla nefsinin vakfetmiş şöhretle servetten ve kuvvetten uzakta yaşayan insanlara büyük demeliyiz ve genç nesillere bunların hareketlerini büyük hareketler diye tanıtmalıyız. Önce kitaplarımızın kabına, meydanlarımıza ve kürsülerimize ahlâk vermekle işe başlamalıyız. Müdahane ve gurur bizi belki herşey yapar; ancak ahlâk adamı yapamaz.

g) Bize teknik okuldan daha çok idealist mektep lâzım. Öyle mektep ki onda ilim, ilim olduğu için, yani hakikati verdiği için se-vilmeli, menfaat hayatımızdan orada koğulmalıdır. Menfaat yaşa-mak ister, ahlâk yaşatmak ister; bir arada asla barınamazlar.

Yine idealist ve millete bağlı basın âlemimiz meydana gelme-lidir. Bugünkü anarşi, muvakkat bir zaman için konulacak geniş öl-çüde kayıtlarla önlenmeye muhtaçtır. Yoksa milli vicdanın kendili-ğinden durulacağını ummak beyhudedir.

h) Ahlâk terbiyemizin sağlam temeller edayanması için, saydı-ğımız bütün çarelere baş vururken bu çareleri müessir kılmak, da-yanıksız toprakların altındaki derin tabakalara inmek ve bu işte ba-şarı yolunda bütün nizamını kaybetmiş olan bugünkü hayatımızın mücadelemize karşı koyacak kuvvetlerini yenebilmek için, otoriter bir gidişe söz vermeliyiz. Tehlikenin büyüklüğü, hataların derinli-ği, atılan adımların uygunsuzluğu nisbetinde bugün otoriteye ihti-yacımız vardır. Zarifane teklifler, kuru nazariyeler ve boş sözler devrinde değiliz. Hayal ile kendimizi ve nesilleri çok oyaladık. Ha-kikat acıdır ve hakikatın aşısı acılığı nisbetinde çetin ve yıpratıcı-dır. Buna otorite derler. Tabiat nizamındaki zarurî oluşlar otoritenin tabiattaki ifadesi olduğu gibi, ahlâk nizâmımızın da kanunları var-dır. Eğer biz o kanunlara inanırsak tıpkı tabiatta olduğu gibi onun hüküm sürmesi lâzım geldiğini de kabul etmeliyiz. Otoritesizlik mânasına kullanılan hürriyet, bu kanunlara inanmayıştan başka bir şey değildir. Ahlâkın emirlerini sevimli ve istenilir yapmak, terbi-yenin asıl işidir. Yoksa, anarşiyi teşvik etmenin ruh ve zekâ ile ne alâkası bulunabilir?

Bütün bu çarelere başvurmak suretiyle ulaşmak istediğimiz ahlâk ideali milli mukaddesatına sahip, milletini bütün milletlerin üstüne çıkarmayı gaye edinen, modern medeniyetin istediği şahsi-yetler yetiştirmektir. Bu gayeye ulaşmak için terbiyinin alacağı is-tikamet, ferdiyetçi, spiritualist ve milliyetçi gidiştir. İlkokulda ço-cukla teker teker uğraşmak, onun iç hayatı ile temasa girmek, ona

mukaddesatı örneklerle aşlamak, genci iradeci bir sanat kültürüne fasılasız tâbi tutmak: İlkokuldan yüksek öğretime kadar terbiyec-i-nin tutacağı yol bu olmalıdır.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 21, 1 Haziran 1951.

AHLÂK YARALARIMIZ

Asırlık yaralarımızı sarıp tedavi etmek ve içtimaî müesseselerin yıkımını durdurmak için bünyemizde açılan ve milletimizin ahlâk yapısını şiddetle sarsan bu yaraların hangileri olduğunu bilmemiz lâzım geliyor. Önce onları anlatmak sonra da tedavi çarelerine temas etmek istiyorum. Şimdi size kırk yerinden yara alan millî vücudun yaralarını birer birer sayacağım ve kırk yaranın hepsinde hörmetten ilham ve işaret alan itaatle ödeve bağlılık iradesinin, menfaatsiz hizmeti gaye edinen ilâhî ihtirasın, merhametten hayat, kuvvet alan ve hem de onun müşahedeleri olan mesuliyet ve adalet sevgisinin bizde harap olan izlerini birer birer göstermeğe çalışacağım. Onlarda bütün millî vücudu çökerten ahlâkî yıkımın sebeplerini bulacaksınız:

1. En başta garplılığa adı altındaki taklitçilik, üç asırdan beri millî benliğimizi harap etmektedir. Hür olan şahsiyeti, taklidin otomatizmine irca eden gaflet, son asırlarda hayatımıza yön verenlerin, felsefe ve hikmet sahipleri olmayıp, şuursuz ve hikmetsiz gövde adamları oluşundan ileri geliyordu. Taklitçilik, bizi benliğimizden ayırdı, kemirdiği şahsiyetimizin yaratıcılığını yok etti. Ruhlarımızda büsbütün silinip atılması bir türlü kabil olmayan aşâğılık duygusu yarattı. Bu sefil duygu, asrımızın başından bu yana, musallat olduğu ana uzviyyetten daha büyük hız ve kuvvetle evrimlenerek onu her tarafından kuşatan tehlikeli bir parazit haline gelmiş bulunuyor. Bizde bugün bizim olandan daha çok bizim olmayan unsurlar barınıyor. Bizim hayatımıza, bizim bedenimizin yük-

lendiği nice parazitler hakimdir! Biz onların esiri halindeyiz. Son yıllarda ise Batı memleketleri ile münasebetlerin pek çoğalmas ve kolaylaşması yüzünden, Batı'nın örfleri, zevkleri ve müesseseleri bile süratle vatanımıza aktarılmaktadır. Halkımızın gözünde Avrupa ve Amerika'nın herşeyi güzeldir. Oradan ne gelirse adeta ilâhî dünyadan veya hakikat âleminde gelir gibidir ve yerli her şey fenadır. Bu gidişle köylümüzün alınteriyle hazırlayıp bize sunduğu ekmeğin bile yerli olanından ikrah edeceğiz; Avrupa veya Amerika ekmeği isteyeceğiz. İnsanın kendi benliğine karşı duyduğu bu nankörlük, yalnız bu, bizi eşref-i mahlûkat arasından çıkarmaya yeter bir fecaattir.

2. Son yirmi-otuz yılda kalabalık halk kitlelerinin köylerle kasabalardan büyük şehirlere akın etmesi ve buralarda Batı'nın zararlı akımlarıyla karşılaşarak hazımsız şekilde kaynaşmaları cemiyetin ahlâk düzeninde bozukluklar doğurdu. Memleketin gelenekleri içinde sınımsız sarıldığı inançları burada sarsıntıya uğradı. Büyük şehirlerin ticaret hayatında kültürsüz kişilerin önüne çıkan büyük kazanç imkanları vicdanlarını kolaylıkla fethetti.

3. Fabrika birçoklarını topraktan uzaklaştırdı. Anamız tabiatın unutulduğu yerde kalbin sesi makina çılgınlıklarıyla susturuldu. Hayatta başarı zaruretleri ağır basınca vicdanın sesi duyulmaz oldu. Makinanın esiri olduğunu hisseden, bu inanca ulaşan insan hayata ve başkalarına karşı affetmeyen kinle yüklendi. Nihayet yeni ticaret tarzı haysiyetli insanı hilekâr yaptı. Bu gün büyük ticaret, alelâde bir teşhir ve anlaşma münasebetinden bambaşka bir şeydir; o belki karmaşık bir siyaset oyunudur.

4. Küçük esnafın, eski devirlerdeki loncalar gibi ahlâkî teşekküllere bağlanmayarak yalnız teşkilâtın menfaatlarını araştırmacı dernek ve cemiyetlerle idare olunmaları, çalışmalarının hiçbir ahlâkî kontrole tabi tutulmaması, onları en fazla kazanç endişesinin götürebileceği kadar iğrenç bir çalışma batağına sürüklemektedir. Bütün ömrünü sadece şahsî kazanç emel ve hırslarıyla geçiren insanın bir kazanç makinası haline gelerek içindeki insanlık sevgisinin karara-

cağını, samimiyetin adım adım hilekârlığa yer bırakarak, zavallı insanı benliğinden sıyrıp bir otomat haline getireceğini düşünmek güç olmayacaktır. Bugünün bir Mahmutpaşa esnafı, geçen asırların bir seyyar satıcısı kadar bile haysiyetli ve şahsiyetli olamaz. Onda bahtiyarlık ve yaratıcılık aramak da beyhudedir. Tıpkı büyük tüccar gibi o da içe inebilen bir gözle bakılınca, mutlaka ve en başta kurtarılması lâzım gelen bir felâketzededir.

5. Asrımızın parıl parıl parıldayan teknik ışıkları karşısında duyulan aşağılık duygusu gözlerde maddeyi putlaştırdı. Ruhî ihtiyaçların değerini inkâr edenler, affedilmez bir vehim yüzünden ve öylesine bir anlayışsızlıkla, onu maddenin ihtiyaçlarıyla karşılaştırdılar. Din ve ahlâk ile makinadan hangisinin daha değerli olduğunu anlamak için, bunları aynı zemin üzerinde karşı karşıya koyarak hükme ulaştılar. Üzerinde, kültür kifayetsizliği ile duygu selâmetinden mahrum oluşun birleşmiş bulunduğu bu yersiz ve münasebetsiz mukayese gönülleri tatmin etmedi ise de kırdığı kalblere hüsrân getirdi. Daima aşağı tabakayı teşkil eden kalabalığın kumanda ettiği hayat, maneviyat âşıkları için zâlim ve insafsız oldu. Bir iman ve bir aşkın onda saadet hissesi yokken bir makinanın hüneri veya bir sporcunun tekmesi milyonlar değerinde idi.

6. Asrın başından beri Batı rüzgarlarının memlekete doldurduğu konfor ve lüks iptilâsına kapılar ardına kadar açıldı. Kalpleri zehirleyen bir medeniyetin hayranlığı beşikteki ninnilerle başlıyor. Herbiri kendisiyle beraber yeni ihtiyaçlar yaratarak insan ruhunun ağırlık merkezini teşkil ediyor. İnsana karşı yaşatılan sevgi azar azar eşyanın sevgisine yerini bırakıyor. Gitgide ölümler bile lüks ve konfor iştihasına sahip imişler gibi gömülüyorlar. Eşyaya hayranlık insanı kabalaştırıyor. İnsanın eşyaya esir oluşu, insanın insana esir olduğundan daha kaba ve iptidai bir hali yaşatmaktadır. İnsana esir oluş mazlum ve muzdarip, fakat ince bir insan ruhunu ve bir ahlâki hayatı ortaya koymaktadır.

7. Eski devirlerin asalete, kısmen de ilim ve ahlâk üstünlüğüne dayanan sınıf farklarının yerine bugün yalnız servet üstünlüğü-

ne dayanan sınıf farklarının meydana gelmesi, aşağı sınıfların, üstte bulunan zenginlerin yani maddeci sınıfın esaret basamaklarında sıralanmaları neticesini doğurdu. Tahakküm artık ne asaletin, ne de ahlâkındır; tahakküm yalnız servetindir. Kudret ve gurur Koç gibi tröst sahiplerininindir. Onların mevcut kulları, halen emirlerinde ve itaatleri altında çalışan yüzbinlerce; mümkün kulları onlara kul olmak için sıra bekleyenler, memleketin bütün emek sahipleri, bütün çalışan insanlardır; Allah'ın bütün bedbaht kullarıdır. Ne Ebussuud Efendi'ler, ne Zembilli Ali Cemâli'ler devirlerinde bunlar kadar kudretli ve zorlu olmadılar. Bunların kudreti bir fazilet kahramanı Kennedy'i ve daha birçoklarını öldürtecek kadardır. Bilinen ve bilinmeyen katillerin, milletlerin kuvvetleriyle bile mahkûm edilemediği düşünülürse bunların korkunç saltanatlarından dehşetlere düşmek lâzım gelir.

8. Türk ailesi büyük şehirlerde süratli bir inkılâp geçiriyor. Babanın hakim olduğu eski otoriteci ailenin yerine geçen demokratik ailede hakimiyet ailenin fertlerine dağılıyor. Bu hal ciddi bir aile buhranı doğurmaktadır. Bu gün genel olara gençler üzerinde ailenin hakimiyeti pek zayıflamış bulunmaktadır. Hayat sahnesinin çekici zevkleri aile otoritesine üstün gelmekte ve ev hayatının huzurunu bozmaktadır.

9. Çocuğun ve gençlerin yetiştirilmesinde geniş ölçüde aileden alınarak devlete devredilen disiplin ve terbiye görevini devlet malesef hakkiyle yerine getiremedi, çocuk sokakta, genç ortada kaldı. Şöyle ki; "Türk genciyim," diyor. Batının bütün düşüklüklerine menftun. "Alparslan'ın torunuyum" diyor, düşmana düşmanınki kadar perişan kinle karşı koyuyor. Yunusların vârisi olduğunu söylüyor, Hakk'a hizmet sevdasıyla benliğinden geçerek iddiasız itaata gönül vermesini bilmiyor. Ameleyi grevden olduğu gibi gençleri de miting heyecanlarından kurtarıp da kinsiz ve iddiasız vatan hizmetlerine başlattığımız gün, gençleri kurtarıcısı da başlamış olacaktır.

10. Yaralarımızın en derinde olanlarından biri de insana değer vermesini bilmeyişimizdir. Yaratıkların ulusu olan insana hürmet-

sizlik, insanlığı düşürür. Hep birbirimize karşı hüremtsiz davranışlarımız, bu düşürme yarışında ilerledikçe cemiyetimiz düşer, düşer ve sonunda her fert birbiri için nefret konusu olur. Bu gayya içinde hayatın mâna ve değerini düşünmek isteyenler hüsrân içinde bunalırlar. Ya hayvanî bir boğuşmaya kendilerini terk eder, ya da iradelerinin iflâsını ilân ederler. Birinciler sonsuz kazanç hırslarıyla dışlerini gıcırdatanlar hep birbirlerini didikleyerek ikbale doğru ilerleyen particiler ve birlik saadetini red ve istihbar eden dernekçilerdir. İkincilerse samimi sevgilerini kaybederek aşağılık duygusuna kendilerini kaptıran, Batı'nın hayranı boynu bükük bir cemaattir. Her ikisinin de kurtuluşu ahlâk dünyasında kazanılacak zaferle olacaktır.

11. Zamana hiç kıymet vermedik. İş ahlâkının ve çalışma duygusunun değerini kazanç hünerleriyle mübadele ettik. Hayat sahnesinden en fazlasını kapmak isteyen hasta emeller, çalışan elleri değil, kemiren tırnakları alkışladılar. Öürken bile, "çalıştım ve hayatımı iyi kullandım!" diyen fazileti tebci edecek yerde, dünya nimetlerinden en fazlasını devşirmeyi bilen Karnegilleri, Rokfollerleri örnek ve önder diye benimsediler. Çalışmayı aşk ve ibadet sayan İslâm ahlâkı, kolaylıkla Amerikan pragmatizminin tilki zihniyetine feda edildi. Yalnız başarıya ulaşanlar ve yükseklerde oturanlar, ruh-lara kumanda eden yumruklar beyinlerde saltanat sürmektedir.

12. Maddî ve ruhî her çeşit emeğin değeri ve hakkı ayaklar altına alındı. Hayatın gençlik devrini harcayarak kazanılan diplomanın değeri, iltimas ile nüfuzun, fabrikada ve toprakta çalışan işçinin alın teri ise iktisadî bir zulmün mahsulü olan büyük sermayenin kirli ayakları altında ezildi, ezildi ve çiğnendi. Umduğu ve beklediği ahlâk hareketini hiç bulamadığı yüksek öğretim müessesesinin kapılarında içeri sokulmayarak elindeki lise diplomasıyla süründürülen gençler gibi buralardan diploma alanlar da millet hizmetine seferber oldukları zaman, bilmiyorlar ki kendilerine verilecek vatan hizmeti, diplomalarıyla karşı karşıya aynı terazinin kefelerine koyulmayacaktır. Diploma örümceklenmeye terk edilecek, görevlen-

me ise türlü türlü entrika ve iştilaların ahlâkı çiğneyen iradesinden fıskıracaktır. Toprakla sabırlı bir savaş halinde yaşayan köylü hâlâ ve hele zamanımızda ne için ve kim için çalıştığını bilmiyor. İşçi kendisini korumaya muktedir bir milletin ferdi olduğuna inanmıyor da çok kere gizli emellerin barındığı sendikaya sağınmak lüzumunu duyuyor. Biz gençlere vatan ve millete hizmet hakkını arayabilmek için, hayatî ve şahsî menfaatlarını çiğneyebilen bir iradeye sahip olmasını tavsiye edecek ve bu iradenin aşısını yapmaya çalışacağız. Şöhret ve servete göz dikmenin sefaletini, bu sefaletten korunmanın saadetini ve büyüklüğünü, örnek olarak onlara göstereceğiz. Köylüye bu vatan ve bu devletin gerçek sahibi olduğunu anlatacağız. İşçiye gelince, ona da geçmişte kralları korumaya muktedir bir devletin varisi olduklarını hatırlatacağız.

Milleti de, ilmi de, ahlâkı da ayaklar altında sürünmekten, maskeli vicdanların esaretinden böylece kurtaracağız.

13. Her sahada istenen başarıya ulaştırıcı kuvvet olan çeşitli menfaatlarla hak ve millet yolunda seferber olanların yollarını kesen para yığınları ruhları bütün bütün felce uğrattı. İnsan iradesi iflâs ederek yerini paranın iradesine terk etti. Bu hususta mâhut bira-der localarının korkunç prensibi ve onun insafsız tatbikatı bütün insanlığı ve milletimin ruhunu sömürmektedir, hemen hemen ruh diye bir şey bırakmamaktadır. İnsanı insandan ayıran, kendi benliğinden eti kemikten sıyrırır gibi ayıran para, bugünkü basının, türlü seçimlerin, gençlik teşekküllerinin hatta din adamlarının çalışmaları-nın bile kudret mihveridir. Bütün kutsal dâvalar onun kumandası altındadır. Size bundan daha acı ne söyleyebilirim? Hangi matemli haber sizi bundan daha büyük ye'se düşürebilmiştir?

14. Atalarımızın mirasyedilik diye adlandırdığı faziletsiz ve haksız kazanç büyük sermaye devrinde tehlikeli bir heybet ve cüsse kazandı. Çalışmasını değilse bile kazanmasını bilen babalardan talihli evlâdlara aktarılan milyonlar nesilden nesile artarak devralındıkça yoksulları tehdit edici kuvvet haline geldi. Büyük sermayenin büyüdüğçe büyüyen, çığ gibi ağırlaşan cüssesi, bir taraftan

alinteriyle çalışanların emeğini ve küçük sermayelerini ezmekte iken, öbür taraftan emeksiz kazanmanın binbir şeklini meydana çıkardı. Büyük yatırım ve gelir kazançları şeklinde hakiki işsizleri dünya cennetlerinde yaşatan saadet dalgaları, çalışan bedbahtlara dünyayı zindan yaptı. İş ahlakı büyük kazanç hünerleriyle boğuldu.

15. Cemiyetin tebriklere boğduğu ve alkışlarla karşıladığı büyük kazanç yarışmasının sahnesinde içtimaî sınıf farkları asrımızdan önce görülmemiş bir hızla ve insafsızlıkla gelişti. Yeni doğan merhametsiz işsizlik, vatandaşları birbirlerine dost olmaktan çıkardı; rakip yaptı ve rekabet yer yer düşmanlık halini aldı.

16. Bir yandan hak sahiplerine haklarını verebilecek otoritenin yokluğu, öbür taraftan büyük sermayeye şartını dayayan zorbarların gaddar otoritelerinin hayata hâkim oluşu, millî varlığı, bizzat kendi yapısını tehdit edici bir zulüm sistemi içinde bunalttı; millî benliği zayıflattı; birliği tutan bağlar gevşedi. Bu durumdan komünistlerle anarşistler faydalanmasını bildiler.

17. Bir yandan yanlış anlaşılmiş bir demokrasi prensibi yüzünden, öbür taraftan esasen fertlerde ruhî kudretin zayıflamasıyla, müesseselerde otoritenin gevşemiş olması, ahlâkı zabıtasız ve kontrolsüz bıraktı. Bugün aileler gibi okul ve devlet kuvveti bile örfle ve ahlâka yapılan tecavüzler karşısında âciz bulunuyor. Sırasıyla dinî otoritenin, tarihî otoritenin, hukukî otoritenin yıkılması sonunda ahlâkî otoriteyi mecalsiz bırakarak çökertti.

18. Demorasinin temeli ve teminatçısı sayılan particilik sistemi, fertlerin hak ve hürriyetlerini sağlayacakken, iyi anlaşılmayan şekliyle kardeşi kardeşe düşman yaptı. Tarihte benzeri görülmemiş şekilde cemiyete fitne ve nifak tohumları saçtı. Lider adını alan bir takımları ikballerini bu fitnenin sonu gelmeyen himmetinden belediler. Bu milletin ahlâkına böylesine sükastler yapılamazdı. Ulu ataların beşyüz, altıyüz sene önce kurmaya muvaffak oldukları Anadolu Türk birliğini, sistemleşen bir fitne salgını kendi içinden sarstı. Haçlıların kılıcını kıran Anadolu İslâm kalesi içinden kaynayan bir fetninin tehdidindedir. Ruhumuzu ve ahlâkımızı kurtarmak

için şimdi bir partiye muhtacız, hepimizi aynı ruhta birleştirecek partiye.

19. Kökleri yurt dışında bulunan milletimize ve milliyetçiliğimize karşı teşekküller, gerçek mânasına aykırı olarak ele alınan bizdeki demokrasi kaidesini istismar ettiler. Demokrasi ile hür fikirlerin müdafasını yaptıkları iddiasıyla millî benliği içinden kemiren, millî ruhu her nefeste çökerten kuvvetler, komünist ve mason kuvvetleridir. Komünistler, milletimizin maddî sefaletini istismar ediyorlar ve maddî yaralarımızın sahibi kesiliyorlar. Eğer siz gafletlerde devam ederseniz, yakında din ve milliyetçiliğimizin müdafa hakkını da elimizden alacaklardır. Bizi hakem huzuruna, hak mahkemesine çıkamaz hale getireceklerdir. Masonlar, mânevî acılarımızın esasını teşkil eden hürriyetsizlik ve taassup yaralarımızın gerçek sahipleri kesilerek mânevî sefaletlerimizi istismar etmektedirler. Haklarını alamayan yoksul ve yetim tabaka komünistlere kapılmak tehlikesindedir. Zenginler, devletliler, sözde âlim geçinen mağrur ve merhametsiz başlar ise, hürriyet ve ilerilik iddiasıyla, kendilerine servet, devlet ve üniversite sarayları bağışlayan Locaların bendesi olmaktadır. Biz onların hepsine karşı olarak, ruh ve vücudumuzun yaralarına şifa getirecek kuvvetleri, bu vatanın toprağında ve müslüman Anadolu'nun tarihinde arayacağız. Kurtuluşumuzun bütün sırlarını mukaddesatımızda bulacağız. Ruh katlederek, madde alanında kurtuluşun bir hezeyandan ibaret olduğuna inanıyoruz. Komünizmin muvaffakiyetsizliği yakın tarihin denemesiyle anlaşılmiş bulunuyor. Her içtimaî deneme gibi bunu da istismar etmesini bilen masonların ruhçu ve mâneviyatçı tuzaklarına da âlet olmayacağız. Onlar, hür fikirler adı altında kuvveti koruyorlar. Onlar hürriyet adıyla susturdıkları ve uyuşturdıkları bütün mazlûm insanlığın emek ve alinteri ile beslenen servetlû, devletlû, haşmetlû bahtiyarlardır. Onlara hizmet hakkı olarak sunulan bu saadetin bağışlayıcıları, dâvanın zirvedeki sahiple-ri ve genel kurmayları olan dünyamızın gerçek ve mutlak hükümdarları, bir avuç Yahudi sultanlarıdır. Biz hiç farkında olmadan he-

pimiz onların hesabına çalışıyor, onların sonsuz saadeti için yaşıyoruz.

Masonluk da komünizm gibi kökleri dışarıda olan, yabancı bir ideolojidir. Komünizm hakkında alınan karar onun hakkında da alınmalıdır. O dokunulmaz, kutsal bir vücut değildir. Masonluğun serbestçe saltanat sürdüğü bir vatanda milliyetçilikten bahsedilemez. Türk milliyetçilerinin bugüne kadar gösterdikleri zaaf ve alâkasızlık tarih gözünde affedilmeyecektir. Siz yürüdüğünüz yolun kesin istikametini ve icaplarını, yani ödevinizi öğrenmek isterken, bunu Kennedy'nin cesedinden mi soracaksınız?

20. Tarih şuurunun yıkılışı millî iradeyi kökünden baltaladı. Biliyorsunuz ki, millet de fert gibidir. Çocukluğu ve gençliği, erginliği ve kemâli vardır. Yaşadıkça olgunlaşır. Oscar Wilde'nin dediği gibi "ruh vücutta ihtiyar olarak doğar, vücut ruhu geliştirmek için ihtiyarlar. Eflâtun Sokrat'ın gençliğidir". Millî tarihimiz gençlik çağlarını geçirdikten sonra erginliğini de idrak etmiştir. Yeni ve olgun bir gençliğe ulaşmak istiyoruz. Bu millet bu nesillerle Mevlâna'ların erginliğinden Fatih'lerin, Âkif'lerin gençliğini çıkardı. Da-ima yenilenen gençlikler çıkaracağımıza inanıyoruz. Milliyetçiliğimiz kırk günlük çocuk değil, en azından bin yıllık bir olgunlaşmadır. Ruh ve ahlakımızın kaynakları ise hemen on dört asır önceki Hira dağından gelen vahye uzanmaktadır.

21. Evelkiler kadar acı bir hadise dilimizin hancerlenmesidir. Dilin bir içtimaî müessesese olduğunu ve bütün içtimaî müesseseler gibi tarih içinde evrimlendiğini bilmeyenler, onu sun'î ve keyfî bir ayıklamaya tabi tuttular. Eserlerinin başarısızlığa uğradığını kısa bir tarih içinde gördüler. Onların ortaya koydukları bu ilimsiz anlayışın sefaletini burada açıklayacak değilim. Üzerinde durmak istediğim sadece neticede millî ahlâkın yüzünü karartan bir hezeyandır. O da şu: Tabîî oluşu ile evrimlenen dilimizden zorla koparılan atılan kelimelerin yeri boş kalamazdı. Tabîî bir akışla yeni kelimeler o boşlukları dolduracaklardı. Bu dil sükûstundan ve bizi mahkûm eden aşâğılık duygusunun telkinlerinden, fırsattan istiafde dercesi-

ne üşüşen yabancı kelimeler faydalandılar ve dilimizi istilâ ettiler. Bakınız onların meşûm manzarasına: Kongre, delege, şef, maç, tür, konfor, kontrol; kritik, klinik, elektrik, bülten, tren, atölye, lider, laboratuvar, lojman, apartıman kompartıman, kontenjan, restoran, seans, lise, lisans, avans, fakülte, üniversite, doktora, otomobil, otobüs, turist ve en nihayet (h) ile yazılan Hotel. Bu kelimelerin çoğunun güzel Türkçemizde karşılığı vardır. Fennin yeni icatlarına ait kelimelerin de pek güzel karşılığı konulabilirdi. Lâkin aşâğılık duygusu bünyemizi sarmış bulunuyor. Daha yakın geçmişte "Vatandaş Türkçe konuş!" diyenler nerede? Türk dili kendi içinden fethedilmektedir. O şimdi her haliyle hor görülüyor. Hiç eşarp kelimesi dururken o kaba dolak kelimesi kullanılır mı? Ev ve mektep ne demek? Liste varken cedvel ne oluyor? Büyük şehrin dükkânları üzerinde yazılı meslek isimlerine bakınız. Bu şehirden yüzünüz kızarmadan ayrılabilir misiniz? Yarın bunlar Türkçe'ye geçmiş kelimeler diye Türk dilinin lügatında yer alacaklardır. Eğer zamanımızdaki süratli artışları önlenemezse bu gidişle bir gün Türk diline saldıran barbar istilâsı tamamlanacak ve dilimizin bütün kelimelerini onlar teşkil edecektir. Yunus'la Âkif'in dili çocuklarınıza yabancı olacaktır. İlim ve irade ile davranışlarınıza kesin istikameti veremeyi bilmezseniz, Türk milliyetçiliğini istemesini bilmezseniz, Türk dilinde, Türk irfanında haçlılar muzaffer olacaklardır.

22. Yarım asra yakın zamandan beri öğretimde yapılan inkılâplar, ruhtan maddeye, ahlâktan tekniğe geçiş gayesini gütmektedir. İlk çağda Yunan tefekkür ve felsefesinin kurucusu olan Sokrat fizikten ahlâka geçmek suretiyle insanlığın tarihinde büyük inkılâbını yapmıştı. XX. asırda bizim tekniğin kucığına sığınmak için tekrar maddeye dönüşümüz hiç şüphesiz bir geriliktir. Bu geriliğin fikir hayatımıza bugün tamamen sinmiş bulunan bir misâlini anlatmak istiyorum:

Maddecî inancı zihinlere hakkiyle sindirmek için tam otuz iki sene evvel liselerin felsefe müfredat bahislerinden Allah meselesi çıkarıldı. Ertesi sene Allah'ı araştırmaya sürüklediği ve maddeden uzaklaştırdığı için ruh bahsi de çıkarıldı. Daha sonra insanı duyula-

rının üstüne çıkararak düşündüren ve böylelikle inkılâpların sindirilmesine engel olan bütün metafizik kaldırıldı. Sokrat'tan Bergson'a kadar insanlığın tam ikibinbeşyüz yıl ruhî olgunlaşması, içinde yaşattığı ilâhî inkılâplarla birlikte birkaç yıl içinde devrildi ve yerlere serildi. "Yok!" deyip de bu fikrî faciaya karşı koyan tek ses bile çıkmadı.

Bugünkü öğretim programları da esas itibariyle maddenin dünyasını tanıtıcı ve ruh terbiyesinden uzaklaştırıcıdır. Önceleri programda ayrı bir yer tutan ahlâk dersi şimdi felsefenin içinde yer alan bir bahis halinde okutuluyor. Gitgide birer efsane olan hörmetsizle haya destanına tehassürümüz, daha dünkü şaşkınlığımızda sebebini arasın. Bu şaşkınlık devam etmektedir ve madde dünyasına hâkimiyet gayesiyle birer sayaçtan ibaret duyulara hitap eden maddeye bağımlıkta Avrupa zihniyetini de fersah fersah gerilerde bırakan Amerikan terbiyesine teslim olmuş bulunuyor. Bol paralarla Amerika'da tetkik seyahati yapan maarifçilerimiz, oradan hep gözleri kamaşmış, maddî muvaffakiyetlerin büyüyle büyülenmiş olarak dönüyorlar. Bekleyin, yarım ilim daha neler yapacak!..

23. Gayesi kolay ve az emek karşılığında diploma dağıtmak olan özel okul faciası yetmiyormuş gibi kapitilasyonların maarifimizdeki arttığı olan yabancı okul, taklidi bütün benlik haline koyan aşağılık duygusunun itmesiyle millî mektebin yerine geçmeye başladı. Eskinin Fransız kapitilasyonları yerine Alman ve İngiliz kapitilasyonları ruh bünyemizi sarmaktadır. Adı sözde millî eğitim olan maarifimiz, benzeri görülmemiş bir iştiha ile yabancı milletlerin maarif artıklarına saldırmaktadır. Türk dilinin hâkim olduğu mekteplerden Türk dilinin hâkimiyeti koğularak Alman ve İngiliz dillerinde öğretim yapan okullarımızın sayısı her yıl biraz daha arttırılıyor. Ve bu Yugoslavya'da veya Bulgaristan'da değil, Türkiye'de yapılmaktadır. İşin en garip tarafı âilelerin çocuklarını buralarda okutmak için, bir kurtarıcının kucağına atılır gibi, bu okullara çılgınca hücum etmeleridir. Bu gidiş devam edecek olursa belki yakın bir gelecekte Türkiye'de Türk mektebi bulunmayacaktır. Ebedî ola-

cağına inandığımız Türk milliyetçiliğini biz bunlarla mı yaşatacağıza? Korktuklarımız şimdiden başa gelmiş bulunuyor. Bu okullarda şimdi, küçük bir azınlık olan Türk öğretmenlerle idare kadrosu, bir de başımızın üstünde al bayrak duruyor. Bu bayrak yakın bir zamanda millî mektebin ruhunu mutlaka kurtaracaktır.

24. Bir de muhtar üniversite meselesi vardır. Bu muhtariyet ilmi midir, idarî midir? İlmî ise niçin bütün çalışmaları siyasî istikamette inkişaf ediyor? Kâh bir partiye destek oluyor, kâh bizzat kendi içinde kliklere ayrılıyor. Yok eğer siyasî ise -ki devlet inzibatını red edişleri bu görüşü teyid eder- Türk devletinin vücudundan kopup ayrılmış demektir, millî birliğimizin dışında duruyorlar demektir. Bu meselenin devlet eliyle millet iradesiyle yepyeni bir hal şekline ulaşması gerekiyor. Bugün üniversiteye Türk milletinin tek dayanağı olan Türkiye devletinin kudreti ve kontrolü girmemektedir. Binlerce Türk genci kapılarında dolaşırken hocalar fakir bir âilenin bir aylık geçimini karşılayacak fiyatla kitap satınlar. İstedikleri gibi imtihan yapsınlar, istediklerini öğretim kadrolarına alsınlar, hoşlanmadıklarını kolundan tutup dışarı atsınlar, birbirlerini hep kendi oylarıyla ve bol tahissatlarla Avrupa ve Amerika'ya tetkik (!) seyahatlarına göndersinler. Profesörlük ünvanını koltuklarından bırakmadıkları halde muayenehânelerinde, özel kliniklerde ve özel yüksek okullarda çalışsınlar. Siyaset yapsınlar, kimse karışmasın; kapısından içeri izinsiz girilmesin. Millet tarafından kendilerine bir küçük devlet bütçesi ayrıldığı halde, milletin onlar üzerinde hiç bir murakabe hakkı bulunmasın. Memleketin irfan hayatına, öğretim ve ahlâkına, terbiye ve inançlarına, ruh yaralarına dair en ufak bir fikir hareketi yapmayan bu müesseseler, en büyük ilim müessesesidir öyle mi? Siz buna inanıyor musunuz?

Üniversitenin ıslahı, yeni bir üniversiteler kanunu yapmakla mümkün değildir. Zira bu müesseseler millî ahlâkımızın teminatçısı olmaktan uzaktır. Üniversite lağv edilerek millî iradenin haritası başında yeniden kurulmalıdır.

25. Servet-i funûn devrinin pozitivistleri yayımlarıyla nesille-

rinin ruhunda karanlık yaratmışlardı. Pozitivizmin bizde belki en mutaassıp tilmizi Beşir Fuad, kendi kendini yuvarladığı yeğis içerisinde damarlarını kesmek suretiyle genç yaşında intihar etti. Onun yanısıra Baha Tevfik ve Ahmet Nebil gibi gençler tarafından ilim alanında yapılan maddecilik propagandası, sonrak ineslin komünist neşriyatına hazırlanmış bir zemin oldu. Ahlâkımızın dayandığı inançlar bunların eliyle devrildi. Nihayet Sartre'ın biyolojik yapıdan hareket eden existentialismi ruhlardaki ahlâk hamlesini, hayatî iştihanın potasında eritti. Zamanımızın neşriyatı genel olarak ahlâk ile inançları yıkıcıdır, değerleri çürütücüdür. Bugünkü pek sağlın olan intiharı, genç ruhlardaki ilâhî cevherin kendi kendini boğazlamasından ibaret evvelkinden daha acı bir intihardır. Bu neslin romantik çağı olmayacaktır.

26. Milletimizin esaslı unsurunu teşkil eden köylü ile münevverlerin arasındaki bağların çoktan koparılmış olması, köylünün okuyanlara itimatsızlığının sebebi oldu. Onlarla aramızda inanç ve ahlâk birliği kalmadı. Vaktiyle imamın mânevî vesayetinde yaşayan köylünün bu itimadı da sarsılmış bulunuyor. şimdi imam, köylüye sadece dinî vazifelerini yapturan birisidir. Şahsiyet ibunun dışında bir değer taşımamaktadır. Öğretmen ise köyde henüz bir misafir gibidir, köylünün kalbine yerleşmemiştir. Komünistler bu sahipsizlikten faydalanmak istiyorlarsa da, bin yıllık müslüman gelenekleriyle iman kalesini karşılarında buluyorlar. Lâkin büyücüler, bakıcılar, şeyh taslakları, sahtekâr murşitler bu durumdan elim bir şekilde ve yürekleri parçalayacak bir merhametsizlikle faydalanmaktadırlar. Köy, ahlâkî önderini bekliyor.

27. Halkı irşad edecek en güzel vasıta olan basın, biliyorsunuz ki büyük sermayenin elindedir. Onu büyük menfaatların kucagından kurtarmak ve millî istiklâle kavuşturmak için yepyeni bir basın teşkilâtına ihtiyaç vardır. Montesquieu'nun kanun yapma, kanunları yürütme ve adaleti dağıtma kuvvetlerinden sonra devlet cihazının dördüncü kuvveti olmak üzere ileri sürdüğü basın anlayışı büyük ticaret sahnesine atılmak suretiyle bugün iflâs etmiş bulunuyor. Tica-

rette herşey mübahtır. Hem umumi efkârın tercümanı ve halkın dili, hem de en güzel halk terbiyecisi ve ahlâk yayıcısı olması lâzım gelen basın, satış ve kazanç endişeleriyle bu gayelerini her adımda çiğnemekten çekinmiyor. Onun kendisine yakışacak vasıflar, insana hürmet, halka hizmet ve ezilenlere vasıflarıdır. Basının kazanç endişesinden kurtarılması için onun bünyesinde gereken inkılâp mutlaka yapılmalıdır. Basın zenginliklerin kalemi olmaktan kurtarılmalıdır.

28. Devrimizin en güzel terbiye araçlarından birisi de radyodur. Onun da siyasî cereyanların âleti ve kaidesiz ahlâk anlayışının kurbanı olmaması lâzımdır. Onda bahusus aşağı tabaka halkın medeniyet ve ruh terbiyesine yeterli bir mektep bulmalı. Onda siyasî iktidarların sesi değil, millet vicdanının sesi duyulmalı ve aile yükleri yuvanın temiz mahremiyeti içinde radyo temsilcilerini dinlerken kendi çocuklarından utanmamalı, yüzlerine bakabilmelidir. Biz de çocuklarımızın yüzüne bakabilecek hâl bırakmayan bir radyodan, bu yüzleri yırtma âletinden kim ruh terbiyesi bekleyebilir? Ancak millî radyo milletin eline geçtiği gün, en mükemmel bir ahlâk yayma vasıtası olacaktır.

29. Bugünkü Türk sahnesi daha geniş çapta insana hürmet sevgisini sarsıcı ve aile ahlâkını yıkıcı, zaman zaman tehlikeli olabilen bir kuvvet halindedir. Üzerinde güzel ihtirasların değil de heyecan sarsıntılarının ifadesini bulduğumuz bu günkü sahne, gençlerde çok kere rûhî ve ahlâkî muvazene bozukluğunu doğurucu yapıdadır. Büyük sanat, almaktan ziyade heyecan tepkilerinin ve aşağı duyguların çatıştığı yerdir. Belli şahıslara ait mizahın hudutsuz oluşu da; hang perde ve bahane ile örtülürse örtülsün hörmetsizliktir, hörmetsizliği hazırlayıcı, ona alıştırıcı sefil bir vasıta.

30. Ahlâk dâvasının hapishaneye ve hastahaneye girmemiş olması, muzdarip ruhları sahipsiz bıraktı. Suçlu her an suçlu ruhunu taşımaz. Onun muzdarip ve peşiman anlarında kalbine uzanacak el, ancak kurtarıcı olabilir. Şer, şefkatle tedavi edilir.

Hastahanelerde ise çok kere hekim ve hastabakıcı şefkatlerin-

den mahrum kalan hastalarımız gaflet ve merhametsizliğimiz yüzünden kaybediliyor. Hasta döşeginde ızdırap çekenden esirgenmeyen şefkat, ruhları inceltmek ve yükseltmek için ve insanı insanlaştırmak için yenilmez bir kuvvettir. Millî hayatımızda bu iki esaslî boşluğun doldurulmasıyla ahlâk mücadelemiz zafere doğru ilk adımı atmış olacaktır.

31. İş sahasının vatandan dışarıya sirayet etmesi, işçinin millî ahlâkını gevşetti. Bir taraftan sendikaların milletlerarası zihniyete bağlanma istidadı, öbür taraftan Almanya ve Avustralya'ya işçi gönderilmesi, millî ahlâkımızı tehlikeye koyabilecek bir hadisedir ve gözden kaçırılmaması gerekir.

32. Kadınlarımızın kendilerine özel çalışma zeminini henüz tastamam bulmuş olmamaları da millî ahlâkımızda sarsıntılar yaratmaktadır. Neden kadın en fazla daktilodur, küçük işçidir? Bunun açık ve meşru bir sebebi bilinmiyor. Biz kadınlığın, bilhassa hasta-bakıcılık ve ilkokul öğretmenliği gibi çocuklarımızın en fazla şefkate muhtaç olduğu önemli işlerle görevlenmelerini temenni ediyoruz.

33. Spor, kendi güzel mahiyetini kaybederek, müsabaka hissine âlet oldu. O da maddeciliği ve merhametsizliği ateşledi.

34. Kumar, saray salonlarından mektep kapılarına kadar yayıldı. Millî piyango, spor toto ve sair isimler altında müesseseseleşti ve bütün cemiyete yayıldı.

35. Alkol iptilâsı, Tekel'in kuvvetli reklâmlarıyla orantılı olarak daima artmaktadır. Hem sünniligi hem de bektâşiliği aynı kalbde barındırma emeliyle Tekel alkolün reklâmlarını yaparken yine devletten yardım alan Yeşilay alkolü kötülemektedir. Alkol belâsı, bhusus Anadolu'da gelecek nesillerin ruh ve irade kuvvetine, zavallılar daha dünyayı görmeden suikas teşkil eden bir musibettir.

36. Büyük şehirlerde hayat mücadelesinin şiddet kazanması, ferdî ruhu ezen içtimaî tazyiki tahammül edilmez hale getirdi. Ruhî kuvvetler gevşedi. Serseriler, maceracılar ve psikopatlar çoğaldı.

37. Zevk kendi tabii gelişmesine terk edilince zamanla putlaş-

tı. Memlekete sokulan Amerikan terbiyesi, çok kerre çocukları aşırı canlıların hizasına indirme istidadındadır. Muzdarip ve mesul gençlik yerini, Freud ile Sartre'in zevk makinalarına bırakmaktadır. Büyük şehirlerimizi mikroplayan faşinglerle beatnikler bizim en temiz geleneklerimizden daha hür, daha hakim durumdadırlar. Gazetelerde bunların rezil çehrelerini karikatürleştirilmiş görmüyoruz. Halbuki onların da sakalları var, hem de pis sakalları var. Birçok muhafazakârlarımızın bile hayata uymak zarureti ile yaptıkları salon düğünlerinde, dün parmağının ucunu göstermeyen hanımların göbek attıklarını görenler şaşıtlar. Şimdi ise yeni evlilerin nikâh memurunun önünde imzalarını koyar koymaz kucaklaşırken yakın bir zamanda, kendilerini tebrik eden nikâh memuruna aynı muameleyi yaptıklarını görürsek şaşmıyalım. Hadise bir kere Avrupa veya Amerika'dan kalkarak bizi ziyarete gelmesin, tereddütsüz ve düşüncesiz benimsenmesine karşı koyacak hiçbir kuvvet bulunmayacaktır.

38. Uçurumlara yuvarlanırken hep dünyanın ve başka milletlerin hayatından örnek almak alışkanlığı zayıf ruhların zaafını besleyici tatmini getirdi. Fenalıkları bize mazur gösteren kötü örnekler, ahlâkî zaaflarımızı besleyip durdular.

39. Yakın tarihimizin kötü örnekleri de ahlâkî düşüşü kolaylaştırdı.

40. Son olarak kırkıncı sebebi söyleyelim: İrade terbiyesinin verilmeyişi, düşüşü engelsiz ve korkusuz bıraktı.

İrade terbiyesini en kuvvetle verebilecek, din adamları olmaydı. Halbuki onların esaslî görevi, bundan uzaktı. Onlar, affedilmez bir gafletle, başka meslek sahiplerininkine benzer işler görüyorlar. Mevlit okuyorlar. Para ile dua ediyor ve para ile Kur'an okuma ticareti yapıyorlar. Ruhlara gıda vermiyorlar. Yalnız bir takım hukuk ve hareket kaideleri sunuyorlar. Müminlerin derûni dileklerine duygu getirmiyorlar. Boş ruhları kurtaramıyorlar. Din adamları edebiyat ve öğretim alanında son asırlarda pek fakir ve zayıf durumdadırlar. Kendi dairelerinin dışını aydınlatamıyorlar. Ar-

tık büyük ruhlar yetiştiremiyorlar. Bugün sadece muhteşem mâzînin hasretiyle yaşamaktayız.

Müslümanları birbirlerine bağlayan bağ, kendi daireleri dışında kalanlara düşmanlık olmamalıdır. İslâmın hürmet esasından yuvarıda bahsettım. Din adamının, cemaatin selâmeti için yüklenmesi gerekli hizmetler pek çoktur. Herşeyi okumak, her ilme âşına olmak, herkesi okutmak ve ilmi sevdirmek, hurafelerle mücadelede akıl ve irfan vasıtalarıyla yapmak. Şehirde ve köyde, hastahane ve hapishanede halka şefkat ve hizmet elini uzatmak, sahipsiz ve yetim çocukları yetiştirmek. Hastalara, yoksullara hattâ işsizlere yardım elini uzatmak. Akıl hastasının olduğu gibi üniversite hocasının, şaşkın ve azgın tüccarın olduğu gibi sahipsiz gençliğin yanında yaşamak ve onları büyük aydınlığa ulaştırmak. Kitaba, gazete, şiire, romana, sahneye ve her sanata nüfuz etmek. Bütün bunları yaparken herkese hürmet etmek. Allah'ın hiçbir kuluna hakareti revâ görmemek. Her güzel emelin hizmetinde olmak ve herkesten ziyade merhametli olmak. Hangi gaye uğrunda olursa olsun para ve menfaat endişelerinden uzak durmak.

Maalesef din adamları bu görevlerinin yapılmasından çok uzaktadırlar. Onların görevleri olduğunu kabul ettiğim bütün bu hizmetler, sizin de görevlerinizdir. Milliyetçilerin çalışması bunlardan başka olmayacaktır. Son devirlerde hareketimizin sonsuzluğa çevrilmiş olduğuna inancımız devrimlerle sarsılıp devrildikten sonra sonsuzluğa çevrilen yönelişlere ilim, sanat, ahlâk ve din yönelişlerine birer birer veda edildi. Ancak bunların yuvarlanmasıyla her sahada taassup millî bünyeyi sardı. Asrımız ne Sinan gibi bir sanatkâr, ne İbn Sina gibi bir âlimi, ne Zenbilli Ali Cemalî'nin ahlâk dehasını, ne de Mevlâna'nın ilâhî çehresini yeniden canlandırabilecek kudrette değildir. Bunların hepsini taassuba kurban ettik. Hattâ daha dünkü Ahmet Naim'leri, Ahmet Refik'leri, Mehmet Âkif'leri ve Hüseyin Avni'leri, bu ilim, sanat, iman ve ahlâk önderlerini yetiştirmek kudret ve iddiasından bile çok uzaklardayız.

En güzel emellerle başlayan milliyetçilik hareketlerinin iste-

nen sonuca ulaşmamış olmasının sebeplerine de kısaca temas etmek istiyorum:

1. Herşeyden önce milliyetçilik, başka görüşlere karşı koyulan bir kılıç ve bir iddia hırsı değil, en geniş mânasıyla mektep olmalıydı. Nefisler ıslah ve terbiye mektebi olmalıydı. Hürmet ve hizmet yuvası olmalıydı.

2. Siyasetten mutlaka uzak ve alâkasız kalması lâzımdı. Siyaset adamlarına el uzatmanın bile dâvaya suikast teşkil edeceğine inanılmalıydı.

3. Ahlâksızın, kötü örneklerin fikirlerinde değer, üslûplarında fusûn arayan safdilliliğin felaket getireceği bilinmeliydi. Onları şaşkırtan, liderlerle şefler ve mürşitlerin, hareketlerine uymayan parlak ve oyalayıcı fikirleri oldu. Onlar kendini kurtaramıyan zavallılardan rehberlik ve ışık beklediler; şerirden hayır, şaşkından önderlik umdular. Bizzat kendi tezdaları içinde boğuldular.

4. İnsanlık cevherine değer vermesini bilmiyerek eşyaya ve eşya üzerinde kazanılan başarılarla gönül kaptırdılar. İnsan yetiştirmenin ülkeler fethetmekten daha büyük zafer olduğuna inanmadılar. Dıştaki nümayişlerle görünüşlere ruhlarını esir ettiler.

5. Fikirlerin, sağlam ve samimi fikirlerin bir gün mutlaka hareket olacağını bilmediler. Düşünmeyi sayıklama sandılar. Yumruklara ve zorluklara değer verdiler. Bu zaafın arkasında boşuna yürüdüler.

6. Para ile ve maddî kuvvetlerle başarıya ulaşılacağını zannettiler. Paranın, fazilet eserini çökertmek hususunda pek büyük ve eşsiz bir kuvvet olan paranın, fazilet eserini yapmaya mutlak surette iktidarsız olduğunu bilmediler. Hiç bilmediler ki para kendisine dokunan karakter yapısını yakıcı bir ateştir. Girdiği gönülde fazilet ve gerçek sevgi bırakmaz.

7. Nihayet hareketlerinde mesuliyet iradesini reddettiler. Faziletlerinin kahramanı olmaktan hoşlandılar. Fakat zaafının ve sefaletlerinin mesulü olmak istemediler. Bunların mesuliyeti kendilerini yetiştirenlere bağışladılar. Onların bizden değil bizim onlardan

mesul olmamız gerektiğini, zira mesuliyetin bizde devam eden olduğunu anlamadılar.

Milliyetçilik dâvasında başarıya ulaşmanın şartı, sizden evvelkilerin yaptığı hataları tekrar etmemektir. Hatalı tecrübenin tekrarı daha büyük hata olur. Milletimizin ahlâkını anlatmaya çalıştım. Milliyetçiliğin temeli ahlâk davasıdır. Bu davanın samimi ve faziletli sahiplerinin, çalışmalarının başında, içinde ve gayesinde her türlü siyaset ve menfaat hadiselerinden mutlak surette sıyrılmaları ve onlara uzak durmaları ilk şarttır. Belki siyaset ve menfaat tedbirlerinin lüzumlu oluşunu açıklayan bir görüşle kendimizi ve bazı kimseleri de aldatabiliriz. Lâkin neticede şerre ve zulma âlet olduğumuzu mutlaka göreceğiz.

Siyasetle menfaatin sizde nefretten başka karşılayıcısı bulunmamalıdır. Böyle bir davranışla kırk yerinden yaralı olduğunu gösterdiğimiz millî vücudun yaralarına merhem ve dâvayı evvelâ fazilet örneği olarak kendinizde arayacaksınız. Sonra da şuur ve izanımızın, saydığımız ve hepinizin de bildiği, ahlâkî sefaletlerin giderilmesi için gerekli makamları harekete geçirici teklifleri olacaktır. Nihayet teşkilâtınızı kendi cihazınızı medenî vasıtalarla kuvvetlendirerek bu sefaletlerin bir çoğu ile mücadele etme imkânlarını ortaya koyacaktır. Bunların hepsini yapabilecek kudret ve kabiliyeti, ancak ve ancak herşeyden önce birlik haline gelmekle kazanacaksınız. Her tasavvur ve bütün dileklerden önce sizin burada "Türkiye milliyetçiler birliği" halinde birleşmenizi teklif ediyorum. Aranızda anlaşmazlıklar varsa burada birlikte halledelim. Ayrılıklarla ihtilâfların birer vehim olduğunu biliniz. Bu sizin en büyük ve ilk faziletiniz, vatandaşlık şuurunuzun en özlü meyvesi olacaktır. Düşmanlar ancak sizi birlik halinde görerek korkmayı öğreceklerdir. Siz bu yolda yürürseniz onlar da bir gün dost saflarına katılacaklar ve milliyetçilik davası ancak böylelikle zafere ulaşacaktır.

Hareket, II/16, Nisan 1967/17,

Mayıs 1967/18, Haziran 1967

(Metin bir konferans olarak hazırlanmıştır).

TÜRK-İSLÂM HARİKASI

Karakter, ferdin ve ırkın cevheridir. Cevher bir gizli hazinedir. Ondan sonsuz değerler fışkırır, ebedilik çiçekleri açılır. Ancak onun çiçeklenmesi çin, kendisine uygun hayat suyunu bulması lâzımdır. Onunla birleşince hârikalar doğurur.

Tarihin başlangıçlarından beri Türklük Asya'nın, eski dünyanın bu ana kıtasının topraklarından kaynaklayan bir cevherdi. Onun yaşama kudreti bir kıtaya sığmıyordu. Gobi çöllerinden Hazar kıyılarına, Tıyaşan dağlarından Ural eteklerine kadar engin bir cihanı dolduran hayat iradesi, kendine yetecek gökleri arıyordu. Asırlarca Çin sınırlarından Bizans ülkesine kadar at oynatan kahraman bir kavim, bahtiyar bir anda gök kapılarının kendisine açılmasını bekliyordu. Atını aslanca süren, kılıcını mertlikte kullanan, kalbi şefkatle dolu, canlı, neşeli bir ırk, Şamanlık denen sihirbaz ibadetinin dar ve ruhsuz kalıbında cevherini işleyemezdi. Ona sonsuzluğa açılan ümit kapıları, ebediliğe susayan iman, kendinden geçirici aşk ummanı lâzımdı. Türk bu ummanı İslâm'da buldu. İslâm dininde Türk asıl kendini buldu; kendi cevherini belirtecek hayat unsurunu buldu. İslâm'ın Türk ile birleşmesi, cihan tarihinin belki en büyük harikasını doğurdu. Medeniyet tarihinde doğunun ilk çağ kavimleri tarafından hazırlanan sihirle karışık bütün bilgilerin batıya doğru yürüyerek İyonya ve Mısır kapılarından eski Yunan'a geçeren, Yunan'da sihrî unsurlarından ayıklanıp sırf akli bilgiler halinde felsefe adı altında toplanmalarına Yunan hârikası denilmektedir. Bu hârika, akıl ve hikmetin hârikasıdır. Türkü İslâm'la birleştiren hârika ise bir iman hâ-

rikasıdır. Evvelkine çok üstündür. Dünya tarihinde böyle mesut, böyle verimli sentez görülmemiştir. Bu birleşmede İslâmiyet, Türk'e ilâhî ruhu bağışladı. Türk İslâm'a kendisini verdi. Türkte eşsiz bir cevher gizleyen bir vücut kendi ruhunu bekliyordu. İlâhî ruh olan İslâm, yeryüzünde kendi barınacağı vücudu arıyordu. Kutsal buluşma Maverâunnehir'de oldu. Bu mübarek bölgede Türk, kılıcını Kible yaptı. Cihana sığmayan hayat iktidarını Allah'ı arayan bir kalbe doldurdu. Büyük iradesi aşk ile hikmetin yolu oldu.

Muazzam bir haritada bir kavmin kan damarlarından taşarak İslâm'ın iman hudutlarına yayan Türk varlığı ilimlerde, felsefede dinde ve devlette insanlık tarihinin öğündüğü büyükleri yetiştirdi. İlimlerden en fazla hukuk sahasında Türk'ün dehası büyük eserini verdi. Önce göçebe iken İslâm olduktan sonra şehirlere yerleşen köyler ve kasabalar kuran Türk'ün değişen cemiyet düzenini idareye yeterli yeni bir hukuka ihtiyacı vardı. Türk'ün zekâsı bu yüzden ilkin hukuk âleminde işlendi. Hepsisi de Maverâunnehir ülkesinin yetiştirdiği Kâşanî, Teftezanî, Pedzevâî, Herevî ve Semerkandî gibi büyük hukukçular İslâm fıkhdında akla hayret verecek genişlikte eserler ortaya koydular. İslâm fıkhdının en başında gelen Ebu Hanife'nin de Türk olduğunu biliyoruz. Onların yanında Buharî ve Müslim gibi hadîs âlimlerinin, Necmüddîn-i Kübra gibi bir tefsircinin gelmiş olması da Türk dehâsının ilim âleminde aldığı mesafeyi göstermektedir. İslâmda felsefe hareketinin Fârâbî ve İbni Sinâ gibi önderleri de yine Türk çocuklarıdır. Tasavvufda ise Türk, İslâm ruhunun en muhteşem şahsiyetlerini yetiştirdi. Ahlâk ve fazilette ata sözü olan hükümdâr sultan Hüseyin Baykara'nın atının dizginini, âlim ve şair vezir Alişir Nevâî'nin üzengisini tuttuğu Molla Camî, tasavvufta sultan olmuştu. Horasan'dan Anadolu'nun mübarek toprağına kadar uzanan diyarlarda ruhlara ilâhî aşkı dolduranlar, Hoca Ahmet Yesevî'lerle Yunus'lardı.

Diyebilirim ki insanlık tarihinde siyasî fazilette, devleti Hakk'a hizmet idealiyle birleştirenler Türkler olduğu gibi, dünya nimetleri için savaşmayı Allah uğrunda cihad yapmakta ön safta

olanlar yine Türklerdir. Büyük Selçuklu Alp Aslan'ın, Malazgirt'te esir ettiği Bizans imparatoru Romen Diyojen'e karşı kullandığı aff ve rahmet ve âlicenaplık, insanoğlunun ulaşabildiği kalp hareketlerinin en ulularındandır. Ertuğrul Bey'in torunu Fatih'te tekrarlanan âlicenaplıklar, İslâm'ın tanıttığı rahmet sevgisinin eserleridir. Büyük İslâm ülkesine Anadolu'yu çelikten kale yaparak haçlılara karşı koyan Kılıç Arslan'larla Pilevne kalesinin kahraman müdafii Gazi Osman Paşa'ları yetiştiren Türklük, Kuzey Kafkasya'dan bir imam Şamil de çıkarmıştı. Rus Çarlığı'nın istibdadına karşı sönmez bir kıvılcım gibi saldıran bu müslüman Türk kahramanı bizdeki din ve millet birleşmesinin yine bir hârikasıdır.

Tarihin bütün bu lütufları ile İslâm dini Türke ilim ve hikmet getirmiş, ruh ve ahlâk sunmuş, ebedilik sevdası aşlamıştır. Hayatın mânasını tanıtmıştır. Bu mâna kendini ebediliğe adamaktır. Ferdî ruhlara ebedî hayata ve ebedilik inancını İslâm sunduğu gibi milletimizin ebedî hayata sahip olması yine İslâm sayesinde. Dünya için devletler çabuk yıkılırlar; Allah için devletse ebedî olmaktadır. Türkü İslâm'dan ayırmak isteyenler, bu hareketleri ile milletimizin felâketlerine ve feci yıkımlara sebep oldular. Üç asırdan bu yana İslâm ahlâkının çiğnenmesi ile millî varlığımızda yol alan çöküntüler, İslâm ruhunu Türklüğün bünyesinden kökten sıyrıp atma yolundaki katledici ellerin menhus denemeleri ile tamamlanarak varlığımıza son vermek istemektedir. Bunların yıkıcı gayretlerine rağmen bütün dünya biliyor ki Türklüğü yer yüzünde büyük varlık yapan kudret, İslâm'ın ebediliği fethedici ruhu ile yoğurulmuştur. Kara cüppeli kara cahillerin "Allah insanları yaratmadı, insanlar Allah'ı yarattı" diyen hezeyanları ile değil.

Türk dünyası birlik içinde kurtuluşunu ararken İslâm'ın birleştirici ruhuna sığınmaktan başka yol bulamayacaktır. İrk sade kendi varlığı ile birlik yapamaz. Maddî unsurların esaslî karakteri, daima bölünebilmek, sonsuz parçalara ayrabilmektir. Ruh cevherinin temel yapısı birliktir, çokluk içinde birlik yaşatmaktır. İslâm olamazdan önce Türk dünyasında kavgalar eksik değildi; bir hâkanın

ölümünden sonra devleti oğulları arasında parça parça bölünürdü. Müslüman Türk'ün Allah adında birliğe ulaşma idealini güden devleti devamlı olmuştur.

Müslüman milletler gerçekte İslâm ruhunu kaybetmiş olduklarından parça parça perişan yaşıyorlar. Birliğe kavuşmak için içtimaî ideallerin hepsi yetersizdir. Bunun için maddî varlığımız yine millet kalarak, ruh dünyasında birlik halinde olmamız lâzım geliyor. Millet vücudunun maddî sınırları vardır, lâkin bu vücut ebedî olmak için millet ruhunun bu sınırlara kapanmayarak sonsuzluğa uzanması lâzımdır. Türklük madde ve mekân içinde bir bölgenin ve bir ırkın realetisedir. Ancak Türk ruhu ilâhî bir cevher halinde sonsuzluğa uzanmadıkça ebedî olmayacaktır. Arzımızı fetheden Batı milliyetçiliği vaktiyle Hıristiyan ruhundan kaynakarak bir kıtayı aydınlatmış ve dünyaya hâkim kılmıştı. Lâkin zamanla takip ettiği hatalı bir evrimlenme sonunda maddenin ve maddeye bağlı hırsların hakimiyetine sığındı. Millî kinler ve ihtiraslar, bahusus büyük sanayi ve büyük kazanç emel ve dâvalarına her gün yeni bir hayat vererek bugün batı dünyasını buhranlar ve kâbuslarla kıvrandırmaktadır. Yalnız maddenin hayranlığına dayanan batı milliyetçiliği, mesut devrini yaşatmamaktadır. Bu medeniyetin bugünkü hayat sahnesinde çok dünyalık üretkenlerle büyük pazarlarda birbirlerine saldıran canavarların macerası yaşatılıyor. Hayatın mânası unutulmaktadır. İnsan denen muammanın kendi varlığını bile durup düşüncecek huzuru yoktur. Kalplerde ebedîlik sevdası çekebilecek kuvvet kalmamıştır.

Batı milliyetçiliğinin hayranları, ruhî hayat kaynakları kurumuş, ruhlarını yaşamaya takatı kalmamış otomatlardır. Maddeyi göklere yükselten füze devri ruhlarımızı iskelete çevirdi. Hayalleri Himalaya'lara tırmanan gençliklerin yerinde şimdi bir köhne direksiyon demirine yapışmış eller görüyoruz. Batılının bugünkü kaderini hazırlayan barbar milliyetçilikle İslâm ruhunun inceliklerine sahip olan milliyetçiliğin mukayesesini yaptırtacak en güzel örnek Selâhaddin-i Eyyubî ile Arslanyürekli Rışar'ın kılıç yarışmalarıdır.

Rışar, koca bir çelik külçesi olan kaba kılıç ile demirden direği ikiye biçtikten sonra Selâhaddin'e döner "sen bunu yapabilir misin?" der. Selâhaddin, havaya fırlattığı incecik tülü bölen narin kılıcının hüneri önünde hayran kalan Rışar'a tatlı tebessümü ile çevrilir ve sorar: "Ya sen bunu yapabilir misin?" Haçlıların ardı arkası gelmez kuvvetlerini kıran ve kılıç hünerinde sembolleşen bu incelik, yalnız İslâm'ın getirdiği ruh inceliğidir. Mesut bir insanlığın ümitlerini biz ancak bu ruhta bulacağımıza inanıyoruz. Arslanyürekli Rışar'ın kaba kılıcının sembolleştirdiği bugünkü batı milliyetçiliğine hayran olanlar, Türk-İslâm dünyasının yıkımını arayanlardır. Batı medeniyeti, dünyanın çocuklarına gözler kamaştıran parlak oyuncaklarla şifasız acılar ve iç yaraları getirdi. Hep birbirine düşman, hayata düşman, ruha düşman yaptığı çocuklarını bu oyuncaklarla avutmak istiyor. Kalpler ve vicdanlar acılarla kıvrılırken eller ve gözler cicili bicili parıltılı eşya ile oyalanmaya çalışılıyor. Aşk ile dostluk idealleri yanyana yaşayanlarda bile yok olduktan sonra taşıt vasıtaları, yeryüzündeki yalnızlığında kıvranan zavallıları süratle uzak mesafelere aşırıyorlar. XX. asrın sihirbazı olan teknisyen, çaresiz bir ruh hastalığına mahkûm yaşayan ümitsiz insanlığımızın tesselli sanatkârıdır.

Ruhun ve aşkın eseri olmayan milliyetçilik barbarlıkla yaşatılmaya, parçalanmaya ve yıkılmaya mahkûmdur. Vaktiyle ruh hayatının sayısız tecellilerini yaşatan Türk milliyetçiliği bizi ebedîliğe namzet kılmıştı. Bugün ulu devlette Türk milliyetçiliğini yeniden gerçek yapmak istiyorsak muhteşem mazimize dönmeli, ondan ders almalıyız. Gelecekteki büyük Türk milletinin ve selâmet yoluna sığınmasını bilecek dünya milliyetçiliğinin öncülüğünü, ancak millî tarihimizin sahneye koyduğu sayısız örnekleri tekrarlamak suretiyle yapacağız.

Kendi iç esaretinden kurtuluşunu arayan bütün insanlıkla beraber, dış ve iç esaretlerden kurtuluşuna susayan Türk dünyasının özlemlerini hayalimizin yardımı ile dile getirelim. Bu dünya geçmişteki ebedî hayat kaynaklarının tekrar harekete geçmesini bekliyor.

O bekliyor ki Selâhaddin-i Eyyubî Kudüs şehrini bir daha haçlılardan alsın ve evvelce şehre giren haçlıların büyük küçük bütün müslümanları kılıçtan geçirmiş olmasına karşılık bir Allah kulunun bile burnunu kanatmasın. O bekliyor ki, Anadolu Türk devletinin kurucusu, misafir olduğu evde Allah Kitabı'nın huzurunda yatmayıp sabaha kadar ayakta dursun. O istiyor ki Türk birliğine âşık padişah, İslâm ülkelerinin fatihi olarak seferden dönerken, kendi üzerine kazaskerin atının sıçrattığı çamurla övünsün de, tabutuna örtülmesini vasiyet ettiği kaftanını çıkarıp teslim ederken "ülemanın atının ayağından sıçrayan çamur dahi bizim için şerefli" diyebilecek seviyeye yükselsin.

O istiyor ki ilim ve irfan kapıları aç gözlü bir takım esnafa, özel üniversiteciye ve onların kazanç emelleri üzerinde pazarlık yapanlara siyaset ve ihtiras kapısı olmak için bütün bir gençliğin ve bütün bir milletin hürmet ve itibarını kaybetmekten kurtulsun da âlim ve hâkimin atının üzengisini vezir, dizginini hükümdar tutsun.

O istiyor ki Türk ülkesinde yalnız devlet kapılarında dağıtılan, ticaret meydanında vurgun ve yağmalarla elde edilen dünya nimetleri ve haksız saadetler, fakirlerle hak sahiplerinin ahında çalınmış olmasın. Zengin hakkını fakir dağıtsın, fukaranın ahını zengin sustursun, zaifler kanunu yapsın, kavîler onu tatbik ile mesul ve mükellef olsun. Etraflarında şahıs ve zümre emellerine, bomba olacak anarşist gençlik arayan vurguncu devlet adamları sahneden silinip yok olsun da, vatan yolunda seferberken çadırını kurşunlayan âsilere, "isteyen karısının yanına dönsün, ben tek başıma giderim!" diyen hükümdarın iradesi ulu devlette tekrar dile gelsin. Bugün yurdu baştanbaşa saran sahtekâr din istismarcıları ortadan kaldırılsın da Kur'an hikmetinden hayatın mânasını çıkarmasını bilen İstiklâl şairimizin,

Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin İstiklâl!

diyerek gürleyen sesi dünyayı dolaşsın.

Özlediğimiz Türk milliyetçiliği, ne Amerikan yardımının, ne de Rus himayesinin eseri olabilir. Birinin yardımına veya öbürünün himayesine ister istemez muhtaç durumda olduğumuzu söyleyenlerse Türk milletinin ve dâvasının içteki düşmanlarıdır. Onlar dışta-kilerden daha tehlikelidir. Bir ferdin kendine yeterli olmadığını söylemek, onun ruh hastası ve karakter yoksunu olduğunu kabul etmektir. Bir milletin kendine yeterli olmadığını söylemek, onu mazisiyle, iktidariyle, imaniyle beraber gömmek demektir. Biz bu millet mezarcularından uzakta hakikat güneşinin doğmasını beklerken, yarınki büyük Müslüman-Türk dünyası'nın insanlığa öncü olacağına inanmaktayız.

Hareket, IV/41, Mayıs 1969; AN/2, ME.

BİZİ YAŞATAN KUVVET

Millet, kökleri mazide, gövdesi halde bulunan, dalları ve yaprakları istikbale uzanan, geçmişte, halde ve gelecekte hatıraları, temayülleri ve tasavvurlarıyla birleşmiş olan varlıktır. Maziden gelip halden geçerek istikbale akan bir nehir gibidir. Milleti yaşatan hayatî kuvvetler onun mazisinde gömülüdür. Bu kuvvetler halin hayat tarlasını suladıktan sonra yine kaybolmaz, toprağa gömülmezler, istikbali de onlar yaratırlar. Bu sebepten millet bir realite olduğu halde milliyetçilik bir idealdir.

Siteler kurulduktan sonra cemiyette sosyal sınıflar ortaya çıktı. Çeşitli şekillerde sosyal sınıf ayrımı Fransa ihtilâline kadar devam etti. Bu nizam içinde bir çok imtiyazlara sahip olan asillerle bu imtiyazlardan mahrum bulunan aşağı sınıflar ve esirler ayrılıyordu. Cemiyette diğerlerine üstün örülen bir sınıf hayata hâkim oluyor, diğer sınıflar onu çevreleyen daireler halinde hep onun hayatiyetini artırmak için çalışıyorlardı. Bu sınıfların herbiri hepsinin üstündeki sınıfa yakınlıkları kadar değer taşıyordu.

Hindistan'da Kast rejimi içinde sosyal sınıflar ayrılıyordu. Dört sınıf halk vardı: Brehmenler (din adamları) mabut Brahman'ın başından, ksatriyalar (askerler) göğsünden, vaysiyalar (tüccarlar ve toprak sahipleri) karnından, sudralar (şiçiler ve aşağı zenaatçılar) kolları ile ayaklarından yaratılmışlardı. Brahmanın vücudundan yaratılmamış olup bütün sınıfların dışında kalan ve aşağı hizmetleri yapan paryalar pis telâkki edilir, onlara dokunulmazdı. Bu rejim dinî esasa dayanıyor ve din adamları sınıfı bütün sınıfla-

rın üstünde bulunuyordu. Öbür sınıfları sahip olmadığı bir çok imtiyazlara sahipti. Hukukta, örf ve âdetlerde, ailede ve servet sahibi olmada bu sınıflar arasında birer uçurum vardı. Toplumda tam bir eşitsizlik hakimdi..

Eski Yunan'da idare edenler, askerler ve bir de çiftçilerle işçilerden meydana gelen sınıflar halkı birbirinden ayırmakta idi. Yunanistan'ın eski yerlilerini içerisine alan üçüncü sınıf; buraya sonradan gelen Elenlerin kurduğu idare edici, asker sınıflarının sahip oldukları imtiyazlardan mahrumdu. Başta gelen idare edicilerin sınıfı idi.

Eski Roma'da Patrisyen ve Pleb sınıfı ayrılıyordu. Patrisyenler (vatandaşlar) Roma sitesini kurmuş olanlardı. Plebler (tebaa) Roma'nın üç kıtada fethettiği sitelerin halkına deniyordu. Ancak patrisyenler İmparatorluğu idare ediyor ve ellerinde yüksek imtiyazları bulunduruyorlardı. Pleblere bu imtiyazlar tanınmamıştı. Patrisyenlerin kurduğu Senato adını alan meclis Roma'yı idare ediyordu. Pleblerin baskılarıyla de bir Pleb meclisi kuruldu. Lâkin idare işinde bu meclisin sözü geçmiyordu. Senatonun aldığı kararlar İmparatorluğu yürütmekteydi. Asırlar böyle geçtikten sonra azar azar Pleb meclisi selâhiyetler aldı ve sözünü dinletme durumuna geldi. İmparatorluğunun son asırlarında Senato'ya üstün kuvvet kazandı ve Roma devletinin başına vaktiyle aşağı gördükleri yabancılardan (İllyaly ve Afrikalı) imparatorlar geçti. Bu yabancılar, İmparatorluğu içinden çürüterek Roma'nın yıkımını hazırladılar. Barbarların istilâsı, içerisinden çürütülmüş olan enkaz halindeki bu içtimaî vücudada vurulmuş bir fiskedir. Gerçekte onun yıkımı içinden hazırlanmıştı.

İlk çağ tarihinin kaydettiği bu sınıf ayrılıkları çeşitli şekillerde Orta ve Yeni çağlarda da yaşatıldı, Fransa İhtilâli'ne kadar devam etti. Fransa İhtilâli eşitsizlik esasına dayanan sosyal sınıfları kaldırdı. Lâkin sınıf ayrımı hukuk tarafından tanınmadığı halde milletlerin hayatında yaşatıcı kuvvetlerin çıktığını görüyoruz. Bu kuvvetler özel kaynaklardan çıkarak milletin bütün varlığına yayılıyorlar ve

onun hayat damarları oluyorlar. Almanya'da ordu kuvveti, İngiltere'de iktisadî kuvvet, Fransa'da kültür ve muallim bu milletlerin hayatî kuvvet kaynakları oldu. Bizim milletimizin hayatî kuvvet kaynağı ise İslâm dinidir. İslâm az zamanda Türklüğün hayat damarlarını doldurarak bu millet varlığının esaslı unsurlarını harekete geçirdi. Bektaşî tarikatına bağlanan Türk ordusunun hedefi cihat-ı. Cihat istilâ değildir, hegemonya harbi de değildir, Allah adını yüceltmek için sadece vasıta. Milletimizin kurtuluşundan başlayarak Kanunî devrine kadar yapılan harpler İslâm dâvasını yayma gayesiyle açılmış cihatlardır. Ancak Kanunî devrinde istilâ harpleri yapıldı. XVI. asırdan sonra yapılan harplerse hep müdafaa harpleridir. Onlarda bizim savaş irademizden ziyade düşmanların saldırısından korunmak için harbi zorunlu olarak kabul ettik. Anlaşıyor ki Türk ordusunun yapısı gibi iradesi de dine bağlı idi. Türk milletinin iktisadî yapısı da İslâm'a dayanıyordu. Her mesleğin bağlı olduğu lonca teşkilâtı dinî bir tarikattı. Türk milletinin iktisadî hayatı dinden emir alıyordu. İlim ve kültür ocağı olan medreseler ise dinî okullardı. Ancak onlarda, İslâm'ın emrettiği düzene uygun olarak matematikten mantığa kadar bütün ilimler okutulmaktaydı.

Böylelikle Türk milletinin ruhunu yuğurmuş olan İslâm dini onun ordusuna, iktisadî yapısına ve maarifine kendi hayatî kuvvetini yaymış bulunuyordu. Devlet reisi olan padişahların da çok kere dinî bir tarikate mensup olduklarını görüyoruz. Bu saydığımız sebeplerden Türklüğün yapısından İslâm'ı ayırmak mümkün değildir. Zorla ayırmak istenirse Türklük yok olmaya mahkûmdur. Zira milletimiz iki kaynaktan doğmuştur: Onun maddî yapısını teşkil eden Oğuzlarla ruhunu meydana getiren İslâm dini. Bunlar birleşip kaynaşarak bir hayatî yapıya varlık kazandırmışlardır. Ruh bu bedenden zorla ayırırsanız ortada ölü bir ceset kalır. Maddeyi ruhandan ayırırsanız, ruh diye elinizde kalan bir vehim olacaktır. O da kendi samimî hayatına bağlanmadığından bir riya, bir efsane, sonunda bir hezeyan yığını oluyor. Vazifesi ve mesuliyetleri kalmıyor. Bugün bizde din adamı sınıfı bu sonuncu karakteri benimsemiş

durumdadır. Bu samimi varlıksız sınıfın aynı şiddetle karşı koyduğu sözde inkılâpçı zümre ise millet varlığı diye bir iskeletten ibaret ruhsuz bedeni yaşatmak istemektedir. Her ikisi de İslâm'a karşıdır. Biri içinden, öbürü dışından İslâm dinini çürütmektedirler. İkisi birbirinden tehlikelidir.

Osmanoğullarının siyasî yapısı, anavatan olan Anadolu ile üç kıtaya uzayan imparatorluğun insanını birbirinden ayırmıyordu. Aynı zamanda onun milliyetçilik ihtirası da kuvvetli idi. Anavatan dışındaki sömürge çocukları devletin milliyetçilik dâvasını kalplerindeki gayzle yaşattılar. Devlet zayıf düşünce onlar anavatan çocuklarından intikam dâvasına kalktılar. Halbuki asırlarca anavatanı onlar sömürdüler. II. Abdülhamid'in açtığı Mebusan Meclisi'nde Arap, Arnavut ve Rum mebuslar İmpartorluk'tan kopup ayrılmak isteğiyle yumruklarını kaldırdılar. Bu köle ihaneti Anadolu'nun içinde birbirlerine yabancı gözüyle bakan komşu şehirler halkının yaşattığı bölgecilik zihniyetini ortadan kaldıracak bir ders olmadı. Şehir şehir, hattâ köy köy etrafındakilere garazkârlık duygusundan kurtulamayan halkımızın bu günahından, dini temsil etmekten çok uzak olan din adamları mesuldür. Anavatana düşmanlığını bizzat Anadolu'nun toprakları ve devlet teşkilâtı içinde yaşatan Anadolu'nun dışından gelme yabancı çocukları bugün milliyetçiliğe düşman cereyanları hazırladılar. Bizde komünizm hiçbir zaman samimi bir eşitlik ideali olmamış, sömürge çocuklarının Anavatan'ı içinden çürütme hırslarını yaşatmaya sadece vesile olmuştur. Memleket içinde İslâm'ın gerçek ruhundan sıyrılmış ve bölge bölge ayrılık dâvasını benimsemiş bulunan Anadolu'nun çocukları bugünkü yürüyüş ve dâva istikametinde bu yabancı ihanetine karşı koyamayacaklardır.

Tarihimizin başlangıcında kurulan sipahi ordusu onbeş bin erden ibaret küçük cüssesi ile ilk asırlarda sancağımızı zaferden zafere ulaştırmıştı. Çünkü sipahiler Anadolu'nun öz çocuklarıydı. Sonradan kurulan yeniçeri ordusu büyük cüssesi ile daha XVI. asrın sonlarında bir yandan bozgunlar içinde bunalırken öbür taraftan

devletin başına belâ olmuştu. Onlar devşirme çocuklarıydı. Geçen asırdan bu yana Yahudi dâvası olan masonluğu zehirli bir bıçak gibi milletin kalbine saplayanlar da yabancı çocuklarıdır.

Son asırlarda ıslahat yapmak niyetiyle harekete geçenlerin başarısızlıklarının sebebi bayağı taklitçi oluşlarıdır. Hattâ devlet yapısında açılan gediklerin farkında olarak iyi niyet ve oldukça zekâ ile iş gören Tanzimatçılar da kalkınma diye taklitten öte eser yarataamadılar. Bugün çılgın çocuk hevesleriyle direksiyona sarılan eller dünka tesbihli ellerdi. Daha yakın zamanda dillerinden salâvat düşürmeyenlerin çocukları şimdi basın âleminde birbirlerine söğüyorlar. Kara çarşaftan mini eteklere geçiş inkılâplarımızın pek kolay ulaşılan zirvesi oldu. Şehirde ve dağ başında kutsala hürmet duygularıyla dolaşan bir cemaatin XX. asırdaki gelişmiş filizleri bugün kendi ana diline bile hürmet tanımıyor. Bu şaşkınlığa "dur!" diyecek bir kuvvet harekete geçmesin diye Yahudi maharetiyle hayatımıza hâkim olan sözde demokrasi cereyanı bütün bu yıkıcı kuvvetlerin tahriplerini serbest bırakıyor ve buna bugün hürriyet diyorlar. Sanki ruha saldırmak hürriyet denen faziletmiş. Bu güzel isim altında gerçekte milliyetçiliği boğan basın ile genç nesillere aynı zevki aşıl原因arak milletimizi gömmek isteyen yabancı okullar da onların hürriyet anlayışlarının tabii meyvasıdır.

Bütün bu darbelerle bunalmış olan ve bir kurtuluşa muhtaç olduğunun hissiyle yaşayan koca bir millet neyi arayacağını, devasını nerede bulacağını bilmiyor. O bugün batılının teknik gücünün peşine düşmüştür. Bu güç, verme iradesi de değildir. Onun hayat ideali tekniğin sayesinde en fazla harcama ihtirasıdır. Cemaat hesabına her sahada üretim sevgisi bugün tüketim hırsına yerini bırakmıştır. Kılıcının kabzasında şehadet okunan Alpaslan'larla Kılıçarslan'ların çocukları bugün kalplerinde insanı makineleştiren ileri teknik ihtirasiyle başkalarını sömürmeye yarayan aşırı tüketim ihtirasından başka bir şey yaşatmıyorlar.

Hareket, V/53, Mayıs 1970; AN2; ME.

MİLLİYETÇİLİK

Milliyetçilik menfaatçı ellerde merhametsizce yıpratılmaktadır. Bozulmamış Türkün kahraman kılıcı ile İslâm'ın ebedî ruhunu bünyesinde birleştiren Osmanlılığın ruhçu milliyetçiliği Makedonya'dan gelen bir kılıç darbesiyle yere serildikten sonra, asrın başından bu yana bizde milliyetçiliğin hazin bir tarihi başlamış oldu. İlim ve hakikat gözüyle bakılınca, milliyetçiliğimizin 1071 Malazgirt zaferiyle başladığını görmemek kabil olmaz. Büyük Selçuklu devletinden sonra Anadolu Selçuklularının bu toprağa ettikleri milliyetçilik tohumları, meyvesini Osmanlılar devrinde vermeye başladı. Merkezîyetçi bir büyük devletin denemelerini tamamlayan Osmanlılar, Anadolu'nun coğrafyasında İslâm'ın ruhuna dayanan bir millî devlet kurdular. Bu devletin meydana getirdiği millî birlik, Anadolu'daki beylikleri merkezîyetçi varlığında birleştiren ilk Osmanlı hükümdarlarının ve özellikle Murad'ın ve Yıldırım'ın, Fatih'in ve Yavuz'un dehâsının eseri oldu. Türkün dehâsı ile hukuk ve felsefe sahalarında kendi şahsiyetine malederek işlediği İslâm'ın ruh ve ahlâkını yüceltirken, bünyesinde barınan yabancı unsurları orduya almada tâkip ettiği Türkleştirme ve İslâmlaştırma siyaseti ile de milliyetçiliğin maddî bünyesini sağlamlaştıran Osmanlılar, insanlık dâvası ile yanyana yürüyen ve onun hizmetinde bulunan ruhçu milliyetçiliğin cihan tarihinde eşi olmayan örneğini verdiler. Asrın başında Selânik'ten gelen akın, bu geleneksel muhteşem milliyetçiliğe öteden beri dış bileyen Yahudi-mason teşkilâtının maşası olarak, Osmanlıların her bakımdan zayıfladığı ve eski mil-

liyetçi ruhun yorgun bulunduğu tarihî anda ona çullandı ve temellerini çökertti. Vaktiyle ruhun maddeye hâkim olarak onu kendi arkasından sürüklediği devirde Hırvat devşirmesi Sokullu gibi bir vezir, milletin emrinde millet babası gibi çalışırken Yahudi Karasu, Fatih'in torununu tahtından indiriyordu. Bu fâcia daha sonraki devirlerde Anadolu çocuklarının da Yahudi ve mason menfaatlarına satılarak kendi millî değerlerini ayakları altına alacaklarına bir alâmetti. Ancak istikbâli gösteren işaretten anlayıp mâna çıkaracak dehâ, ortaya eser koymadı. Bu yapılmış olsaydı, bugün belki biz de yaptıklarımızdan utanmasını bilirdik.

İttihat ve Terakki çetesinin propagandacısı olan Ziya Gökalp Turancılık dâvasını ortaya attığı zaman, bu hareketi ümmetçilikten milliyetçiliğe geçiş diye adlandırdı. Aslında, din adamlarının kap-kara taassubuna ve kara cahilliklerine zorunlu bir tepki olan bu hareket, ruhçu milliyetçilikten maddeci milliyetçiliğe geçiş yolunda atılan ik adımdı. Ziya Gökalp softalarının öteden beri Türkiye'de ilk milliyetçilik hareketi diye adlandırdıkları Turan'lık, gerçeği aranırsa son asırlarda içinden zayıflatılan büyük millî ruhun Anadolu'nun toprağında kendi kendisini inkâr etmesi gibi bir sapıklıktı.

Cumhuriyet devri yeni bir milliyetçilik iddiasını ortaya çıkardı. Siyasî tatbikatçılar tarafından ileri sürülen bu iddianın altı oklu teorisi de yine Ziya Gökalp'a yaptırıldı. Ancak tıpkı evvelki gibi maddeci olan yeni milliyetçiliğin bayrağını süsleyen altı okun hepsinin içi boştu. Hepsinde şema ve kalıp var, hiçbirinde fikir ve dâva yoktu. Devletçi rejim, sadece devlet kesesinden pek çoklarının cebini doldurdu. Halkçı denen idare, büyük halk çoğunluğuna ve köylüye el uzatmak şöyle dursun, ona insan haklarını bile tanımadı. Bakanlıklarda ve başşehirde görülen köylü kolundan tutulup dışarı atılıyordu. Zaferden sonra devlet sofrasına konan kargaların yağmasına bütün halk ve bütün köylü peşkeş çekildi. İnkılâpçılığın ise çok şekilleri olabilir. İslâm da bir inkılâptır, komünizm de inkılâptır. Hangi sahada ve hangi metodu kullanan inkılâp isteniyordu. Prensiplerde bu belli edilmedi. Tek partili cumhuriyet ise bal gibi

istibdadı yaşatacaktı. Lâiklik, din aleyhtarlığı, daha açık terimle İslâm düşmanlığı mânasına kullanılmış bir paravandı. O devrin milliyetçiliği, bütün bu mânasızlıkların toplamı oldu.

Bu milliyetçilik hareketi siyasî yapı ile birlikte kuvvetini kaybedince, evvelki hareketle darbelenen dinci cephe harekete geçti ve bu tepki şiddetli oldu. Yakın tarihte olduğu gibi, İslâmcıların dini milletten ayırarak ona karşı koymak isteyen gayretleri az kalsın tekrarlanacaktı. Tam bu esnada Anadolu'nun toprağı kanlarıyla yıklanan ecdadın ruhundan gelen ilham sayesinde, şuurlu bir zümrede İslâm'ı Anadolu'nun tarihi ile içtimaî yapısından ayırmayan gerçek sezgi hayat buldu. Anadolucular, gerçek milliyetçiliğimizi bin yıllık tarihimizden çıkararak onun kalbine İslâm'ı koydular. Turancıların maddeci ütopyizminin ve altı okluların kaba maddeci realizmine karşılık Anadoluculuğun getirdiği ruhçu idealizm, coğrafyanın gerçeğinde ebediliğe göz koyan ruhların selâmet dâvasını yaşıyordu. Evvelkiler gibi o bir inkâr dâvası da değildi. Belki bin yıllık tarihin ruhundan sızan ilhâmın mahsulü olmuştu. Gönülleri Cengiz Han'a değil Yıldırım Han'a, vicdanları boşluğa değil ebediliğe götürüyordu. Bu ruhçu milliyetçiliğin temellerini Melikşah'ın ve Mevlâna'nın, Yunus'larla Yavuz'ların kurduğu kabul edilmelidir.

Bizde milliyetçiliğin tarihçesine bu kısa işaretten sonra son yılların milliyetçilik iddialarına çevrilince görüyoruz ki "milliyetçiyim" diyen birçoklarında bu dâva muhtevassını kaybetmiş bulunmaktadır. Zamanımızda milliyetçiler çoğalmış, milliyetçilikse ortadan kaybolmuş gibidir, veyahut da bir muamma halini almıştır. Milliyetçilik onlarca milleti sevmekten ibarettir. Sevginin çok çeşitleri olduğuna göre bu nasıl sevmektir, belli edilmiyor. Bugün kendilerinin milliyetçi olduğunu iddia edenler çoğalmıştır ve hemen hepsinde milliyetçilik komünist düşmanlığı mânasına gelmektedir. "Komünist düşmanı mısın? O halde milliyetçisin" diyorlar ve kendilerinin yalnız bu karakterle milliyetçi olduklarını zannediyorlar. Halbuki onların bir kısmı Amerikan kültürüne bağlıdır. Birçoğu milletini, az ücretle çalıştırdığı işçinin hizasında görüp aramaktadır.

Bazısı millet menfaatlarının satıcısıdır. Rockefeller'in tilmizi ve Carnegie'in vasıtalı simsarıdır. Hiçbirisinin davranışında bir doktrin ve bir dâvanın ihtarı bir millet grösünün samimi izleri, bir sistem, bir karakter belirtisi yoktur.

Gerçeği aranırsa milliyetçiliğin içtimaî hayatta ferdî yaşayışa karşı koyan bir doktrine bağlanması lâzımdır. Şüphesiz ki, kendi menfaatlerinden önce milletin menfaatlarını düşünen, kendi evinden önce köyünü ve şehrini yükseltip güzelleştiren, cemiyeti ve milleti için yaşadığına inanan, nefisini cemaata adanmış olan insan "milliyetçiyim" diyebilir. Bu anlayışa göre her şeyden önce milliyetçiliğin içtimaî doktrin olarak sosyalizme dayanması zorunlu olacaktır. Servet ve sömürge doktrini liberalizm ve merkantilizmin milliyetçi iddiası elbette olmaz. Hepsinde müşterek olan sosyalist temel kabul edildikten sonra milliyetçiliğin mümkün olduğunu görüyoruz.

Soy, toprak ve emek gibi, dil, din, kültür ve dilek gibi milleti meydana getiren maddî ve ruhî unsurların herhangi birine bağlanmış olmasına göre milliyetçilik kendi özelliğini kazanacak ve onunla karakterlenecektir. Alman milliyetçiliği tarihte daima soy unsuruna bağlandı ve soycu hüviyete sahip oldu. Fransız milliyetçiliği vatan ve kültür temellerine dayandı. Bu sebepten Fransızlar tarihlerinde hep kültür milliyetçiliği yaptılar ve varlıklarını onunla yükseltmek istediler. İngilizler emek ve ekonomi unsuruna dayandıklarından sömürücü ve egoist yapıda bir milliyetçilik dâvası güttiler. Faşist İtalya, o milletin tarihi ile mâzisinin temellerine dayanan bir milliyetçilik meydana getirmek istemişti. Biz Anadolu'nun coğrafyasında İslâm'ın ruhunu yücelten ve toprağın çehresine İslâm'ın ruh ve karakterini sindiren ruhçu bir milliyetçilik dâvasına bağlanıyoruz. Milletimizin hayat anlayışı, ahlâkı ve gelenekleri asırlar içinde İslâm'ın uzvu ile kaynaştı ve ondan ayrılmaz oldu. Turancılar, Anadolu'da bugünkü ruhumuzu kazanmadan önce Orta Asya'da bağlandığımız geleneklere ve soy esasına dayanan bir milliyetçilik iddiasını yaşıyorlar ve Anadoluculuğun gerçekçi ve ruh-

çu milliyetçiliğine maddeci ve ütöplast bir milliyetçiliği karşı koyuyorlar. Onların dışında, hiçbir esasa dayanmıyarak milliyetçi olduklarını ileri sürenlerin bu iddiaları ise, mânasını bilmedikleri yabancı dilden bir kelimeyi kullananların halinden ileri gitmemektedir. Bugünkü hayat sahnemizde milliyetçilik sadece bir istismar konusu olmuştur. Aç gözlü kapitalizmin bütün hırsları şimdi bu dâvaya yükleniyor. Zamanımızda masonlar, İslâmcılara varıncaya kadar bütün anti-komünist zümreleri, milliyetçilik iddiası ile kendi hesaplarına çalıştırıyorlar. Milliyetçi maskesi taşıyanların çoğunun cebinden Amerikan doları çıkıyor. Milliyetçilik bunlarla menfaat karşılığında işbirliği yapan doktrinsiz ve kanaatsiz siyaset bezirgânlarının oyuncağı haline gelmiş bulunuyor. Her gelen iktidar büyük sermaye ve büyük soyguncularla elele verip, hem de hak sahiplerine saldırtmak için, milliyetçilik adı ile gençliği istismar etmektedir. Örtülü ödeneklerle cihazlanan bir gençliğin milliyetçi çalışma yaptığını söylemek, hem ahlâkî bir suç işlendiğine şahit olmaktır, hem de bir ahlâkî suç tekrarlamaktır. Milliyetçilik, devirlerin tahakküm sermayesi olan siyasî hezeyanlardan sıyrılmalı; ilmî ve samimî bir iddia olmak için, herşeyden önce felsefî bir sisteme bağlanmalıdır. O bir itham vesikası veya zafer silahı değil, bir insan felsefesi ve bir dünya nizamıdır.

"Milliyetçilik muamması", *Hareket*, III/33, Eylül 1968; AN/2; ME.

ANADOLU KÜLTÜRÜ VE SOSYALİZM

İnsanlığın geçirdiği bin yılların içinde birçok medeniyetleri yaşatmış olan Anadolu'nun bağrında bizim milletimizin olan kültür meselesi günden güne gözlerden uzaklaşmaktadır. Bu toprağın üstünde vaktiyle Hitit, Yunan ve Bizans kültürlerinin tohumu ekildikten sonra Selçukluların eliyle Türk-İslâm kültürü yükseltildi. Selçuklular devrinde Anadolu'nun birçok şehirlerinde kültür merkezleri kuruldu. Ancak bu manevî iktidar Moğol barbarlarıyla Haçlı sürüleri tarafından devrildikten sonra, bu felâket karşısında,

Bu ne derttir ana derman bulunmaz

diye inleyen Derviş Yunus'un sesine cevap olan ilâhî rahmetle Osmanoğulları bu topraklarda filizlenen millet kültürünü yeniden canlandırdılar. İlk asırlarda Osmanlılar bütün insanlığın yüzünü güldürecek kadar muhteşem bir ruh ve ahlâk eseri ortaya koydular. Bu eser âdeta yer yüzünden ebediliğe açılmış yoldu. Fânîlik bu yolda unutuldu. İnsanda insanlığı boğan ümitsizlikler ve kinden yapılmış davranışlar bu yolda kurban edildi. Ecdadın gazadan gazaya koşan kılıcı işte bu kanlara bulaşmıştı. O zaman büyük meydanlarda heykeller yoktu. Lâkin memleket havasında aşk ile ümitten yapılmış âbideler yükseliyordu, uçuyorlardı. İnsan onların arkasından koşuyordu ve koşmaktan usanmıyordu. Usanç bilmiyordu; çünkü makineyi bilmiyordu. İnsan insana hayrandı; çünkü makinaya hayranlık henüz doğmamıştı. İnsanlar arasında yapılan yarışma yine insanın

insanla yarışması idi. İhtiraslar insanlık tepelerine tırmanmak istiyordu. Makina ile meş'um yarışma henüz dünyayı karartmamıştı.

İmparatorluğun sınırları son haddini bulup da insanlar ihtiras yağmasına başladıktan sonra yıkım da başladı. İlimle ahlâkın velileri olan Yunus'larla Ebussuud'lar ve Akşemseddin'ler unutuldu. Bütün İslâm ruhu ile yüklü olan millî kültürümüzün yıkılışı o zaman başladı. Saray etrafındaki dünya nimetlerinin devşiricileri kültür hayatımıza ulema adı altında musallat oldular. Millî ruh baltalanırken ilimle beraber ahlâkın da çürüdüğünü görüyoruz.

Milliete kalkınma hareketi diye kaydedilen Tanzimat, gerçekte sadece asrın içinde devletimizin siyasî muvazeneyi bulmasından fazla bir şey değildir. İslâm aleyhtarları milliyetçiliğimizin doğuşunu kâh Tanzimat, kâh Meşrutiyetle başlatırlarsa da bu düşünüş tarih bilgisizliğinin ve felsefî görüş eksikliğinin eseri olsa gerektir. Temellerini Yunus'ların koyduğu millî kültür, Hint kıyılarında ve Viyana kapılarında şaheserlerini ortaya koyduğu ve üç kıtanın insanını eşsiz bir ahlâkla yoğurduğu halde millet kültürünü Turan hevesleriyle başlatmak, bunu yapanların yine kültür bakımından acıklı hallerinin belki bir vesikasıdır. Hakikatta bunu yapmak milletimizin ruhunu büyük İslâm kültüründen sıyrıp ayırmak gibi şaşkın bir arzuya kendini kaptırmaktı. Ancak hakikat kervanı tabii yolunda devam edecekti. Meşrutiyet devrinin edebiyatını yapanlar Anadolu-İslâm ruhunu eserlerinde bazan derinliğine yaşatmaktan kendilerini alamadılar. Ömer Seyfettin gibi Turancı bir yazarın bile ölmeyecek hikâyeleri İslâm'ın ruh ve ahlâkından kuvvet ve hayat alanlarıdır. Daha Tanzimatta millî edebiyatımızın erişilmez eserini Abdülhak Hâmid, dinî ruhun hamleleriyle dolu olan *Makber*'de ortaya koymuştu. Nihayet Mehmet Âkif, milletimizi boğmak isteyen Haçlı ruhunun karşısında Süleymaniye'ye nazire olan *Safahat*'ını ortaya koydu. Böylelikle millî ruh, İslâm'dan ayrılmayacağını anladı.

Ancak İstiklâl Savaşı'ndan sonra millî kültürümüzü yine eski heybetiyle canlandırmak istediğimiz zaman, millî varlığımıza düş-

man bir kuvvetin sinsice içimizden ilerliyerek yol almış olduğunu gördük. Anadolu'nun göbeğinde komünizme hayat veren kuvvet nereden gelmişti? Kendimizi yokladığımız zaman Türk-İslâm kültürüne saldıran bu haçlıların İmparatorluğun öte bucaklarından gelerek Anadolu'da yerleşen yabancılar olduğunu gördük. Bunlar şüphe yok ki, vaktiyle kendilerinde kin ve haset yaratan Anadolu'nun varlığını çekemiyenlerdi. Onu içinden yıkmak istiyorlardı. En sonunda Anadolu'nun bütün hayat kuvvetlerini istismar eden ve Amerika'nın Yahudi tröstçülerinin sömürme ihtirasını yaşatan mason kapitalizmi bu mübarek ülkeye pençesini taktı. O, bütün millet kuvvetlerini kendi emrinde seferber etmekteyken, komünist, millet bağrında yaralar açmakta, İslâm dini ile ve bizzat kendi tarihi ile bağlarını koparmak istemektedir. Komünistlerin tehlikeli ve yıkıcı davranışlarına kuvvet ve cesaret veren, masonların her alanda millet varlığını çürütücü ve her alanda zulüm teşkil eden hareketleridir. Millî varlığa içinden saldıran bu kuvvet en tehlikeli olanıdır.

Yabancı ruhların her yandan saldırısı Anadolu'nun kütürünü her yönden boğmaktayken vatanın çehresi bile değişti. Türk şehirçiliği diye elimizde kalan bugün bir hâtıradır. Ruhsuz bir apartman yapı istifçiliğinin yanında Selçuk ve Osmanlı yani bütünüyle Anadolu âbideleri mateme bürünmüş duruyor. Millî sanatlarımızın hepsini gömdükten sonra kulaklarımızı dolduran salon musıkîsi canavar haykırılarıyla ruhlarımıza saldırmaktadır. Barbar batının çeşitli hayvanî sıçrayışları dans sanatı diye gençliğin zaafalarını fethetti. Anadolu'nun oyunları bile cinsiyet raksı halinde büyük şeerde kepaze edilmektedir. Edebiyat Fakültesi'ne, bu millet müessesesine Anadolu'nun halk edebiyatını sokmak istemiyorlar. Bunların karşısına utanç duvarı diye bir zemin yükseltirse belki utanmasını öğrenirlerdi. Devlette ve dükkânda ilimde ve halkın dilinde ile batılı kelimeler dilimizin bütün güzel çocuklarına kıydılar.

Dine gelince; komünizme karşıdır bahanesiyle, Kâbe'ye göz diken yahudinin sahibi ve hâmisi olan kucağına sığınmayı, onun ruh ve iktidarına teslim olmayı İslâm'a yakıştıranların elinde kal-

mıştır. İslâmın öyle bir anındayız ki, parayı sevmeyen Allah'ı sevmiyor. Allah dâvasının şehidi yok, mücahidi yok.

O halde ne yapmalı? Halk oyuna çeşitli vaadler ve menfaatlarla kâse tutanların iktidara sahip oldukları, babanın oğluna söz geçiremediği, ailenin ahlâk ocağı olmaktan çıkıp da hırs ve heves yuvası haline geldiği, ilmin üniversitelerin eşliğine kadar özel diplomalar satışı ve büyük bütçe yağmaları ile ticaret metası haline koyulduğu, Türk şehirlerinde Türk dilinin temizliğine hasret yaşandığı, sağcı solcu bütün gazetelerin ve radyo çıkışlarının Anadolu'nun ruh ve ahlâkını her gün biraz daha çürütmeye çalıştığı, müslüman yurdunda ezanlara bile nüfuz eden teknik adlı canavarın hırslarımızı siper alarak vicdanlara nüfuz eden dişlerini gıcırdattığı, ahlâk kültürünün ve Kur'an ahlâkının bir yandan komünist, bir yandan din adamlarını ve müslüman cemaatını hem de onlar hiç farkına varmadan peşinden sürükleyen Yahudi-mason tarafından ayaklar altına alındığı bu korkunç tarihî anda Anadolu İslâm sosyalizminden başka milletini kurtaracak yol yoktur. Ömer'lerin ve Yavuz'ların, Allah emrini mutlak mesuliyet ve tam iktidar ile yerine getirmesini bilen dâvalarının hak olduğuna yine Allah ismiyle yemin ederek diyorum ki, Ulu Allah'a götürecektür Türk milliyetçiliği Anadolu'nun, ancak hak ile kudretin timsâli olan bir yumruk halinde birleşmesiyle mümkün olacaktır. Onun dışında kalan yolların hepsi Anadolu'yu yokluğa götürücü yollardır. Hakk'a götüren tek yol tutulmazsa eğer, yarının Türk dünyasını düşünmek, intiharı kabul etmek gibi bir karanlığa götürüyor. Sağ ve sol diye batının iki kara cephesine ayrılan saf düşüncelerin, üçüncü cepheyi teşkil edecek tek aydınlık yolunu, kurtuluşun tek yolunu artık görmeleri lâzım geliyor. Hakk'ı kuvvet yapmasını bilmeyip onu kara kuvvette arayan zavallılar! Eğer onlar Hakk'ı göremezlerse hiç bir zaman kuvvetleri de olmayacaktır.

Hareket, III/31, Temmuz 1968; AN/2; "Anadolu kültürü ve milliyetçilik" başlığıyla ME.

SOSYALİST CEMİYET NİZÂMI

Yarın için Anadolu'nun kurtuluş çaresini araştırırken bunun, üç safhalı bir plânın gerçekleşmesinde bulunacağını söylemiştik. Önce sosyalist bir cemiyet düzeninin kurulması lâzımdır. Sonra halka sistemli ve inanılmış bir medeni terbiye aşısı yapılmalıdır. Nihayet İslâm kültür ve ahlâkının, kaynaklara inmek suretiyle ve gerçek bir din anlayışı halinde canlandırılması, gaye olan selâmeti getirebilecektir. Önce sosyalist cemiyet düzenine ne için muhtaç olduğumuzu ve bu düzenin bize neler getirebileceği meselesini ele alalım.

Ruhçu bir sosyalist düzenine muhtaç oluşumuzun sebepleri, sefalet, işsizlik, haksızlık ve bunların hepsinin önünde bizi eğilmeye mahkûm eden kudretsizliktir; herhangi bir yönde kurtuluşa götürebilecek otoritenin yokluğudur.

Asrımız, sefaletimizle iktidarsızlığımızı yan yana yaşatan zalim bir asırdır ve bu sefaletlerin her ikisi de birbirleriyle yarışmasına göz karartıcı bir hızla ilerlemektedir. Maddî ve ruhî sefaletler günden güne hepimizi tehdit edici birer kuvvet halini alırken bunları önleyecek iktidarın yeryüzünde tutunamaz hale geliş dünyamızın en büyük âfetidir. Yalnız masonları sevindiren bir âfet, bugün bütün insanlıkla beraber Anadolu'nun mukadderatını temelden tehdit etmektedir. Maddî sefalet, XX. asrın sonlarında Anadolu'yu ilk çağın esir ülkeleri halinde yaşatan faciadır. Neyin ve kimlerin esiri olduğunu bilmeden sayısız sefaletlere boyun eğen bir vatanın asıl sahipleri, Fırat kıyılarında kazılı bulunan ilk çağ anıtlarına bile şaş-

kın şaşkın bakmaktadırlar. Manevî sefaletse, bazan hayvan hayatına bile imrendiren bu perişen sahnede ahlâkî temellerin bütün bütün çürüyerek ortadan kalkmış olmasıdır. Bugün büyük şehirde olduğu gibi köyde de ahlâkî otorite diye bir kuvvet kalmamıştı; ne din ne ilim, ne imam ne öğretmen. Son nesil hürmetle hayâya veda bandosunu, güneşin battığı tarafa, batıya dönerek çalmış bulunuyor. Bando ilk marşlarını çaldı, lâkin dahası var! Daha yeni yeni marşlar çalınacak. Bu uğursuz merasimde, köyler şehirleri takip etmede gecikmiyorlar. Dünyamız bugüne kadar adı bilinmeyen bir renge boyanıyor. Bu yeni boyanın altında saf ilimle ahlâk kelimeleri silinip örtünmektedir. Gün geçtikçe bunlar skolâstik kavramlar arasına karışıyorlar.

İşsizlik ise, ahlâkî sefaletlerin en başta kaynağı olan bu musibet, zamanımızda köyde yaşayanların olduğu kadar şehirlerde dolaşan idealsiz ve avâre genç nesillerin hastalığıdır. Modern işsizliğin sebepleri çoktur. Bunlardan biri büyük sanayi devrinde bir ferdi kendi başına bir işin bütününe çıkaramayışı, öbürü genişleyen cemiyetimizde ferdi kendi haline terk edilmekten kurtaracak sosyal düzenin bulunmayışıdır. Başka bir açıdan görülen sebep de makina ve büyük sermaye asrında büyük üretimi kendi ellerinde bulunduranların kolaylıkla ve zahmetsizce zengin oluşlarıdır. Nihayet teknik ve zekânın ilerleyişiyle çeşitli daleverelerle başkalarını istismar imkânlarının çoğalmış olması da işsizlerin sayısını yükselten sebeplerdendir. Zamanımızın sınıfsız cemiyetinde herkes mebus, gazeteci olabilme haklarına sahip bulunduğu gibi günün herhangi bir saatinde bir reklâm işini veya trafik işaretçiliğini yapabilme imkânları da herkesin elindedir. Bu imkânlar sahasının sonsuz denecek kadar genişliği yüzünden fertler, daha genç yaşta kendilerine muayyen bir meslek edinme zorluğunu duymamaktadırlar.

Köylünün işsizliğine sebep, herşeyden evvel büyük sanayinin, toprakta çalışmanın değerini ve şevkini kırarak perişan etmesidir. Küçük ve büyük sanayi devirleri arasında sarsıntı geçirerek bunların varlığımızın belli bir seçim yaparak memlekete sürekli bir iş

plânını ve bunun teşkilâtını ortaya koyamamış olması yüzünden sapsiz kalan Anadolu halkının işsizliği yürekler yarasıdır. Bu toprağın insanları, açlık içgüdüsünün çizdiği plânla çalışıyorlar. Onda değil ilmin, aklın bile zerre kadar hissesi yoktur.

Temelleri çürümüş olan iş hayatımızın sakat ve bozuk taraflarına ayrı ayrı dokunacak olursak görürüz ki, onda:

1. Çalışma, ekonomik yaşayışın esası değildir; işsizler çok kere çalışmalardan fazla hisse almaktadırlar. Her sahada patron denilen XX. asır imparatorları türemiştir. Bunlar çalışan yoksulların nefes alma hakkına bile tahakküm etmektedirler. Hak sahiplerini, bu zalimler istedikleri gibi çalıştırıyor ve istedikleri gibi yaşatıyorlar. Bugünkü büyük üretimin devâsâ cihazı yanında işçilerin kavuştuğu haklar hiç mesabesinde değildir. İlk çağın çalışan esirleri yalnız fraunların piramitlerini yapmaya zorlanıyorlardı. Zamanımızın çalışan elleri, bütün insanlığa hizmetlerini esirgemeyen esirleridir. Anadolu'da en az yirmi milyon çalışan el, büyük şehirde yerleşen bir avuç yahudiye, farkında olmadan esirmiş gibi emeğinin bütün hissesini teslim etmektedir.

2. Ekonomik dünyamız geniş bir kumar sahnesi gibidir. Bu sahnede yarışma, emek sahasında yapılacak yerde halkın içgüdülerinin avcılığı yolunda yapılmaktadır. Onda hak, hayale çiğnetilmiştir. Büyük kazanç yarışmasında başarılar işsizlerdir: Şarkıcılar, kumarcılar, komisyoncular, sporcular, özel okullular, serseri şeyhler, ilh...

3. Asrın pek geniş hayat mücadelesinde fert yalnız bırakılmıştır. Bu sahnede fertlere mukadder olan çetin savaş çok kere ahlâkî mukavemetleri kırıcı oluyor. Zamanımızda bir genç, doktor, avukat veya mühendis olmaya hazırlanırken tahsil devresiyle mesleğe giriş yıllarını sıkıntı ile geçirmektedir. Başarıya ulaşabilmek için çok kere, kendi hayat prensiplerini ve ahlâk inançlarını değiştirmeye mecbur oluyor.

Köylünün şehirlerle ilgisini kesen yalnızlığı ise, onu büyük çölde bırakılan bir küçük çocuğun çaresizliği içinde bunaltmış bu-

lunuyor. Makina, saban sesini susturalı artık köylünün feryadı duyulmuyor. Zamanımızın gerektirdiği gerçek önem ve yeterli enerji ile köy davasına eğilmemize, makina denilen boynumuza geçmiş bu demir çember müsaade etmemektedir. Ona ancak bir dilenciye uzanır gibi uzanabiliyoruz. Hayat sahasındaki bu nasipsizliğin ve kendi kaderine böylesine terkedilmiş olmanın, köylünün ahlâkını da günden güne harap ettiğini unutmayalım. Köylerle şehirler arasında gittikçe genişleyip derinleşen uçurum, adeta iki ayrı insanlık, iki ayrı âlem meydana çıkarmaktadır. İstismar esasına dayanan bu günkü ekonomik gelişmede sömürdüğüne hisseden köylülerin, mütemadiyen büyük şehirlere akın ederek orada sömürücü rolünü ele geçirmekle hırs ve hasetlerine devâ aramaları, millî ahlâkî kökünden çürütücü bir hâdisedir. İlâhî tabiat, teknik denen şeytanın esiri olduktan sonra gök kubbe altında mekânda ve mesafe içinde alınteri ve ayak nasırı ile çalışan insanın hak ve helâl kazancı yerine şeytanın hileleriyle sömürme metodları geçmiş ve bu hal insanlığın bütün çehresini değiştirmiş, ruhunu da karartmıştır. Dünyamızda ideal kavramı mahiyetini değiştirmiştir.

4. Halkçılık maskesi altında halkı kahreden kuvvetler, maaş yani geçim vasıtası diye küçükleri açlığa ve sürünmeye mahkûm eder de söz ve kudret sahiplerine kese kese altınlar ihvan ederlerken, hacıların helâl olduğuna dair şeyhlerinden ziyafet sofralarında bol fetvalar çıkarttıkları büyük ticaretleri de halkı her tarafından hançerlemektedir. Evvelâ İslâm'ın istediği gibi halkın ihtiyaçlarına harcanması gerekli olan serveti kendi ellerinde ve kasalarında bulundurarak halkı, hakkı olan servetten hem de süründürürcesine mahrum etmeleri, sonra iş yerlerini ve ekonomik çalışma imkânlarını toptan ellerine geçirerek küçük satıcılarla üreticileri kendi sonsuz kazanç emellerini desteklemeye mecbur duruma düşürmeleri, nihayet üreticisi de büyük tüketicisi de aynı hak ve emek sahipleri olan lokmayı bu hak ve emek sahiplerinin boğazına verirken, yüksek fiyat, ihtikâr, karaborsa hançerleriyle ona kan kusturmaları, hep büyük sermaye ve büyük ticaret devrinin cinayetleridir.

Haksızlığa gelince, ahlâkî bağları kopmuş, a'dan z'ye kadar çürümüş bir teşkilât içinde hak kavramının yeri olmayacağı meydandadır. Sosyal yapıda çalışanlar, çalışmayanların sonsuz hırslarıyla doymak bilmeyen iştihsallarından kopacak lütfu, sadaka bekler gibi beklerlerken haktan bahsedilemez. Hakkın çiğnendiğine inanılan yerde ne ahlâk kalır ne de insanlık. Beylerin nizamı hürriyet nizamı imiş; manzaraya bakın: Toprakla çetin mücadele içerisinde yüzyıllardan beri aynı tempoda kıvranan koca bir millet, tam kırk üç bin köy böylesine sürünürken, şehirde kaynaşan gözü açık, midesi muhteşem, hırsları cellât bir zümre, sayısını her yıl arttırdığı apartmanların kirasını toplamakla vakit geçiriyor. İçki sofralarıyla kumar masalarını süsleyen milyonluk gelirler, binlerce çalışan elin emeğini sömürmektedir. Bu devletin imparatorları herbiri kendini tanımayan binlerce esirin sırtında saltanat sürmektedirler. Hergün şereflere verilen ziyafetlerde, düğünlerde, kokteyllerde binlerce canlı cesedir emeği kan gibi akıtılmaktadır.

İşte bunun adı hürriyet nizamıdır. Evet, hürriyet en büyük nimettir. Fakat dünyamızda, benliğinde hürriyeti yaşatabilen basamak basamak varlıklar barınıyor: Hayvanın hürriyeti olduğu gibi insanın hürriyetleri var. İnsanda hazların ve fertlerin hür oluşu yanında ruhun ve cemaatin hürriyeti de vardır. Sonunda ruhun ve büyük ruhların hayır yoluyla ulaşabildiği ilâhî hürriyetin emirlerine bağlanmış ise en büyük hürriyettir. Bu emirleri İslâm'ı ve Kur'an'ı hakkıyla anlayanlar biliyorlar. Kur'an'ı kazanç iştihsallarının hürriyetine âlet yapmak isteyenler değil.

Hareket, VI1, Kasım 1966; AN/2;
"Milli cemiyet nizamı" başlığıyla ME.

NE İÇİN SOSYALİZM

Yürekler acısı bir cemiyet düzeni karşısında duygusuz gönüllerle paslı vicdanların durup durup "ne için sosyalizm?" dediklerini duyuyoruz. Öyle ya, rahatça yaşıyoruz. Karnımız doyuyor. Bir çoğumuzun altında son model otomobil. Şöyle böyle birkaç geliri olanların keyfi yerinde. Evimizde radyomuz, buzdolabımız var. Büyük şehirlerde düğünler, ziyafetler gırla gidiyor. Yurdun her tarafında fabrikalar açılıyor. Halk oyunu serbetçe kullanıyor. Üniversitelerimizin sayısı her yıl artmaktadır.

Evet, bunların hepsi doğru. Daha birçok parlak görünüşler sayılabilir. Ancak, herbirinin altında bir facia barınıyor. Her tarafı yaralı bir millet vücudunun parlak görünüşlerine aldanılmıyarak onun tedavisine el uzatmak için, sosyalizmin milliyetçi ve ruhçu şeklinin en iyi çare olduğuna inanıyoruz. Bunca parlak şekillerin altında biz pek iyi görüyoruz ki, bu vatanda toprak sahipsiz, gençlik sahipsiz, insan sahipsizdir. Oyunu kullanan, lâkin, kendi okuttuğu evlâdı kendi dilinden anlamayan, Batı'nın bütün lüks vasıtalarını kullanan, lâkin kullandığı sermaye kendinin olmayan, kendi ekmeği ile beslediği basını yine kendi mukaddesatına kıvılcımlar ve salyalar sıçratan, din adamı, büyücüsü ve üfürükçüsü ile elele veren, münevveri, halkının dilini kopramaya hevesli bir milletin perişan tali'ini tersine çevirip parlatacak olan, olsa olsa Anadolu'nun bütün ruhu ile bağlanabileceği İslâm Sosyalizmi'dir. Biz ne için sosyalizm dâvasına bağlanıyormuşuz; işte sebepleri:

Otuz milyonluk bir milletin emeğinin, kırkbin yahudinin midesine esaretten kurtarılması için.

Bin yıllık müslüman-Türk kültürünün, batılı uşakların okullarının eşliğinde kurban edilmekten kurtarılması için.

Havasında hep yabancı ideolojilerin kaynaştığı fikirsiz, dâvasız, vicdansız üniversitelerden vatani kurtarıp millet üniversitelerini kurmak için.

Komünizm ile masonluk gibi yabancı ideolojilerden müslüman Türk'ün ruhunu korumak için.

Allah inancını seslerine sermaye yapan mevlidcilerin, vahşi seslerle sağır kulaklara haykırmasına nara atan duacıların, din adamı adı ile halkı soymanın çeşitli yollarını icad eden sahtekârların, irşad vazifesi yapma bahanesiyle zavallı insanları hayvan sürüleri gibi sürükleyen şeyh taslağı cahillerin dini de, akli da, insanlığı da çürüten soyguncu gayretlerinden milleti kurtarmak için.

Millet radyosunun bizzat vatan içinde esaretten kurtarılması için.

Bir yandan devlet bütçesinden beslenme yolunu bulurken, öbür taraftan halkı da sistemli şekilde soymak için bütün gayret ve maharetini kullanan, günün icaplarına göre hacıya hocaya aleviye, kıza oğlana, sporcuya serseriye, hepsine hepsine hulûs çakmasını bilmek gibi hürerlerin hokkabazlıklarını yapan basına ahlâk, dâva ve mesuliyet bağışlamak, onu ciddi bir millet müessesesi haline getirmek için.

Ne için, kim için kazma vurduğunu bilmezken sahte vaadlerin büyüğü ile sefaletlerin içinde oyalanan masumların alın teri ile biriktirdikleri dünya nimetlerini devlet kapısının eşiklerinde paylaşmaktan bir türlü doymayan particilerin ve politika adamlarının sefil ihtiraslarına son vermek için.

Büyük halk kütlelerini emrinde çalıştırarak kendi saadetlerine âlet gibi kullanan istismarcı sınıfların, ağalarla patronların hasis menfaatlerine hizmetten halkı kurtararak, kendi kendisinin ihtiyaçlarına hizmet edecek bir hayata kavuşmak için.

Eski saraylardan fabrikaların eşğine, ailenin kucağından okulların kapısına kadar yayılan çeşitli kumarları kaldırmak, geçimi ahnteri ile el ve zekâ emeğine bağlamak, hayatı bir kumar bahşisi olmaktan kurtarıp aklın ve ahlâkın idaresine sokmak için; büyük kumara herşeyini, ama herşeyini feda etmekten çekinmeyen ruhları sefaletinden tutup çıkarmak için; piyango ve Spor-Toto gibi kumarların da haklı yaşamasını bilen milletlere ahlâkî ve iktisadî bir belâ olduğunu öğreterek bunları da ortadan kaldırmak için.

Lüzumsuz birçok yüksek memuriyet makamları gibi faizci, iratçı, komisyonucu (ithalât komisyoncusu, imar komisyoncusu, avukat ve doktor komisyoncusu, büyük makam komisyoncusu, hizmetçi komisyoncusu, gümrük komisyoncusu, vs.) kabzımal, tellâl, iş takipçisi, salon fotoğrafçısı, vestiyer kiralayıcısı, milyoner ses sanatkârı, mevlidhan, duahan, şeyh soytarısı, gizli nikâhcı, büyücü, bakıcı, üfürükçü, meclis idare azalıkları, emir alıcı müfettişler, özel berberlikler, özel ahçılıklar, özel kalem kadroları, yüksek makam tahsisatları gibi iş hayatının daha nice sahalarında sayıları pek kabarık olan parazitlerini de ortadan kaldırmak için.

Her mahalleden bir milyoner çoktan çıktı ve bu zillet ilerledi. Şimdi her beldede binlerce sefalet barınırken her köşe başında bir tanesi tüneyerek kendi duygusuz ve arsız saadetleri ile övünen, batinın binlerce lüksüne hayran, vicdansız milyonerlerin arlığından nefreti insanlara öğretmek için.

Varlığı her yerinden yaralı olan köylünün beden yarasına bir bıçak vurmanın karşılığı olarak, tarlasını sattırmakla yetinmeyen, vurguncunun hürmetkâr esnafı, aç gözlü hekimlerin soygunculuğundan dertli bir milleti kurtarmak için; yoksullarla yetimlerin has-tahane kapılarında sürünmelerine son vermek için.

Toprakla, yokluk ve çaresizlik içinde boğuşmaya mahkûm olan köylü ile büyük şehirlerin şahane lüksünü kullananların mağara devrinin hayatına mahkûm edilenlerle, Amerika'nın modern vasıtalarına sahip olanların, çalıştıkları halde yaşayamayanlarla, ça-

İşmadan yaşayanların arasındaki uçurumu kapatmak, köylü ile şehirlinin dertleriyle kalplerini birleştirmek için.

Fabrika bacalarından baykuş sesi gibi yükselen çığlıklara kurtarıcı sesi diye koşan köylü akınını durdurarak insanı toprağa sevgi ile bağlamak, toprağı sahipsiz, insanı ruhsuz yaşama felâketinden kurtarmak için.

Ticaret adı altındaki geçim endişesi ile türlü türlü ruhî ve ahlâkî sefaletlerin kurbanı olmaktan küçük satıcı kütlesini kurtararak ona şerefli, haklı ve huzurlu bir kazanç tarzı sağlamak için.

İş hayatını bir kumar cesareti ve bir dalavera cihazı olmaktan çıkarıp, emek ile ihtiyaçların kumandasında işleyen, akla bağlı, adalete dayalı bir düzen haline getirerek, şahsî hırsların ve iştihaların tasallutundan kurtarmak için.

Kendilerine millet işleri emanet edilen memurlar arasında derebeylik devirlerinin efendi-esir ayrılıklarını düşündüren maaş farkları ile süründürülen bir sınıfı maaşlı patronlarla karşı karşıya koyan adaletsizliğe son vermek için.

İdare cihazında ve ticaret hayatında bezirgân yahudinin elinde ve devletin kontrol sisteminin yürütülüşünde, hem fakir hem zengin hakkında kanunların kutsal ve mutlak iktidarının gerçekleştirilmesi için.

Sahipsiz ve işsiz gençliğin yaşayışına el koyarak, gençlerin itaat ve hizmet ahlâkı ile yetiştirilmesini sağlamak, okuyan gençlerin kulüp, dernek, cemiyet, federasyon, birlik adları altında bayağı menfaatlerin kaynağı ve politikanın basamağı olan teşekküllerden alınarak yalnız ilim, irfan, sanat, ahlâk ve kültür çalışmalarına bağlanmaları için, kahvelerde, eğlence yerlerinde, sokaklarda işsiz doluşan gençliğe iş sahası bulmak, gayesiz ve emelsiz gençliği ruhî ve ahlâkî gayelerin hizmetine sokmak için.

Millet eğitimini ticaret vesilesi yapan özel okul ile milletimizi yabancı kültürlerin esiri yapmak isteyen yabancı okulların kapılarını kapatmak, Türk vatanında yalnız Türk kültürünü hâkim kılmak için.

Özel yüksek okulluk yoluyla, ticareti yüksek tahsile kadar hâkim kılan insafsızlıktan, hakikat huzurundaki bu vicdansızlıktan Ebus-suud'ları, İbn Kemâl'lerin vatanını kurtarmak için.

Her karış toprağı devlet gayretiyle kalkınmaya, her ferdi devletin yardımıyla tabii haklarına kavuşarak insan gibi yaşama şartlarını bulmaya muhtaç olan bir vatanda özel idare, özel sermaye, özel okul, özel üniversite ve türlü özel çalışmalarla genel iradenin gücünü her tarafından bölüp de parçalayarak sanki bir özel devlet hasretine doğru sürüklerken, maddenin ve ruhun bütün değerleriyle bütün iktidarları doğrudan doğruya millete mal edecek koruyucu ve güdücü, iktidar sahibi bir devlet iradesiyle ruhları canlandırmak için.

İkbal hırslarıyla yanıp da yoksulları göremeyen kör gönüllerin gafletinden halkı uyandırmak için.

Zenginlerin âlemi kendi iştihalarına lokma sayan duygusuzluklarından utanmıyan ruhlarını kapkara örtülerinden sıyrarak kurtarıırken, zamanın her anında ve mekânın her adımında hakkı çiğnenen fakirlerin affını gerçekleştirmek için; fakirle zengini böylece birlikte kurtarmak için.

Kirli yüzlerin, haya bilmez bakışların sızıntısı olan hırs ve hased çamuru ile tertemiz toprağı kirlenmekten koruyacak elleri yer-yüzüne hâkim kılmak için.

Nihayet her varlığı kendi nefsi için tasarlıyan kemirici egoizmden ruhları kurtararak onları da Allah'a ulaştırarak merhameti canlandırmak için.

Pek uzun bir tablo veya kanlı bir destan teşkil edecek kadar çok fecaatlerin vatani olan Anadolu'da bu dertlerin hepsi yalnız birşeyden şifasını bulacaktır: Vicdanın kumanda ettiği bir otorite, yani hakla elele veren bir iktidar. Onu nerede bulacağız diye şaşkın şaşkın dışarda arayan, hakkı gökten insin diye bekleyen, iktidarı elerden dilenen, kendi aczine inanmış zavallılara, bu dünyada herkesin kendi mesuliyetini kendi omuzlarına yüklediğini hatırlatırız. Hak ve iktidar, muayyen ölçüler vererek başkasına ısmarlanan elbi-

se değildir; ancak onlara inananların eseridir. Ancak bu şaşkınlıktan din bezirgânı sahtekârlar faydalıyor ve dâvamızın İslâm'a aykırılığından büyücü ifadeleriyle bahsediyorlar. Halk bilmiyor ki, hiçbirisi dinî ruha sahip olmayan bu şarlatanlar, halkı din adına soyarlarken, çiğnenip darbelenen İslâm dinidir. Bizim sosyalizmimiz İslâm'ın ta kendisidir.

Dâvamız, İslâm ahlâkına dayanan bir cemiyet düzeni kurmaktır. Her tarafı hörmetsizlikle târûmar edilen bir cemaate hörmət, her uzvu haksızlıkla yararlanan bir hayata hakkaniyet, her hareketi hemcinsine zulüm olan bir insanlığın kalbine sevgi ve merhamet doldurmak istiyoruz. Bütün bunları yaparken, varlığımızı her taraftan çeviren hırslara menfaatler gibi içteki düşmanlarla kökleri dışarda bulunan içimize sokulmuş düşmanları yenmenin yalnız iman ve iktidar ile mümkün olacağına inanmaktayız. Dâva, kendine inanan, iradesini bunca düşman kuvvetine karşı koymasını bilen cesur ruhların dâvasıdır. Onun en güzel ifadesini *Safahat* şairinden dinleyelim:

... ederim taptığım Allaha kasem,
Yoktur asla şu cemaatta ki hiçbir âciz,
Benim indimde sizin olmaya en kadiriniz,
Bir kavînzde olan hakkını kurtarmam için.
Bir kavî kimse de yoktur ki bu ümmette, bilin,
En zaif olmaya nezdimde, tutup kendinden,
Âcizin hakkını ısrar ile isterken ben.

Hareket, III/26, Şubat 1968; AN/2.

SOSYALİZME KARŞI KOYAN KUVVETLER

Şoförle gazetecinin içten düzenlediği zamanımızın cemiyetlerinde sosyalizm hem alt tabaka hem de üst tabaka tarafından mahkûm durumunda bulunuyor. Çünkü her ikisi de makine ile sermayenin hâkimiyetine muhtaçtır. Şoförün gayesi arabasının sahibi olmak ve her adımında huzursuz yaşattığı halktan mümkün olduğu kadar fazla kazanç elde etmektir. Gazetecinin ise büyük sermayesinin saltanatını devam ettirmek için başta yahudiler olmak üzere daha büyük sermaye sultanlarının menfaatlarının şarlatanlığını yapmaktır. Sosyalizme düşmanlık önce onu doğrudan doğruya komünizm ile karıştırmaktan ileri geliyor. Asrımızda geçen asırdakine nazaran azalmış olan bu düşmanlığın bu hale rağmen daha yeni sebepleri de vardır. Biz, sosyalizmin kâh özüne kâh bu kelimenin kullanılmasına karşı koyan düşmanlığın sebeplerini belirtmeye çalışacağız:

1. Herşeyden önce toplum hayatına düzen veren bütün kuvvetler; özellikle para ve bütün servet kaynakları, aşağı tabakanın hak dâvasının önüne dikilmiş demirden bir kale gibidir. Hak sahiplerinin sesini zalimlerin vicdanına duyuracak şey, yine kuvvetten başka ne olabilir? Bu kuvvet, bazı vicdan sahiplerini harekete geçirecek tarihin müstesna anlarında yarattığı ahlâkî isyanlar gibi, geçen asrın fedakâr sosyalist ruhlarını dile getirdi. Yoksullar ve yetimler için, çalışan nasırlı eller için, hakları çiğnenen mazlumlar için hayatlarını fedaya karar verip sosyalizm cihadına atılanlar bu gayret ve fedakârlıklarının sonunda pekaz sonuç elde edebildiler. İşin çok

dikkate değer tarafı şu ki, sermaye sahibi zenginler kendi servet istihaları hesabına davranırlarken sosyalistler fakirlerle mazlumların ve çalışanların hakkını kurtarmak için mücadele ile tehlikeye atılıyorlar. Bu farkı görmeyen gözler, kapitalist ile sosyalisti aynı adalet terazisine koyarak muhakeme etmek şaşkınlığı içinde hâlâ bocalıyorlar. Yakın istikbale dönerek söylüyorum: Zenginlerin müthiş servetleri ellerindeki yenilmez kuvvettir, şüphesiz servetleri kendileriyle beraberdir, fakirlere gelince, Allah onlarla beraberdir.

2. Dünyamızın madde kuvvetlerini fetheden sanayi ağaları gibi köy ağalarının da, Allah'ın toprağına ve ona güneşin bağışladığı hayata varıncaya kadar bütün bir köyü ellerine geçirmiş olmaları, çalışan nasırlı elleri amansız baskı altında bulundurmaları için kâfi geliyor. Asırlardan beri Anadolu beylikleriyle aşiret devirlerinden kalma bu ağalık tahakkümünü ortadan kaldıramadığımız gibi devrimizde buna sanayi ağalarının zorbalığı da ilâve edildi. Köyde ağa, şehirde ağa, bir de bunların arkasına gizlenen ve her ikisinin aracılığı ile milletimi sömüren yahudi ağası, küçük memur, küçük esnaf, küçük toprak adamı olarak, birçoğu da işsizliği meslek edinmiş sürünen milletimin hak gözünde mesul katilleridir. Bu üçüzlü baskıyı ortadan kaldırmak, bu demirden düğümü, çözerek Anadolu'yu hayati ve iktisadi hürriyetine kavuşturmak yapılacak intilâpların başında gelse gerektir. Bu istiklâl savaşını engelleyen kuvvetlerin hepsi, kimi şuurlu kimi şuursuz, lâkin hepsi de vatan ihaneti yolundadırlar. Bu durumda benliğine sahip bir Anadolu varlığının ne sanatını, ne kendi örf ve adetlerini, ne ahlâk ve metafiziğini, ne de insanı insan yapan büyük İslâm ruhunu beklemek mânasız olacaktır.

3. Bugün müslümanlık iddialarıyla isimlerini hacı lakaplarıyla süsleyen zenginler, müslüman tüccar ve sermaye sahipleri de kendilerine gizli açık menfaat sunan masonlara el uzatıyor, el açıyorlar. Hoca mevlidhan zenginden para alıyor, herbiri bir başka rezil hüviyet taşıyan dolandırıcı şeyhler ve mürşitler zenginler tarafından besleniyor. Devletten cemaatin hakkı olan vergisini kaçırarak sözde müslüman tüccarlar, Kur'an kursları vesair isimler altında İslâm

lâm'ın ruhunu kapkara bir perde ile örten cehaleti beslemede seferberlik ilân etmiş durumda bulunuyorlar. İslâm'ı İsağocya mantukiyeye ortaçağ karanlığında boğan bu insanların sosyalizmden ürpermeleri kadar tabii bir şey olmaz. Cami kapısında kitap ticaretinden Hac yolunda Kur'an ticaretine kadar İslâmî esasları ve müesseseleriyle istismardan çekinmeyen bu gürhün, şeyhlerini Avrupa şehirlerinde seyahata çıkarmaları Hac yolunda vurgunculuk yapmaları kendilerince mübahtır. Zira gayeleri dine hizmettir. Bunların İslâm'ı kalkan yaparak sınırsız servet ve sermaye tahakkümüne meftun yaşayışları yabancı esaretlere de el uzatarak, büyük halife Ömer gibi fukaranın hakkını ısrarla isteyen sosyalizme düşman oluşlarının aşikâr sebebidir.

4. Sosyalizme düşmanlığın bir sebebi de, memleketimizde söz sahipleriyle sözde düşünürlerin çoğu kere sefalet çekenlerden uzak yaşamalarıdır. Söz sahipleri, yüksek mevkilerin yüksek maaşlılarıdır. Bunlar aşağı tabakaların yani sefalet çekenlerin yanında yaşamıyanlardır. Karşılaştırmalarını ve hesaplarını hep kendi hayat seviyelerine ait ölçülerle ölçerler. Düşünürlerimiz arasında Yunus'un ruhuyla birleşmiş bir Rousseau bulunsaydı İslâm sosyalizminin en güzel meyvasını vermesi çoktan beklenirdi. Bizde düşünür zümresinin çoğu bu milletle ve onun tarihiyle alâkası olmayıyan menfaatçı kişilerdir. Bugün yurdun her tarafına dağılmış kral saraylarını hatırlatan üniversitelerimiz, milleti sömürmekten öte emeli ve dâvası olmayıyan sonsuz kazanç muhterislerinin malikâneleridir. Buralarda az çalışıp çok kazanma yolunda ve milyonlar yarışında zorbalıklarını arttıranlar, köy çocuklarının bir aylık geçimlerinin pahasına sattıkları kitapları almaya bu memleket çocuklarını mecbur tutmaktan utanmıyanlardır. Bu düşünür ve yazarların sosyalizme karşı oluşları elbette yadırganmaz. Liberal iktisatçı yazarların endişesi ve onlarca liberalizm-sosyalizm münakaşalarının bütün hedefi, üretimin artırılmasıyla dünyamızın mutlak hakimi olan büyük sermaye krallarına sağlanacak menfaatların hesabından ileri gitmemektedir. Bu halde insanlığımızın, ilk çağın despotlarıyla ortaçağın senyörle-

rine hizmetten başka gaye tanımayan esir insanlıktan farkı kalmıyor. Bu tarzda menfaat yarışması, insanları hep birbirlerinin emeğini sömürmeye çalışan korkunç ve hayvanî bir hayat kavgası fırtınasının içine atmış bulunmaktadır. Hayat kavgası, hakikatta hayatın konusudur. Ancak onun aşağı canlılarda mutlak hakimiyeti hayatın zaferini doğurur. İnsanda ahlâkın kanunları bu yarışmaya yer yer engeller çekmedikçe insanlık, diğer canlılar dünyasında olduğu gibi, ezenler ve ezilenler diye ikiye ayrılacaktır. Bundan mesut bir cemiyet nizamını beklemek saçmadır.

5. Sosyalizmi halk hatta okuyanlar arasında komünizm ve anarşizm gibi musibet olarak tanıtan bir sebep de, paranın ve onun sayesinde yapılan bütün neşriyat imkânlarının idare ettiği menfi propagandalardır. Bu propagandalar daha İkinci Dünya Harbi'nde İtalyan ve Alman milliyetçi sosyalizmine karşı kapitalist ve komünist dünyalarının kardeşçe birleştiklerini unutturdular ve hatta paranın desteklediği sinsi yahudi propagandası ile o milletlerin çocuklarını bile sosyalizmden soğutmaya çalıştılar. Bütün kuvvetleriyle de hâlâ çalışıyorlar. Gazeteler, filimler, radyo ve bütün edebî neşriyat sözde ilmi denilen propaganda neşriyatı, komünizmin kökünü kazıyabilecek tek kuvvet o her yerde düşmanca cephe kurmak için çalışmaktadır. Propagandalar kütleyle yaptıkları sürekli telkinlerle onlarda o tarzda düşünme hususunda alışkanlık doğuruyor ve kütleleri ruhsal otomatizmin kucağına atıyorlar. Halk, hareketlerinin alanında olduğu gibi düşüncelerinin dünyasında da alışkanlıklarıyla yaşar ve onlarla sürüklenir. Ticaret veya siyaset adamlarının bütün kuvvetlerini reklamlarla propagandalarla almış olmaları bu sebeptendir. Sosyalizm konusunda bu propagandalar insanlığın ruhunda en az yüzelli yıllık alışkanlık meydana getirmiştir. Bu konuda evrensel bir ruhi otomatizm bütün dünyayı kısıvrak çemberi içine almış bulunuyor.

6. Sosyalizme karşı koyan ve onun yüzünü karalayan en menhus kara kuvvet, küremizin üzerinde bağdaş kuran kocaman bir leştir. Bu leş, bütün hayrın, hakkın ve aşkın düşmanı olan yahudi sal-

tanatının vücudundan başka bir şey değildir. Bu menhus varlık, kendisiyle boğuşabilecek bütün kuvvetleri kırabilen para kuvvetini ve devletlerin idare cihazlarını ele geçirmiş bulunuyor. Mason teşkilatını bağrında yok edemiyen bir millet istiklâline sahip sayılmaz. İsterse yedi meydan muharebesi kazanmış olsun, dünyamızın başlıca servet kaynaklarına el koyanlar ve her yerde milletlerin gerçek iradelerini ezerek sinsice saltanatlarını kuran yahudi gücü yani gizli yahudi iktidarı, her milletin kendi gerçek iktidarını yaşatacak olan sosyalizmin en büyük düşmanıdır. Türkiye'de mahkûm sınıf (milletin çoğunluğu olan aşağı halk tabakası) ile bir de zorba sınıfı (istismarcı kapitalist sınıfı) vardır. Her ikisinin üstünde, bu ikinci sınıfı görevlendirip birinciyi ezen, onlara menfaat sağlayarak halkı parya halinde yaşatan bir de büyük sermayeci yahudilerin sınıfı vardır. Bizim dâvamız, bu üç sınıfın sonucusunu ortadan kaldırdıktan sonra ikincisini birincisi ile aynı hizada dost ve kardeş yaparak millî birliği gerçekleştirmektir.

7. Biz, zenginlerin merhametsizliğine işaret ederken fakirlerin de sahip oldukları hırs ve emellerle bu merhametsizliğe imrenircesine onların emeksiz servet ve haksız varlıklarına göz dikmiş olduklarını unutmuyoruz. Fakirin her zaman zenginin malında hakkı vardır, buna şüphe yok. Ancak çok kere fakir, zenginin haksız kazanılmış servetini eline geçirmek arzularıyla yanar. Bu bir hak dâvası olmaktan öte, haksızlık için fırsat arama ihtirasıdır. Fırsat ele geçince intikam dâvası başlar. Komünist ihtilâli bir intikam sahnesi oldu. Sosyalizm daima hak dâvası olarak yaşatılmalıdır. İnsanın adalet ihtirasına dayanan sosyalizm, adalet duygusunun zalimlerin ayakları altında çiğnendiği yerde gözlerden düşüyor. Mazlumların hem kini hem de insan olarak dünya varlıklarına iştihası var. İşte bol dünyalık hakkında duyulan iştihâ, bir adalet dâvası olan sosyalizme karşı tepki doğurmaktadır. Bugün kapitalizme karşı olanlar, yarın büyük sermayenin kavalyeleri sırasına geçince kapitalizmi bağrına basmayı şimdiden düşünürler. Sosyalizm nefsimizin müdafası için değil de Allah'ın

emri ve insanlığın hak dâvası olarak alınırsa gayesine ulaştırabilir.

8. Sosyalizm teriminin komünistler tarafından, kendilerini kanunun takibinden koruyucu bir sığınak halinde kullanılması, bu sistemin doğrudan doğruya komünizm ile karıştırılmasına sebep olmuştu. Bilhassa geri memleketlerde cahil tabakalar sosyalizm deyince komünizmin anlaşılması lazım geldiğine inanıyor ve bilgisizliklerinin kurbanı olarak, kendi haklarında müdafaa dâvasını düşman bir dâva ile karıştırıyorlar. Bundan sosyalizmin şuurlu düşmanları faydalanıyor. Sosyalizmin esası ile almış olduğu şekiller hakkında yüksek öğretimde bile temelli bilgi verilmezse bu halin doğması şaşırtıcı olmamalıdır. Bütün sosyal bilgisini gazetelerden alan bir neslin böyle bir anlayışsızlığa kurban edilmesinden sorumlu tutulması lazım gelen, onun milli eğitimidir.

9. Bizde İslâm kültürüne bağlı zümrenin, İslâm'ı daima sathi ve ters tarafından anlamış olması onu sosyalizme karşı koymaktadır. Hakikatta bu dâva, İslâm'ın özünde barınan hak dâvasıdır. Sosyalizm, çiğnenmesi halinde Allah'ın da affetmeyeceğini bildirdiği kul hakkının müdafaasıdır. Sosyalist olarak İslâm'ın tâ kalbinde yer alacağımızı bilemeyenler kelimenin yabancı kıyafetine tutuluyorlar. Düşünmüyorlar ki kelime bir kıyafettir, elbisedir, onu biz giydiririz. Allah'ın olan ruh ve dâvadır. Ruhu görmediklerinden bir zavalı elbiseyi kurşunluyorlar.

Görülüyor ki, sosyalizme karşı düşmanlığın sebepleri, bir kısmı içten ve şuurlu, bir kısmı ise gafletten doğma olarak çok ve çeşitlidir. Bütün bu vehimleri ortadan kaldıracak kuvvet, hak dâvacılarının bu mücadelede yaşatacakları sabırla iman ve hiç ölmeyen iradedir. Gayemize bir gün mutlaka ulaşacağımıza inanıyoruz. Kulların hakkını Allah emriyle gerçekleştirmek için kulların karşısında boynu bükük duranlar, Allah'ın huzuruna tertemiz ve açık alınla çıkacaklardır.

Hareket, VI/59, Kasım 1970.

KAPİTALİZMİN DÜNYASI

Devrimizde dünyanın mutlak hâkimi olan büyük sermaye, serbest iktisat rejiminin tabii çocuğudur. Serbest değişim, küçük sanayi devrinde emeği emekle karşılıyordu. Büyük sanayi devrinde artık emeğin emekle değişimi yapılmıyor. Tarım devrinde alın terinin hakk'a şahit olduğu el emeği yerine el emeğiyle değiştiriliyordu. Küçük sanayi devrinde el emeğinin karşılığında çok kere zihni emek, yani hüner kullanıldı. Büyük sanayi devri el ve zihin emeğini birlikte sermayeyle karşılıyor ve bir ferдин her türlü iktidarını geçen, ne bedeninin, ne de ruhun eseri olmayan yabancı bir canavar unsuru emeğin karşısına koyuyor: Bu yeni trampa usulü sermayedir. İnsanın ruh ve bedeninin dışında bulunan, bunların her ikisine de yabancı olan sermaye, insanın kendi bedeninin veya ruhunun has eseriyle değiştiriliyor.

Sermaye nedir?

Küçük sermayenin, bedeninin veya ruhunun emeğiyle meydana geldiğini kabul etmek kolaydır. Lâkin büyük sermayenin emek mahsulü olduğunu düşünmek saçmadır. Bir ferдин emeği, onun iktidarının sınırlarını binlerce, milyonlarca defa geçen büyük sermayeyi doğuramaz. Ona kazanç eseri diyorlar. Kazanç nedir? Bu kelime, zekâ oyunları serveti ele geçirmekten öte mânaya gelmez. Büyük sermayenin sahibi, yüzbinlerce, belki milyonlarca insanın emeğini eline geçirmenin yollarını bilen adamdır. O, bir malın üreticisi pazara getirdiği malını müşterilere satarken onun yanında satış parasını kendi hesabına toplayan ikinci adam gibidir. Bunu böy-

le yapmak için kaçamaklı yollar bulmuştur. Malın asıl sahibi olan satıcıya sadece bir karın tokluğunun karşılığını bırakmıştır. "Buna razı olmazsan malını hiç sattırmam, seni açlıktan ölüme mahkûm ettirim" diye onu yola getirmiştir ve dünya pazarına böyle bir düzen vermiştir.

Kapitalizmi yaşatan devrimizde çalışan insanlık işte böyle bir esaret zinciriyle bağlanmış bulunuyor. Sermaye sahibinin kullandığı bir sosyal siyasettir ve onun kazanç dediği şey sadece bir siyasetin, açık adıyla medenî bir dalâverenin mahsulüdür. Bu, malın üreticinin elinden doğrudan doğruya tüketicinin eline geçemeyişinden faydalanarak kurulmuş bir tuzaktır. Sermaye sahibi, üreticiyle tüketicinin arasına dolambaçlı geçitlerle dolu bir cihaz, bir dalâvera cihazı kurmuş bulunuyor. Servetin özünü bu cihazın içinde kendi eline geçiriyor, yalnız tortusunu her alanda çalışan ellere, üreticilere dağıtıyor. Büyük sanayinin ilerlemesi de ancak böyle bir sistemle mümkün oluyor. Bu sistemde yalnız emeğini kazancına karşılık tutan namuslu adam, sermaye sahibinin makine esaretine teslim ettiği bir mahkûm durumundadır.

Geçen yüzyıldan beri sermaye saltanatını yaşatan dünyamız, bütün çalışan insanlığı mahkûm etmiştir. Bu saltanatın, bu evrensel zulmün yaşatıcıları en başta yahudilerdir. Onun pençesi altında inleyen insanlık, büyük sermayenin menhus zaferlerini zaman zaman alkışlamakla da kendini avutuyor. Bugün tröst sahibi Amerikalı yahudiden cami kapısındaki dilenciye kadar fabrikatör, büyük tüccar, armatör, galeri ve mağaza sahibi, bankacı, nakliyatçı, simsar, mühendis, müteahhit, işletmeci, bar sahibi şarkıcı, mevlidhan, komisyoncu, kuyumcu, kumarıcı, futbolcu, özel okul işleten ve daha birçok serbest teşebbüs sahipleri kazanç yarışmasında başarı sağlayan bugünkü hayatın muzaffer ve gözde kahramanlarıdır. Bunlara bir de doktorla avukatın insanların hayatiyle ahlâkını rehin tutan soygunculuğunu ilâve etmelidir. Hakikatte hepsinin kazancında binlerce fakirin hakkı var. Bunların hepsi ya dalâveralı yollardan giderek çalışanların emeğinin karşılığını kapmışlar veyahut müşterilerinin

hayat ve haklarını tehdit ederek meşru olduğuna herkesi alıstırdıkları birer soygunculuk şebekesi kurmuşlardır. Avukat, beş oturumda onbeşer dakikalık savunmasını yaptığı bir dâvadan onbeş bin lira alırken avukatlık tahsilindeki birkaç yıllık tahsilini ileri sürüyor. Ama çiftçi bütün bir yıl işleyerek emek harcadığı topraktan bu kadarını elde etmiyor. Doktorun dokuz yıllık emeği ona hastasından elli veya yüz lira, birkaç saatlik ameliyattan onbeşbin lira alma hakkını kazandırıyor da bir lise öğretmenin her halde evvelkinden az olmayan fikrî çalışması onun bir saatlik ilim aşısına on lira karşılık koyabiliyor. Müteahhit ile fabrikatörün veya bir komisyoncunun çalışmalarında rolü olan beden emeği hiçbir zaman bir işçinin emeğine bedel olamayacağı gibi bir ustabaşının sürekli işleyen zihnî çalışması da bunların zihnî emeklerine kat kat üstündür.

Bu düşünceler şu sonuca varıyor: Devrimizin büyük sermaye sisteminde kazancı doğuran ne bedenî, ne de zihnî emektir. O, emekle ilgili olmuyarak kazanca götüren bir dalâvera cihazını kurmasını bilmektir. Bu cihazın işleyişinde gaye olan yağmadan sonra herkes eline geçirdiğini gösterip, "bunu bana Allah verdi" diyor veyahut da kendi zekâ kabiliyetinin haklı bağış olduğunu söyleyerek avunuyor. Halk topluluğu ise hep birlikte bunları alkışlıyor. Bu tebrik ve alkışların, sıcaktan ve susuzluktan patlamış dudakların ağaya dua edişlerinin bir sebebi, ağanın kazancının hak ve Allah emri olduğuna safiyane inanmaları ve hayat akışının onları olayların böyle olması gerektiğine inandırmasından doğma bir alışkanlıktır. Başka bir sebebi ise onların da böyle emeksiz ve bol kazanca imrenmeleri ve kendilerini böyle bir hayata hazırlamalarından ileri gelmektedir. Zengine ve ağaya diş geçiremeyişleri de onları zorunlu olarak böyle bir ruh haline hazırlayıcıdır. Aynı zamanda sefaletin felsefesi şunu da ortaya koyuyor ki, zengin hırsı binlerce fakirin emeğini sömürme yolunda koşarken fakirin hırsı zengin elinden birkaç lokma fazlasını koparma yolunda emekliyor.

Serbest iktisadın müdafaacıları her tarafta bu sistemin fazla üretim getirdiğini ileri sürerek onun üstünlüğünü savunuyor. Onla-

rın bu iddiası hem sakat, hem değersizdir. Önce sakattır; çünkü devletçi iktisatta üretimin azalması, ancak serbest iktisattan devletçi şekle geçiş devresinde görülüyor. Her geçit devri bir yıkım sayılır. Onda evvelki cihaz bozulur, kurulu bina yıkılır, eski düzen altüst olur. Hiç şüphesiz bu esnada üretim engellenecek ve hızını azaltacaktır. Ama yeni düzen kurulduktan sonra devlet sermayesiyle desteklenen devletçi iktisat evvelkinden daha sağlam olacak ve daha büyük hızla ilerleyecektir. Yakın tarihin olayları da bunu göstermiştir. Devletçi iktisadın devlet kapitalizmi diye adlandırılması ise bir hezeyandır. Vatansaver bir idare cihazı içinde ondaki kazancın millet hayatına harcanması halinde toplum ve millet kapitalizmi denilmesi gerçeğin ifadesi olacaktır.

Serbest iktisadın üretimi artırdığı yolundaki iddia aynı zamanda değersizdir. Çünkü bu sistemde üretimin artmış olmasının millet çoğunluğuna faydası yoktur. Bu, kimseye hayrı olmayan üretimdir. Sadece büyük sermaye sahibinin hırslarını artırır, ahlâkını bozar, zulmüne destek olur. Üretimin artırdığı sermayeyle orantılı olarak fabrika büyür, içinde çalışan tali'siz esirlerin sayısı artar ve işkenceleri çoğalır, muhteşem sermayenin sahibi sultan ise insanlık safarından daima biraz daha uzaklaşır.

Üretimin artması, ancak toplum düzenini kuvvetlendirmesiyle değerli olur. Lâkin bu yüzden toplumda sınıf farkları çoğalarak düğün ve kokteyl toplantılarını alkol istihlâkiyle, şarkıcı kızların ve mevlidhan efendilerin günlük gelirleri bir köyün yıllık gelirini geçtikten, memlekette otomobillerin sayısıyle birlikte kurbanlarını da bir harp zayıtı hisasına yükseltecek olduktan sonra üretimin artması milletlere saadet değil, belâ getirir. Asrımızda dörtünel ilerleyen üretim hızıyla pazarda daima biriken işsizliği doğurması fazla üretim buhranlarına sebep olmaktadır. Yakın gelecekte büyük üretimi tehdit edecek en büyük tehlike budur. Çünkü üretimin artması yüzünden pazarda daima çoğalan malların, müşterilerin ihtiyacını karşılayan kısmından fazlası birikerek kalacak ve bu yüzden iş sahipleri bir miktar işçiye yol vereceklerdir. İşsiz kalanlarsa istihlâki

azaltacaklarından pazarda daha fazla mal kalacak ve patronlar bir kısım işçiyi işten çıkaracaklardır. Üretimin sürekli artmasıyla daima isten çıkarılanların istihlâki azaltmaları olayının birlikte etkinlikleri hem sefaleti çoğaltacak, hem de üreticilerin kazancını tehdit edecektir. Zamanımızda göz göze yaklaştığımız bu tehlike, yakın gelecekte serbest üretime en büyük darbeyi indirecektir.

Görülüyor ki üretimin artması, toplum düzenini sağlayacak yerde onu tehdit eden en büyük tehlikedir. Devletçi iktisat, üretimi toplumun ihtiyacıyla denkleştirmek suretiyle fazla üretim buhranlarını önleyebiliyor. Ancak bu sonucunda maddeci yolda ilerlemesi insanlığı selâmete ulaştırmıyor. Köy ağasının iradesiyle yaptığı ahlâksızlığı ve zulmü şehirlerin ağaları olan patronlar, makinenin aracılığıyla yapıyorlar. Fabrika üretiminin değerlendirdiği istihlâk maddeleri halkın gözünü kamaştırdıkça zarurî ihtiyaçlarını hisasına yükseliyorlar. Her türlü istihlâk maddesinin zamanla ihtiyaç halini alarak fertlerin sırtına pek ağır yük halinde yüklenmesi, alın teriyle geçinenleri büyük üretici azınlığın esirleri haline getiriyor. Bugünkü cemiyetimizde insanlık iki esaret boyunduruğu altında inlemektedir: Birisi büyük halk kütesinin büyük üretim eşyasına esir olması, öbürü el emeğiyle çalışanların bu esirlikle birlikte aynı zamanda patronların boyunduruğu altında yaşamalarıdır.

Fertçi ve devletçi iktisat, maddenin esaretinden sıyrılmadıkça insanlığı umduğu selâmete ulaştıramaz. Ancak delet gücüyle gerçekleştirilip düzenlenen bir iktisat cihazı, ruha değer verdiği ve ahlâki değerlere bağlandığı nisbette hayatı gerçek gayesine yaklaştırmakla mümkündür. Büyük sermaye sistemi ruha ve ahlâka karşı koyulmuş düzensiz bir suikast cihazıdır. Hep ahlâksız servetlerden dertliyiz. Homo economicus idealini yaşatan tarihî maddecilik, kazananları çalışanlara vurmaktan kurtarıp, çalışanları kazananlara vurmaktan kavgayı ortadan kaldırmıyor ve hayata huzur getirmiyor. Bizim varlığımızı selâmete kavuşturacak olan, hayatın değerine inandıracak ve birlikte el ele yaşamayı sevdirecek bir ahlâk nizâmıdır.

Hareket, V/58, Ekim 1970; AN/2.

ALLAHSIZ KAZANÇ

İktisat endişesinin, ahlâk dâvasını bazan unuttururcasına gölgelediği bedbaht bir devirdeyiz. Bu halin sebebi, sadece hayatın mücadele sahnesinde, makinenin yanında ferdin çok küçülmüş olması değil, aynı zamanda ferdi istek ve iştihaların da pek ziyade artmış bulunmasıdır. Asrımızın insanı, kendi iştihâlarının yorgunudur. İnsanlık, öyle bir istikbalin kucacağına doğru ilerliyor ki, tatminlerine gönül kaptırdığı hazlarla iştihâlar, şimdiden onu kahredici bir kuvvet kazanmaktadır. Pek yakın gelecekte insanlık, bu hale tahammül edemeyecektir. Yeryüzü bir mahşer olacaktır, sefâletlerin mahşeri. Hemen tatmin edilemeyen her istek, ruhda bir gizli yara açar. Yüzlerce istek ona saldırınca yüzlerce yara ile delik deşik edilen insan ruhunun haline yakışan tek kelime sefâlettir. İnsan, isteyecek, saldıracak, çarpışacak ve bu kavgada ya başkalarını ezecek veya ezilecektir. Yeryüzünde kurbanlıksız zafer yoktur. Bir mücadelenin muzaffer insanı da başka bir kavgada bir başka insan tarafından ezilecektir. Kazanmada, kullanmada ve harcamada bugün sonsuz denecek kadar çok imkânlar yaratan modern batı medeniyeti, dünyamıza, bu imkânların mahsulü olarak, onlar kadar çok sefalet tohumu serpmektedir. Hergün akıl almaz bir yeni keşif gibi ve onun yanı sıra tasavvurları karartıcı bir büyük harp bekleyen, aile yuvasının ideal huzuruna artık kavuşacağından ümitsiz hasta beşeriyetin bugün bir tek tesellisi var: Büyük tatminlere kavuşmak. Ama bu tatminler geçici imiş; varsın olsun. O şimdi bir rüyâdan saadet dilenme halindedir. İnsan, yaşadığı sefaletin tasavvurundan kaçmak

için sözde zevk, sözde tatmin çareleri arıyor ve bu tatminin kaynağıdır diye modern tekniğin hilelerine sığınıyor. Onun her tarafta aradığı sanki bir taziyettir. Biz böyle bir asrın eşliğinden içeri adım atmış bulunuyoruz.

Zamanımız ancak romantik ideallerin bâzı bir kırıntısına belki ancak uzaktan duyulan hasretine sahiptir. Gelecek asrın bu ideal hasretine de veda edeceği şimdiden söylenebilir. Bu acı âkibeti hazırlayan neslin inkılâp adıyla süslediği hareket, bize uçurumu göstermektedir. Bu tehlikenin karşısında yapılacak iş, bir taraftan ferdi ihtirasların sonsuzluğunu köstekleyici, onları frenleyerek ferdi ruhları bunalımdan koruyucu, diğer taraftan cemiyet içinde fertlere haklarını verici, insan eliyle insanın istismarını önleyici bir cemiyet nizâmının kurulmasıdır. Tamamen fertçi ve serbest iktisat hayatında hem büyük sermaye sahipleri, hem de bunların emrinde çalışan halk tabakaları sefalet içindedir. Zengin de, fakirin de sefil yaşamasının müşterek sebebi, aralarında onlara aynı insanlığın fertleri dedirtecek dostluk bağlarının kalmamış olmasıdır. Bu bağları kopararak ikisi de sayısız ihtirasların peşinde yorulan yukarı ve aşağı sınıfları birbirine karşı koyan hâdisenin ise iktisadî olduğunda hiç şüphe yoktur.

Önce büyük sermayenin sahibi olan yukarı tabakanın sefaletlerinden bahsedelim. Sanayicisini, büyük satıcısını, büyük toprak sahibini içine alan terim olarak tüccar ne demektir? Biz tüccar denen insanın memleket iktisadındaki sömürücü yerini bir tarafa bırakarak burada yalnız ruhî ve ahlâkî tarafını ele alıyoruz. Ancak bununla küçük ticaret yapanı kasdetmiyoruz. Ticaretle siyaset bir mânaya aynı şekilde davranışlardır. İyi bir tüccar, mâhir bir diplomat gibi en fazla aldatmasını bilen, samimi benliğinden kabil olduğu kadar uzak yaşayan, menfaatini mâbutlaştıran insandır. Ticaret de siyaset gibi, esaslı muvaffakiyetlerinde insanların birbirlerine inanışlarını istismar sanatıdır. Dostluk denilen insandaki ilâhî cevherin yok edildiği dünyalar, siyasetle ticaretin dünyalarıdır. Ticarete muvaffakiyete ulaştırılan yarışma ise birbirinin yüzüne gülen fertleri iç

yüzünden birbirine düşman yapan, insanları birbirinin yüzüne gülen düşmanlar haline getirici iğrenç bir vasıta olmaktadır. Yarışma yolunda yeni yeni teşebbüslere girmedeki cesaret, tüccarın cesaretidir. Bu ceraseti zekâ ile, tam bir siyasetle kullanmasını bilen iyi tüccardır.

Tüccar, ticaretinde muvaffak olmak için, her adımda kendi menfaatini düşünmeye mecburdur. Onun bütün hayatı boyunca kullanmaya mecbur olduğu bu şahsî menfaat prensibi, sonunda kendisini egoizmin zirvesine çıkarmakta, zavallı insanı, hayat sahnesini yalnız kendi avlarının âlemi halinde tasavvur edebilen, para ve servet kuvvetiyle saldırgan bir hayvan haline getirmektedir. Bu menfaat mabudu ondaki ruh kuvvetiyle boğuşur. Onun saadetini sahip olduğu madde ile birleştirir, mânaya bağlı varlığını yok etmek ister. Tüccar denen insanın tüccarlığıyla hırpalanan, saf ve gerçek mâhiyetini mutlaka kaybeden ruhunun yerinde, kendi kendini bunaltıcı bir gurur barınmaktadır. Onun iskeletten ibaret ruh yapısında kendisini tatmin eden tek varlık işte bu gururdur. Bu gururla o, kendi emrinde bir çok vasıtaları kullanabileceğini, başka insanları kendi iradesiyle çalıştırabildiğini ve bir çok muhtaçların kendisine el açıp minnet duygusu ile ona yaklaştıklarını düşünür. O halde vücudu muhteremdir ve kendisi başkalarına üstündür. Hem de başkalarına iyilik yapabildiğini, bu üstünlük zevki ile düşünerek, yapsa da yapmasa da, vücudunun beşeriyet için lüzumlu olduğu telkinini kendisine verir; gururu bir kat daha artar. Böylelikle katmerlenen gurur, hayata saldırır. Para kuvvetiyle o herşey yapabilir ve sanki her istediğini yapmak için yaratılmıştır. Lüks ile sefaletin her türlü servet sahiplerinin hakkı değil midir? Kim bu hakkı onların elinden alabilir? Konforlu apartmanlar, çiftler çiftler otomobiller, deniz motorları, Avrupa ve Amerika seyahatları... hepsi, hepsi onların.

Yine para sâyesinde o, gümrükten istediği malı kaçak çıkarır. Ağanın oğlu şehrin orta yerinde adam öldürür de sorumlu olmaz. Hayatın onca en büyük ve hakiki gayesi olan kadın kendi emrinde dir. Sonradan hacı olan bir tüccarın, yine tüccar bir dostunun küçük

kardeşine ticaret hayatını sevdirmek için söylediği şu söz pek veciz bir ticaret hikmetidir: "Tüccar olursan işte şu geçen kadını çevirebilirsin, hem kimin karısı olursa olsun." Esasen tüccar demek, kendi sırasını sıvamışsa oğulları için, çoğu kere kadın tüccarı demektir. Çok evlilik de onların hakkıdır, imam nikâhı yoluyla veya metreslik halinde. Halka hikmet satacak gazeteci bile mesut olmanın sırrını bu saadet şövalyelerinden sorar ve bu sırrın bol tatmin ile temayüllerini istediği gibi takip etmede olduğunu tüccardan öğrenecek, çalışan ellerinden, azâbından kendisine zevk payı çıkarmaktan utanmayan zâlim zümrenin dalkavukluğunu yapar.

Hayatın bütün zevkleriyle her türlü tatmin imkânlarını talihli kulların kucağına dolduran bu Allah'sız kazanç, acaba gerçek saadetin yolu mudur? Şımarık bir hayatın bütün imkânlarını kucaklamada tatmin arayan tüccarın hergünkü muvaffakiyet endişeleri, yularlanma tehlikeleri, kaybetme korkuları ise bütün zevklerin bolluğu içinde ona huzurlu bir gün yaşatmamaktadır. Şuurlarında olmasa da şuurlarının alt tabakalarında taşıdıkları ağırlık, o gerçek huzuru her zaman felce uğrattıcı kuvvettir. Onun tazyikinden hiçbir zaman kurtulamazlar. Zevklerle tatmin yolu onlarda, felâketini unutmak için alkole teslim olan bedbaht insanın durumunu andırır. Dinî hayat bile onlara huzur getiremiyor. Din onlarda ticaretlerinin yardımcı ve bazan destekçisi oluyor. Dindar tüccarlar, dinin kalıplaşmış kaidelerini, kendilerine faydalı olduğu için tatbik eden huzursuz müminlerdir. Dindarlıklarının hikmeti, öbür dünyada da bu dünyadaki zevk ve tatminlerini elde etme emelleridir. Ruhlarında huzur isteği değildir. Hiçbir din, tüccara kanaat, sabır ve insan sevgisi aşılayamamıştır. Parayı seven, ondan başka nefesine bağlı hırsların dışında kalan hiçbir şeyi sevmiyor.

Para, insanı nefesine esir eden cehennemî kuvvetlerin en belâlısıdır. İnsanoğlunu, bu kahredici kuvvetin pençesine geçmeden önce kurtarmak, ancak bir dereyece kadar kabil olabilir. Bunun için de ferdi hırsların sonsuzluğunu köstekliyici, insana ruhî varlığıyla başa dost yaşama imkânını veren bir cemiyet nizâmının kurulması

lâzımdır. Fakirlerden ve esirler gibi yaşayan insanlardan önce, hırs-larına esir olan zenginlerle sefihlere acımasını bilenler, İslâm sos-yalizminin kurucusu olacak olanlardır. Hasta harislere hiç acımaya-rak, yoksullarla, düşkünlerin tek taraflı davacıları için, binlerce gayzların kurbanı olarak komünizmin açtığı kanlı çukura yuvarlan-ma tehlikesi vardır. Şu zavallı zengine bakın. Duygularının hepsini feda etmiş de sade bol harcama zevkine sarılmış. Ruha hürriyet ba-ğışlayıcı arzuların hepsinden sıyrılarak ayaklarının önüne serilen bütün esir edici hırsların tatmini yolunda âdeta ayaklı bir vasıta ha-line gelmiş. Kendilerini varlıklar sultanı sanan bu bedbahtların ha-lini, fakirlerle açların saflarından seyreden filozofun, ruhun en de-rin tabakalarından yükselen feryadını dinleyelim:

“Zengin olan asıl sizsiniz, zavallı açlar ve arzusu olanlar! Çün-kü dünya saadetlerinin hiçliğini hissedemeyerek arzularınız müthiş bir hırsla onlara bağlanıyor. Lâkin tokluktan ve doluluktan, hayatın imtihanını sonuna erdirmiş olanlar onu bilirler, zevksizlikten ve yokluktan başka bir şey çıkmıyor.”

Hareket, 1/4, Nisan 1966; AN/2.

İŞSİZLER

Serbest iktisat düzeni, cemiyette geniş ölçüde işsizler yaratıyor. Herkesin kendine gerçek mânasiyle bir iş değil de, istediği gibi bir kazanç sahası seçebilmesi, etrafında aldatacak safdiller aramaya, hi-le ve kumar şekilleri bulmaya, çeşitli dalavereler icat etmeye ve az emekle çok kazanç sağlayıcı gayretlere yol açmaktadır. Ferdî kazanç hırslarının, hele zamanımızda kuvvetli bir devlet eliyle dizginlen-meden, en kârlı iş hayatına yönelme serbestliği, cemiyette çalışma-dan kazananların, haksız yaşayanların sayısını günden güne arttır-maktadır. Daha önce isimlerini sıraladığımız iradî işsizlerin yanına, aradıkları halde iş bulamayanların listesini eklemek insafsızlık olur. Zira bu sonuncular, çalışmadan kazanan, alın teri dökmeden hayat saadetini paylaşanların kurbanlarıdır. Modern cemiyetimizde her türlü muvaffakiyetle elele veren hile ve haysiyetsizlik varken hak ve hakikatin sahiplerine sıra gelmiyor. Ve hepimiz haklıya değil zengi-ne, haysiyetliye değil becerikliye hürmet etmesini biliyoruz.

Serbest çalışma aşkına tutulan cemiyetimizin çok kurnaz ve çok tembel bir kazanç ustası var ki, ona hepimiz hürmet ediyoruz. Ondand korkuyor, ondan utanıyoruz; onun yanından borçlanmadan geçemiyoruz. Onun nasıl bir varlık olduğu hakkında hiçbirimiz tam bir araştırmaya, hattâ derin bir düşünmeye teşebbüs etmediği-miz halde ona fisebîlillâh hepimiz hizmet ediyoruz. O, ecdâdımızın mübarek bir emaneti midir? Onda Allah'ın bir emri mi vardır? O korkulur derecede esrarlı bir kuvvete mi sahiptir? Yoksa hepimiz ondan tiksindiğimiz için mi? Belki bunların hepsi birleşerek ara-

mızda bu meşhur simâya şüphe edilmez bir kredi sağlamış bulunuyor: Bu adam dilencidir. Biz XX. asırda dilenciye çalışmayan, muhtaç fukaradan ayıramayacak kadar budala mıyız? Mesele şu ki, o, öteden beri ruh yapımıza sokulmuş ve düşünceleri felce uğratan korkak bir alışkanlıkla hepimizin gizli oyunu almış bulunuyor. Alışkanlıklarının üstüne çıkmayan taklitçi şuurumuz, farkında olmadan dilenciye hükümdarlaştırıyor. Lâkin gerçek din terbiyesiyle yüklü bir ahlâk seferberliği yapan ve cemaat hukukunun her alanda korunması işini üzerine alan bir devlet iktidariyle bu gülünç facianın da sona ermesi kabil olacaktır.

Zavalı mirasyedinin hali ise başka bir haksızlık manzarası arz etmektedir. Küçük sanayide miras, yetim kalan bir aile yuvasının, ölenin sahipsiz eşi ile çocuklarının geçimini sağlamak suretiyle, zarurî bir ihtiyacı karşılıyordu. Bugün büyük sermayenin mirâs bırakılması ise, bütün cemiyete yayılmış bulunan iş bölümü düzeni içinde, büyük servetin meydana gelmesinde hizmeti ve hissesi olan bütün bir cemiyetin hakkının çalınması değil de nedir? Servet, kabiliyetle emeğin haklı neticesi imiş. Öyleyse o kabiliyet ve emeğin sahibi öldükten sonra, hiç emek kullanmayan kabiliyetsiz çocuğunun onun üzerinde ne hakkı olabilir? Mesele şu ki, baba-erkil devrinde aile başlı başına bir cemiyetti. Babalık ocak ailesinde bu vasfını tamamen kaybetmedi. Modern aile ise sadece bir karı-koca ortaklığından ibarettir. Bu aile kendi kendisine yeten, bütün işleri kendi fertleri arasında bölen, üretimi kendi sınırları içinde düzenleyen bir içtimaî bütün değildir. Böyle olunca aile içinde büyük miras intikalinin mânası nedir? Bugün ancak dul kalan kadınla sahipsiz ana-babanın ihtiyaçlarını karşılayacak ve yetimlerin yetiştirilmesini sağlayacak kadar ihtiyacı karşılayan küçük miras kabul edilebilir. Büyük sermaye cemiyetindir; onu kullanan öldükten sonra gerçek sahibi olan cemiyete iade edilmelidir. Bugün vicdanlarda hakka karşı gelen mirasın, onunla refah ve saadet arayanların ahlâkını nasıl çürüttüğünü, dilimizdeki mirasyedilik tâbirinden çıkarmak da güç olmayacaktır.

Buraya kadar yaptığımız tahliller, serbest iktisat rejiminin fecatlarını göstermek içindi. Ancak zihinlerin herşeye rağmen şu hususlara takılmaktan usanmayacağını biliyorum: Eğer serbest iktisat kaldırılır da üretim ve değişim devletleşirse iktisadî evrim ağırlaşacak, kâr azalacak, satıcının iltifatı ve çok satma gayretleri yok olacaktır; çarşı ve pazarların estetik tarafı kalmayacaktır. Yapılabilecek bu tenkitlere daha önce temas etmiştik. Lâkin mevzunun zihinlerde billûrlaşması için bazı konular üzerinde yine duracağız.

Şayet ruhumuzda ahlâkî bir ameliyatın lüzumuna inanıyorsak, serbest iktisatçıların bu feryadlarının değersizliğini anlamakta güçlük çekmeyiz. İnsanlık evrim diye yollandığı istikamette dörtlal gitmektedir. Bizi bedbaht ve mahrum yapacak olan, bu süratın azalması değildir. Bugün otomobile ve lüks vasıtalarına sahip olmaktan ziyade büyük şehirlerde yaşamak gitgide bir felâket halini alıyor. İnsan hırslarının sonu yoktur. Zaruri olan ihtiyaçların sınırı ise çoktan aşılmıştır. Bilâkis insanın makineye esir olmuş olması sefalet doğurucudur. İktisadî evrimin ağırlaşmasından endişe edenlerin, kalbinin yerine midesini yerleştirmiş olarak hayatın gayesini göremeyecek kadar kör ihtirasın hastalarıdır. Bundan sonra insanlığı tehdit edecek belâ, kıtlıkla ondan doğacak açlık değil, fazla üretim ve onun doğuracağı işsizlik sefaletleri, büyük sermayenin çalışan zümreye çevrili tehditleri ve büyük üretimle ağır sanayiin dünyamızı harp ve ihtilâl cehennemine çevirebilecek âfetleridir.

Tam mânasiyle cehennemî bir devrin henüz eşiğinde duruyoruz. Büyük üretimin lütuflarıyla insanlık, ağırlarken susup oyalanması için eline türlü türlü oyuncaklar verilen çocuklara benziyor. Ama bunlar ateşten yapılmış oyuncaklardır. Kendileriyle oynayan çocuklardan başka bir şey olmayan bu zavalı insanlığı mutlaka yakacaklardır. Tekniğin hükümdarı olan demir tehlikeli bir cevherdir. Ona fazla yüklenmeğe gelmez. İnsan demire ne kadark yüklenirse, o da aynı şiddetle insana yüklenir. Biz ondan zayıfız. O ateşle birleşince yeryüzünü cehenneme çevirir. Atom bize bir sır verdi: En yüksek enerjinin kaynağı, en büyük felâketlerin de kaynağıdır. Kâ-

niattan ancak hakkımız olanı isteyelim. Ondaki imkânların hepsini kendimize esirgemek istemeyelim. Yılanın zehri, şifanın olabildiği gibi ve ondan ziyade, ölümün de sebebidir. Tabiatın sadece onda sürünen bedenimizin ihtiyaçlarını karşılayacak kadarını alalım. Bu mânada asıl kanaatin tükenmez hazine olduğunu bilelim. Sonsuzluk kervanına katılacak olan bu kanatsız gövde değildir, Allah yolcusu olduğunu bilmesi lâzım gelen ruhtur.

Devletleşen iktisatta kâr azalacakmış. Bu tenkitte de aynı hırslın tekrarı görülüyor. Filhakika serbest iktisatta günden güne yükselmede olan kazanç grafiği, sosyalist sistemde alçalmaktadır. Ancak serbest iktisatta bol kazanç fertlerin cebine giriyor, öbüründe az da olsa kazanç cemiyetindir. Fertlerin cebini dolduran büyük kazanç, aynı ölçüde cemiyete hayırsız olan kazançtır. Çok kere cemiyete zararlı olmaktadır. Büyük sermaye ile kurulan bir gazete matbaasının, bir kumarhane veya eğlence yerinin cemaate hayrından çok zararı dokunmaktadır. Şehirleri her gün yeni yapılarla süsleyen büyük sermaye, zamanımızda emeksiz yaşayan, işsiz gelir sahiplerinin sayısını arttırmaktadır. Bu yüzden, Anadolu'nun mübarek toprağını bırakıp büyük şehirlere ve İstanbul'a akın eden bir kısım köylüler, birkaç sene çalıştıktan sonra irad sahibi olunca bir daha köye dönmeyerek buralarda berbat bir üretici hayatı sürmeyi tercih ediyorlar.

Büyük şehirlerde çalışmadan yaşayan ve hem de kültürlenmeyen parazit insanların sayısı, yarın için bir geri insan tehlikesi teşkil edecek kadar artmaktadır. Zira yarınki Türkiye'ye bunlar hâkim olacaklardır. Kültür yapısının iktisadî yapıya tâbi bulunduğu cemiyetimizde sözde münevverler zümresine karışanların ruh cephesi için bir kuvvet olmadıklarını da, masonların din dünyamıza kadar sokulan muvaffakiyetleri bize ihtar edip durmaktadır. İlkel cemiyette olduğu gibi bedenini eşi ve maddî varlığımızın yardımcı olan bir kuvveti ruh zannedenler, ekseriya bir din dolandırıcısının etrafında toplanıp tarikat kuruyorlar. İratlarının vergisini kaçırıyor ve sık sık Hacca giderek günahlarını Kâbe toprağına gömüyorlar. Fır-

sat buldukça da kızlarına Avrupa seyahatları yaptırıyor ve oğullarını yabancı okullarda okutmakla övünüyorlar. Bütün bu parlak hayatın sermayesi tenbelliktir, irat yeyiciliktir. Bu insanların hepsi, cemiyetin ahlâk yapısını kemiren işsizlerdir. İşsiz yaşayışla çok kazananlar, hayatı bir büyük kumar yeri halinde kabul ederek onda binbir çeşit saadet sahnesi yaratırlarken alın terinin talihsiz kahramanları, onların gibi alçalamayan karakterlerinin kurbanı olsunlar!

Bu hali hoş karşılamak dinin ve vicdanın, aklın ve kalbin bütün emirlerine aykırıdır. Sırtlarında, bir zorbanın kahrını andıran ağır yüklerle bükülü bellerin, işkence altında kan akıtırcasına ter döken alınların bir türlü sonu gelmeyen bu çilesi, sanki sonsuz ve Allah'sız kazanç hırslarıyla çileden çıkanların iş ahlâkından zerrece nasip almayan varlıklarını daima daha çok şımartmak, aç gözlü bir burjuvaziyi hiç doymak bilmeyen hayvanî hevesleri içinde beslemek içindir. Zekâ ve kaabiliyet dereceleri ne olursa olsun, makine saltanatının sihirbaz ortaklarına bugün esir olan büyük insanlık kervânını bu esaretinden kurtarmak için, yüksek kazanç grafiklerine hayran olanların iz'ânına tükürmekle işe başlamalıyız. Biz asıl kazancı, bütün insanlığın birlikte ulaşabildiği saadet grafiğinde arayacağız. Son iki asrın içinde dev adımlarıyla ilerleyip artan büyük üretim gücü, çalışan insanların azabını ne kadar azaltmıştır? İnsan kazma ve düven kullanarak toprakla boğuşurken büyük sanayinin amelesi gibi azabda değildi. Evinde idi. Toprakla başbaşa yaşıyordu. Beşiği ile kabrinin kokusunu birlikte teneffüs ediyordu. Sevgisi ile samimiyeti boğazlanmamıştı. Kazanç hırslarının gıdası olmamıştı. Serbest ticaretin sağladığı büyük kazancı haklı gösteren ona hayran düşüncüler, sevgisini kaybetmiş esir bir insanlığın iştihalarına bağlanmaktadır. Şahsî menfaat endişeleriyle ve doymak bilmeyen kazanç hırslarının grüşü ile sosyalizmin menfaatlar tablosunda mahkûm edilmesi mümkün olsa bile, ahlâk endişesi ve insan sevgisi ile düşünüşte serbest ticaretin mahkûm edileceği muhakkaktır.

Devletçi ticarete satıcının iltifatı elbette azalacaktır. En başta

kadınlar bundan çok şikâyetçi olacaklardır. Ancak karşımızdakini bir an için hizmetkârımız haline koyan kazanç endişesinden nefret duymadıkça insanlığımız eksiktir. Alış-verişte millî terbiyeyi insanlık duygusunun tabîî grünüşü halinde yaşatmak, insana hörmeti bilmektir. Sun'î ve avlayıcı ihtifatların yokluğundan korku duyanlar, insana hörmet duygusunu kullanamayacak kadar zayıf ruhlardır. Samimi ve haysiyetli insanlığını bertaraf edip de zelifâne iltifatların aktörlüğünü yaparak muvaffak olan satıcıya acımayan, gurununa dalkavuk arayacak kadar zayıf ve hasta egoizm, haşîn ve cesur eller tarafından tedaviye muhtaçtır. Mahmutpaşa çarşısındaki bir satıcının insana hörmeti zilletle rezil eden sahte ve pek bayağı iltifatları karşısında, devlet işletmelerinde memur olan satıcıların müşteriye iltifatı esirgeyen alâkasızlıkları, insanlığa hörmet duygusunu çok yükseklerde tutan ahlâkî bir değer taşımaktadır.

Çarşı-pazarların etsetik tarafından, aşırı vitrincilikten yapılacak fedakârlık da ruhlarımızdaki karanlığı arttırmıyacaktır. Gözlerimizin kamaşmasından vazgeçerek çarşıların biraz sadeliğine meftun olmakla bize kendi ruhumuzu kazandıracak hayat tarzını istemek, saadetin kapısına ulaştırıcı yolu aramaktır. Sosyalist ve devletçi iktisat, cemaat ruhunun selâmeti için, ferdî hırslardan fedakârlık isteyecektir. İktisadî çalışmalarını yine sırf iktisadî gayelere bağlamaktan kurtararak, iktisadî çalışmalarını aynı zamanda ruhî ve ahlâkî gayelere bağlayacak olan odur. Ruhü maddeye esir olmaktan, ahlâkî iktisada tâbi durumdan kurtarmak emelimizdir. Bizce mukaddes dava, büyük pazara yol veren her mahalleden bir milyoner çıkarmak değil, millet selâmetine açılan her kapıdan ancak emeğiyle övünen namuslu adamlar çıkarmaktır.

Hareket, 1/6, Mayıs 1966; AN/2.

HAKKIN KUVVETİ

Tepeden tırnağa kadar varlığımızı sarmış olan sefaletle işsizliğin ve onların zalim yardımcısı olan haksızlığın devası ne olacak? Yarım asırdan beri hürriyet diye çırpınıp durmaktayız. Hürüz işte, satışta hür, seçimde, seyahatte hürüz. Sonsuz kazanç âşıkları istediklerini yapıyor, istedikleri gibi satıyorlar. Kumardan farklı olmayan piyango satışı millî diye kutsallaştırıldı. Kur'an okuma satışı, din adamlarının hür ticaretinde. Onun da borsa oyunları yakında başlayacaktır. Alkol dünyasındaki ilerleyişin karşısında yeşilay bile tutulacak. Gazete bol sürüm ve satış sağlamak için akla gelebilen herşeyi yapıyor. Kalemler sık sık tersine dönüyor. Ve satılık vicdanları hançerliyorlar. Muhtar üniversitenin mağrur ağaları ihtikârla kitap satışından ne usandı, ne de utanma bildiler. Zavallı gençler, zaman zaman kendilerine destek ve kuyruk oldukları tarifeli kaptanların veya yumruklu zümrelerin aldatmasından artık usandılar. Açılan gözler kendilerine hürriyet bağışlayan gırtlaklara lokma olduklarını anlamış olmalıydılar. Daha asrın başında sadece bir hayal olan seçim hürriyeti eski sarayların ihsanı olan altın keseleri ile donatılıyor. Serbest ve bol seyahatler, İslâm diyarını batının bütün kirleri ile doldurdu. Katil otomobiller ve kaçak eşya ile bareber sınırlardan her gün sokulan yarım ve bozuk fikirler örflerimizi, düğünlerimizi, sevgilerimizi ve en sevgili dünya dostumuz olan dilimizi bile silip süpürürken hâlâ hürriyet diye sayıklayanlara acımamak elden gelmiyor. Hudsutsuz hürriyet hastalarının acıklı haline de işaret ederek diyebiliriz ki, bütün sefaletlerimizin sebebi sahipsizliktir. Hem beden, hem de

ruh yapımızın, hem kılavuz, hem kontrol kudretlerinden nasipsizliği işte bu sahipsizlik bugünkü çöküntünün ve şaşkınlığın asıl sebebidir. Otoritelerin yani devlet iktidarının bizi kurtaracağına dair içimizin derinlerinde bir sezgi barınmaktadır. Dünyanın en güzel otoritesinin Hazreti Ömer'in devletinde yaşatıldığı gibi millî tarihimizin en parlak otoritesinin de Yavuz Sultan Selim'in elinde yükseltildiğini biliyoruz. Bugünkü yıkımın giderilmesi için IV. Murat ve II. Mahmut devirlerinin yaşandığı otorite yetersizdir. Bugün hem onlarınkinden daha büyük otorite, hem de ilim ve irşat lâzımdır. Hakk'ı en insafsız kuvvetleri devirerek iktidar yerine getirebilmek, hayırla şerrin ezeli oğuşmasında insanlığın pek az idrak ettiği zafere ulaşmaktır. Son dünya harbinde Almanlar harp cephesinde çeşitli canavar çılgınlıkları çıkararak karşı ordunun sınırlarını mahveden toplar kullanıyorlardı. Bu toprağın üstünde sürünen insanlığa duyurmak istediğimiz hakkın sesini boğmak ve hakkı hiçbir zaman hayat sahnesinde barındırmamak için öylesine korkunç ve insafsız çılgınlıklar dünyamızı her taraftan sarmış bulunmaktadır. Bütün aç ve haris mideleri doyurma bahasına vicdanları her yerde satın alan bir avuç yahudinin mahut teşkilâtı, insanlığa serbest teneffüs hakkını bile vermediği halde, her yerde hürriyetten bahsediyor ve ettiriyor. Bütün kuvvet sahiplerini midelerine mahkûm ederek kendi hesabına çalıştırıyor. Milletlerin kendi meseleleri ile başbaşa kalmasına fırsat ve izin vermiyorlar. Bu en tabii hürriyetlerini bile ellerinden alıyorlar. XX. asırda milletlerin kendi çocuklarına, kendi vatanları için çalışma imkânı bırakmıyorlar. Ancak bunların kendi isimsiz saltanatları yaşatılacaktır. Ve bunların hepsi hürriyet adına yapılmaktadır.

Biz karşısındakini ve hiçbir vicdanı esir etmeyen, hiçbir varlığı istismar etmeyen hürriyet istiyoruz. Elinden tutup da selâmet yoluna çıkarılacak yavruyu kendi halinde bırakmakla övünmek, önce tecrübesizlikten doğmuş olabilir. Ancak bu tecrübelerden ders almayarak hâlâ bir yahudi hezeyanının peşinde sürüklenmek af edilmiş bir anlayışsızlık değildir. Geçen devirlerin hürriyet ihtirası zulme ve zorbalığa karşı gelen tabii bir isyan hareketi idi. Fakat hür yaşa-

sın diye doğan çocuğu dağa bırakmak gibi halkı yüz yılımızın bunca zalim cereyanları karşısında kendi isteklerine terketmek insana zulmetmemek değil de nedir? Böyle bir zulümden bizi kurtaracak vicdanî davranış, insanlık huzurunda elimizin uzanabileceği her hareketten kendimizi mesut tutmaktır. Yolunu bulup bol kazanan mide mesuliyet tanımadığı için istediği kadar yemekte hürdür. Fakat Allah karşısında sorumluluğunu bilen mü'minin boğazından lokması zor geçiyor. Açları düşünüyor da bu hürriyetini unutuyor. Kitap ihtikârı ile sık sık Avrupa ve Amerika seyahatleri yapan, zevk ve şöhret tüccarı profesörler hürdürler. Ancak muzdariplere ve hastalara hizmet sorumluluğunu duyan ulu vicdanlar bir günlük zevk ve rahatı nefislerine çok görüyorlar. Hürriyetlerini unutuyor, hakka yaranıyorlar. Bugün cemiyetimizde disiplin ve kaide altına alınacak fertlerin sonsuz hürriyetlerinin bir kısmının mesuliyetle değişimi yapılacak, istismar unsuru yerine cemaat için fedakârlık unsuru koyulacak pekçok hareket sahaları belirmiş bulunuyor. Eğer hayatımıza hakim olan bu hareketler dünyasında cemaatin hayrına bir inkılâp yapmazsak, yarınki insanlığımızın hadsiz hesapsız teknik araçların parıltıları ile yüzü gözü süslenmiş, böylesine makyajlı mağara devri insanlarından farkı olmayacaktır. İnsan evlâdını tanıyamıyacak. İlahî tabiat kaybolacak ve güneşe tapacak insanlığın haline hasret çekilecektir. İhtiraslarımızı sömüren, hür yaşayış sahnelerinden birkaçının örtüsünü hafifçe kaldıralım:

Serbest ticaret ve serbest yarışma yeniden "insanı insanın kurdu" yaptı. XX. asrın kurtları pek müthiştir. Yoksul rakibine sanki bir devlet sermayesi ile karşı çıkan tücar, çalışan insanlığın hakkı olan lokmanın karşısında ne için Neron kadar kuvvetli olmasın! Asrımızda hak ve hayat sahasının Neronları pek çoğalmıştır. Onların hürriyeti dünyalar kadar sonsuzdur. Ama bu hürriyet her yerde ezilen hak sahiplerinin esareti ile beraber gitmektedir. Serbest çalışmada üretimin arttığını övmekle bitiremeyen dalkavuklar, bu üretimin efendilerinin geniş çapta bütün iştihaletlerini karşılayan hür ve hudutsuz tüketimler uğrunda yapıldığını gizliyorlar. Kumarda ortaya konan kıy-

met gibi sahneye binlerce ihtiras konusu atılıyor. "Çalışın da siz de benim gibi kazanın" diyen büyük sermayeci serpilen bu yemden faydalanıyor. Piyango bana çıkacak diye ömürlerini ırgat halinde geçiren zavallı insanlığın bu acıklı hali karşısında, kendilerine patron denen kazanç şampiyonları "kör mü gözü aldanmasaydı, parsayı bir kişi toplayacakken herkesi kendi hesabına çalıştırmak benim zekâmın eseridir. Onu toplamak da zekâmın hakkı değil mi?" diyerek kendi muvaffakiyeti ile övünen ahlâksızlığın müdafasını yapıyor. Serbest yarışma faciası, asrımızın yahudi krallarından başka bir şey olmayan tröst sahiplerini meydana çıkarırken, yanı başında gördüğü ve görmediği tiranların pençesinden bir daha kurtulacağından ümitsiz bir insanlığı yaratmış bulunuyor. Asrımızın firavun piramitleri bankalardır. İnsanlığın emeği sultanların hesabına onlarda yatıyor.

Gençlik davası hayatın tesadüfüne terkedilmiş bulunuyor. Gençliğe yön ve düzen verecek telkin ve terbiye sistemlerinin yerine spordan siyasete kadar her yeri gençliğe kendi emellerine alet yapan istismarcı simsarlar hayat sahnesinde hakimdirler. Aile evlâdına hakim olduğundan ziyade gençlik devrinin heyecanlarını kirli emelleri uğrunda harcatıp telef ettiren kimi sanatkâr, kimi diplomat, günün boy boy muvaffakiyet bezirgânları nesilleri peşinden sürüklemektedir. Ve bu cemiyette sanki hiç çocuk yokmuş gibi, çocuk meselesini duyuran bir ses çıkmıyor. Çocuğumuzun ve gencimizin yeri, hareket sahası, hayat kaidesi ve ahlâk prensibi belirsizdir. Daha doğrusu bunlar yoktur. Bir ruh ve muhtevası olmayan serbestlik çocuklarımızı sokakta süründürmektedir. Sözde bütün inkılaplara rağmen hâlâ gençlerin en sevimli yuvaları olan kahve hayatı karşısında büyük mürşide:

Mahalle kahvesi hâlâ niçin kapanmamalı,
Kapansın, elverir artık, bu perde pek kanlı.

dedirten devirden bir adım bile ileri gidemedik.

Berbat bir sanat hayatı altıyüz yıldır güzellik ilâhı terennümleri-

ni ortaya koyn bir milleti bayağı bir realizmin kucacağına teslim etti. Ruhsuz ve idealsiz, sadece kaba gerçeğin kopyasını yapacak, ya onu tezyif eden veya duyuları neşelendiren sanat eserleri bir türlü hayatımızın üstüne yükselemiyor ve bizi de yükselemiyor. Üstelik insanda hörmetsizliği yıpratarak ahlâkta ve iffette derin yaralar açan sahne hayatımızla millî sinemacılığımız hayâ kaydını hergün biraz daha yerlerin altına doğru iterek cemiyete bir hayvanî aşu yapma yarışındadır.

Millî radyo ise henüz milletin sesi olmamıştır. O, bu gün devlete kafa tutan devlet içinde bir devlettir. Asrımızın bütün yüksek değerlerini onunla halka aşlamak kabilken o, çok kere hizmetçileri eğlendiriyor. Bazan bir radyo temsilini şerefli aile büyükleri genç kızları ile birlikte dinleyemiyorlar. Halbuki bugün ahlâktan başlayarak ilim ve insanlık sevgisine kadar radyonun yapacağı telkinler pek çoktur. XX. asırda radyo, eski Atina'da Sokrat'ın dersleri ile Bağdat'ta Hallac'ın vaizlerinin yerlerini tutmalı idi. Aile evine yerleştirilmiş millî mektep olmalı idi.

Umumî neşriyat, âlimin emrinde değildir. En fazla satış gözetten, spor, şehvet, siyaset ve bir de devrin modası olan taassup en fazla sürülen eserlerin bariz damgalarıdır. Daha asrın başında ilimde ulaşılmaz zirve olan Ahmet Naim'ler ve Ahmet Refik'ler gibi dünya çapında büyükler unutulmuştur. Bugün tek cümlelik hikmet ve felsefesi olmayan cemiyetimizin bütün ruhî ve asabî iktidarı, siyaset denen cambazlık sahnesinde üketilmektedir. Kocaman gövdeli üniversitenin iktidarı batıdan nakil ve tercümeden ileri gidemiyor.

Şahsi teşebbüsün eseri olan özel okullar, kazanç müesseseleridir. Bir taraftan yabancı okul millî ruhu sömürürken yüksek öğretime kadar el koyan özel okullar, memleketin kültür hayatında ileride doldurulması mümkün olmayacak çukur açmaktadırlar. İlim ve irfan bile ticaret metayı olmuştur.

Muhtar üniversitenin içinde çeşitli ihtirasların at oynattığı şöhrret, kazanç getiren muhteşem varlığında, ilim ve ideal o kadar cansız, o kadar küçüktür ki, onu millet huzurunda muhakeme etmenin artık zorunlu olduğu şu anda ciğerleri yoklandığı zaman eski saray-

ların entrikasından kalma zehirli nefeslerden pek fazla bir şey bulmayacaktır. Onun yer yer derebeyliği düşündüren hürriyeti 37 yıllık muhtariyetin zehirli meyvasıdır.

Bugün her zengin için alelade bir heves eseri olan Avrupa ve Amerika seyahatleri yarım ve yüzden tanıyabilenlerin bize getirdiği Batı örf ve ahlâkı içinde milli değerlerimizi eritmek suretiyle benliğimizi azar azar yok etmektedir. Bu işi vaktiyle batılılar sömürge edindikleri ülkelerde bol para ve emek harcayarak yapıyorlardı. Zaman biz farkında olmadan bizi ortadan kaldıran bu hareketi bizzat bize yaptırtıyor.

Demokrasi adına yapışan particilik sistemi bütün mü'minlerin kardeş olduklarına yakın zamana kadar inanan bir milleti şimdi bölük bölük parçalamış bulunuyor. Hürriyet ve demokrasi ruh ve vicdanları birleştirecek yerde onların çözülerek parçalanması gibi en tehlikeli akıbeti ortaya koymuştur.

Grev hakkı denen şey zahirde işçinin hak müdafaası ise, içyüzünde ihtilâlcî isteklerin gayelerine ulaşmak için faydalandıkları cemiyet düzenini bozucu muzur bir kuvvettir.

Dinî hayatta bile hatta bugünkü kadar serbestlik memleketi büyücü ve bakıcılarla sahtekâr şeyhler ve sahte mürsitlerle doldurdu. Kur'an ve mevlid okuma, Allah'a yalvarma bile az zamanda, Mahmut Paşa piyasasından Beyoğlu fiatlarına yükseldi. Dinî hayatı da ortadan kaldırdı.

Olaylar ve misâller sonsuzdur, otoritesiz bir rejimin neler getirebileceğini anlamak isterseniz bir gün için şehrin şoförlerini yapacakları kazalardan tamamen sorumsuz bırakınız, ertesi gün bu şehri terkeder gidersiniz. Bizim dostlarımızın ruhu da, ruhî disiplinsizlikten bu hale geldi. Disiplin akıl demektir. Aklın prensipleri gibi cemiyet hayatının temellerini tutan prensipler, ana kaideler vardır. Yalnız deli ile ahlâksız bu kaideleri çiğner. Vicdanlara kuvvet ve kanat olan hürriyetimizin kaynağı hep birlikte sevilmiş ve inanılmış olan prensipler ve kaidelerdir. Devletin XX. asırda geçmiş devirlerden daha kuvvetle sahip olmasını istediğimiz adalet ile koruma kuvvetinin adı haktır. Ona hakkın kuvveti derler.

Hareket, I/12, Aralık 1966; AN/2.

İNSANLAR VE YAHUDİLER

Yahudilerin yetmiş yıllık Babil esareti, insanlığın ebedi kalacak çilesinin başlangıcı olmuştur. Bu esaretin kıyamete kadar intikamını almaya söz veren vicdanı azapsız kavim, madde dünyasında olduğu kadar ruh ve düşünce dünyasında da insanlığa yapabileceği bütün zulmü yapıyor. İyi rejimlere kötü, büyük ruhlara düşük, sefil ruhlara büyük dedirten propagandayı insanlığın saf hafızasına sindirdikten ve zayıf his damarlarına aşıladıktan sonra, hayırla şer boğuşmasında insanlığın mâsum ümidi olan zafer payını hayrın elinden alarak şerle bağışlamasını, şeytanda bile eşi görülmeyen bir maharetle yapıyor. Yahudi kâbesi olan mahud locanın canavar iştihası ile içimizden hergün yuttukları, gitgide kendilerine büyük ümit bağladıklarımıza kadar uzanmaktadır. Ebedilik ümidinden, sonsuzluk sevgisinden ve peygamber şefaâtından mahrum olduğuna inanan bu beddualı kavim, insanlığın sahip olduğu ve hayatı yaşanmaya değerli yapan bütün nimetlerden mahrum oluşunun intikamını almak hırsı ile, kin ve haset silahları ile silahlanarak, insanlık ruhunun ortaya koyduğu bütün büyük ve güzel şeyleri yıkmaktadır. Bunu madde hayatında her vasıtayı kullanarak yaptığı gibi, hayatın düzenleyicisi olan fikirler ve idealler dünyasında da yıkıcılığını müthiş bir hırs ve zulümle yapıyor. Alelâde zulüm fertlere çevriliyor; yahudinin zulmü bütün insanlığa ve bütün temiz inançlarla hakikatlere saldırmaktadır. Bu zulüm yahudinin damarlarından fıskırıyor. Onu bile bile yapanlar olduğu gibi hiç farkında olmadan şuraltından çıkartıp işleyenler de vardır. Bu sonuncuya misâl olarak

ceddi İspanyol olan Hollandalı yahudi filozofu *Spinoza*'yı gösterebiliriz.

Bu bedbaht ve mazlum filozof, Allah'ı kâinatın bütününü olarak açıklayan sistemi içinde Allah'ın inkârı sonucuna varmıştı. Filhaki-ka "*Allah ve kâinat bir ve aynı cevherdir, Allah'tan başka bir şey yoktur ve olamaz*", dedikten sonra Allah'ı varlıktaki tam zorunluluğun içine hapsederek, yalnız kendi zorunlu kanunları ile idare edilen varlığı tanımış ve Allah'ın inkârına ulaşmış oluyordu. Böylece yahudinin Allah deyişi bile Allah'ın inkârı oldu.

Yüzyılların üstünden atlayarak, sonradan protestanlığı kabul etmiş aslen yahudi ana ve babanın çocuğu olan *Karl Marx*'a gelince, ondaki insanlığı kurtarma dâvasının saplandığı talihsizlik önünde şaşmamak kabil değildir. Onun, mazlum insanlığın haklarını kurtarma iddiasının yanında içtimai hareketlerle müesseselerin, bütün tarihi içinde mutlaka iktisadî bir sebepten doğmuş olduğunu iddia etmekle hayatımızı her yerde ve her zaman düzenleyici olma rolünü yalnız maddeye bağışlayan tarihî maddeciliği, kurtuluşunu aradığı insanlığı kaba maddenin batağına saptırarak geciktirmeyecektir.

Viyanalı bir yahudi olan *Dr. Freud* ise, insan şahsiyetini teşkil eden ve şuur dışı denemeler ruhsal hazineyi keşfedip onda cinsi iştihallerden başka bir şey olmadığını söyledi. Bütün temiz duygularımızı, ulvi ihtiraslarımızı cinsi iştihallerin çamuruna batırdı. Allah inancını bile cinsi libidonun batağına gömdü. Bu zeki lâkin bedbaht yahudi sanki insanı en temiz tarafları ile rezil etmek istedi.

Yine bir yahudi olan, Fransız sosyoloji mektebinin kurucusu *Emile Durkheim*, geçen asrın sonunda ve asrımızın başında batıda süratle yayılarak *Ziya Gökalp* tarafından memleketimize sokulan görüşleriyle, bilgimizin prensipleri olan zaman, mekân ve sebep kavramlarının esasını cemiyette aradıktan ve böylece düşüncenin temellerini içtimai izâfiyeciliğe indirerek mutlak hakikat kavramını inkâr ettikten sonra Allah'ın da cemiyetten başka bir şey olmadığını söyledi ve dinî inançların temelini yıktı. Kutsal saydığımız bü-

tün emirler ona göre cemiyetten geliyordu. Cemiyetin emirlerinin üzerimizdeki hakimiyeti ve ona karşı beslediğimiz sevgi, hem korktuğumuz hem de sevdiğimiz Allah tasavvurumuzun gerçek kaynağıdır. Hakikatte biz cemiyeti seviyor ve ondan korkuyoruz. Ancak farkında olmadan ondan ayrı bir Allah icad ediyor ve hayatımızda yüceltiyoruz.

Bu pek basit ve tatminsiz örüşü ortaya koyan *Durkheim*, iç yüzünde Hıristiyan dinine karşı kendisinin ve kavminin sahip olduğu kin ile hasreti harekete geçiriyordu. Hıristiyan dünyasında zamanında geçici bir tesir yapan bu samimiyetsiz ve çelimsiz görüş bizde maalesef bütün bir devrin zihniyetine hâkim oldu. Hâlâ okul kitaplarında bu görüş biricik hakikat gibi okunur ve çelimsiz dimağlar onu tenkitten adetâ korkarlar. Hakikat sevgisinden zerrece nasiibi olmayan dimağı din ve hasretle yoğrulan yahudi, İslâm ülkesinde daha kolay zafer kazanıyor.

Durkheim'in eserini tamamlayarak onun dokunmadığı ahlâk dünyasına saldıran yahudi *Levy-Bürhl*, ahlâk değerlerini büsbütün inkâr ederek, ne türlü olursa olsun, cemiyet içindeki yaşayış tarzının tabii olduğunu, bu tarza uygun davranışlara hiçbir zaman ahlâksızlık damgası vurulamayacağını ileri sürdü. Onca ahlâk nasıl olursa olsun, cemiyet içinde umumi yaşayış şeklidir ve hiçbir davranış ahlâksızlık denemez. Ahlâk çerçevesi içinde iyi ve fena değerlerini ortaya koymak hatadır, bu filozofların ve peygamberlerin uydurmasıdır. Ahlâk kelimesini kaldırıp yerine örf ve âdet kelimesi konulmalıdır. Ahlâk ilminin yerine de örfler ilmi geçirilmelidir. *Levy-Bürhl*'ün bu iddiası karşısında ne fenalık, ne mesuliyet, ne günah kalıyor. Şer, hayrın yerine geçirilmiş ve onunla birleştirilmiştir. Hareketlerimizin sahasında ideal yok edilmiş, realite muhterem tanınmıştır. Her devir ve cemiyetin hareket tarzı o devir ve cemiyet ahlâkıdır. Yeryüzünde iyiliğin fenalıkla boğuşması sona ermiş, insanlık ve ahlâk ideali yok edilmiştir.

Binlerce yıl hayrın zaferi için boğuşmaktan yılmayan insanlık ruhu bir yahudinin iddiası ile, ruhta mücadele bilmeyen hayvanla-

rınkine irca edilmektedir. İnsan hareketlerini Allah'a doğru götüren yol yıkılmıştır. İnsanın mesuliyet sevgisi ve ahlâk duygusu hazlalarının tabii zaferi önünde kendi kendilerini gömmüşlerdir.

Nihayet bir Alman yahudisi olan *Einstein* gelerek fizik dünyada izafiliğin hakim olduğu fikrini müdafaa etti. Onca zaman, mekân ve kütle gibi fiziğin dayandığı prensipler izafidir; bunlar kendi kendine var olan yani mutlak kavramlar değildir. Kendiliklerinden varlığa sahip değildirler. Başka şeylere göre değişirler. *Einstein*, 'ın bu görüşü içinde önemle yer alan zaman kavramının mutlak olduğunu iddia eden filozof *Bergson*, *Einstein*'in izafiyet görüşüne itiraz etti. Ona göre gerçek zaman, insanda ruh hallerinin birbiri ardına sıralanarak akışından doğmaktadır. Ruh olaylarının gerçek oluşu gibi o da gerçektir. Ancak eşyada değil insandadır. *Einstein*, insan ruhunu sonsuzluğa doğru götüren sürenin gerçeğini inkâr etmekle sonsuzluk kavramını ortadan kaldırıyordu. Ebediliğin ve ebedî hayatın da mânası kalmıyordu.

Görülüyor ki *Spinoza*'dan *Einstein*'a kadar gelen başlıca yahudi filozof ve bilginlerinden herbiri, hakikat binası kurma iddiası ile ebedî hakikatlar binasından bir parça koparmışlardır. *Spinoza* "Kâinat Allah'tan ibarettir. Bunların ikisi bir ve aynı şeydir" derken hür ve yaratıcı olan; âlemin dışında ve onu aşkın olan Allah inancını red etmiş oluyor. *Marx* cemiyet olaylarının doğurucusu her zaman madde olmuştur demekle ruhun kuvvetini ve onun yaratıcılığını inkâr ediyor. *Freud*, bütün ruh hallerimizin doğuşunu şuur-dışında gizlenen cinsi isteklerle iştihalara irca ederek, insan ruhunun sefaletlerle reziletlerin çocuğu olduğunu söylüyor. Bütün yüksek ideallerle en temiz ihtirasların kökünü cinsi iştihaların bataklığında buluyor. *Durkheim*, sonsuzluğun yolcusu olan insanı cemiyetin sınırları içerisinde kapatıyor ve insan için emel ve ideal, Allah ve ahlâk, herşey cemiyet'tir sonucuna ulaşıyor. Hem de böylelikle imanı, cemiyette hakim olan kuvvetlerin esiri yapıyor. Onca namuslu olmak cemiyette cereyan açan kuvvetlere boyun eğmesini bilmektir. İnsanın itaatının şuuruna sahip bir koyundur. *Levy-Bürhl*, ferdi ahlâk

idealini büsbütün çiğneyerek, vicdan karşısında kaba realitenin mutlak ve sorumsuz hâkimiyetini ilân ediyor. Vicdanı, içgüdülerin ayakları altında kurban ediyor. *Durkheim* gibi o da vicdanın yerine cemiyeti koyuyor. *Einstein*, madde dünyasında mutlak kanunların bulunmadığını, tam bir izafilik içerisinde yaşadığımızı ileri sürmekle kendisine kadar gelen yahudi mütefekkirlerinin inkâr halkasını tamamlamış oluyor.

Dikkat edilirse bunların hepsi mutlak hakikat binasına çeşitli iddialarla saldırmış ve herbiri onu bir tarafından yıkmaya çalışmış olmakla beraber hepsinin gayretleri ile sarsılan aynı esaslardır. Bunlar mutlak hakikat, ebedilik, Allah ve ahlâk kavramlarıdır. Sanki yahudi kavmi insanlığın kalbi ve ruhu ile bağlandığı her güzel şeyi, her sağlam temeli, her kurtarıcı hakikatı yıkmak için dünyaya gönderilmiştir. Yahudi bir gaye uğruna yaşamış, bu hedefe ulaşmak için düşünmüş ve bu fitne dâvasını gerçekleştirmek için bulunduğu her memlekette teşkilâtlanmıştır. Şer ile fitneye bulaşmadan yahudi yaşayamıyor. Fert ve cemiyet olarak her yahudi ve her yahudi teşkilâtı bütün insanlığa birlikte düşmanlık yaşatır. İnsanlara ve bütün insanlığa fenalık yapmak yahudide sanki bir içgüdüdür. Bu içgüdü'nün muvaffak olmadığı yerde yahudi mâsum, adeta melek görülür. Ancak içinde sakladığı zehirli hançerini kullanırken ondaki şeytanı tanyabilirsiniz. Yahudi içimizdeki tehlikedir, iyi tanımadan ona yaklaşmayalım. Ancak iyi tanıdıktan sonra tehlikesinden korunmanın çare ve silahını tayin edebileceğiz. Şunu da iyi bilelim ki yahudi, Allah'ın insan diye yarattığı varlıklara benzemez.

Hareket, 11/21, Eylül 1967.

PARA VE YAHUDİ

Şüphe yok ki Allah, yahudi kavmini, insanlığın başına musibet olmak için yaratmıştır. Günahları çok olan insanoğlu, doğrudan doğruya veya araya giren vasıta ile, mutlaka yahudi eliyle cezalandırılıyor. Bu, insanlığın ezeli kaderidir. Her zaman, her yerde masum ve mazlum görünen yahudi, ta içimize girerek bizi içimizden çürüten şeytandır. Dışardan saldıran kuvvet haline geldiği zaman da ne belâlı olduğu görülüyor.

Esasen insanoğlunun iki düşmanı, iki şeytanı vardır: Para ve yahudi. İkisi de güler yüzle ve sıcaklıkla sürünerek insana nüfuz eden bu iki musibet birbirlerinden ayrılmazlar. Yahudi parayı, para yahudiye kullanır. Yahudi paraya, para yahudiye tapar. Zira yahudi olmasa para, belki de sahipsiz kalacaktı. Belki insanlar alın teriyle yaşayacaklar; belki de insanlık bu korkunç boğuşmadan kurtulup da bir kardeşlik haline ulaşabilecekti. Para ve yahudi, varlıkla var olan gibi, madde ile şekil gibi birbirlerinden ayrılamazlar. Yahudinin olduğu yerde para, paranın olduğu yerde yahudi mutlaka vardır.

İnsanı kendi üstüne yükseltici vasıflardan hiçbirisine sahip olmayan yahudi sadece bezirgandır. Para ile yahudi bir ve aynı varlık halinde yaşarlar. Bu iki şeytanın arasındaki dostluk, bir şirket, sadece varlıklarını devam ettirmek için midir? Hayır. Zira yeryüzünde hiçbir varlık bir diğeriyle böylesine dostluk, böyle ortaklık kurmamıştır ve belki de kurmayacaktır. Bu şerli şirket, bu âleme belâ olan dostluk, insanlığın başına bugüne kadar tarihin kaydettiği bütün musibetleri getirmek içindir. Bu iki şeytanın elele verdiği yerde

kan, azap ve işkence vardır ve zavallı insanlığın kaderi bunlarla düğümlemiştir.

İnsan parayı sever ve felâketlerinin çoğu insana paranın açtığı yoldan gelmektedir. Yahudi, insanların yüzüne güler; hepimize dost görünür ve görünmeyen bir taraftan hepimize zehirlerini akıtır. Görünen musibetlerin karşılanması kabildir. Görünmeyenlerse bizi bir daha kalkmamak şartıyla yere sererler. Görünmeyen bu musibetlerden kaçmak da kabil değildir. Hepimiz onların mahkûmuyuz. Her mübarek varlık birgün mutlak ona kurban edilecektir. Yahudinin zehirli elinin uzanmadığı hayat, onun çürütmek istemediği cemiyet yoktur. Bir yerde birbirine diş bileyen iki iş adamı veyahut birbirine saldıran iki komşu millet mi görüyorsunuz? Arkada gizlenen yahudi fitnesi onları saldırtmaktadır. Tarihin bir safhasında mesut ve imanla yaşayan bir cemiyetin saadetiyle imanını birlikte boğmak için, vaktiyle ta Mabed-i Süleyman'ın duvarcıları arasında kurulan masonluk bir yahudi cemiyeti idi. Öyle görülüyor ki onların varlığı kıyamete kadar mesut ve imanlı bir insanlığı yeryüzünde yaşatmayacaktır.

Hazreti Osman'ı katlettirip de müslümanları ikiye bölerek ashabı da öldürttükten sonra tahkirlerle tezyiflere kurban edenler, İslâm kisvesine büründükleri halde İslâm'ı içinden yıkmak isteyen Mısır'ın yahudileri idi. O gün bugün insanlığı kana boyayan, cemiyet ve ahlâk nizâmını fitne ve nifak ile yıkıp deviren ihtilâllerin de arkasında yahudi gizlidir. Hazreti Osman'dan Kennedy'ye kadar uzanan kan izlerinde yahudinin günahı okunmaktadır. Son yüzyıldan beri her memlekette dünya sermayesini eline geçirerek insanlığın kaderini kan ve kıtâl ile tertipleyen el, yeryüzüne her müsibeti getiren ve her beşerî faciayı perde arkasından idare eden, yahudinin kanlı ve günahkâr elidir. Şerrin hâlıkı olan Angremanyu'nun temsilcisi mutlaka odur.

Otuz üç basamaklı merdiven, her müessesenin eşiğine, her kutsal davaya dayanır. Üniversiteye girer; millet kültürünü çürütür. Allah ve İslâm adına yapılan neşriyata karışır; İslâm'ı içinden ve

İslâm kelimesiyle perişan eder. Meclislere sızar; bir yanda millet menfaatlarını yabancı ve şahsi hırslara, özel sektöre peşkeş çekerken, öbür tarafta hem de bol para dağıtımıyla milletin ruh ve mukaddesatını yabancıya esir eder. Basına dalar; üç günde sağlı sollu bütün bir millet basınını yahudi ilânlarının ve yahudi yasanın ezeli minnetçileri ve yahudinin dalkavukları haline koyar. İmamın bînamaz oğlunu yahudi hayrına kılarken Şengül hamamının sermaye-i şenaatını da yahudinin sanki kırk yıllık dalkavukları rütbesine yükseltir.

Mitingleri dağıtma bahanesiyle hacı ağaları soyan profesyonel yumrukçuları meslek sahibi yapan yahudinin parası olduğu gibi, en çok satılan gazetelere, ahlâk ve hayanın, iffetle edebin otuz üç basamaklı devran adına, yıkıcılığını yaptırtan yine yahudinin sermayesidir. O her devletlinin ceplerinde yatan sevgilidir. O her vicdansızın, her merhametsizin koynunda barınsın diye, hırs ve ikbâl meydanından elleri boş dönenler, dertleriyle başbaşa kalırlar. Yahudinin sermayesiyle saadeti dünyaları doldursun ve yalnız kendileriyle kendi uşaklarının olsun diye, bu devletten nasipsiz nasırlı eller, kuru ekme ve kara taştan ibaret nasipleriyle yaşamaya mahkûm olurlar. Ümitsiz ve muztarip hastalar hastane kapılarında inler, kimsesiz çocuklar sokaklarda sürünürler. Yine yahudinin uğruna hak ve adalet her günün hayat sahnesinde ayaklar altına alınırken, emek sahipleri nasipsiz, boş ellerle yuvalarına dönerler; görmeyen gözlerle kör gönüller kendi zevklerini hergün yenileyerek çoğaltmanın hesabını yapar, binbir hünerini icad ederler.

İslâm devletinin ilk deviricisi yahudi olduğu gibi Osmanlı İmparatorluğu'nun katili de odur. İnsan haklarını ve insanlığın ruhunu en iyi koruyacak rejimleri para ve fitne kuvvetiyle devirttikten sonra yine parayı ve sürekli propagandayı kullanarak bunları saf insanlığın gözüne iğrenç ve kötü, belki de barbar gösteren, yine yahudinin insanlığa benzersiz belâ olan parasıdır. İnsanlığın en ulvî ve muhteşem eseri olan Osmanlı tarihini, bu millet çocuklarının gözünden düşüren de odur. Türk dilini fitne ve ithamlarla hançerlete-

rek yaralı bereli bir uzviyet haline getiren de odur. İnsanları, islâmları ve bizzat ruhları kendi içlerinden bölerek inkâr çukurunda kendi kendisiyle çarpıştıran yine yahudidir.

Para ile yahudinin birleşmesinden meydana gelen varlık esrâ-rengiz, sihir-kâr bir nesnedir. Sinâ çölündeki zaferiyle gözlerini kamaştırdığı yazarların haris ve iştihâl gözlerini bol dolarla doldurduktan sonra bu insanların bizzat kendilerine çevrilecek felâketi düşündürmez. Allah emri, insan hakkı ve içtimâî adalet gibi bütün akıl, vicdan ve iman prensiplerini karartarak gözlerde kötileyen kapkalin, kapkara bulut perdesi yahudi parasının zehirli buharından örülmüş bir propaganda perdesidir. Bu insanlık, yeryüzünde tertemiz kalmış ne bir fikir, ne bir inanç, ne bir hareket bırakmayan yahudiden ancak kurtulduğu gün kendini bulacaktır.

Hiçbir canlı varlığa karşı olmayacağımız gibi yahudiye karşı da zâlim olmayalım. Ancak yahudinin bütün milletlere, bütün ülkelere, bütün insanlara, bütün müesseselere ve arzın her zerresine sinen şerrinden, onun gizli zulmünden insanlığı korumak ve kurtarmak da vazifemizdir. İslâm dünyasının kalbine bir fitilli bomba gibi yahudiyi yerleştiren siyon ve mason uşakları ne derlerse desinler, yahudinin idare ettiği emperyazilme karşı savaş, istiklâl savaşıdır. Dünyamızdaki hayır ve şer boğuşmasından hayır mutlaka muzaffer çıkmalıdır. İnsan olarak insanlık içinde görevimiz bundan başka bir şey değildir.

Hareket, 11/20, Ağustos 1967.

İSLÂM DÂVASI VE YAHUDİLİK

Yeryüzünde insanlık idealini eksiksiz kucaklayan bu dâva olduğu halde, asırlardır insanlığın saldırısına uğrayan yine bu dâvadır. Dâvanın alemdarı olan Peygamber'le onun iki büyük halifesinden ve bir de Hazreti Muaviye'den sonra dâvanın ululuğunu ve İslâm'ın birliğini yaşatan Osmanoğullarının diyarında bu dâva, asrımızın başından bu yana en ağır darbelerle çiğnenmektedir. Kâh demokrasi, kâh inkılâp, kâh milliyet gibi güzel kelimelerin arkasına gizlenen kin ve gayretler, dıştan ve içten İslâm dâvasına saldırdılar. Hürriyetin, ahlâk ve adaletin, bir kelime ile ruh sahibi insanlığın sığınacağı en kuvvetli ve insanlık tarihinde eşsiz dâva olan İslâm, daha devletimizin kuruluş çağlarında haçlıların tecavüzüne uğradı. Haçlı sürülerinin zulmüne insanca karşı koyan müslümanlar ve onların asırlarca etten kalesi olan Türkler, son asırlarda yahudi siyonist kininin kaleyi içerden alan hilesiyle mukaddes dâvanın ayaklar altına alındığını gördüler. Zamanla her memlekette saltanat kuran yahudi sermayesi ve bu sermayenin yer yer satın aldığı besleme basın, insanlığın düşmanı olan mel'un ırkın emellerine hizmet etmekte tereddüt göstermedi.

İlk defa Hazreti Osman'ı kahbece katlettirerek Peygamber'in kurduğu devletin sınırlarını sarsan yahudiler, son yıllarda dünya milletlerini sömürerek elde ettikleri büyük sermayenin iktidarına yan bakan kuvvetleri yere sermek hususunda her zaman muvaffak oldular. İslâm dâvasını deviren kanlı ihtilâlden sonra, Fransa'ya bitmeyecek huzursuzluk getiren ihtilâli de onlar yaptırdı. Daha başka

pis ihtilâllerin yaptırıcısı da onlar olduğu gibi, dünyanın üzerine çökmüş kocaman bir leşi andıran anglo-sakson azmanı soysuz bir medeniyetin tek temiz ve namuskâr evlâdını, hak sahiplerinin dâvasına yardımcı olduğu için, katlettiren de yine onlardır.

Şimdi onlar Sina çölünde zafer kazanmışlar. Bugün dünyamızın efendisi olarak güler yüze ihtiyar küreye kan kusturan Birleşik Amerika ile İslâm ülkelerinden daha yakınlarda kovulan İngiltere var kuvvetleriyle mütecaviz yahudi kuvvetlerini desteklemişler ve Araplar müthiş bir bozguna uğramışlardır. Hadi Amerikalılara diyecek yok; çünkü onlar bütün azametleriyle yahudilerin emrindedirler. Evet haşmetli hâkimiyet, tröst sahibi bir avuç yahudi sultanının iradesine boyun eğmektir. Öyle ki o meş'um saltanat izin vermezse Kennedy'nin katilini bile meydana çıkaramazlar. Ama İngiltere'nin kuyruk acısı istikbâl için çok acı şeyler düşündürüyor. İngilizler XX. asırda kinlerinin kurbanı olarak sömürgelerini feda ettiler, gelecekteki kurbanlar kimbilir ne olacak?

Sina'daki harbi kaybetmekle beraber şurası şükranı değer ki, bütün İslâm ülkelerinde yahudi nefreti şuurlu tepkisini yapmış bulunuyor. Ancak siyonizmin son zamanlarda cidden büyük ilerleme kaydettiği memleketimizde bu harp dolayısıyla besleme basında göze çarpan duygusuzluk yüz kızartıcıdır. Her devirde kuvvetle muvaffakiyeti alkışlamaya alışan müdaheneci eller, içlerine bol bahşiş de bırakılınca Moşe Dayan'ın fahiş dalkavukları kesildiler. Bol paralı yahudi ilânları almak hissiyle ileri ve geri basında İslâm milletlerine tükürme yarışını aldı yürüdü. Onların yenilmesinin sebebi müslüman olmaları imiş. Bir devirde Puvatye'ye başka bir çağda Viyana kapılarına dayanan İslâm gücü unutuldu sanki.

Hem insanlık adı altında toplanan bütün mezhiyetler, nasıl olursa olsun, harbi kazanan tarafa mı aitmiş? Vaktiyle Hitler'in istilâ senelerinde Alman şansöyesini göklere çıkaran ve tıpkı şimdiki müslümanlar gibi yenilgiye uğrayan Fransızları o zaman dejenere olmakla itham eden kuvvet müdahenecileri, Hitler yenilir yenilmez, Amerika'dan gelen yahudi temposuna uyarak, onu yerlerin

dibine geçirmekte tereddüt göstermediler. Sağdan ve soldan desteklenerek o zaman harbi kazananlar safına tırmanan Fransızların fazilet ve haysiyetleri de böylelikle iade edildi mi acaba? Arap ordusuna ait her köşede karıncalanan fısıltılar şunu bilsinler ki bugün İslâm dünyası yahudi emelleriyle işbirliği yapan batı dünyasının eliyle kahredilmek istenmiştir. İslâm milletlerinin teknik ve hayat kuvvetlerinden tenkit hissesi çıkaracak durumda değiliz. Evet doğru; yaşamak için ölmesini bilmek lâzımdır. Mısırlının henüz çok eksikleri bulunabilir. Ancak bütün insanlık, teknik üstünlükle harp gücünden ibaret değildir. Bütün haksız kuvvetleri etrafına toplayan yahudiyi ne için takbih etmiyoruz? Çünkü kazanmıştır; çünkü zulmedebiliyor. Zalimle kaviyi alkışlayan kalabalığın arasında şu yer yüzünde hiç olmazsa hakkı sevenler ve kuvvetlinin değil de haklı olanın yanında olmayı tercih edenler yaşamaktadır. Yahudi kumandanının sözlerini fersah fersah gerilerde bırakan ifadeleriyle menfaat dilenirken sızlamayan yüreklerin yahudiyi alkışlayan yazıları, yüzbinlerce bastırılıp dağıtılarak yahudi cemaatına sevinç ve kuvvet sunmaktadır. Yahudiye zafer sağlayan yumruklara kuvvet veren mesuller ve miskinler mi arıyorsunuz? Dünyanın her yerinde, hele şarkın çeşit çeşit karışık unsurlarının millet adına milletler sattıkları menfaat ve mide pazarlarında onları bulacaksınız. Onlar işçisinden patronuna ve devletinin büyüklerine varıncaya kadar yahudiden alış veriş etmede zerre kadar beis görmeyen ve ailesine de böyle bir şuur aşılamağı lüzumsuz bulan şaşkınlardır. Onlar ancak yahudi sermayesiyle iş yapmanın mümkün olduğunu sanarak, bankası, fabrikası, ithalatçısı nesi varsa ticaret âleminin yahudi kokusuna hayran, sözde müslüman, çoğu da hacı olan ticaret adamlarıdır. Onlar, yahudi aleyhine yazmaktan korkarak bol ilân ve para hürsına vurgun milliyetçi (!) yazarlardır. Onlar, çocuklarını ya yahudi ya da yahudi uşağı düvel-i muazzama okullarında okutmak için her türlü vasıtaya, paraya, iltimas ve tavsiyeye, herşeye başvuran ve hâlâ üstün sayılan sömürücü bir sınıfın çürümüş vicdanlarıdır. Onlar, millî sermayemizin yüzde seksenden fazlasını ellerinde bulun-

durarak benliğimizi kemiren yahudi hâkimiyetine ancak son verebilecek olan devletçilik kelimesinden tiksinen, devlet ithalât ve ihracâtı tasarısını yine yahudi propagandasının tesirleriyle, gerilemiş ve felâket sanan, kendi iskeletlerinin içinde leş kesilmiş ölü ruhlarıdır. Damarlarınıza sinen mikrop Sinâ cephesinde harekete geçtiği gibi, Fırat kıyılarında da kıvıldanabilir. Bugün kıvıldanan kuvvet, Nil'den Fırat'a kadar uzanan beldeyi İsrail ülkesi yapmağa hazırlanıyor, yangın bizim de barındığımız binanın içindedir. Tenkidin, tehzilin sırası değil. İslâmın beynine indirilen yumruk bizi de uyarmalıdır. İnsanlık dâvası güden başlarını koparıp da yahudinin eteklerine sarılan yeni dünyanın yıldızlar yığını kuvveti, bizim hakkımızdaki yahudi emellerinin de arkasındadır. Sağa ve sola güvencenek durumda değiliz. Hem de bu hal, zillettir, aldatılmaktır, ölüme teslim olmaktır. Arap dünyasının yalnız başına yahudiyi durduramayacağı anlaşıldı. Bütün İslâm âleminin birleşerek birlikte çarpan kalpler halinde tek cephe teşkil etmesi lâzım geliyor. Bugünkü Arap birliğinin genişleyerek ve tamamen spiritüalist olan dâvanın şuurunu elde ederek, İslâm birliği haline getirilmesi gerekiyor. Dedikodularla dedikoducuları ve peşpâyeye midecileri sahamızın dışına çıkarıp bu muazzam insanlık dâvasının temellerini atalım. Bunun için önce içimizden ve kendimizden işe başlamalıyız. Yahudi ile alış veriş etmemek, yahudiyi besleyen ellere uzanmamak, yahudi sermayesinin vatanın temiz toprağından dışarı atmak için insanca şeref ve hak müdafaası yapma yolunda lüzumlu bir projenin ana hatlarını birlikte çizelim. Dâvanın ana hatlarını hazırlayacak olanlar, bu dâvayı gerçekleştirme görevini, dernekler ve cemiyetler halinde çalışacak gençlik zümrelerine versinler. Bugünkü menfaatlara yerinde mesuliyetler harekete geçsin. Yeni bir kuvayi milliye hareketinin ön saflarında çalışacak milliyetçilerin hangi vasıf ve karakterde insanlar olacağı tesbit edilsin. Bu büyük milliyetçilik dâvasının engelleri ve düşmanları dosdoğru belirtilsin. Bir İslâm beldesine üç günde Salomon adını takan gözü dönmüş yahudinin taşkınlığına Fatih'lerin beldesinden endişesiz gözlerle seyirci kala-

mayız. Hemen çalışmaya başlayalım. Hem sakın bizi uyuşturmak emelleriyle "enperyalizm yoktur" diye çileden çıkan çığırtkanların meddahlıklarına kapılmayalım. Bizi uyuşturmak için bizi kendimize övenler, düşmana satılmış soysuzlardır. Birliği, içteki bu düşmanlarla değil, sefaletlerimizi önünüze sermekten çekinmeyen, kirlenmemiş ellerle kuralım. Bunların tuzaklarından her adımda dikkatle korunarak dünyamızı saran yahudi âfetine karşı İslâm'ın bizzat kendi ruhundan deva arayalım. İslahda ve yetiştirmede olduğu gibi tedipte ve tasfiyede de, büyük Peygamber'in ve O'nun dâvasını pek iyi kavramış olan Fatih'lerle Yavuzlar'ın usullerini benimseyelim. Mutlaka kesin tedbirler almanın zamanı gelmiştir. Gençler, devlet kasasından bol para sızdıran dernekleri kapatsın, ağır mesuliyetler yükleyen büyük dâvaların kapılarını açsınlar. Yoksa yakın gelecek hiçbirimizi affetmeyecektir. Dünyamızın pek büyük çapta kan ve ateş kusacağı zamanlar geliyor. Yediden yetmişe kadar dikkatli olalım. Üç kıtanın kesimindeki İslâm dünyasına, onun ebediyen huzurunu bozmak, ebediyen burasını kan ve felâket mahşeri haline koymak için, bir kundak veya fitilli bir bomba gibi, İsrail'i getirip buraya koyanlar, yarım yarım ve eksik görebilen fesatçılardır. Mısır-İsrail boğuşması bir başlangıç, hem de bir ihtardır. Daha çok tekrarlanacak, etrafındakiler isteseler de istemeseler de bu ateş karışacaklardır. Ancak şimdiden adımlarını düzeltmesini düşünmeyenler için âkibet elim olur. Silâhlar uyumaz; kuvvet damarlarında yok olmaz. İsrail orada durdukça İslâm ve Türk dünyası tehlikedir. İstikbâl ya birinin, ya ötekinindir.

Hareket, II/19, Temmuz 1967.

AMERİKAN VAHŞETİ

En az üçbin yıllık tarihin eski dünyayı teşkil eden üç kıtadaki torunlarına, tekniğin tahakkümüne dayanan barbarlıkla söz geçiren tarihsiz bir millet, şayet bir gün tarihini yapacak olursa kendini şöyle anlatacaktır: "Büyüklerimizin katili milletimizdir!" Her halde insanlık dâvasının iktidar beldesinde temsilciliğini yapan ve insanlığın tarihine pek şerefli isim bırakan Kennedy'leri Amerikan milleti öldürmemiştir. Ancak katillere ve onların bağlandığı gerçekte bütün insanlığın selâmetinin katili olan zümreye karşı Birleşmiş Milletler'in yaptığı tepki pek zayıf, bu vicdan pek mecal-sizdir. Siyasî olduğunda hiç kimsenin zerre kadar şüphesi bulunmayan bu cinayetlerin benzeri tarihte de görülmüştü. Hz. Osman'ın katili I. Dünya Harbi'nin açılmasına sebep olan Avusturya veliahdı Arşidük Ferdinand'ın Saraybosna'da öldürülmesi, Millî Mücadele'nin sonunda Trabzon mebusu Ali Şükrü Bey'in katili de tarihi dolduran siyasî cinayetler serisi içindedir. Bunların ilk ikisi harple sonuçlanmış, birincisinin doğurduğu harp İslâm dünyasının, ikincisinin başlattığı harp ise XX. asır dünyasının nizam temellerini devirmişti. Trabzonlu Ali Şükrü'nün katli bir millet vicdanına uzanan bıçağın sadece ucunu gösterdi ve gelecekteki cinayetlerin habercisi oldu. Hâlâ sürüp giden particilik cinayet ve facialarının, mukadderatımızı içten tehdit eden tehlikelerin o cinayet ilk işaretidir. Onunla bu meş'um tohum atılmış bulunuyor. Kennedy kardeşlerin yeni dünyada akıtılan kanları ise, insanlık için benzeri görülmemiş hattâ işitilmemiş ve düşünülmemiş bir felâket

getirecek olan III. Dünya Savaşı'nın az veya çok yakın gelecekte mutkala başlangıcı olacaktır.

Kaynakları bakımından mahut yahudi teşkilâtına gidip dayanan bu cinayetler karşısında Birleşik Milletler'in bunamış denebilecek kadar mecalsiz davranışı, XX. asır insanlığının önderliğini yapan Amerika'nın vicdan kudretsizliğini ortaya koymaktadır. İstiklâl mücadelemizdeki cinayetin karşısında Millet Meclisi'nin şahlanışı ile Erzurumlu Hüseyin Avni'nin "Ey kâbe-i millet! Sana da mı taarruz?" diye başlıyan hitâbesi ve onun "Bu bayrağın uğruna yüz bin hoca, yüz bin paşa, yüzbin Ahmet ölsün! Yalnız bir şey yaşasın: O da istiklâl-i millet!" diye dâvanın işaretini veren muhteşem ihtarı karşısında bugün demokrasinin liderliğini yaptığını zanneden Birleşik Amerika'nın ruhsuzluğu ve hareketsizliği, tarihi olan milletle, tarihsiz milletin karşılaştırmasını gören gözlerin önüne sermiş bulunuyor. Tarihi olmadığı gibi yine bu sebeple felsefesi ve hikmeti de olmayan bu güler yüzlü yeni dünya diktatörünün millî karakteri yoktur. İslâm kültürü erginleşirken adalet ışıklarıyla âleme yayılmıştı. Avrupa medeniyeti ilim, sanat ve felsefesinin üstünlüğü ile bir asırda dünyamızın ruhunu fethetti. Amerika'nın üstünlük iktidarının esasları ise bol para, ileri teknik, bir de seri halinde işlenen cinayetlerdir. Bütün dünya milletlerinin haklarının koruyucusu olduğunu iddia eden Amerika, bizzat kendi çocuklarının hayat haklarını ile koruyamamaktadır. Bütün siyasî cinayetlerde olduğu gibi katil meydandadır. Ancak onu kimse göstermiyor, kimse onun üstüne gidemiyor. Hakikatta insan haklarının boğulduğu bu belde dünyanın tamamına yayılmak ihtirasıyla Asya'ya geçirdiği zehirli pençesi ile bir Vientan kanseri yaratmış bulunuyor. Belki de yakında bütün dünyanın huzurunu bozacak acı haberin bu kanserin neşterlendiği yerden çıkması beklenebilir. II. Dünya Harbi'nden önce Amerikan hâkimiyetinin Avrupa'ya sıçradığı bir gün beklenmedik facia yarattığını söyleyen düşünürler Avrupa'da az değildi. Onların ilim ve felsefe görüşü ile tasarladıkları facia sahnesi bir gün açıldı. Ancak Avrupa buna karşı tedbirsiz ve hazırlıksız değil-

di. Avrupa'nın ruhu bu esarete teslim olmadı. Lâkin harbin kullandığı kuvvetin yerini tutan paranın iktidarı, Avrupa'yı herşeye rağmen derinlerinden yaralamaktadır. Amerikalılar kültür adı altında ruh kültürünü yok edici eğitim sistemlerini ve iktisadî tahakkümlerini Avrupa'nın en güçlü milletleri içinde bile yaymak ve yerleştirmek suretiyle, Avrupa'nın ruhunu, bilhassa yetişen nesillerde katletme durumundadırlar. Bizde ise, Avrupalıların karşı koyduğu mukavemet gücü bulunmadığından, Amerikan faciası hayatımızın her sahasına süratle yayılmakta ve varlığımızı kısıktırak sarmaktadır. İşin en acıklısı milliyetçi ve dinci geçinen bir çokları, sola karşı koyma bahanesiyle, kendilerine sunulan menfaatlara sarılarak, Amerikan tesirlerinin simsarlığını üzerine almış bulunmaktadır. İktisadî hayatımız, gayesi beş-on yahudi trostcünün milyarlarına hizmetten başka bir şey olmayan liberal sistemin kucağına, çeşitli bahanelerle ve pek kolaylıkla sığındı. Sonunda bütün dünya milletlerini birer Amerikan pazarı hâline koyacak olan bu sistemin memleketi zenginleştirerek refaha ulaştıracağını söyleyenler, sadece kendi çocuklarına bırakacakları milyonların hesabını pek iyi bildiler. Millet hesabına, gerçekte milletle alay mahiyetinde olan seçim şartlanlıklarından öte, ortada olmuş ve olacak hiçbir şey yoktur. Memlekette girecek refahın sadakası veya sızıntısı da köylüye ve aşağı tabakaya dağılacakmış. Hakikatte saf dilenci ruhlarını oyalamaktan başka bir esasa dayanmayan bu iddia, servet yoluyla meydana gelen tahakkümün sahasını genişletti ve bütün çalışan zümreleri bir nevi ecir, gerçekte esir sınıflar haline koydu.

Okullarımız ve millî eğitim sistemlerimiz, II. Dünya Harbi'nden bu yana bol para ile tetkik seyahatine gönderilenlerin gelişigüzel, bir takım şehirlerde görüp öğrendikleri Amerikan pragmatik terbiyesine feda edilmiş bulunuyor. Yakın aylarda tatbik edilip az zamanda terkedilen öğrencilere 100 üzerinden not verme modasına kadar bütün eğitim metotlarımız, körükörüne yapılan Amerikan taklitçiliğinin eseri olmaktadır. Şimdi de psikoloji ve felsefe kitaplarında uygulanan Amerikan sathiliği, Batının üçyüz yıllık kül-

türü ile beraber Türk kültür ve zihniyetini bütünü ile silip yok etme yolunda yürümektedir. Öğretim programlarında da klâsik kültür esası, aynı pragmatizme yani hakikati pratik menfaatlerin kucagında arıyan Amerikan zihniyetine kurban edilmiştir. Yabancı okul, yabancı dilde öğretim ve fen lisesi modası Türk milliyetçiliğinin ve milletimizin dehâsının ayaklar altına alındığının apaçık belirtileridir. Büyük şehirlerimiz şimdiden bir Amerikan hayat pazarıdır. Musıkımız ve danslarımız, düğünlerimiz ve kadın kıyafetlerimiz, filmlerimiz ve Başkent'teki kiralık ilânlarımıza kadar hemen herşeyimiz Amerika'nın kutsallaştırılan varlığına feda edilmiş bulunuyor. Amerika'dan gelebilen bütün fenalıkları kapış kapış yağma etmekte müesseselerimiz sanki yarış halindedirler. Son devrin bütün ahlâk düşüklüklerini oradan aldık. Bütün fenalıkların kaynağı olan bu ülke tekniğin kâbesidir ve tekniği kutsallaştıran hırslarımız, ahlâkî varlığımızın katili olmuştur. Kırk yıldan bu yana bizde hırs arttıkça hâkimiyet azaldı. Bu toprak belki yakında Rockefeller ve birçok Johnson'lar yetiştirecektir. Lâkin artık bir Namık Kemâl bir Hüseyin Avni yetiştiremeyecektir. Uğursut kıta, milletleri maddî bakımdan sömüren kapitalizmin vatani olduğu gibi ve onunla yanyana ruhları içten çürüterek yok etmenin yolu olan masonluğun barındığı ülkedir. Birincisi insanlığın maddî iktidarını, ikincisi ise ruhî iktidarını yok edicidir. Yeryüzünde muazzam musibet olan komünizmin süratle ve önüne geçilmez şekilde ilerleyişi ise, kapitalizmin vicdansız darbelerine karşı insanlığın içinden doğan zaruri bir tepkidir. Ondandır mesul olan yine Amerikan kapitalizmidir.

Amerika bütün bu musibetleri milletlere musallat etmek için, cahillerle mesuliyetsiz, merhametsiz ve menfaatçı zümrelerin hâkimiyetini gerçekleştiren pek berbat bir demokrasi sistemini kullanmaktadır. Eşitlik ve adalet kavramlarını tekmeleyen vicdansız bir kemiyet üstünlüğü, bunu her memlekette dağıtılan menfaatlerle elde etmeye kabiliyetli olan Amerika'nın varlığını, gerçek saadetimizle faziletimizin cellâdı halinde başların üstüne yükseltmiş bulunuyor. İnsanlığa karşı bin yılların yahudi kin ve menfaatçiliğini ve

barbar sömürücülüğünü benimseyerek bunları kendi milli karakteri haline getirmiş olan Amerika, aynı zamanda Batı'nın ortaçağ barbarları ve Doğu'nun Moğalları kadar kanlı bir hüviyet yaşatmaktadır. Barbarlar Roma İmparatorluğu'nun, Moğollar İslâm ve Selçuk medeniyetlerinin katili oldukları gibi XX. yüzyılda Amerika, en üstün silâhlarıyla dünyanın en müthiş iki silahıyla, para ile ve atomla milletleri tehdit etme iktidarına sahiptir.

İslâm ve Avrupa medeniyetleri ile Amerika'nın medeniyet adına yaşattığı varlığı belirtebilmek için, Mevlânâ ve Goethe ile Ford arasındaki mesafeyi ölçmek kâfi gelecektir.

Amerika'nın insanlığı sürüklediği ufuklar karanlık gözüküyor. Ruhların selâmeti, her milletin çocuklarının, Amerika'dan gelecek bütün zehirlere karşı koyucu iktidarı şuurlandırılmaları ile kabil olacaktır. Hıristiyan âleminin şuurlu mukavemetini örnek almasını bilecek bir İslâm idealizmine her zamandan ziyade muhtacız. Bugün İslâm adına İslâm'ı istismar eden kuvvetler seçim şarlatanı ile, gazetesi ve politika simsarı ile İslâm dünyası için en büyük tehlike olan Amerika nüfuzunun hizmetinde çalışmaktadır. Amerika'nın menfaatlerine aykırı hareketlere toptan "sol" diye itham damgasını yapıştıranlar, farkında olsalar da olmasalar da, tröstçü yahudinin Doğuda uşaklığını yapıyorlar. Bin yıllık ruh ve ahlâk yapımızı koruyabilmek için, herşeyden önce Amerika'dan gelecek herşeyi reddetmekten başka yol yoktur. Acılarımızı sol'un ve hiçbir zaman "sağ" olmaması lâzım gelen Amerika'nın varlığından uzaklarda, kendi tarih ve mukaddesatımızın mihreri üzerinde ele alarak tedaviye çalışmazsak ruhumuzun istiklâline yakın bir istikbâlde veda etmemiz lâzım gelecektir.

Hareket, III/30, Haziran 1968

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

KOMÜNİZMİN DÜNYASI

Dünyamızda iki dünya yaşıyor. Biri yorgun ve kindar madde- nin içerisinde doymak bilmeyen hırsla sürünen dünya, öbürü her an kendini geçmek ve kendi yarattığı aşk içinde telef olmak için kendi sınırlarını aşmak isteyen, sonsuzluğa sıçrayıp Allah'a kavuşmak isteyen ruhun dünyası. İki dünyanın içinde bir insan, bir varlık halinde yaşıyoruz; hayatımızın büyük dramı bundan doğmaktadır. Se-faletlerimizin giderilmez oluşu bundandır. Sanki ayağımız toprağa bağlı, ruhumuz göklerde-dir. Yerlere yığılı maddemiz realizmin, göklerde uçan ruhumuz ise idealizmin kaynağıdır. Madde esare-timizin düğümlerini, ruh hürriyetimizin kanatlarını kendinde taşı-yor. Bizdeki bu iki rakip kuvvet mütemadiyen birbirleriyle boğuşurlar. Kâh biri, kâh öbürü galebe ediyor. Bazı insanlarda madde, bazılarında ruh daha kuvvetlidir. Bu iki kabile, arzımızda yanyana ilerliyorlar. Fakat, madde kurbanlarıyla ruh kahramanlarının birbir-lerine karşı asrımızda olduğu kadar açık cephe aldıkları ve ikisinden birisini yok etmek azmiyle meydan muharebesine hazırlandıkları hiçbir zaman böyle görülmemiştir. Çünkü bugüne kadar, her sahada kendi saflarını bulmamışlardır.

Madde, eski çağlarda da bugünkü kadar kuvvetli idi. Lâkin, onun tahakkümü krallarla sergerdelerin inhisarı altında idi. Halk devlet diye adlandırdığı maddenin huzurunda kaderine razı durumda idi. İnsanlar bütün tarih boyunca ihtiraslarını efendileri uğrunda kullandılar. Kendileri ihtiraslarının kırıntısıyla yaşadılar. Yeni çağlarda kral ve sergerdelerin tanrılaşması ortadan kalktı.

Diğer taraftan sömürgecilikle doğan büyük sanayi işçi sınıfı halinde insanlığın büyük kütlelerini, bir sınıf imtiyazlı servet sahiplerinin esareti altına soktu. Günün birinde, korkunç bir hızla maddenin kazancına vasıta olarak kullanılan bu sınıf insanlar ayaklandı. Bir asırdan beri yalnız maddenin egzersizleriyle yetiştirilmiş olan çalışan insanlık, ruhunu ayaklar altına almaktan çekinmedi. Komünizm işte bu hareketten doğmadır. Beşeriyete bu suikasti hazırlayan, böylece büyük sanayi olmuştur. Komünizmin mesulü, insanlığın sefaleti karşısında asla mesuliyet taşımayan nankör ve insafsız kapitalizmdir. Avrupa'nın sonsuz kazanmak hırsı bu uğurda seferber ettiği müstahsil tabakanın sonsuz ve doymaz kınıni yarattı. Bu sınıf kınıni, madde âleminin bütün kuvvetlerini kendinde toplayarak ruh dünyasına karşı komünizm adıyla seferber olmuştur. Ruh kuvveti Hıristiyan ve İslâm dinlerinin sonsuz yaratıcılıklarıyla silahlanmak yirminci asrın madde kuvvetiyle çarpışmaktadır. Batı medeniyetinin bugüne kadar yarattığı felsefe, ahlâk, sanat ve ilim aşkı hep Hıristiyanlığın eseri olmuştur. Bu sonsuz ruh kuvvetinin karşısında onunla ölüm dirim mücadelesine karar vermiş olan hoyrat maddenin bütün kuvvetlerini kumandası altında toplayan komünizm cephesi yaratılmıştır. Din ile kin karşı karşıya çarpışıyorlar. Dünyanın bütün maddeye esir mideleri komünist safında, ruh âşıkları da mukaddesat sancağı altında toplanıyorlar.

Bizim dünyamızda, ruh cephesinin müdafii, İslâm dini idi. Bizde madde kuvveti, batıdaki gibi büyük sanayiye bağlanmadığı için, bir komünizm âfeti doğması beklenemezdi. Öyle iken, komünizm bu topraklarda da gözükte. Bunun sebebi, İslâm dininin son asırlarda, putperestlik devirlerine ait hurafelere bürünerek ruhsuz bir iskelet halinde yaşatılması ve böylelikle bütün bir ruhî kuvvet olmaktan çıkarak sadece nas sistemi halinde kalmış olmasıdır. İslâm dünyasının bu zaafından faydalanan materyalist cephe, bizdeki Batı taklitçiliği yolu ile Avrupa'nın madde âleminde şahlanan kuvvetini, bizim sınırlarımızdan maharetle, kâh müsbet ilim, kâh

inkılâp adıyla geçirmiştir. Böylece komünizme doğru götüren maddecilik müessesesi olarak Türkün bünyesinden doğmamış, ona dışardan, yabancıların eliyle getirilmiştir. Tanzimattan beri Avrupa'da "Jön Türkler" adı verilen materyalizmin mübeşşirleri, ilk defa İkinci Meşrutiyet hareketiyle hududumuzdan içeri geçtiler. Kendilerini, milletin kurtarıcısı gibi gösteren bu adamların neslimize mukaddesatımıza ve bu vatana yabancı olduklarını düşünmek, onların ruhumuzun düşmanları olduklarını anlamamız için kâfidir. Bunlar Birinci Cihan Harbi'ni kazanamıyarak dağıldılar. Lâkin geride bıraktıkları zümre, eserlerini gerçekleştirmeğe devam etti. Bu eser, İstiklâl Harbi'nden sonra, ruh cephesinin zaafından faydalanarak genç bir nesli peşinden sürükledi.

Madde cephesinin yarattığı ve milletimizin hayatına suikast teşkil eden bu ruh düşmanlığı eserine, yenilik ve inkılâp denildi. Ona karşı gelen her kurtuluş hareketine de irtica diyorlar. İslâmın bugünkü zaaf ve sefaleti, madde cephesini yaşatan düşmanlarımızın saldırılarını destekleyen bir vesile olmuştur. Bunların inkılâp hareketleri arasında dikkat edilirse, ruha ait bir kıvılcık yoktur ve bunların hiçbir hareketleri yoktur ki, ruhumuza suikast olmasın. Öfke, tehdit, protesto, hakaret ve itham, bunlar da yetmezse, fırsat ele geçince vatandan çıkarmak veya idam. İşte bunlar bugün komünizmin bayrağı altında toplanarak açıkca cephesini yapmış olan yalnız maddeye bağlı kuvvetin silâhlarıdır. Bu kuvvetin adı bugüne kadar komünizm değildi. Makine, sömürge, eskiyi yıkan ve ancak yıkmakla meydana gelen modern zihniyet, akıl tanımayan vicdana karşı gelen pozitivist görüş, şuursuzca Batılılaşmak iradesi, imana hurafe diyen taassup, koca bir milletin tarihini inkâr eden kara kuvvet, bütün bunlardı. Bunların hepsi birleşti, komünizmin varlığını meydana getirdi. İşte, şimdi bizdeki ruh kuvvetinin karşısında pusu kurmuş bekleyen ve bütün bu belâli selleri yatağında birleştirerek dünyamızın ruhunu, üzerine bir büyük nehir gibi saldırmakla boğmak isteyen komünizmin gerçek çehresi. O halde komünizmin kaynaklarını kurutmak lâzımdır. Bu gaye ve idealde işe başlayacak ruh

cephesi nasıl hareket etmelidir. Düşmanların silâhı ile mi? Şiddet, hakaret ve idam ile mi?

Asla. Bizim vazifemiz, Allah'ın kulu oldukları için kulluğa hürmet, insanlar hakkında sonsuz bir sevgi sonsuz ve usanmaz bir sabırla kalb âleminde de irşat ve bu uğurda icab ederse başkalarını değil, nefsimizi feda etmektir. Bu yolda yürümekle ideal ve ruh kurtulacaktır.

KKYN; AN/2. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

SOSYALİZM VE ŞEKİLLERİ

Sosyalizm, XIX. asırda doğan ve büyük sanayi işçilerinin yaşama şartlarıyla refah vasıtalarında cemiyetin diğer fertleriyle eşitlik temini için ortaya konulmuş olan ekonomik doktrinlerin umumi adıdır. Sosyalizm şekilleri pek çoktur. Hepsinde müşterek olan taraf, istihsal vasıtalarıyla geçim şartlarının fertlerden alınıp toplumun eline verilmesidir. Bu noktada sosyalistler ikiye ayrılırlar:

1. XIX. asırdan önce ortaya konulan bölüşmecî sosyalizm, sade toprağın fertler arasında eşit olarak bölünmesini istemektedir.

2. Modern sosyalizm ise, ancak bütünü ile fert tarafından yapılan ve yalnız bir fert tarafından kullanılan eşya hakkında ferdi mülkiyeti kabul etmektedir. Müştereken kullanılan ve müşterek çalışma ile meydana getirilen eşyayı yani bütün istihsal vasıtalarını, topluluğun malı olarak kabul ediyor, bunlar üzerinde ferdin mülkiyetini tanımıyor.

Cemiyette her ferdin gücüne göre çalıştırılmasını ve çalıştığı kadar bu müşterek mülkten faydalanabilmesi esasını ortaya koyuyor.

Geçen asrın başlarından itibaren çeşitli şekillere bürünmüş olan modern sosyalizm XIX. asır boyunca, Fransa ile Almanya'da birbirine aykırı istikametlerde inkişaf etmiştir.

Fransız sosyalizmi daha ziyde idealist ve hayalperest (utopisite) bir yönden ilerledi. Saint Simon, Louis Blanc ve Fourier, Rönesans filozoflarından İtalyan Campanella gibi ideal bir sitede müşterek çalışma ile geçecek iş hayatı tasarladılar. İş adamını sitenin ger-

çek sahibi ve hayatın nâzımı yapmak istediler. Böylelikle, işçi sınıfının bugünkü sefaletinin önüne geçilebileceğini sandılar. Bunlar, toprak, orman, fabrika ve her türlü istihsal vasıtalarının onları kullanan ve işleten, onlarla çalışan çiftçi ve işçilerin müşterek malı olmasını istiyorlardı. Sendikalizm denilen sosyalist sistem bu görüşle meydana geldi.

Kollektivizm ise, daha realist bir yoldan giderek, müşterek çalışma ile elde edilen ve müştereken kullanılan herşeyin, toprağın, fabrikanın ve her türlü istihsal vasıtalarının devlete ait olmasını kabul etti. Ona göre herkes gücüne göre çalışıp bu ortak maldan ihtiyacına göre harcıyacaktı.

Sosyalist bir doktrin olan kollektivizmin de biri devletçi ve muhafazakâr, diğeri inkılâpçı ve materyalist olmak üzere iki şeklini ayırmak lâzımdır.

Devlet sosyalizmi gelenekçi ve muhafazakârdır. Cemiyetin şartlarını kabul eder, tarihî zaruretlere bağlanır, inkılâpçı değil, tekâmülcüdür. Millî değerlerle geleneklere dayanan faşizm ile aynı esaslara dayanan Alman millî sosyalizmi, devlet sosyalizminin en mükemmel gerçekleşmesi olmuştur. Her ikisi de spritualisttir yani ruhî ve ahlâkî kıymetlere dayanır.

Faşizm, ekonomik insan tanımıyor. Ona göre insan, ahlâkî, dinî, harpçi ve siyasî bir varlıktır. Millet ise muayyen bir zamanda bir cemiyet içinde birlikte yaşayan fertlerin bütünü değildir, cemiyetin geçmiş, gelecek ve bugünkü nesillerini kucaklayan ideal bir varlıktır. Mâziden gelip, istikbale doğru akmakta olan bir nehir gibidir. Faşist devlet, yeryüzünde ilâhî iradenin gerçekleşmesidir ve kendiliğinden ahlâkidir. Otorite ideal olan millî irade tarafından istenilmiştir. Ve bu istekle millî irade Allah'a bağlanmaktadır. İlahî iradenin tecellisi olan faşist devlet, milletin bütün unsurlarını birleştiren, içtimaî çalışmaların hepsini eline alıcı ve en sağlam nizama ulaşmak gayesinde olan cemiyet üzerinde en kuvvetli otoriteyi kullanıcıdır. Faşizm, fert ve devlet hakkındaki inazariyesini Alman filozofu Hegel'den almıştır. İtalya'da Croce ve Centilen gibi müte-

fekkirler bu esasları Hegel'den almışlardır. Sonra, esasında aynı şekilde faşist ve İtalyan faşizminden sadece Nazilik yani üstün ırkılık iddiasıyla ayrılan Alman millî sosyalizmi bu doktrini hazırlanmış olarak İtalyanlardan almıştır.

Almanya'da, geçen asırda Karl Marx tarafından ortaya konmuş olan sosyalizm ise, realitenin bir izahından hareket ettiği için, ilimci diye vasıflandırılmıştır. Tamamen maddeci (materyalist) bir görüşe dayanan bu sosyalizmin ideal bir unsuru yoktur.

Dayandığı materyalist görüş şudur: İnsanlığın bütün tarihi içerisinde meydana gelmiş olan her türlü içtimaî hâdiseler daima ekonomik bir sebepten doğmuştur. Marx'a göre, bütün tarih boyunca, insanlar siyasî ve dinî bir tekâmülü meydana getirirken bir ideal uğrunda iş gördüklerini zannederler. Halbuki farkında olmayarak ekonomik bir zaruretin tesiri altında harekete geçmişlerdir. Bir ekonomik sınıfın temsilcileri ve bir ekonomik dâvanın müdafaa edicisidirler. Luther'in mücadelesi, hakikatte Roma sarayının soygunculuk hâlini alan vergi sistemi altında ezilen Alman burjuva sınıfının isyanından başka bir şey değildir. İsa'nın mefkûresi de ilâhî ve ahlâkî olmaktan ziyade, Romalıların zulmü altında bulunan Filistinlilerin, İmparatorluğun vergi sistemine karşı, önceleri Mesih'in açlık grevi halinde başlayan isyanından ibarettir. Dinî hareketler gibi, siyaset, hukuk, sanat ve ahlâk hareketleri de hep cemiyetin ekonomik değişmelerinin eserleridir.

Tarihi maddecilik denilen bu sistem komünizmin temeli olmuştur. Böyle bir görüşe dayanan komünist doktrin şu prensiplerden hareket ediyor:

a) İnsanın bütün hareketleri maddî ve ekonomik sebeplerden doğmaktadır. Hareketlerimizin ruhî, ahlâkî ve dinî sebepleri yoktur. Bunlar, insanlığı istismar etmek isteyenler tarafından gaye ve idealer halinde yaşatılmak istenmiş bir sürü yalanlardır.

b) İnsanlık için yegâne ideal, ekonomik idealdir. O da cemiyet içinde her ferdin müşterek çalışma ile elde edilen nimetlerden müsavî şekilde istifade edebilmesini temindir.

c) Şimdiki cemiyet müsavatsızlık temeline dayanmaktadır. Bugünkü haksızlık rejiminde çalışmayan fertler, çalışanların ekmeğini çalmaktadırlar. Bu haksızlığa son vermek lâzımdır.

ç) Bugünkü müsavatsız cemiyetin temelini yıkmak için mücadeleyi işçi sınıfı diğer sınıflara karşı yapacaktır ve cemiyet içinde her türlü masvatsızlıkları yaratmış olan bütün sınıfları ezerek ortadan kaldıracaktır. Bunun için silâhlı bir işçiler diktatörlüğü kurmak lâzımdır.

d) İctimaî nizamdan müsavatsızlığın eseri olarak doğmuş olan bütün kötülükleri, tedricî islâhat hareketleriyle ortadan kaldırmayı düşünmek yanlış ve kötü bir fikirdir. Zira bu düşünceye dayanan projeler, işçiler sınıfının zaferini her zaman geciktirecek ve böylelikle imkânsız bırakacaklardır. Komünistler islâhata düşman ve ihtilâlcilerdir.

e) Devlet, hukukî bir tahakküm vasıtasıdır. İhtilâlcî işçiler diktatörlüğünün gayesi, birinci plânda ferdî mülk ve sermayeyi ortadan kaldırdıktan sonra, ikinci plânda, hukukî tahakküm vasıtası olan devleti ortadan kaldırmak ve insanlığı ekonomik müsavat idealinden başka gaye bilmiyen hür ve mesut bir hayata, dünya cennetine kavuşturmaktır.

Görülüyor ki modern sosyalizmin realist olan ve geçen asırdan beri içtimaî realitede inkişaf eden şekli kolektivistizmdir. Bir asırdan beri Batı dünyasında ilerliyen kolektivistizm cereyanı, biri spiritüalist (ruhçu), öbürü materyalist (maddecî), biri devletçi, öbürü ihtilâlcî, biri muhafazakâr, öbürü devrimci iki koldan inkişaf ederek birbirine tamamen zıd iki kutupta yer alan iki içtimaî doktrinini meydana çıkarmıştır. Bütün prensip ve doktrinleri, bütün temayül ve gayeleriyle birbirinin amansız düşmanları bulunan ve aynı varlık dünyasında asla ikisi birlikte barınamayacak olan bu iki içtimaî doktrininin birincisi sosyalizm, ikincisi de komünizmdir. Biz bu bölümde, komünizmi muhtelif bakımlardan tahlil etmeğe çalışacağız.

KKYV: AN/1, 2. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZM

Geçen yazımızda komünizmin tarihi maddecilik sistemine dayandığını söylemiştik. Komünist doktrin bu sistemle anarşizmi yani içinde yaşadığımız cemiyet ve devlet nizamını ihtilâlle ortadan kaldırma dâvasını birleştirmiş bulunuyor. Bu anarşizmin esaslarına daha önce Bakunin ve Kropotkin hazırlamışlardır. Komünizmin tatbikatta ilk temsilcisi Rus ihtilâlinin başına geçen Lenin olmuştur. Vakıta, ilk çağlarda Çin'de komünist rejiminin yaşatıldığı bir devir görülmektedir. Lâkin bugünkü Rus komünizminin aksine olarak Çin komünizmi tamamiyle ruhî ve dinî esaslara dayanıyordu. Sonradan Aristo tarafından şiddetle tenkide uğrayan Eflâtun'un komünizmi de eski Yunan'da tatbikat sahası bulamadı. Esasen son yazılarında Eflâtun'un da evvelki fikirlerini değiştirmiş olduğunu görüyoruz. Zaten Eflâtun'un ortaya attığı servetle kadında iştirak tezinin gayesi, kendilerinden adetçe pek fazla olan yerli Dorlara karşı, Elen devlet ve milliyetinin sürekli hâkimiyetini temin etmektir. Dâvanın esası ferdî saadetimizi meydana getiren servetle, kadın gibi maddî haz kaynaklarından Elen vatandaşının kalbini uzaklaştırıp, vatan idealine kayıtsız ve şartsız bağlamaktır. Binaenaleyh Eflâtun'un komünizmi, vatandaşlık fazileti gayesiyle ileri sürülmüş ve sonra da geri alınmış idealist ve ahlâkî bir ideal idi. Zamanımızdaki Rus komünizmi ise ruha bağlı bütün endişeleri reddeden, insanın ruhî ve ahlâkî bütün inançlarını gömmek isteyen, bütünüyle materyalist bir dâvadır. Evvelkilerle hiç alakası yoktur.

Bizim üzerinde duracağımız, Rus komünizmidir ve bunun da

ekonomik temeli kollektivizmdir demiştik. Ancak kollektivizm müşterek çalışma vasıtasıyla herkesin kullandığı eşyanın ve mülklerin müşterek ve devlete ait olması esasına dayanıyordu. Komünizm bu ana fikri alarak ona, bu müşterek mülkten herkesin aynı şekilde ve nisbette faydalanması tezini, yani harcamanın herkes arasında müşterek olması fikrini ilâve etti. Komünistler bu gayelerine silâhlı bir işçi diktatörlüğü ile ulaşacaklarını ilân ettiler. Bunun için de her memlekette mevcut içtimaî nizama karşı ihtilâller çıkarma yolunu tuttular. Zamanımızda hemen her memlekette, bilhassa ruhî ve mânevî değerleri zayıflamış veya tam teşekkül etmemiş olan milletlerde, maddenin ruhu büsbütün boğmak için saldırısını andıran komünizm, esasında bir çok bakımlardan hatalı ve çürüktür. Komünizmin felsefî, hukukî ve ekonomik esasları, pek çok tenkitlere uğramış ve bütün sakat tarafları ortaya koyulmuştur. Komünizm karşı yapılan felsefî tenkitlerin başlıcaları şunlardır:

1. Herşeyden evvel komünistler, maddî hayatımızı ve ekonomik ihtiyaçlarımızı bütün içtimaî hâdiselerin kaynağı ve insan hayatının biricik nizam kurucusu sayıyorlar. Ruhî varlığımızı ve inançlarımızı reddediyorlar. Bütün itikatları ve ruh sevgisini şimdiden budamak suretiyle, birkaç nesil geçtikten sonra, insanlığın ruha ait tasavvurlardan tamamiyle sıyrılacağını umuyorlar. Bu neticeye ulaşabilecekler ulaşabilecekleri pek şüpheli olmakla beraber, aynı zamanda, yapmak istedikleri iş, insanlığın insanlaşması yolunda bugüne kadar geçirdiği tekâmülü tersine çevirmek, en geri ve hayvana en yakın olan bir hale dönmenin çarelerini aramaktır.

2. Komünistler, ferdî iradeyi, onun seçim ve karar hürriyetini tanımıyorlar. Devletin, fertlere kat'î ve karşı koyulmaz şekilde ayırdığı işi üzerine almak ve her ferdin kendine düşen hisseyi harcıyabilmek mecburiliği, ferdî iradenin hür yaşayışını kökünden baltalamak demektir. Bu şartlar içinde hürriyetten asla ayrılmayan yaratıcılık kudreti de ortadan kalkıyor, emellerin zenginliği kayboluyor. Ferdin ruhî yaşayışı çok fakirleşmiş ümitsizlikle kararmış bir hal alıyor. Hayat tam mânasiyle çekilmek bir yük haline geliyor.

3. Kominizm, insanlar arasında eşitlik kurmak bahanesiyle, ferdin hürriyetini elinden alıyor. Eşitlik onu isteyen hür iradelerin eseri olmak lâzım gelirken, ancak fertlerin hürriyeti elinden alınmak suretiyle onlara zorla kabul ettiriliyor. Fertlere iyi bir istikbal vaadiyle, bugün sahibi olduğu en kıymetli şeyi elinden almaya neden hakkımız olsun?

Komünizmin hukukî esasları ise, şu bakımdan tenkit edilmiştir.

1. Kominizmin en zayıf tarafı, sistemin tatbikine ihtilâl ile geçilebilmesidir. Yani komünizm, ruh âleminde muvaffakiyetini sağlayacak kuvvet bulamıyor. Bu hal de gösteriyor ki, insanlığın ruh cephesinde onu mutlaka reddeden bir kuvvet vardır. Çünkü, komünizm esasında en ileri materyalizm, yani ruh düşmanlığıdır.

2. Komünizm kapitalist diktatörlük yerine işçi diktatörlüğü koymak istiyor. Bugün ezilenlerin yarın zalimler yerine geçmesini istiyor. Bu yüzden taşıdığı slogana rağmen insanlık dâvası olmaktan uzaktır. Sadece kin silâhı cephe değiştiriyor, mazlumların iki yüz yıllık öcü alınmıyor. Bu bir ahlâk ve insan dâvası değildir. İslâmın ruhu ile asla bağdaşamaz. Hem de unutmamalı ki yarınki dünyanın efendileri yapılmak istenen işçi, bugünün patronundan daha insaflı ve daha asil olmayacaktır.

3. Bizzat Lenin'in de eserinde tekrarlar ve ısrarla itiraf edildiğini gördüğümüz gibi, komünizm çalışma sahasında hürriyet getirmemiştir. Komünizmde hürriyet olamaz, çünkü işçi komünist devletin bütün tazyiklerinin tehdidi altındadır. Burada, devlet tek kalmış ve bütün iktidarı elinde toplamış büyük bir sendika sayılır.

Böylece, çürük tarafların ortaya koyduğumuz komünizm, insanlığın hangi cephesini harekete geçirmiştir ve onun insanlık içinde oynadığı rol ne olmuştur? Komünizm bir insanlık ideali midir? Bundan sonra bunu araştıracağız.

KKYN; AN/2. (İlk yayımlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZM VE İDEAL

“Komünizm, insanlık için bir ideal olur mu?” sualine cevap araştırırken, insanlığı hem dıştan, hem de içten idare etmekte olan prensipleri ile alarak, komünizmin bunlar karşısındaki durumunu incelemek lâzım gelecektir. Bu prensipler, evrim ve irade prensipleridir. Evrim, insanlığı ebediliğe doğru götüren hareketin dıştan görünüşü, irade ise, bu hareketin içten görünüşüdür. Evrim ve irade sayesinde nâmütenahiliğe doğru uzanan hareketlerimiz, bu gidişle hiçbir yerde tatmin edilemeyip kendi kendisinde asla nihayet bulamayan gayeler, yeni idealler yaratıyor. Komünizm bunlar arasında bir ideal midir? Onun evrim ve iradeye karşı aldığı tavır, bu meselenin hallini ortaya koyacaktır.

A. Evvelâ komünizmin evrime verdiği yeri görelim. Komünizm tarihî maddecilik temeline dayandığı halde, tarih görüşünü ve insanlığın tarihi içinde meydana gelen evrimi inkâr etmektedir:

Tarihî evrim, bütün içtimaî müesseselerin bir yerde yok olmayıp yenilerini doğurmak suretiyle yaratıcılıklara kabiliyetli olduğunu göstermektedir. Evrim eskinin yeniye vücut vermesidir ve her yenide eskinin hayatından pek çok elemanlar bulunmaktadır. Eski-yi dıştan darbe ile yok etmek, köklerinden budamakla evrim durdurulur. Milletlerin hayatının desteği olan mukaddesat sistemi, bugünkü varlığımızın yaratıcısı olan ve maziden bize doğru uzanan tabii bir oluşun mahsulüdür. İnsanlığın mukaddesat adı altında toplanan evrim eserini, kin ile karşılayan komünistler, ihtilâlcî metodlarıyla, bu eseri yok etmeğe çalışıyorlar. Bunlar; hem insanlığın,

hem de evrim adını taşıyan tabiat kanununun düşmanıdır. Onlar demokratik rejimlerin tatbik ettiği müdahalesiz nizama istismar ederek, ihtilâllerini yapıyorlar. Ancak, er geç tabiat kanununa çarpacaklardır.

B. İnsanlığımızı içinden idare etmekte olan irade prensibi karşısında komünizmin durumu iki bakımdan gerici ve yıkıcıdır.

1. Komünistler, ferdi iradenin binlerce yıllık tarihi içerisinde meydana getirdiği ve ulaşabildiği bunca varlıkları, millet ve din kuvvetlerini kesip budamak, yoketmek suretiyle muhtarip insanlığımızı selâmete kavuşturacaklarını umuyorlar. İradenin ölümünü kurtuluş sanıyorlar. Bilmiyorlar ki hasta, şifasını varlıkta arar ve ölüm hiçbir derdin gerçek devâsı değildir. İradenin böylece ölümü, insanlığın ruh cephesinde intiharı demektir. Din ve millet, ferdi şahsiyetimizin en derindeki tabakalarıdır. Bunların yok edilmesiyle şahsiyet küçülerek hoyrat bir benlikten ibaret kalıyor. Ferdi irade, kendi eseri olan bütün varlıklardan sıyrılnca, bundan en çok ahlâk nizamı sarsıntı duyuyor. Kendi eserlerinden sıyrılan şahsiyet bir kuvvet olmaktan çıkıyor ve hayata ait içgüdülerin saldırılarına karşısında derhal yıkılıyor, insan sanki bir mide ile sınırlardan ibaret kalıyor.

2. Komünistler, hep fena vasıtalar kullanarak ideal dedikleri ulvî gayeye doğru gittiklerin iddia ediyorlar. İşçi diktatörlüğü ve ihtilâl yollarından geçerek insanlığı dünya cennetine kavuşturacaklarmış. Bu söz, uğünkü zulümden yarınki adaletin doğabileceğini iddia etmektedir. Halbuki iyinin eseri iyilik, şerrin ise yalnız fenalık olabileceği gibi, kendi hareketlerimizin bizzat kendi şahsiyetimizi meydana getirdiği de bir hakikattir.

Komünist rejim, gayesine ulaşınca kadar kindarlık duyguları aşıladığı ve kindarlıkla harekete geçirdiği insanlıktan gayede mesut ve hayırkâr bir âlem nizamı çıkarabilecek midir? Bunu ummak, şerrin faziletini beklemek gibi bir tezada düşmektir.

Hem evrim, hem irade prensiplerini red ve inkâr eden komünizm bir ideal olamaz. Zira her ideal evrimin bir merhalesinde ba-

rınır ve her ideale irade ile varılır. Diğer taraftan insanlığın evrimine her fertle başlanıyor ve ideallere doğru götüren hareket, ferdin değil, belki ferdi içerisinde alan tarihin hareketidir. Bu tarihte her fert onun kadar yaşlıdır, ferdin kuvveti asırların kuvvetidir. Bu kuvvete "gelenek" derler, inançlar dünyasında, o "mukaddesat" adını alır. Mukaddesatın yıkılması, asırlar içinde birikmiş olan ferdi iradelerin topyekûn yıkılmasıdır. Komünizm, evrimin tersine çevrile-rekinkârı, iradenin de ezilmesidir. Her türlü idealin içli, dışlı karakterlerine karşı koyan bir harekettir. Onun insanlık dünyasında yaşayan her türlü ideale karşı gelme, yani ideal düşmanlığı olduğunu anlamak için şu karakterlerini belirtmek kâfidir.

a) Her ideal sonsuz bir gayeye çevrildiği ve hiçbir tatmin ile nihayetlenmediği halde, komünizm insanlığın geçirdiği evrimin tersine doğru giderek, başlangıç olan iptidai halde bütün tatmini arıyor. Bu irtica hareketinin sonunda gayesi nihayet buluyor, ona başka gaye kalmıyor.

b) Her ideal sonsuz bir şekilde yaratıcı olduğu halde, komünizm yıkıcıdır, insanlığın bütün tarihi boyunca meydana getirdiği eseri, yok etmek emelindedir. Böylece, her ideal karşısında kindarlık teşkil eder.

c) İdeal, herkes tarafından meşru ve istekle karşılanan bir ruh hareketidir. Komünizm ise, onu kabul etmeyenlerde nefret, edenlerde sade bir haset, varlığa karşı bir kıskançlık sarsıntısı, bayağı bir sinir buhranı doğuran saldırıdır. Onun ruh zevkleriyle alakası yoktur.

d) İdeal, sonunda aşk olacak olan ruh enerjisi ister; komünizm ise ruh tarafından ortaya konan bütün kıymetlere karşı düşmanlıktır; komünizm ruh düşmanlığıdır. Bütün bu karakterleri ile görüyoruz ki komünizm ideal düşmanlığıdır.

KKYNA: AN/2. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZM VE İRADE

İnsan hareketleri iradenin eseridir. Bir çoklarına göre irade, insan ruhunun özünü teşkil eder. İnsanın tekâmülü iradesinin tekâmülüdür. Bütün kültür ve bütün terbiye, onun kuvvetlenmesi, değerlendirilmesi ve hatadan korunmasını temine yararlar. İradenin mâhiyeti ise ferdi oluşu, bizde meydana gelecek dış dünya yığılışı ve hiçbir gayede nihayet bulmuyarak sonsuzluğa uzanışıdır. Komünizm, ferdi iradeyi inkâr ve imha ederek, onun yerine hiç iradeye muhtaç olmayan, ölü bir nizamı kurmak istiyor. Onun insan iradesiyle mücadelesini ve onu yok etmek azmini, birkaç bakımdan incelemek kabildir.

1. Çalışmada, düşünmede, başka insanlarla işbirliği yapmada ve seçimde hürriyetsizlik, irademizi henüz doğarken ölüme mahkûm ediyor. Her cemiyette türlü sanat idealleri doğabilir. Komünist cemiyette ise yalnız bir sanat şekli var olacaktır.

2. Komünistler, sözde bir gaye, hakikatte bir hayal olarak ortaya koydukları dünya cennetinde fert için yapılacak veya yaratılacak hiçbir yenilik tanımıyor ve böylelikle gayede durgun (statik) olan ve kendinden ötesi bulunmayan bir nizamı araştırıyorlar. Yeryüzünde, herşeyin bütün insanlar arasında müşterek olacağı devir onlar için gayedir, son devirdir, bu emel son emelleri, bu ideal son idealleridir. Ondan öteye komünistlerin ne emelleri, ne de idealleri vardır. Yeni idealler yaratmak için bütün kapılar insanlığa kapalıdır. İnsan, iradesinin ondan sonra ideal eseri olmayacaktır.

3. Komünistler; içtimaî ve iktisadî hareketlerinde hiçbir zaman insanlığın başka hareketlerine uzanıp onlarla işbirliği yapmadıkların-

dan, irademizin kâinatın her tarafına uzanmasını imkânsızlaştırıyorlar. İrade, böylece kısırlaşıyor. Birbirine uzanan iradeler, birbirini tamamlayacak ve aralarında dostluk bağları kurulacak yerde, sınıf kinleri yüzünden zayıflayan merhamet, namütenahiye doğru yol alan iradenin sahasını daraltarak sonunda onu bir yokluğa mahkûm edicidir.

4. Komünistin, bir defaya mahsus olmak üzere ortaya konan, statik bir nizama itaatten başka mesuliyeti yoktur. Onun işi iradesini sonsuzluğa çevirmek değil, sadece mevcut nizamı devirmektir. Komünistler, insanı insanlık idealinden uzaklaştırıyor. Bizim, ahlâkımız, irademizde kendini deneyecekti. İyilikle fenalığın çatışmasında iyiliğin zaferi, ahlâklılığımızın ifadesidir. Komünistler, yegâne fenalık dedikleri şeyin, hudutsuz kazanç iştihasının önüne geçmek için irademizi düzelterek yerde, kazanç imkânını ortadan kaldırıyorlar. Yani onlar, insanı değil, dünyayı düzeltmeye çalışıyorlar ve irade bakımından, insansız bir dünya yapmak istiyorlar. Fenalığı ortadan kaldırmak için, hem iyiliği hem de fenalığı birlikte yok ediyorlar. Denebilir ki komünistler, temizlenmesi lâzım olan şeyi yapmakla, iş bitiriyorlar. Fenalık iradesini önlemek için iradeyi kökünden baltıyorlar.

5. Komünistler, maddeci olduklarından, her yerde ruhî hareketlerin düşmanıdır. Felsefenin tanıdığı umumî materyalizm, ruhun yapısının madde cinsinden olduğunu iddia ediyordu. Komünizmin dayandığı tarihî materyalizm ise insan ruhundan fıskıran hareketlerin hep maddî sebepten, yani madde isteğiyle doğmuş olduklarını kabul etmektedir. Şu halde, biz yalnız maddî emellerle çevrilmiş bulunuyoruz. Ruhî gaye dediğimiz şeyler hep maddî olan gayelere ulaşmak için sadece vasıtadılar. Kaderimizi iştihamızla midemizin daracak sınırları arasında sıkıştıran bu içtimaî materyalizm, adetâ ruhun kendi kendisini istemediği neticesine varıyor. Böyle bir tezada bağlanmak, ruh sahibi olan insanın işi değildir. Ruhun bütünü ile birlikte, onun özünü teşkil eden ve bizi sonsuzluğa doğru götüren irade inkâr edilmektedir: Komünizm irade düşmanlığıdır.

KKYK; AN (ilk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

DIYALEKTİK MATERYALİZM

Hegeli diyalektiğin içtimaî hayatın materyalist görünüşe tatbik edilmesiyle meydana gelen sosyal felsefeye diyalektik materyalizm denilmektedir. Diyalektik materyalizmin değerini araştırmadan önce, diyalektiğin ne demek olduğunu ve Hegelciliğin esaslarını kısaca görmek lâzım gelecektir.

Diyalektik kelimesi, eski Yunanda konuşma ve münakaşa sanatı mânasına geliyordu.

Eflâton'a göre diyalektik, bir düşüncenin sonundan tekrar geriye dönerek, kavramdan kavrama, hükümden hüküme geçmek suretiyle, hepsinden genel olan kavramlara ve ilk prensiplere ulaşmak demektir.

Aristo, diyalektiği analitikten ayırıyordu. Ona göre, analitik isbata yarar, yani gerçek başlangıçlardan hareket eden tahlilde kullanılır; halbuki diyalektik, ihtimale dayanan muhakemelerde kullanılır.

Ortaçağda diyalektik, genel mantık demekti ve hitabetin zıddı idi.

Kant, diyalektiği zahiri şeylerin, yani gerçeği olmayan şeylerin mantığı diye tarif ediyordu.

Hegel, diyalektiğe yepyeni bir mâna verdi. Ona göre, diyalektik, "düşüncenin yapısına uygun olan mantığın ilmi tatbiki"dir. O aynı zamanda eşyanın mâhiyetine de uygundur. Hegel diyalektiğinde tezatlar birbirine bağlanır. Hegel'e göre, mutlak varlık, her düşünceden müstakil olarak var olan fikir (ideal)dir. Diyalektik ilerle-

yişte ilk var olan fikirdir. Mutlak hakikat olan fikir tezi teşkil ediyor. Tez kendi antitezi ile karşılaşır. Fikrin antitezi tabiattır. Mutlak düşünceye tamamen yabancı olan tabiat, yani dış dünya, fikrin yani mutlak düşüncenin kendi kendini inkâr etmesiyle meydana gelmiştir. Tezle antitezin karşılaşması, üçüncü ve son merhale olan sentezi meydana getirir. Mutlak fikir, kendini inkâr ederek tabiatı meydana getirdikten sonra, tekrar kendine doğru çekilerek ruh (esprit) yani kendi kendini tanıyan düşünce haline geliyor. Bu sonuncu olan sentez safhasıdır. Sentez, felsefenin aradığı mutlak hakikattir. Böylece Hegelci diyalektiğin başlangıcı mutlak fikir, gayesi ise kendini tanıyan ruh'dur. Hegel felsefesi kendini meydana getirmiş olan bu terkipçi motodla, mücerretten müşahhasa, ferdiden âlemşümüle, mütênâhiden nâmütênahiye doğru gitmektedir. Hegel'in diyalektik idealizminin esası bundan ibarettir.

Hegelcilik gibi idealist bir felsefenin ortaya koyduğu ve aynı zamanda bir varlık felsefesi olan bu diyalektik mantığını, komünistler kendilerinin materyalist cemiyet felsefelerine tatbik ettiler ve bir diyalektik materyalizm ortaya koydular. Komünizmin materyalist temeli Karl Marx'ın tarihî maddeciliği idi. Tarihî maddeciliğin, tarihî ve içtimâî bütün hâdiselerin meydana getirici sebebi ve temeli mutlaka ekonomik hâdiseler olduğu esasına dayandığını evvelce söylemiştik. İşte bu materyalist iddia üzerine bir diyalektik teşebbüsü şöyle olmuştur. Tarihî ve içtimâî hâdiselerin oluşu, gayesine ulaşmak için üç merhaleden geçmiştir. Tez, antitez, sentez. Birinci devrede tez hâkimdi; bu devri işçi (proleter) devresidir. Tarih içinde insanlar, gayesiz olan bir amelelik devri geçirmişlerdir. Geçen asırda, işçinin emeği kendi dışına çıkararak, kendi kendisinin inkârı halinde, patron denen kapitalist sınıfını meydana çıkardı. Bu devre, diyalektik materyalizmin antitez devresidir. Tezle antitezin karşılaşması ise sentezi doğurmuştur. Üçüncü safha ve gaye olan sentez komünist rejimdir. Komünist, şursuz olan eski işçinin, kendi antitezi olan patronla karşılaşmasıyla şuur kazanması, yani kendi varlığının farkında olmasından ibarettir ve o her sentez gibi mutlak hakikattir.

Ana hatlarını böylece ortaya koyduğumuz diyalektik materyalizm, uydurma bir iddiadır. Zira bu felsefenin, herşeyden evvel bütün tarihî ve sosyal hâdiselerin mutlaka ekonomik bir sebepten doğmuş oldukları hakkındaki materyalist temeli çürüktür. İçtimâî çevrede dinî, hukukî, ahlâkî estetik veya ekonomik her cinsten hâdiseler, sebep rolünü oynayabiliyorlar. Sonra diyalektik metodu Hegel de fikrin ilerleyişine tatbik edilmişti ve onun safhalarını gösteriyordu. Hegel, mutlak varlık olarak, her düşünceden ayrı ve müstakil olarak var olan mücerret fikri kabul etmişti ve bütün kâinat ile düşüncenin, bu fikrin diyalektiğinin merhalelerini katederek ilerlemesiyle meydana geldiklerini ileri sürmüştü. Onda diyalektik idealist kaynaktan hareket ediyordu. Böylelikle bu izah tarzı, varlıkların başlangıcında mutlak fikri, gayesinde ise düşünen şuur kabul eden Hegel idealizminin varlık ve kâinatı açıklama tarzını teşkil ediyordu. İdealizmden ayrılınca mânası kalmazdı. Hiçbir gerçek ihtiva etmezdi. Çünkü, her felsefede olduğu gibi Hegelcilikte de metod doktrini değil, doktrin metodu ortaya koymuştu. Komünistler bu metodu kendi yapısından asla ayırlamaz olan idealizmden sıyrarak sade şeklini alıyorlar ve kendi cemiyet izahlarını aynı kalıpların içine yerleştiriyorlar. Tamamen sun'î bir sistem yapmış oluyorlar.

Aynı zamanda, bu sistemin bir diyalektik metodunun oluş safhalarını ihtiva edebilmesi için önce tarihî ve içtimâî hâdiselerin hiçbir tekrar veya evvelkilerle benzeyiş ihtiva etmiyerek, daima yeni bir oluş içinde olmaları ve kendi dışlarındaki bir takım yeni bir yaratıcılık eseri olmaları icap etmektedir. Sonra da bu oluşun, Hegelcilikteki gibi daima geriye doğru giden bir hareketle meydana gelmesi lâzımdır. Nihayet, yine bu oluşun, mücerretten müşahhasa, ferdiden âlemşümüle doğru götürülmesi gerekmektedir. Halbuki, materyalist diyalektikte bu karakterin hiçbirisi yoktur.

Evvelâ tarihte benzeyişler vardır ve her hâdiseler kendinden evvelki hâdiselerin determinizmi mahsulüdür, yani onlardan doğar ve onlar tarafından karakterlendirilir. Sonra tarihte oluş geriye değil, daima ileriye doğrudur. Yani hâdiseler oluş merhalelerinde ilerler-

ken, kendilerini inkâra değil, tasdike vardırırlar. Nihayet, tarihteki oluşa hep müşahhas olayların basamaklarında ilerletir. Hattâ başlangıçtaki işçi tezi gayedeki komünist rejim sentezinden daha müşahhas ve gerçektir. Binaenaleyh, bu diyalektik bizi mücerretten müşahhasa değil, belki müşahhasan mücerrete doğru götürmektedir. Şu halde, bütün bu karakterleri anlaşıldıktan sonra, tarihî diyalektik içinde ve onun zarurî olan merhaleleriyle açıklanamıyacağı âşikâr olur. Diyalektik materyalizm muvaffak olmamış bir kopyadan ibarettir. Felsefî veya içtimaî bir hakikat taşımaz.

KKYN; AN/2. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZM VE KÂİNATIMIZ

Komünizmin kâinat görüşü ve hayat anlayışı yapıcı bir doktrin olmaktan ziyade, insanlığın inancı ve düşünce tarihinde bugüne kadar ortaya konan belli başlı değerleri, vehimler ve yanılmalar yığını addederek ortadan kaldırmayı gaye edinmiş tenkitçi ve inkârcı görüşlerin bütünüdür. Komünizmin dünyası, iktisat adamını (homo economicus) barındıran Allahsız bir dünyadır. Bu görüşte insanlığın saadeti, ancak çalışan insanlar arasında servetin eşit şekilde bölünmesiyle mümkün ve insanlığı, istismarcı zümreler elinde esir eden din ve ahlâkın vehim ve hürâfeleriyle eşitsizliğin ortadan kaldırılması, mesut ve ideal bir dünya hayatı sağlayacaktır.

Bu anlayışla komünistler, ruhu ve idealist felsefeye karşı cephe aldılar. Din ile ahlâkın değerlerini ortadan kaldırmak için her yerde mücadele açtılar. Onların kâinat görüşleriyle insan anlayışlarını açıkça anlayabilmek için, bazı ruhu ve idealist felsefelerin esaslarından özetler alarak komünist felsefesiyle karşılaştıracamız. Bu felsefî sistemlerin karşısına konulunca, komünizmin durumu apaçık belirtilmiş olacaktır. Kendilerinden özet halinde fikirler alacağımız felsefe sistemleri, Bergson, Kant ve Eflâtun'un sistemleriyle İslâm'ın insan anlayışıdır.

Bergson, "Yaratıcı evrim" ve *Ahlâk ile dinin, din ile ahlâkın iki kaynağı* adlı eserlerinde, insanın yeryüzünde gözükmeyişini ve sahip olduğu hürriyetiyle Allah'a doğru gidişini şöyle açıkladı:

İnsan, yaratıcı evrimin eseri olarak yeryüzünde gözüktü. Şöyle ki; hayatın ilk hamlesiyle, patlıyan bir bombanın parçaları halin-

de canlılarda cinsler ve fertler meydana geldi. Katı madde, bomba-
nın patlamasına karşı koyan kuvvettir. Hayat, onu da aşarak âleme
yayıldı. Bu evrim hareketi, sonu olmayan bir yaratıcılığın, kendi
içinden gelen bir hareketle ilerleyişidir. Varlıklar gibi onları anlayan
zekâ da böyle hareketin meyvasıdır. Bu hamlenin hayvanlar tara-
fındaki ilerleyişi esnasında insanın zekâsı doğmuştur. Sempatî isti-
kametinde ilerleyişi ise, hayatın özünü anlayan sezgiyi doğurmuş-
tur. Şahsiyetimizle hürriyetimizin ve tabiatın bütünü içinde işgal et-
tiğimiz yerin, aşlımızın ve hattâ âkıbetimizin üzerine ışıklar saçan
sezgi, ruhun ta kendisidir. Hayat hamlesi, şuurun hür olmayan, san-
ki zincirlenmiş bir hamlesi iken insanla şuur bu zinciri kırıyor. İn-
sanda ve yalnız insanda bu hamle hürriyet kazanıyor. Hürriyetiyle
insan, yaratıcı evrimin gayesi olmuştur.

İnsan, sahip olduğu hürriyetle Allah'ın sırrını veren mistisizme
ulaşılıyor. Allah'ı denemeyi aşk içinde yapan büyük mistikler, dinî
imanın en kesif halde tecrübesini yapanlardır. Onlar kendilerinden
örnek vermek suretiyle, insanlığı temelinden değiştirmek isterler.
Götürmek istedikleri gaye, ilâhî sırrın, yaşandığı bölgedir. Filhaki-
ka insanın sahip olduğu ilâhî aşk, Allah'ın kendisinden ayrı başka
bir şey midir? İnsanı Allah'la doğrudan doğruya temasa sokan sez-
gi sayesinde, demiri kızartan ateşin kızarttığı demire nüfuz etmesi
gibi, Allah da ruha nüfuz ediyor. Şüphe yok ki, mistisizm, müstes-
na ruhlara has olan bir imtiyazdır; ancak insanlığın imanı, mistikle-
rin tecrübesinden gıdalanmaktadır, insanlığın imanı, mistiklerin
tecrübesiyle beslenmektedir.

Bergson'un felsefesinde anlatılan, cansız maddenin engelini
aşarak bitkilerden hayvanlara ve insana kadar gelen ve bütün var-
lıklarda gizli şuurun var olduğunu kabul ettikten sonra, insanda
mistik deneme sayesinde Allah'ı bulan yaratıcı tekâmül, kâinatımı-
zın hakikat olan macerasıdır; dünyaların romanıdır.

Bu tekâmül tersine çevrilsin: Mistik ve ilâhî tecrübe ruhtan ka-
zansın. İnsanda ruhun varlığı inkâr edilsin. İnsan denen varlığın
hayvanî yapıdan farklılığı tanınmasın. Böyle bir ircaı, yani geriye

çevirme metoduyla, birbirine dayanıp da yükselen insan, ruh ve Al-
lah'ın realiteleri birer biren inkâr olunarak canlılığın kaynağına dö-
nülsün.

Arzın, hayatı barındırdığı başlangıçtan beri durmadan ilerle-
yen yaratıcı tekâmülü böylece gömmek isteyen ararsanız, karşınıza
da bu tekâmül hamlesinin mezarcısı olan komünisti bulursunuz.
Gerçeklerin dışında kalan böyle bir irticam sistemi, komünizmin
hayat ve insan anlayışıdır. Komünizmin tohum ektiği toprak bir ke-
re yeşermesin. Onda gerçek ve yaradılışımıza uygun mânada ne te-
kâmül vardır, ne yaratıcılık.

Komünizmin dünyasında ne ruh teneffüs edebilir, ne de ümit
havalanır. Ne seven insanlık barınır, ne de inanan insan.

Son asırların ilmî araştırmalarına dayanan ve müsbet ilim kül-
türünden hız alan, Bergson'un insan ve kâinat görüşü, metafizik tem-
mel olarak Eflatun'a uzanır. Yunan filozofu Eflatun, koyduğu me-
tafizik temellerde, dünyamızı ve insanın kâinatta yerini şöyle anlat-
maktadır:

"İnsan, hayallerle dolu bir dünyada misafirdir. Şekilleri hayal
sesleri hayal, hazları hayal, kuvvetleri birer vehim olan varlıkların
hayal olan dünyasında yaşıyoruz. İsteklerimiz birer kuruntu, ümit-
lerimiz sadece serabdır. Hayal dünyasına doğduk ve bütün bu ha-
yallerin sahibi olmakla öğünüyoruz. Çocuğu eğlendiren çıkartma
kâğıtlarıyla avuturken ihtiraslarımızın kırbağı altında tirtir titriyo-
ruz. Hayallere zulüm ediyoruz da, nefsimize zulüm ettiğimizizin far-
kında olmuyoruz. İçerisinde mesafeler katettiğimiz hayat rüyamız,
kısa bir an avunmaktan ibaretken, onda ebedilik yeminleri yapıyo-
ruz. Daha kendisini görmeyen gözlerle sonsuzluğu gözetleyen râ-
sıd! Sen ne zavallısın! Her tarafı, hem de herşeyin, ama her varlı-
ğın ve her emelin cesetleriyle dopdolu dünyamızda her gün tazele-
nen emellerle dolaşan insan, bütün bu hiçliğin içinde tek bir cevhe-
ri barındırıyor; bu cevher, ruhtur. Evet, ebedî olan ruh, kanı olan bir
bedenin misafiridir. O, Allah'tan ayrılmış, göklerinden düşmüş bir
Tanrı gibi, sefil dünyamıza yuvarlanmıştır. Azaptadır, darlıktadır,

karanlıktadır; kurtuluşunu beklemektedir. Bir gün gelecek, kendisinden kopup ayrıldığı ilâhî varlığa kavuşacaktır. Bu fânî dünyada ten kafesine mahpus can kuşu, o visal gününün hasretini çekiyor. İstiyor, onun için; seviyor, ona kavuşmak için; ıstırap çekiyor, ondan uzak yaşadığı için. Her ulvi emelde ruh, Rabb'ini istiyor; herşeyde onu seviyor; gönül göziyle bakan her yerde Rabb'i görüyor. Bu yeryüzünde hikmet denen şey, ilâhî âlemi temaşadan başka bir şey değildir."

Ezelî bezminde beraber yaşadığı Allah'tan ayrılarak bu sefil dünyaya yuvarlanan ruh için gaye, nihayet yine Allah'a kavuşmaktır.

Gölgeler ve vehimler dünyasından hakikat dünyasının temaşasını yapan Eflatun, akıl ve hikmet göziyle gördüklerini böyle anlattı. Onun anlattığı hakikat dünyasına ait bütün unsurları gölgelerin barındığı dünyamızda boğazlarsanız, komünizmin dünyasındakı olursunuz. Orada ne ruh vardır, ne Allah inancı, ne de ebediliğe götüren yolculuk. Komünizmin insanı, yeryüzünü sömüren, saldıran, hakikat tanımayan, idealist ve sevgisiz insandır. Onun vicdan dediği âlet, paslı bir terazidir; kemmiyetleri tartar ve eşit bölümlere ayırır; kefelelerinde sade maddî varlıklar tartılır. Komünistte, Eflatun'un anlattığı hakikat güneşini görebilen göz yoktur. Metafizik yapıcı akıl için umman olan hakikat, komünist için aslı olmayan, boş bir kelimedir. Ploten'in ve Saint Augustin'in hakikat âlemini temaşa ettiği yerde gönül; gözleri kapalı olan komünist, bir çanak çirkefi dünyalık diye paylaşırken, boş kalan çanağı ruhlardan akıttığı kanla dolduruyor!

Yunan'ın ve modern Avrupa'nın ortaya koyduğu felsefî görüşlerin karşısına dikilen komünist inkârcılığı, aynı tahrip ve imha hareketini ahlâk sahasında da yapmıştır. XVIII. yüzyıldan bu yana ahlâkçıların hemen hepsi üzerinde çeşitli şekillerde tesiri görülen Alman filozofu Kant, ahlâk hareketinin bağlandığı duygunun hürmet duygusu olduğunu söylemişti. Onun, ahlâk felsefesini sistemleştirdiği "Pratik aklın tenkidi" adlı eserinde, hürmet duygusu şöyle anlatılmaktadır:

"Vicdan dediğimiz pratik akılda barınan ve kendini beğenme vehmini yok etmek suretiyle vicdanın önündeki engelleri ortadan kaldıran ahlâk duygusunun adı hürmettir. Hürmet duygusu, ferdi hisler karşısında vicdanı idare eden kanunun üstünlüğü tasavvurunu yine vicdan doğurmaktadır. Bu sebeple vicdanın kanununa hürmet, ahlâkımızın kımıldatıcısı değil de, ahlâklılığın tâ kendisidir.

"Hürmet, bayağı hislere karşı gelen bir harekettir. O hassasiyetimizi, hür hareketimize engel olmaktan kurtarır. Hürmet insandadır; eşyaya hürmet edilmez. Eşya, insanda çeşitli temayüller doğurur; korku doğurabilir; hiçbir zaman hürmet hissi doğurmaz. Hürmete en yakın duygu, hayret duygusudur. Lâkin bu duyguların hiçbirinin hürmetle alâkası yoktur. Bir insan hakkında sevgi, korku veya hayret hissi duyabilirim; yine de o insana hürmet etmeyebilirim. Büyük sayılan zorlu bir adamın huzurunda varlığım eğilir, fakat ruhum eğilmez. Burada hürmet yoktur. Benimkine üstün karaktere sahip alelâde, lâkin temiz ruhlı bir insan karşısında ruhum eğilir: İşte hürmet budur. Hattâ kendimde bile aynı şekilde bir karakter güzelliğini görsem yine hürmetim doğacaktır. İnsanda her iyilik kemalden uzak olduğundan, gururumuzu kırıcıdır.

"Hürmet öyle bir cevherdir ki, biz istesek de, istemesek de lâ-yık olduğu yerde mutlaka doğacaktır. Biz onu dış yüzünden göstermesek bile, içimizde onun arlığını hissetmekten kendimizi alamayız.

"Hürmet, ahlâk kanununun inkârı imkânsız olan biricik idare edicisidir ve yalnız ahlâk kanununun prensibine tatbik edilir. Hürmet, bir elem duygusu değildir. Hürmeti duyduğumuz anda kendimizi büyümüş, yükselmiş, kendi varlığımızın da üstüne yükselmeye, hattâ bütün tabiatın üstüne yükselmeye kabiliyet kazanmış buluyoruz. Hürmet, alelâde bir duygu değildir. O ne marazi bir duygudur, ne de alelâde hislerden biridir; dinin dünyasında ilâhî lütfu bekleyiş haline benzeyen bir duygudur.

"Hürmet hissi, ahlâkî unsurların terkininin gayesi olarak, fertte bütün ahlâkî fikirlerin hareket noktasıdır. O, varlığımızda ahlâk

duygusunun uyanmasıdır. Ancak hürmet duygusundan işe başlamak suretiyle fert, ahlâkının gittikçe daha derin şuurunu kazanıyor ve ahlâkın kaynaklarına kadar yükselebiliyor.”

Kant'ın ahlâk felsefesinde, ahlâkın temeli olan hürmet duygusunun yüksek değeri böyle anlatılmaktadır. Hiçbir ahlâk sistemi, hürmet duygusunun ahlâkî değerini alçaltmamıştır. Ruhların birbirine hürmetle yaklaştığı bu kubbenin altında, mutlak mânada hürmetsiz insan yetiştiren tek mektep, komünizmin mektebidir. Komünisti tanımak isterseniz, yerlere serilen hürmet duygusunun kendi varlığından da utandığı yerde onu bulursunuz. İnsana hürmetsizlik, ilme hürmetsizlik; hakka hürmetsizlik, aşka hürmetsizlik; mülke hürmetsizlik, maziye hürmetsizlik; yaşanan varlığa hürmetsizlik, çekilen acıya hürmetsizlik... Sanki hürmetlerin katili bir el, kalbimizi parça parça ediyor. İşte o, komünistin elidir.

Kant'a göre, vicdanın hür hareketine engel olan kuvvetleri ortadan kaldıran hürmet duygusu, yine bizzat vicdanın ortaya koyduğu ödev ve mesuliyetle ahlâklılığın yaratıcısı ve tâ kendisi sayılıyordu. Ahlâkî kanunun eseri olan ödev, dinî yaşayışta, ferdi her çevreden kuşatan pek, belirli kaideler halinde gözükmemektedir. Filhakika bütün dinlerde esas olan unsur, kaideye bağlılıkla mesuliyettir. İslam'da da böyledir:

Bütün insanlar, bir olan Allah'ın kullarıdır. Kulluğunu bilen büyük bütün, çokluk şeklinde görünse de yine birdir. İslâm cemaati, gayesi ebedilik olan bir büyük vücuttur; manevî bir varlıktır. Ruhânî bir vücuttur. Onda her fert birbirine mesuliyet bağlarıyla bağlanmıştır. Herkes birbirinden ve her fert cemaatin bütününden sorumludur. Hayatının selâmetinden, hareketlerinden, gayesi olan âkıbetten, saadetlerinden ve azaplarından sorumludur. İyi ve kötü hareketlerinden, imanından ve şüphelerinden sorumludur. Kalbinden ve vicdanından sorumludur. Herkeste kendimizin barındığını ve kendimiz de herkesin barındığını düşünmek ve böyle yaşamak, cemaatin hayatına samimi olarak iştirak etmektir. Aksi halde cemaati ve insanlığı çiğnemiş oluruz; Hakk'ın büyük emanetine ihanet

etmiş oluruz. Cüzîlerin, yani parçaların bütünü olan bir vücudun idare edicisi ise, ebedî kanunlarla kaidelerdir. Kanunun çiğnendiği yerde anarşi doğacak ve ebedî olan nizâm bozulacaktır. Nizâmı yıkan, kaidesiz yaşayıştır. İnsan ve İslâm olarak yaşamak, ebedî olan kaidelerle yaşamaktır. Kâinatın nizâmı, nasıl tabiat kanunlarıyla düzenlenmişse, insan denen küçük dünyanın nizâmı da kaidelerle bezenmiştir. Kaidesiz yaşayan, mesuliyet tanımayan insan, insanlar dünyasını yıkar ve yıkılır. Kaidesizlikle insanlık yıkılır. Ebedî kanunlara hürmet ve tabiyetle yaşamak, mesuliyet mefkûresini aşk ve ihtiras ile benimsemek, hakiki insan olan müminin isteğidir.

Bütün dinî ruhun ve İslâm'ın temlinde bunları buluyoruz. Dinî yaşayış, emredilmiş olan kaidelere bağlı mesuliyetle yaşayıştır. İnsan topluluğunu ruhî ve ahlaki topluluk, yani cemiyet yapan kaideleri kaldırın; mesuliyet iradesini insan ruhundan çıkarıp atınız; komünisti karşınızda bulursunuz. Komünist, ahlâki kanun ve kaide tanımayan, mesuliyetsiz insandır. Her yerde, insanlığın iman ve ümitler barındırdığı her vatan toprağında komünist, gözlerden düşürecek kaide arar. Hayvanlar gibi hür yaşamının zevkini genç ruhlara aşlar. Vicdan huzurunda mesuliyetsizliği bir doktrin, bir neşve kaynağı gibi sunmak ister. Mesuliyetlerin barınağı olan vicdanı, herkesin şahsî ve ezeli hasmı haline koyar. İnsanlık mücadelesinde yorulan fertlere, “Meğer elli yıl boşuna utanmışım, utanmamalıymışım” dedirtir. “Kullandığım kaideler beni esir etmiş de bilmemişim” formülünü, uyanışın formülünü yapar. Bu esareten kurtulmanın yolu ise, onca isyandır. Kanunlara ve kaidelere; mesuliyetlere ve ideallere isyanı hazırlar. Birer ideal planı ve kaideler kaynağı olan din, komünistin baş düşmanıdır. Ancak unutulmamalıdır ki, komünist ile din adamı arasında şu fark daima kalacaktır: Komünistin din adamı hakkında hiçbir sorumluluğu olamaz, çünkü o, mesuliyet tanımaz. Din adamı ise, komünist ruhunu kurtarmaktan sorumludur. Biri, ruhu ezmek isteyen maddenin saldırışını, öbürü maddeyi de kurtarmak ve kendine yükseltmek isteyen ruhun ıstırabını temsil ediyor. Komünistin bütün varlığını teşkil eden madde,

bizzat kendi kendisinin düşmanıdır; zira kendinin yükseltilmesi için uzanan eli kesmektedir.

Ana hatlarını ve dayandıkları esasları evvelce gösterdiğimiz felsefelerle dinî düşünce, insan düşüncesini idare eden ebedî hakikatleri ortaya oymuştur. Filhakika yaratıcı tekâmül, ruh sahibi insanı yer yüzüne getirdi. İdeal, ferdi sonsuzluğa götürüyor. Hürmet, ahlâkı doğurdu. Kaideler ve mesuliyetler, bizi insan olarak yaşatmaktadır.

İnsanlığın ortaya koyduğu büyük felsefe sistemleriyle dinlerin karşısındaki durumunu göstermek suretiyle komünistin karakterlerini belirtmeye çalıştık:

Yaratıcı tekamüle inanmayı, ideal anlayışsızlığı, hürmet yokluğu, kaidesiz yaşama prensibi isteği. Eflatun'dan Bergson'a göre insanlığın yirmi dört asırlık hikmetini ve metafizik ilerleyişini çiğneyerek, duyularıyla yaşayan ilkel insanın düşüncesine irtica yoluyla sığınmaktan başka bir şey olmayan komünist sistem, memleketimizde üç asırlık hürufecilikle akıldışı efsanelerin ve ölü kaidelerin bezirgânlığını yapan bir dinci zümreyi karşısında buldu. Bu zümrenin ruh kuvvetleri tükenmiş taassuptan ibaret iskeletini hedef yaparak, cemiyette kuvvetli bir felsefe de olmadığından, genç dimağlarda inkişafına en uygun zemini hazır buldu. Taassubu temsil eden zümrenin, cemiyette ruh dâvasının müdafaacısı olması, komünistlerin muvaffakiyetini kolaylaştırdı. Böylelikle cemiyet iki zümre halinde bölündü: Kaidesizlerle ölü kaideciler, anarşistlerle efsaneçiler, pozitivistlerle büyücüler. Bunların çatıştıkları sahnede çiğnenen, metafizikle ahlâkın hakikatleridir. Komünizmin inkişafına fırsat veren efsaneçi zümrelerin isimleri gitgide çoğalmaktadır. Dinî neşriyat, artık tam bir istismar postası teşkil ediyor. Yakın geleceğin en büyük tehlikesi, bunların açtığı karanlık yolda ilerleyen komünizmin tâ kendisidir. Biz, bu iki taraflı tehlikeyi bertaraf ederek Hakk'ın, ahlâkın ve hakikatlerin yükseltilmesi için ruhçu sosyalizmi, yarınki cemiyetimizin kurtuluş yolu olarak görmekteyiz.

Düşünen adam, sayı: 3 (24 Eylül 1924), sayı: 4 (2 Ekim 1964), sayı: 5 (9 Ekim 1964).

KOMÜNİZMİN KAYNAKLARI

Komünizm, ilk defa eski Çin'de yaşanmış ve Yunan'da Eflatun tarafından müdafaa edilmişti. Lâkin Çin ve Eflatun komünizmi Marksizme dayanan modern Rus komünizminden ayrılır. İlkçağın Çin komünizmi, büyükbabaergil ailenin içinde üretim ve mülkiyet iştirakine dayanan ber eşitlik sisteminden başka bir şey değildi. Bu sistem içinde Çin ailesi, pek mistik inançlara dayanan Tao dini yaşıyordu. Ahlâk ve bütün mânevi değerler Çinlinin hayatında esash yer tutmaktaydı. Eski Çin komünizmi, insan sevgisine dayanan dini bir komünizmdi.

Eflatun'un önce teklif ederek sonra geri aldığı komünist fikirlere gelince, maddeci olan bu dâvanın, o zamanki Yunan cemiyetinin yaşayış şartlarına bağlı pek özel siyasi bir sebebi vardır. Filhakkâ Yunan devletinin sahibi olan Elenler, kendilerinden evvel Yunanistan'a gelip yerleşen Dor'ların sayıca kendilerine pek üstün oluşları karşısında, kendi hâkimiyetlerini devam ettirebilmek endişesini şiddetle duydular. Bunun için Eflatun, Yunanlıları ferdi menfaatlerinden ayırarak onun ruhunda vatandaşlık faziletini hâkim kılmak çaresini düşündü ve bu çareyi, insanın bütün çalışmalarını ve bütün varlığını kendine hasrettiren ferdi mülk ile ferdi ailenin ortadan kalkarak mülk ile ailenin müşterek hale getirilmesinde buldu. Eflatun komünizmi hiçbir zaman gerçekleşmedi.

XX. asırda tatbik sahasına giren Rus komünizmi, ferdi mülkiyetin kaldırılmasından ve tüketim eşitliğinden ibaret değildir.

İşçilerin, kendi emeklerini istismar eden patronlara karşı duy-

dukları kin ve onların çalışanlar arasında tüketim eşitliği isteyen içtimalî adalet dâvaları, komünizmin sade sosyalist esasını teşkil eder. Bu dâva, onların sosyalistlere müşterek olan istekleridir. Marksizm temeline dayanan maddecî Rus komünizmi, aynı zamanda Karl Marks'ın tarihî maddecilik teorisini temel olarak kabul eden maddecî bir hayat görüşüdür. Tarihî maddecilik, insanlığın bütün tarihi içinde meydana gelen hukukî, ahlâkî, dinî ve estetik her türlü cemiyet olaylarının maddî olan iktisadî sebeplerden doğmuş oldukları iddiasıdır. Böyle bir tarih felsefesine dayanan modern komünizm, madde cinsinden olan iktisadî olayları içtimalî hayatın düzenleyici diye tanımakla dinî ve ahlâkî değerlerin bağımsız kaynağını inkâr etmektedir. Ancak zayıf bir tarih felsefesinden ibaret olan bu, din ile ahlâkın fuzulî bir vehimden ibaret olduğu, maddenin insan hayatını idare eden yegâne gerçek kuvvet olduğu iddiasını, dünyanın her tarafında bilhassa genç dimağlara kabul ettiren, bu iddianın gerçeği dışında, onu benimseyen genç ruhlarda hazır bulduğu bir zemin vardır. Komünizmin, yayılmak ve yerleşmek için hazır bulunduğu bu zemin, manevî yapıda dört basamaklık çöküntü teşkil eden ruhu yıkmaktan başka bir şey değildir.

Birinci basamakta gençlik çağının hayal kırıklıkları ve ruh sarıntıları yer almaktadır. Seven ve inanmak isteyen gencin her adımında hayattan yediği darbeler, tasavvurlarının dünyasına ümitlerini örten karanlık bir perde çeker. Hayatı kötümserlik, gencin ruhunda hakikati temsil eden bir baykuş gibi tüner, herşeyi sevmek ihtiyacı, herşeyin yalan olduğunu kalbe karşı koyan bir kâbus ile karşılaşır. Doğan güneşlerde değil, batan güneşlerde hakikat aranır. Yaratıcı neşve sanki dünyadan silinir. Hissî olan bu safha, ümitlere ve aydınlığa veda safhasıdır. Ekseri sahipsiz nesillerin, sanatoryumlarda hayaliyle zehirlenen kimsesiz çocukların böyle bir karanlıkta bunaldıklarını biliyoruz. Servet-i fûnun edebiyatı, hasta bir neslin iniltisidir. Halit Ziya'nın *Mai ve Siyah* romanının kahramanı olan Ahmet Cemil, o devrin mustarip gençliğinin simasıdır.

Bir basamak daha inince yaşama korkusuyla karşılaşılıyor. İn-

san, içindeki sonsuzluktan korkuyor ve gûya korkudan kurtulmak için, kendindeki sonsuzluğu inkâr ediyor. Zekâ herşeyin hiçliğine hükmediyor. Önce hislerde barının buhran, zekâyı musallat oluyor. Herşeyi ve insanın kendi benliğini de içerisine alan tam bir inkâr sistemi kurtuluşun yolu imiş gibi, irade bütün kuvvetiyle içindeki sonsuzluktan fırlayıp çıkarak dışındaki vehimler âlemine daldırıyor. Vehmin, vehim olduğunu bilerek kucaklaşma, kendinde dayanak diye şüphe ve alaydan başka kuvvet bulamamaktadır. Bunlarsa kurtarıcı olmuyor. Bu bölge, çıldırmada kurtuluşunu arayan, fakat çıldıramayan ruhların barındığı bölgedir. Fikir ve zekâ ile desteklenen bu içsel sefalet, "İmana veda" safhasını teşkil ediyor. Burada din ile birlikte bütün değer hükümleri yuvarlanır. Servet-i fûnun'un hasta şairi, inilti ve hiçkırıklı terennümleri arasında:

İnan Halûk, ezeli bir şifadır aldanmak!

diye ağlamaktadır. Bu hal, bir nevi iç dünyamızdan kopup ayrılmaktadır. Ruhlar öksüzlüğünden şikayetçidir. Böyle bir devrin felsefesi, inkâr felsefesi oluyor.

Servet-i fûnun edebiyatının yanında o devrin başlıca ilim ve fikir adamları, ebediyet vaadleri getiren bütün dinî inançların vehimden ibaret olduğunu savundular. Bu maksatla Beşir Fuad pozitivizmi, Baha Tefvik ve Ahmet Nebil materyalist felsefeyi memlekete soktular. Her sahada inkârın hikmet sayıldığı, duygularla yaşayışın bile bu duygularından korkan zayıf ruhlar tarafından gûya zekâ ile küçümsendiği bu devir, intihar iştahlarının arttığı devirdir.

Bu ilk safhalar, insanın tesirsiz ve hareketsiz kaldığı yıkım devresidir. Bundan sonra, kendini kurtarma denemesi diyebileceğimiz ayaklanma safhası başlayacaktır. İlk safhadaki hissi buhranı yaşayanların elinden tutulmazsa, kendi haline terk edilen nesiller ikinci safhanın inkâr çukuruna yuvarlanarak âlemi kaplıyan yokluk tasavvuru içinde boğulmaya mahkûmdurlar. İkinci safhada varlığı vehimden ibaret görerek yokluğa sarılanların yardımına koşulmaz-

sa, bu nesillerin iki yoldan birini seçmeleri mukadderdir: Ya intihara götüren ve intihar istekleriyle sürenen meflûç bir yaşayış, veya hut içerisinde bunaldıkları karanlığı aşarak şuur dışının intihar tehditlerini yenmek için maddî hazların, bedeni avutan zevklerin kucağına atılma cehti. İnkâra terkedilen nesiller, pek uzun zaman intihar iradesiyle yaşamıyorlar. En basit haz denemeleri, esasen haza atılma, hazır bulunan canlı varlığı, maddî olan zevklerle pek kolay dost yapıyor. Bu üçüncü basamakta maddî zevkler, hayatın gayesi olarak alınmaktadır. Bu hal, insanın yaradılışında gizlenen hazcılık hêdonisme'in, onu zayıf ve yıkılmış bulduğu yerde zafer kazanmasıdır. Böyleleri, içlerindeki bunalımdan kurtulmak için benliklerini ahlâk kaidelerine bağlı tutan zinciri koparıyor, maddî ve benci egoist zevkler dünyasında kurtuluşlarını arıyorlar. Evvelce kaidelere esir yaşayan hallerine gülüyor ve bütün bir ömür aldattılmış olduklarının intikamını alırcasına beden hazlarını kemirmeye başlıyorlar. Ayıp ve günah kavramlarının mânasızlığını sanki görerek onlarla yaşayan zavallıların, insanların budalılığına acıyorlar. Bu safhada insan varlığı alelâde bir zevk âleti oluyor. Benlik şuuru zayıflıyor, şahsiyet karmaşası çözülüyor ve insanın mânevi yapısı doyumlar alıcı bir cihazdan ibaret kalıyor. Bu safhayı, "romantizmze veda" safhası diye adlandırabiliriz.

Uçuruma götüren son basamakta hazlar, zevkler karmasının çözülerek cemiyet nizamına saldırdığını görüyoruz. André Gide'in iç güdücülük (instinctivisme) görüşünü teşkil eden zevklerimiz engelleyen yasakların asılsızlığı düşüncesi, bir hamle daha yaparak içtimai nizama sığıyor ve Şitimer'in cemiyet düzenini sağlayan bütün kaidelerin itibarını ve haksızlığı, ferde karşı zulüm demek olduğu esasına dayanan anarşizm sistemini doğuruyor. Hazlarına sığınmayan bir neslin, içtimai nizamı bir zulüm ve esaret halinde karşılaması, o zamana kadar aldatılmış olduğuna inandığı iradesinin sert bir hamle ile cemiyet ve ahlâk nizamına saldırması için kâfi gelmektedir. O zaman bütün kaideleri kırmak, putları devirmek gibi bir cihad sayılıyor. Kaidelere bağlılık, aşağılık duygusudur. Bu

duygudan kurtulmak, ancak, hoyratça bir saldırışın sağlayacağı şeydir. "Kanuna veda" safhası diyeceğimiz bu safhada harekete geçen kuvvet, saldırmak, kırma, yıkma ve devirme kuvvetidir. İnsanı köstekleyen ve devrilmesi başta gelen kaideler, din ile ahlâkın kaideleridir. Komünistler, ferdi bağliyan din ve ahlâkın kaidelerinin saldırmak yoluyla devrilmesine devrim diyorlar.

İşte genç kalplerdeki zaaf ve duygulara musallat olan ümitsizlikle başlayan basamaklar, sonucunda kırma, yıkma ve devirme halinde hoyratlıkla nihayetlenir ve insanın sanki başdüşmanı kendi benliği olur. Artık insan, hak ve içtimai adalet maskeleri altında bütün insanlığından sıyrılmıştır ve insanlığını düşündürmek, hatırlamak bile onu çileden çıkartır.

O, yalnız iç güdülerinin ve egoizminin emrinde yaşayan bir robottur. İlâhi nizam müjdecisi olan benlik yenilmiş, yok edilmiştir. Hayat, tam bir anarşizm olmuş, insan ilkel haline icrâ edilmiştir ve bunun adı komünizmdir. İşte genç nesillere komünizmin kucağına teslim eden dört basamaklı hareketin safhaları bunlardır. Son nesiller, ümitlere ve imana veda safhalarını meşrutiyet devrinde yaşadılar. Onu takip eden devirde romantizmze veda, evvelkinin zorunlu sonucu halinde kolayca gerçekleştikten sonra gaye olan kanuna veda devrine geçildi. Din ile ahlâkın asırlarca insanlığı idare eden kaideleri bir hamlede devrildi.

Zamanımızda bütün dünyayı saran buhran, bizde süratle ilerliyor. Kaidesizlik salgını hürriyet adına, cemiyet nizamının sağlanmasını gitgide güçleştirmektedir. Fertte ahlâk ile imanı boğan ruhlardaki ihtilâl, cemiyetteki nizam ile, verilen söze bağlılık demek olan kaide ve kanunlara itaat iradesini silip süpürüyor. Komünizmin cemiyette hazır bulunduğu ve durmadan işlediği zemin, dört basamaklı yıkılışın ulaştığı işte bu zemindir.

Düşünen adam, sayı: 1 (11 Eylül 1964) ve sayı: 2 (18 Eylül 1964).

TÜRKİYE'DE KOMÜNİSTLİK

Her memlekette büyük sanayiın arkasından giden ve kendine mahsus bir ruh cephesi bulunmayan komünizmin müslüman ve çiftçi Anadolu'da kök tutacağını kabul edemezdik. Nitekim, memleketin yerlisi ve asıl sahibi olan halk tabakasında bu istidada rastlamıyoruz. Komünizm, Türkiye'de sözde münevver kitlenin soysuz bir zümresinden doğuyor. Çarlık Rusyası'nın Türkiye'yi istilâ emelleri, komünizmi bugün sadece bir vasıta olarak kullanmaktadır. Hakikat şudur ki bizde millî hayatı şiddetle zâafa uğratan bir değil, bir çok sebepler kompleksi, Moskova'da tahtını kuran İslâv imparatorluğunun istilâ emellerine, Anadolu'nun mukaddes topraklarını hazırayıcı bir inkişafı takip ediyorlar. Bu sebepleri ayrı ayrı gözden geçirmek istiyoruz:

1. En yakın tarihimize çevrildiğimiz anda şu hakikatle karşılaşyoruz: Anadolu'nun kendi yaptığı İstiklâl Savaşı'ndan sonra, idare eşlerini ellerinde bulunduranlar arasında gerçek milliyetçi, fedakâr şahsiyetler değil, İttihad ve Terakki Partisi'nin enkazı olan menfaat ve siyaset harisleri gözükiyordu. Bunlar, bir milletin istiklâl harbile şahlanan iradesini, harpten sonrî ilim, irfan ve fazilet alanlarında işleymesini bilecek insanlar değildi. Bu irâde, bu mahrumiyet yüzünden uyuştı ve her fırsatta halkı aldatmanın, gençliğin gururunu haksız yere ve zâlimane şişirmenin vasıtası olarak kullanıldı. En sonunda samimi gönüllerde kendine karşı bir tikslenme doğurdu.

2. Türlü türlü soylardan gelenler, bir millet halinde ve bir ideale bağlanarak yaşamak iradesini harap ettiler. Birliğin bu yüzden

bozulması, komünizme bu topraklara sokulma imkânını verdi.

3. Kültür kurumlarımızda, çoğu Anadolu'nun ruhunu temsil eden dinî zümrenin sahnedan çekilerek, büyük bir kısmı Balkan memleketlerinden gelen Garp kültürüne sahip münevverlerin gözükmüş olmaları, garbın ideolojilerinden en tehlikelisi olan komünizmi mekteplerimize soktu.

4. Yarım asırdan beri, garbın ilim kültüründen ziyade, büyük sanayi tekniği memleketimize getirildi. Hodbin idareciler arasında "bize ilim yapan değil, iş yapan adam lâzım" sözü şuursuzca tekrarlanıyordu. Bu adamlar, bir memleket münevverlerinin herhangi bir zümre tarafından ismarlanamayacağı, belki memleket mukadderatının ister istemez münevverler tarafından çizilmesi tabii olduğunu bilmiyorlar, ellerindeki otorite ile münevverlerin serbest ve tabii şekilde yetişmelerine karşı geliyorlardı. Bu hatalar sebebiyle, Anadolu hür inkişafını bulamadı. Son devirlerde bir felsefe hareketi ve inananlar zümresi meydana çıkamadı. Her genç nesil, daha tahsil çağlarında iken kâselis (dalkavuk) ruhiyle yetiştirildi, kendisine alkış tedaris edildi.

İman ihtiyacı filmlerdeki aşk sahnelerine bağlanıp kalan zavallı neslimizin "kimsesiz ve âvare çocukları", "eşitlik din ve irâdesi" halinde şimal topraklarından akıp gelen komünizm seline kendilerini bırakmakta beis görmediler.

5. Uzun zamandan, İstiklâl Harbinden beri, vicdanları kendi ateşi etrafında birleştiren bir millî irade hareketi gözümedi. Millî vicdan uyuşuk yaşadı. Güya ona hayat vermenin çok kötü sanatkârları, gençleri büyük şehirlerin meydanlarında toplayarak boğazlarını yırtan seslerle nutuklar verdiler ve vicdanları sağır edici alkış fırtınalarıyla vakit geçirdiler. Bu tamtakır gürültülerin altında ruhların ne kadar perişan bir ıssızlıkta bunalmakta olduğunu hissedemediler. Çünkü bunlar kalben geri adamlardı; duygusuzdular ve büyük hislerin nerede bulunabileceğini, aranılacağını bilmiyorlardı. Komünistler, millî vicdanın muhtevassız kalışını en kaçırılmaz fırsat bildiler ve milliyetçi zümreyi kendi hareketleri içinde küçük düşü-

recek hiçbir fırsatı kaçırmadılar. Dikkat edilirse, komünist neşriyatı, milliyetçilerin heyecan halinde ele aldıkları meseleleri sarih bir fikir ve münakaşa meselesi olarak ele almaktan çekinmiyor ve sade onu tenkit etmekle kalıyor, komünistler, çürütmek istedikleri meselelerde, kendi fikirlerini ortaya koymaya lüzum görmüyorlar, karşı taraftaki boşluğa işaretle iktifa ediyorlar.

6. Fuhuşa karşı olan temayüllerin artması da komünizmi kuvvetlendiriyor. Eski terbiye sisteminden, zincirlerinden boşanır gibi kurtulan bir nesil, zevklerini hapsedmek için sebep kalmadığını, böyle itikatlara bağlı bulunmadığını, bu tatmin işi için de her türlü vasıtaya sahip olduğunu görüyor. Ancak biz istesek de istemesek de İslâm dinine bizi bağlayan aile esaslarımız ve henüz ortada bulunan bir takım örf ve âdetler, cinsî tatminde gençlere karşı gelen engellerdir. Bu engellerden hoşlanmayanların komünizmi benimsedikleri ve birçok komünist ajanlarının da bazı hastahanelerle yüksek mekteplerde bütün bir cinsiyet anarşizmi sistemiyle korkunç muvaffakiyet temin ettikleri belki pek acıklı realitelerdir. Bizim, gençler üzerinde hiçbir ahlâk otoritemiz kalmamıştır.

7. Haksız şekillerde kendilerine kazançlar sağlayarak büyük servet sahibi olanlara karşı rejim, ciddî bir kontrol ve halkın istediği bir takibi yapmakta affedilmez bir ihmal gösterdi. Bunların sayısı ve kazançlarının miktarı o kadar arttı ki bugün ekonomik sahada çalışan hiçbir ferde itimat kalmamıştır. Bu halin ıslah imkânını artık görmeyenler, komünizm gibi tamamen yıkıcı bir silâha sarılmaktan başka yol bulunmadığına inanır gibi oldular.

8. Bu manzaranın karşısında sefaletin yekûnu, her sahada müthiş bir şekilde kabardı. Pek az maaşla geçinmeğe mahkûm olan küçük memur, üstelik âmirlerin keyif veya gazabıyla, istenildiği zaman memleketin en uzak köşelerine, mahrumiyetler içerisine atıldı. Bunların mevkilerinden ve istikballerinden emniyetleri kalmadı. İnsanda şeref tanımayan bir büyük memurlar istibdadı hâkim oldu. Bu emniyetsizlik, sade bir anarşi vasıtası olarak komünizmi bir çok gönüllerde besledi.

9. Herhangi bir şekilde idareden şikâyet edenlere, bu şikâyetlerini az çok sistemli bir tenkit halinde ifade edenlere "menfi ruh sahibi" denildi. Böylelerini kanun karşısında mahkûm edebilmek için alınlarına iki meş'um mühürden biri vurulmak istenildi: Yaşlı ise mürteci, genç ise komünist denildi; en ufak şikâyetçi ve her mazlum bu mühürle kanun karşısına çıkarıldı. *Komünist* kelimesinin zulme vasıta olarak sahte bir şekilde kullanılması, hem halkta komünistlikle ilhamlara karşı itimatsızlık doğurdu, hem de gerçek komünistle vatanperver münekkidi ayırd edebilme imkânlarını elimizden aldı. İşte bugün en şerefsiz komünistler, en samimi vatanperverin yapması lâzım gelen tenkitleriyle karşımıza çıkıyorlar ve bunlara karşı gençliğin şiddetli ve haklı saldırılarına, umumi vicdanın ihtariyle gerilemeğe mahkûm oluyor.

10. Gerçekten komünistler çoğalıp da ateş bacayı sardığı zaman, bu zebunkeş idare büyük bir tereddüt ve korku ile karşımıza çıktı: "Ne olur, ne olmaz" gizli endişesinin idare ettiği bu savsak ve bunak vicdanlar vaktiyle mazlum hakkında ejder gibi iken şimdi kuvvetin önünde idare-i maslahatçı, tedbirli efendiler kesildiler. Milli eğitimin kitaplarını, birçok öğretmen elemanlarını, Ankara üniversitesinin kızıl manzarasını gözden geçirmek, vaziyetin bizim için ne dereceye kadar feci hal almış olduğunu gösterecektir.

Bu suikasdin kahramanları karşısında, kanunun elinin bu kadar kısa olduğunu hiç tahmin etmemiştik. İdare kuvvet ve otoritesinin alelâde ve geçici gençlik gösterileri arkasına sinmiş olduğunu iddia edenler, bu realiteyi hayretle karşıyorlar. İlk taşkınlıkları bizi denemek mahiyetinde olan komünistler, üzerlerinde muvaffakiyetli bir baskı bulunmadığını hissettikçe küstahlıklarını alabildiğine artırdılar.

11. Milliyetçi cephenin ideolojisinin her bakımdan zayıf ve perişan durumda oluşu, komünistlerin üç, beş formül içinde ifade edebildikleri fikirlerini birçok zihinlerde değerli bir dâva haline koymuş oldu. Filhakika;

a) Kemalist prensipler, milliyetçiliği basmakalıp ve birbirleriyle tezaad halinde bir takım umumi klişelere hapsediyordu.

b) Turancılık, realite ile alâkasız bir vehim ve hulyanın kana-dına sığınıyordu.

c) Türkçü tabiriyle soy bağlarından da sıyrılarak Türklüğe hizmet eden herkesi içerisine alan davanın güdücüleri ise, hiçbir realite-den hayat almadıklarından tamamen köksüz ve asılsız bir ideali milliyetçilik fikirlerini istismar etmekten başka bir şey yapmıyor-lardı. Zira millet önce, milliyet sonra gelir. Yani önceden realite olarak bir takım millî esaslara dayanılır. Sonra, bu temeller üzerine bir milliyet ideali kurulur. Bu temeller, soy, coğrafya her ne ise mil-liyeti kurabilecek sebeplerdir, milliyet ideali o sebeplerin neticesi-dir. Türkçüler, sebebi olmayan neticeden bahsediyorlardı. Bunların samimiyetleri kabul edilemez.

12. Milliyetçilik dâvalarının hiçbirisi, komünizmin hak dâvası halinde ileriye sürdüğü eşitlik presibinin yerini tutabilecek veya ce-miyeti âdil ve mesud bir seviyeye ulaştırabilecek prensipleri ortaya koymadılar.

13. Lâiklik adı altında dine karşı gelen hareketler, mukaddesat sistemimizi zedeleyince materyalist olan komünist hareketi, vic-danları kendisine kolaylıkla açılmış buldu.

14. Bugüne kadar sistemli bir milliyet ideolojisi göziyle komü-nizm prensiplerinin ilmî tenkidi yapılmamıştır. Ceyrek asra yakın zamandan beri millî bünyemizi tahribe çalışan komünizm içtimâî havamızda hiç yıptarılmamış bir halde durmaktadır. Komünist profesörleri çok gördük. Lâkin milliyetçi cephenin üniversite kürsüle-rinde ve neşriyat âleminde ilmî ve sistematik müdafaasına rastlaya-madık. Bunun başlıca bir sebebi, milliyetçilik dâvasının rejim tara-fından ahdut bir zümrenin görüşlerine inhisar ettirilmesi ve bunun dışındaki milliyetçilik fikirlerinin takip edilmesi olmuştur. Uzun zamanlar Kemalizm prensiplerinin dışına çıkmak veya bu prensip-leri tenkit etmek suç sayılıyordu. Buna rejimin tenkidi adı veril-mekte idi. Gerçek milliyet düşünüşlerinin mahkûm edilmiş olması komünistlere sahayı serbest bıraktı.

15. Nihayet, komünistlerin azılı gidişlerine tahammül edeme-

yen gençlerin kendinden geçme şeklinde meydana çıkan toplu ha-reketleri, mahallî bir hâdiseyi protesto mahiyetinde kaldı. İçtimâî ve idarî bütün imkânlardan ve her türlü vatandaş haklarından fay-dalanan komünistlere karşı, bu tarzda düzeni bozucu bir galeyana karşı gelmek, esasen düzen bozulmasından endişe eden otorite sa-hiplerinin zayıf otoritelerini milliyetçi cepheye çeviriyor ve bu hal-den netice itibarile komünistler faydalanıyorlar. Muazzam içtimâî nizam içinde maalesef başıbozuk harbi tarzında yapılan bu hareket-ler, milliyetçi cephenin son silahını kullanmada olduğu zehabını da uyandırıyor. Bu hareketlerin eksik ve sakat tarafları, daha açık ola-rak komünist kaynaklarına, gerçek sebeplerine çevrilmiş olmama-larıdır. Bunlar komünist hayatının memleketimizdeki bütün kay-naklarını ellerine geçirmedikçe ve o kaynaklara kuvvetlerini teşki-lâtlı ve programlı olarak karşı koymadıkça kesin neticeler elde ede-miyecekler ve komünizmin köklerini bu vatandan koparıp atama-yacaklardır. Parlak nutuklar ve galeyanlı hareketler, yıkarıdan beri sıralamaya çalıştığımız sebepleri tamamen ortadan kaldırmadıkça, kifayetsiz kalır ve milliyetçi cephemizi yıpratmaktan ileri gidemez-ler. Biz, coğrafyaya dayanan milliyet dâvası içinde ve bu milletin asırlık mukaddesatına bağlanarak, hem de asrın ekonomik dertleri-ne deva olabilen sistematik ve tam hayat projelerini millî hayatımı-za hâkim kılmak suretiyle, komünizmin hem kendisinin, hem de hikmet-i vücudunun ortadan kalkabileceğine inanıyoruz.

Bizim Türkiye, sayı: 1, 3 Mart 1948.

KOMÜNİZMİN MESULİYETİ

Eğer Türkiye’de komünist hareketleri endişe mevzuu oluyorsa, eğer Anadolu’nun bugünkü ruh hastalıkları arasında komünizm illeti bulunuyorsa, bunun mesuliyeti geniş ölçüde münevverlere âittir. Bu esas fikre bağlanarak diyebiliriz ki, memleketimizde komünist kaynaşmalar, bütün teaffünlerin, hayatı idareye iktidarı kalmıyan bütün geriliklerin, her cinsten irticaların barınağı olmuştur. Filhakika senelerden beri bütün sahtekârlıklar, millî kıymetleri tersine çeviren her türlü egoist ve anarşist iradeler, hoyrat bir materyalist canavarı, komünizmi besledi. İnanmıyan adam, sevmeyen adam, ergeç doğan hakikat güneşine gözünü açamıyan her insan, bir zaman yürüdüğü yoldan dönmek isteyen, milletin âtisini ve bu âtiye bağlı her ideali vücudunun ve şehvetinin inkişafına engel gören her soyu şüpheli varlık komünist dâvasına bağlandı. Anadolu’da bu mukaddes topraklarda, komünizmin zehirli rüzgârını dolaştıran sebepler çoğaldı. Bu felâketten mesul olan elleri birer birer göstermek istiyoruz.

1. En başta dinci zümreyi görüyoruz. Bunlar, İslâm’ı ebedî bir ideal yapan asıl ruhu bir tarafa bırakarak, daha doğrusu kültürsüzlükleri yüzünden böyle bir ruhun varlığının farkında bile olamıyarak, din adı altında, totemcilikten başlayarak politeizme kadar her türlü putperestliklerin yaşattığı hurafeleri var kuvvetleriyle telkine çalışan adamlardır. Bunların kapkara ağızından çıkan üfürüklerle, din emirleri adı altında hırka ziyaret etmek, cam içindeki sakalı öpmek, sakal koyuvermek, yemeği diz çöküp yerde yemek, hukukun

himayesinde barınan hakikî nikâhı bırakıp dinî nikahla yaşamak gibi iptidaî itikadları, bayağı hareketleri müsbet ilimlerin yayıldığı bir asrın çocuğunu elbette yaşatamazdı. Kendilerini ruh ve maneviyatın mümessili sayan bu hurafeci gürhün yanından tiksinerik uzaklaşan körpe dimağlar, ona tepki olmak üzere, bütün manevî hayatı inkâr eden komünizmin kucağına atıldılar. Bugün komüniste “manviyat” dediğiniz zaman size dinci bezirgânların ortaya koyduğu metâi gösteriyor ve “insan aklı bunlara inanmaz” diye haykırıyor. Hazreti Âdem’in buğdayı ile uğraşan bir iptidaî zihniyetin, bugün ilim ve hakikat güneşi karşısında bir an bile ayakta durması imkânsızdır. Hurafelerin ticaretini yapanlar, halkın geriliğinden istifadeye çalışıyorlar. Ruh için kurtuluş kapısı ve ebedî selâmet kaynağı olan din, bugün İslâm ülkelerinde ilimle ve akılla çarpışma, ilim ve aklın hakikatlarına karşı koyma vasıtası olmuştur. Ve bu dindarların iman sistemleri akıllarının aydınlığı ve sınırlanmaktan o kadar uzaktır ki, bunlara, ne mahiyette dinî fikirlere ve nereye kadar nakledilenlere inanabilirsiniz diye sorulsa, “her kara kitapta yazılana ve her hocanın söylediğine” diye cevap vereceklerdir. Bunların dindar olmak için asla ihtiyaçları yoktur; bunlar kulakları ile dindar olmuşlardır.

İşte bunların maneviyat sahasındaki geriliklerine tepki olarak beliren komünizmin, bizde her mânevî tazyikten kurtulmak isteyen intibaksız ruhları, bunalmış sinirleri ve arzuları hapsedilmiş cinsiyet hastalarını toplamış olması bundan ileri gelmektedir. Bu dâvanın simsarları, etrafımızda cinsî hayata aid geniş bir mekanizmayı maharetle kullanıyor ve sanatsız, sevgisiz, imansız hayatımızda ruhu tatminsiz kalan genci cinsiyet âleminin sevgisi içinde böyle avlıyorlar.

2. Son nesillerin vicdanında kıymet hükümlerinin süratle yıkılması da komünizmi hazırlıyan sebeplerdendir. Bu tehlikeli yıkılışın sebebi ise, bir asırdan beri Avrupa’yı taklid gayesile yapılan inkılâplardır. Bu inkılâp hareketlerinin herbiri, kendimizden büsbütün çıkararak Avrupa’yı benimsemek iradesiyle atılmış adımlardır. Anadolu’da cihangir bir milletin, bir medeniyetin kuruluşunda her biri

kendi rolünü oynamış olan sanatlar, örfler ve âile, din ve ahlâk gibi, soy temizliği gibi bizim olan bütün değerler terk edilerek, kendi köklerimizden koparak ayrılmışız, yabancı ve Avrupalı kökler üzerinde inkişafımızın imkânsızlıkları tecrübe edildikten sonra, köksüz, kıymetsiz ve materyalist bir yaşayış şekli olan komünizmi bir çoklarına cazibeli gösterdi ve başka sığınacak yer kalmadığı düşüncesile avladı. Bizi mâziden büsbütün koparmak isteyen bâzı celâlât ruhlar daha ileri gittiler: Millî tarihimizin son neslin hayatile başladığını söylediler. Bunların karşısında büyük ve temiz milliyetçi Mehmed Âkif'in duyduğu teessür ona şu mısraları söyletmişti:

Mefahir kaynasın gitsin de vicdanlar kesilsin lâl
Bu izmihlâl-i ahlâkî yürürken durmaz istiklâl.

3. Mekteplerimizdeki edebiyat öğretimi de, gencin ruh dünyasını kültür gözüyle ilk temaşa yeri olan sanat sahasında, ruhsuz, tatsız bir şekilcilikle onu karşılaştırdığı, kalbine kâfi derecede kuvvet ve hayat vermiyerek orada komünizmin barınmasına imkân bırakmaktadır. Nâzım'ın hokkabazlık eseri şiirinden hayranlıkla bahsedenler, Şeyh Galib'in zevkine gerçekten varamıyanlar, Verter'i anlamıyanlardır. Bunlar, daha bol kelime ile bağırmasını bilen hatibe hayran olanlardır. Câmideki mevlûdcuya göz yaşları akıtan kadınlar da bunların sadece câhil olanlarıdır. Ruhtaki sonsuz samimiyetin barındığı sanat, böyle kısır kalıpların ve mükemmel şekillerin içine sığdırılınca komünizmin, yâni hursuzluk dâvasının mâhir teranecisine de büyük sanatkâr diyenler bulunur. Psikoloji bilmez, estetik bilmez, sanat tarihinden ve müzikten habersiz, sade eserlerin adını sayıp kelimelerin mecazî mânasını tekrarlamaktan başka bir şey yapmaz olan edebiyat hocalarının, sanat eserinde ancak bu nevi kültürlerle anlaşılmaması kabil olan ruhu bir tarafa bırakacakları ve neticede genç ruhların, kelime ve şekil oyunları ile avlanabilecekleri kolayca anlaşılır.

4. Hayatta demokrasi perdesine bürünen disiplinsizlik de aynı

neticeyi doğurabilmiştir. İptidai zihinler tarafından hiçbir otoriteye bağlanmamak tarzında anlaşılan demokrasi, örf ve âdetlerde kayıtsızlık, terbiyede inzibatsızlık ve mektepte disiplinsizlik doğurabiliyor. Kaidelerin izafiliği fikrine alışan bir gencin, "bu neden haram, şu neden yasak olsun" diye cemiyeti mukaddesatına yan bakması ve ondan sıyrılmak istemesi, onu her mukaddesatın yırtıcı canavarı olan komünizmin kolları arasına atıyor. Bu yüzden, mevcut kanunlara itaatın vicdan borcu olduğunu, eğer kanunlar haksız ise onu yine kanun dairesinde ve içtimai nizamın disiplini içinde değiştirmenin dürüstlük ve namuskârlık icabı bulunduğunu anlamıyan bir mürteci beyinsizin mahkeme huzurunda, "uydurma kanunları tanımadığını" söylediğini görüyoruz. Disiplinsizlik, maarif hayatımızda köyle şehrin kıymet hükümleri arasına mesafe koyan köy enstitülerini meydana çıkarmakla kültür hayatımızda sarsıntı doğurabiliyor ve sonra da, kıymet hükmü nedir bilmiyen onyediyetmiş yaşındaki çocuğu, millet, hayat ve mukaddesatı karşısında bir ucube halinde şaşkın bırakıyor. İki türlü eğitim, iki mektep demektir. Bu sisteme, medreselerden sonra bir daha son vermelidir.

5. Komünizme hayatımızda saha açan sebeplerden birisi de, her devirde ve her tarafta değişiklik yapmak isteyenlerin anarşist metodlar kullanmaktan çekinmeyişleridir. Böylelikle bizde inkılâpçılık, ihtilâlcilikten ayrılmamış gibidir. Her tarafta bir inkılâpçı veya bir muhalif, mevcut nizamı gelişi güzel balta sallar gibi saldırmaktadır. Bazan öyle sahneler oluyor ki, onların içinde, dindarlıkla hiç ilgisi olmayı koyu bir softa, millet hayatına hiç bağlılığı olmayı mutaassıp milliyetçi, bu halkın sefaletine ömründe bir defa bakmamış olan simsarı serbest ekonomi çıkartkanı, olarak görüyorsunuz. Bu insanların hepsi hakikatta anarşi unsurlarıdır. Hasis menfaatlarından başka endişeleri yoktur. Kendi kuracağı nizamı dair bir kelime bile ortaya koymadan sade mevcut nizamı tenkidten usanmıyan bu fazilet dellâlları herşeyden daha tehlikelidir. Bunlardan sakınmak ve hareket sahalarının dışında durmak ilk fazilettir. Bunların yıktığı yerde komünizm barınıyor.

6. Bizde milliyetçilerin, millî hayatın dışında durup ona yakından bağlanmıyarak, milliyetçiliği gurur için bir terane, ideali yıkıcı bir silâh gibi kullanmaları ve milleti kurucu olan unsurları ayrı ayrı ele alarak millî hayatın öz malı olduğunu düşünmiyerek, hem de bugün içtimaî değeri bulunmayan bir ırk anlayışını yalnız turancılığa, ruhunu kaybetmiş bir din mefkûresini islâmcılığa, coğrafya ve vatan fikrini Anadoluculuğa malederek birbirinden ayıran ve hep birbirlerine karşı koyan, ilme ve hakikatlara, realitelere aykırı bir milliyetçilik, memleketin koca bir ekonomi dâvasını da komünistlere bağışlamış bulunmaktadır.

7. İçtimaî adâlet fikrini kendilerine sığınak yapan, memleket mukadderatı ile alâkasız bir takım insaniyet üfürükçüleri de, komünizmin müdafilerine reva görülen cezaları, Anadolu'nun hayat ve kaderi endişesile bir damla göz yaşı dökmedikleri için, şiddetle itham fırsatları hiç kaçırmadılar. Düşmanın bağrında gizlediği zehirli hançeri karşısında ellerimizde mertçe yükselen kılıcı düşürmek için, merhametimizi harekete geçiren büyücü karı rolünü oynadılar. Hayatımızı düşman karşısında müdafaasız bırakmak için ellerinden geleni yaptılar. Bunların karşısında millet mesuliyetinin şuurile yüklü vicdanların eğilmesi kadar tehlikeli uçurum tasavvur olunamaz.

Bu uçuruma her gün bir adım daha yaklaştıracı hareketleri deneyenlerin yüzlerindeki maskeyi fırlatıp atma zamanı pek yaklaşıyor. Biz vekarımız ve gerçek istiklâlimizle yaşamaya azmettik. Memleketin kendi münevverine kendi sahiplerine emanet edilen büyük bir mesuliyet var. Bizi sindirmek için ellerimizi tutanın koldan yakalayıp yerlere sermez ve çehresini bütün suçların hiçbirisinden mesul bulunmayan bu temiz memleketin çocuklarını teşhir etmezsek mukadderatımız irademize veda edecektir.

Bizim Türkiye, sayı: 6, 15 Mayıs 1950.

KOMÜNİZMİN TATBİKATI

Rus inkılâbı, anarşist ve Marksist fikirlerin birlikte kanlı bir tatbikati olmuştur. Marksizmin esası daha önce kısaca izah ettiğimiz tarihî maddecilik ile ferdi mülkiyetin inkârıdır. Anarşizm ise, ekonomik nizamın devlet eliyle düzenlenmesini kabul etmez; devletin hiçbir ekonomik fonksiyonu olduğunu tanımaz; bu hususta bütün fertlerin mutlak hürriyetini ister. Bu iki fikir cereyanını birleştirmek suretiyle hareket sahasına çıkan Bolşeviklik, en açık ifadesini, 1917 ihtilâlinin önderi olan Lenin'in eserinde bulmuştur. Rusya'da, içtimaî doktrinler daima ihtilâlle tatbik sahasına girmişlerdir. Bolşeviklik de Rus halkının şiddetle nefret ettiği bir rejime karşı tepki olmuştur. Bu harekette sosyal fikirler, siyasî ihtiraslarla karşılaşmıştır. Lenin'in doktrini, anarşizm ile Marksizm'in terkiibini yapmakla beraber, anarşizmin hiçbir zaman kabul etmeyeceği aşırı tahakkümü benimsemiş ve bu tahakkümle Marksizm'in tatbikine girişmiştir.

Lenin'e göre, sosyalizm, ekonomik inkılâbın sadece bir safhasıdır. Bu ilk safhada, ancak üretim vasıtaları cemiyete mal edilmektedir; fertler arasında tüketim, yani harcamanın müşterek oluşu komünizmin yani ikinci safhasının ileri görüşü eseridir. Bu ikinci ve yüksek safhanın görüşleri, Bakunin ve Kropotkin'in anlattıkları anarşist cennetinin basit bir kopyesinden ibarettir.

Lenin'e göre, kapitalizmi ortadan kaldırmakla, üretim kuvvetlerinin en ileri inkişafına şahit olacağımız muhakkaktır. O zaman insanları çalıştırmak için zorluk kullanmaya da hacet kalmayacak-

tır. Böyle bir cemiyette, her fert kendi kabiliyetine göre çalışacak ve bu çalışma hür olduğu nisbette verimi çoğalacaktır. Herkes kabiliyetine göre çalışacak ve ihtiyacı nisbetinde harcayacaktır. Böyle bir cemiyette asaletle beraber, sefalet de ortadan kalkacaktır. İctimaî hayatın yaşatmaya mecbur olduğu bütün ahlâk ve kanun kaidelerinin çiğnenmesinin sebebi, aşağı tabakanın istismarı, halkın sefalet derecesinde fakirliğidir. Kapitalist ve istismarcı sınıfın ortadan kalkmasıyla, devletin de rolü nihayet bulmuş olur. Çünkü devlet bu sınıfın koruyucusudur. Onunla birlikte devletin de mutlak ortadan kalkması lâzımdır. Lenin, buna, devletin güzel ölümü diyor. Lenin'in anarşistlerden ayrıldığı nokta şurasıdır: Anarşistlere göre, devletin ortadan kalkması herşeyi halletmeye kâfidir. Halbuki Lenin, mevcut olan haksız devleti ortadan kaldırarak onun yerine işçi diktatörlüğünü kurmak istiyor.

İşçi diktatörlüğü ile gerçekleşmesi kabil olan komünist rejimi kaynağını nerede aramak lâzımdır? Marx komünizmin, kapitalizmin içinden çıktığını söylüyor. Kapitalist rejimi, doğurduğu haksızlıklar neticesinde, fertlere, topluluğun menfaati gayesiyle çalışma arzusu vermektedir. Kapitalist rejim ise halkın büyük kalabalığını teşkil eden işçilerle köylülerin devletini meydana getirmiştir. Bu devlet, kapitalist sınıfın hürriyetini büsbütün zulmün elinden alacak zulüm gören işçi sınıfına verecektir. Demokrasi ancak ve yalnız bu sınıfın malı olacaktır.

Esaslarını, kısaca belirttiğimiz komünist rejiminin değeri nedir? Bu rejiminin şemasını en açık ve doğru olarak çizen Lenin, bizzat şu hakikati itiraf etmektedir: "Yeni ekonomik rejim, ne hür, ne âdil olacaktır."

Evvelâ hür olmayacak. Komünist atölyesinde çalışan işçi kapitalist rejimin işçisinden daha sıkı kayıtlarla çalıştırılacaktır. Çünkü, onlarda işçiler yalnız bir elden, yani devlet elinden idare edildiği için, bütün memleket işçilerine yayılacak, kontrolün daha sıkı ve daha şiddetli olması lâzımdır. Ancak bu kontrol, memurlar devleti tarafından değil, işçiler devleti tarafından yapılmaktadır. Adetâ bü-

tün vatandaşlar, büyük devlet sendikasının hem işçileri, hem de kontrol memurları olarak çalışacaklardır. Hepsi de kendi üzerlerinde silâhlı işçi diktatörlüğünün demir disiplin denilen tazyikini hissedeceklerdir.

Sonra da bu demir disipline ister istemez katlanan halk, acaba işlerin bölünmesinde adalete kavuşabilecek midir? Lenin, buna da kani değildir ve kendimizi aldatmamamızı tavsiye etmektedir. Vakti, bu rejimde eşit iş görenler, eşit karşılık alacaklar. Yani aynı nisbette harcayacaklardır. Lâkin bu eşitlik adâleti kuramaz.

Özet olarak, komünist rejimin hal ve istikbalinin çehresini birer cümle ile ifade edelim:

Halidüşünürsek son haddini bulan bir sınıf mücadelesi ve azınlık olan dünkü patronların ve münevverlerin üzerine saldıran ve çoğunluğu teşkil eden işçi sınıfının korkunç tazyik ve tahakkümü. Bir kelime ile ve yine Lenin'in tâbiriyle "burjuvaziye ortadan kaldırarak, onun yerine geçen burjuva devlet rejimi."

Bir de istikbali düşünelim. Ne zaman geleceği bilinmeyen bir istikbalde devleti ortadan kaldıran ve her türlü hukukî nizamı inkâr dene bir anarşizm hayali.

İşte, komünist rejimin, bizzat kurucusu tarafından ortaya konmuş olan gerçek yapısı ve bu yapının dayandığı temeller bunlardır.

KKYN; AN/2. (İlk yayımlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZMİN AKİBETİ

İnsanlığı, maddeye mahkûm kılmayı ideal edinen komünizm, hangi âkibete doğru gidebilir? İnsan düşüncesi gaye aramaktan kendini alamıyor. Gayeyi önceden görüş, gayeye götüren sebepleri hakkiyle kavramaktan doğan bir muhakemenin eseridir, ilmî bir kavrayıştır. Çeşitli yönlerden düşüncüler komünizmin âkibeti hakkında şu görüşleri ortaya koyabiliyorlar:

1. Ekonomik bir rejim olması bakımından komünizm, işçi diktatörlüğü halinde devam edemez. Zira diktatörlük, bir sınıfın diğer sınıflar üzerinde tahakkümüdür. Komünizmin kendisine gaye olarak çizdiği istikbalde sınıf farkları kalmayacağına göre diktatörlük de ortadan kalkmış olacaktır. Ancak bu halde üzerinde hiçbir tahakküm hissetmeyen müstahsiller arasından, kuvvet ve zekâsiyle diğer insanlara nazaran, üstünlüğe sahip oldukları için onlara tahakküm etmeğe kalkışan zümreler meydana çıkacaktır. Bu zümreler yine bugünkü sınıf farklarını ister istemez yaratacaklardır. Şu halde, komünizm, dâvası yolunda boşuna emek harcamaktadır. Hayâl ettiği ekonomik eşitliği, kuvvet yoluyla elde etmesi imkânsızdır. Bu akibetsizliğe mahkûm olduğu için komünist rejim, sonsuz olarak bir devlet kapitalizmi olarak kalmak zorundadır.

2. Siyasi bir sistem olarak komünist rejim, bugünün değil, pek uzak bir istikbalin ideali olabilir. Bugünkü içtimâî şartlar, komünizmin tatbikini zarurî kılmamaktadır. Komünistler realite duygusuna sahip değildirler. Patronların haksızlığından, işçiyi onlara karşı silâhlendirmekle değil, belki patronun silâhını elinden alma yolu ile

kurtuluş kabil olur. Komünistlerin muvaffakiyeti, memleketleri içinde rejim istibdadı ile, dışarda ise bir çok insanların her sahada hareket eden menfaat ihtiraslarını doyurmakla elde edilen bir muvaffakiyettir. Realiteyi eline geçiren, zorluk ve menfaat olmaksızın kendi kendine yaşayabilen bir muvaffakiyet değildir. Memleket içi istibdadı, memleket dışı menfaati kullanmanın bu imkânları ortadan kalkınca, komünist dâvası ister istemez, realiteye bağlı olan yani üretim ve tüketim şartlarına uygun bir şekilde kendiliğinden meydana gelen normal bir rejime yerini terkedecektir.

3. Komünizm bugünkü devlet tahakkülünü, hükümet ve insanlığı içerisinde hiçbir kuvvet ve zorbalık barınmayacak olan huzur içinde bir istikbale ulaştırmak sevdasıdır. Yani o, kuvvet kullanarak kuvveti, zorluk kullanarak tahakkümü yok etmek istiyor. Bu ise imkânsız olan bir iştir. Çünkü, fiziğin evrensel mekanizm esası, bu âlemin bir tarafından yapılan herhangi bir tesirin, diğer taraflarına da mutlaka sıçrayacağını ve oralarda yeni tesir sahaları meydana getireceğini ortaya koymuştur. Cemiyet hâdiseleri bunun dışında kalmaz. Bu sahada kullanacağımız kuvvet etrafında aynı cinsten bir çok tepkiler doğuruyor. Bunlar da daha başka olayların sebebi oluyorlar. Böylelikle bu yoldan gidilerek hiçbir zaman kuvvet ve zorbalık ortadan kaldırılamaz. Filhakika, işçi diktatörlüğü sonunda, bu sınıfın ya kendi içinden veya dışardan meydana gelecek bir sınıf veya zümrenin kuvvetiyle karşılaşacaktır. Yani böyle, bir sınıf kendi yumruğuna cevap olarak yine kendisi mutlaka karşı kuvvet yaratacaktır.

4. Komünistler, evrim kanununa uymak suretiyle, içtimâî hayatın bütün sahalarında müsabaka meydanına atılmış bulunan insanlığın millet rejimi içinde ortaya koydukları bütün eserleri kökünden budayarak tekrar geriye ve yarışın başlangıç noktasındaki ilkel hali götürmek istiyorlar. Halbuki cemiyetlerin evrimi, onların hayatî olgunlaşmalarıdır. Bu olgunlaşmada geriye gitmenin imkânı yoktur. Bu imkân olmayınca, komünizmin yaptığı şey, faraza bitkinin gelişmesi fena istikamette oldu diye onu kökünden budamaktır.

Gerçekte yapılması lâzım olan, gelişmeye iyi istikamet vermek, bugünkü hali olduğu gibi ele alarak ondan geçebilecek en iyi şekle varabilmenin çaresini aramanın, metodlarını ortaya koymaktır. İnsanlık, evrim yolunda gerileyemeyeceğine göre ergeç komünizmi bertaraf edecek, kendi evrim yolunun kenarına atacaktır.

5. Komünistler sanki dünyaya son vermek istiyorlar. Çünkü komünizmde gaye olan içtimâî şekil, sınıf farklarının ortadan kalktığı ve herkesin aynı emeği harcayarak müseterek tüketim yapabildiği şekildir. Komünist ideale göre, cemiyet hayatının bundan öte başka bir şekli olamayacaktır. Onların ideal plânları her türlü dinamizmden mahrum, tamamen statik, hareketsiz bir plândır. Onlar böylece, yeryüzünde insanların sonsuz ihtirasa bağlı irade ve ilerleyişini inkâr ediyor ve günün birinde insanlığın evrimi, kendilerine en elverişli görünen bir cemiyet hayatı içerisinde ebedî olarak durdurulur, zannediyorlar. Böylece hayatımızın ebedî akışını sanki bir duvarla çeverebilmek iddiasındadırlar. Gerçek ideal böyle bir son tanımaz, insanın iradesi ve yaratıcı kuvvetleri kendisiyle bareber devam eder. Bu iradeye, böyle sun'î bir sistemin iradesi son veremez. Komünizm, insanlığı iradenin ölümüne mahkûm etmek isteyen bozuk bir hülyadır. O ancak bir devre ait, geçici bir dâva olabilir. Sınıf farklarının insanlığa huzursuzluk verdiği her devirde meydana çıkabilir. Bir memlekette ve tarihin bir devrinde kat'î olarak yeryüzünden kalkmayabilir. Lâkin insanlık, iradesi ve yaratıcı kuvvetleriyle kumanda mevkiinde bulunan ruhu, ancak onun emriyle kımıldataabilen kaba maddeye esir etmek isteyen komünist hareketini; onun arzımızda her doğuşundan sonra mutlaka ortadan kaldıracak ve her defasında, bu meş'um gövdenin üstünden atlayarak, ebedî olan kendi iradesi gibi, ebedî ideallere gönül verecektir.

KKYN: AN/2. (İlk yayınlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZM VE MİLLET

Komünizm, insanın mânevî cephesine cidal açmıştır, biz bunlarla mücadele ederken, ruhumuzu kurtarmak istiyoruz. Descartes, felsefesine "düşünüyorum o halde varım" sözü ile başlamıştır. Varlığımızın temeli ve habercisi olarak, düşünceyi almıştır. Komünistler, hakikatımızı kökünden çiğniyorlar. Ruhtan değil, içgüdülerden işe başlıyorlar. Onlara göre, insan bir yığın içgüdülerdir. Ekonomik bir varlıktır ve insanda sade yumruklar vardır. Kalp ve kafayı inkâr eden komünist felsefe yumruklarla dişlerin felsefesidir. Bizim kalbimiz, bin yıllık tarihimize gömülü dururken, komünist neşriyat telkinlerinden yaralarımıza saplanan aç gözlü içgüdülerden boşanıp gelen bu yumruklardır.

Komünistler, dünyaya hâkim olan evrimi inkâr ediyorlar: Biliyorlar ki, bu evrim maddeden hayata, ondan da ruha yükselmek suretiyle olmuştur. Komünizm, bu ezeli nizamı tersine çevirmek istiyor. Böylelikle, tabiata karşı gelmek sevdasındadır. Onun varlığımızın en derin yerinde duyurduğu ızdırıp işte bundan ileri geliyor.

Komünizm, varlığının esası ruh olan ve varlığın ancak ruh sayesinde idrak eden insana ruhunu inkâr ettirmekle, bütün ruhu tarihinin mahsulü olan millete tarihini inkâr ettirmekle, tekâmülünün gayesi ruha ulaşmak olan kâinatın gidişini tersine çevirmekle insan, millet ve kâinatın hakikatleri önünde, her zaman kendi kendisi ile tezattadır. Ve bize bunları unutturmak, çiğnetmek isterken kullandıkları silâh benliğimizdeki yaraları göstermek, bu yaralara şifa arayacak yerde, "sen mutlaka öleceksin" diyen sesiyle kuvvet ve umutlarımızı sonuna ka-

dar mahvetmektedir. Bunun için de, mantığı çiğneyen, kalbi unutturmuş ve alay lisanını kanlı bir balta gibi her zaman kullanıyorlar.

Avrupa'da komünizm büyük sanayi içinde doğdu. Geçen asrın içerisinde gelişerek asrımızda dev cüssesini kazanan büyük sermaye rejimi, işçi ve patron diye iki sınıf halkı birbirinden ayırdı ve birbirlerine karşı koydu. 1917'de Rusya'da devleşen komünizm işçi sınıfının, sermayeyi elinde bulunduran sınıfa karşı kin ve silâhla ayaklanmasının eseridir. Sonra bu kin içtimaî bünyenin bütün eserini yıkmıştır. Bunun için de midenin insan için yegâne irade ve değerler kaynağı olduğunu iddia ederek, milletlerin ruh ve beynini, milletleşen insanlığımızın gerçek hayatı olan millî tarihi inkâr etmiştir.

Bizim memleketimizde komünist temayüller, Avrupa'da olduğu gibi ekonomi sahasından başlayarak diğer sahalara yayılmadı. Doğrudan ahlâk sahasında kendini gösterdi. Millî tarihimizin dehâsı mahsulü olarak meydana gelmiş olan dil, din, toprak sevgisi ve aile gibi bütün mukaddesata düşman zümrelerin dâvası oldu. Bize ve vatanımıza yabancı yerlerden gelerek yerleşen fikirler, bizim feyz ve hayat kaynaklarımızı kendilerine çekip kurutmak emeliyle, "sizdeniz" dediler. Bu muvaffakiyetli tabiyeyi başardıktan sonra, Türkün mukaddesatını talan eden işte bunlar oldu. Bu vatan topraklarının dışında, herbiri bir başka ülkeden gelen bu fikirler, bir noktada sınımsızca birstiler: Anadolu'daki millî yapıyı, bu yanını köklerini teşkil eden tarih ve mukaddesatı ortadan kaldırmak. Bu maksadı, saf kalple selâmet yolu araştıran bir gençliğe yenilik adıyla süsleyerek benimsettiler. Bunlar, bu emele bedbaht bir maarif sistemiyle muvaffak olduktan sonra, nerede millet mukaddesatına saldırıldıysa, onun adı yenilik oldu. Varlığını koruyabilmek için, kendi millî tarihini ve bu tarihin çocuğu olan bütün mukaddesatını korumaya mecbur olan bir milletin gözlerinin önünden bu perde artık kaldırılmalıdır. Ona gösterilmelidir ki bu mukaddes vatana komünizmi yaymak isteyenler, yalnız şurada burada neşriyat yapan birkaç kişi değildir. Bir fikir zümresi ve kocaman bedenli fikir müesseseleri, bu kanlı dâvanın tohumlarını memlekete saçmışlardır. Kimdir bunlar?

Bu komitenin ve bu müesseselerin kurucuları, dikkat edilirse, hep memlekete yabancı ve mukaddesatımıza dehşetle düşman unsurlardır. Bizim için, en tehlikeli olan iç düşman safını teşkil eden bu unsurlar, bizi iki asırlık düşmanımız Ruslara teslim etmek istediler.

Her çeşit ahlâk bozuklukları ve her cinsten ruh sefâleti, vatan gibi varlıklara haset; fazilet, iffet, fedakârlık gibi meziyetlere garaz; ruh gibi, Allah gibi asıl varlığımızla gerçek sahibimize kin ve düşmanlık, hep bu çukurdaki çirkef içinde barınıyor.

İşte komünizmin kaynağı bu çukurdur, bu çirkef çukurdur. Komünizm insanlığımızı bu çukurda boğmak istiyor. Çünkü onların düşmanlıkları gerçekte insanlığa, insanlığın mukaddes ve ahlâkî varlığına. Memleketimizde, bu musibete karşı koyan kuvvet, sözde münevverlerden ve fikir müesseselerinden ziyade, bin yıllık tarihe sahip, koca bir milletin Mehmet Âkif'lere, Hüseyin Avni'lere bezenmiş mukaddesatıdır.

Kin ile din aynı kalpte yaşayamazlar.

Kalbe sahip insan komünist olur mu? Ruh kendi kendini inkâr etmeden komünizme inanmak kabil midir? İnsan ruhla vücuttan ibaret bir yapıdır. Ruhla, vücut, bir arabaya koşulmuş iki ata benzerler. Beden nefsin ve sefil iskeletlerin, ruh yükselişlerin ve ideallerin kaynağıdır. Hepimiz insan olarak, bu iki menbaa mütemadiyen dalıp çıkmaktayız. Ancak ayaklarımız nefsin istekleriyle, maddenin zincirleriyle bağlı olsa bile, aşkımız ruhadır. Başımız ruhun ebedî âlemlerinde yükselmek istiyor. Kötü adamın bile iyiliği sevmek hakkı ve hattâ, içinde gizli ümididir. Onu çıkarıp atmak, kalbi imha etmek kabil midir? İyi araştırılırsa görülür ki, fena adam ümitsiz adamdır. Fenalık, ümitlerimizin büsbütün yanıp kül olduğu harebede üreyen kalp âlemimizin zehirli bir nebatıdır. İnsanları, bunaldıkları yeisten kurtararak ahlâklı yapabiliriz. Yeisin tedavi kabul etmediği yerde kin hâkimiyetini şahlandırır. O, yeisin tohumundan doğmadır. Merhametle aşkın düşmanıdır. İdeallerin kaynağı olan ruhun hayatına son vericidir.

Dünyamızda, ideallerin en yüksek zirvesini din temsil ediyordu. Hepimizin ruhunu Allah aşkında birleştiren dindir. Hepimizin

ruhunu bir ruh yaparak, Allah'a ulaştırmak isteyen ve dünya nizamını, bu ilâhî ideale bağlamak isteyen odur.

Komünizm ise aşk ve imanımıza düşman, ümitsiz ve merhametsiz vücudun saldırısını temsil ediyor. Dâvalarının hududu, nefsin isteklerinden ileri gitmiyor. Komünizm dâvası, din idealinin yer yüzünde en müthiş düşmanıdır: Din, ruhun aşkını yaşatıyor. Komünizm nefsin kinini kuvvetlendiriyor. Sovyet Rusya'nın işçi diktatörlüğü dâvası, bu kinin teşkilatlanma hırsıdır. Dindar "af ve merhamet saati geldi, rahmet kapıları açıldı" diye gözleri yaşararak, ellerini Allah'a açtığı zaman; komünistler "intikam çanı çaldı, dişler ve tırnaklar bilendi" diye kanlı yumruklarını sıkıyor. Din, aşk ve imanın çocuğu, komünizm ise yeisle intikamın pençesidir. Kurtuluş ümidinden büsbütün kalbini sıyırmış olan insanın, kin canavarının pençesinden kurtulması da zordur. Esasen, komünizm fert olan insanı bir değre halinde tanımıyor. İnsanlığı, bir kütle, bir sürü haline koymak istiyor. Ferde ait değerler onu alâkadar etmez, onda fert, müphem bir insanlığın kininde erimiştir. Din ise ferdin ruhunu alarak, yine ferdî idarenin gayretleriyle Allah'a yaklaştırmak istiyor. Din ile komünizm arasındaki sonuncu bir fark da dinin hürriyet, komünizmin esaret kaynağı oluşlarıdır. Hürriyet yaratıcılıktır. Din bizde, sanat, ahlâk, millet mefkûrelerinin ve nice nice yükseltici sevdaların fedakârlıklarla şehitliklerin doğurucusu oldu, Allah'a ulaşma yolunda; "güneşi sağıma, ayı soluma koysanız, yine bu işten vaz geçmem" diyen sevdalar, dini içinde yaşandı. Şimdi, aşkımız gibi ve onunla beraber hürriyetimizi gömmek isteyenler, nefislerinin yaratıcılıktan mahrum, karanlık hırslarına sarılarak bütün insanlığa haykırıyorlar: "Ne duruyorsunuz? Kinimiz müşterek." Biz onlara yaratıcılığın yıkan ellere, aşk ve merhametin kinle intikam hırsına teslim olmayacağını şu ilâhî lisanla anlatacağız:

Ruhum benim oldukça, bu imanla beraber
Üçyüz sene, dörtyüz sene, beşyüz sene bekler.

*KKYK, "Millet ve Komünizm" başlığı ile; AN/2
(İlk yayımlandığı yer tesbit edilemedi)*

MİLLİYETÇİLİĞİMİZİN KARŞISINDA KOMÜNİZM

Milliyetçi sosyalizmin tam aksi kutbunda barınan doktrin, onun en büyük düşmanı komünizmdir. Onun cemiyet nizamına tam disiplin ve otorite sahibi devleti bekçi yapmasına karşılık komünizm, gayede her türlü devlet teşkilâtını ortadan kaldırmayı va'deden anarşist bir doktrindir.

Onun bütün mazisi, bütün tarihi ve gelenekleriyle millet hayatına dayanmış olmasına karşılık komünizm, millet hayatına garazkâr olan ve millet devrine son vermek isteyen kozmopolit bir sistemdir. Milletlerin mezarıdır.

Onun ideal olan bütün mukaddesatıyla ruhumuzu kavramasına karşılık komünizm, tam ve mutaassıp bir maddecidir. İskeletlerimize gömülü midelerin ve hayvanî işebaların emirberidir. Hür irademizin karşısına iç güdülerimizi koymuştur. Ştimer ile Gide'nin içgüdücülük sistemleri, komünist idealinin bütün ruhunu teşkil ediyor. Ferdî duhunun içgüdülerini takip eden hayatını, anarşist bir cemiyete yerleştiriniz; işte komünizmin dünyası budur. İçgüdüleriyle insan mutlâk mânada egoist varlıktır. Komünist gözünde dünya, her tarafından kemirilen yağlı bir kemik gibidir. Dişlerine sürülecek yağ, onun bütün kazancıdır. Her yerde içtimâi nizama çullanan ve yıkacak nizam arayan, boğulacak iman ve çiğnenecek vicdan arayan komünistler, bu işleri yaptıkları için komünisttirler. Bu süfli hizmetin arkasında başka gaye aramak hayalperestliğine asla düşmeyelim. Komünizm bir mimarlık değil sadece yıkıcılıktır. Onlar için yıktıkları

binanın yerinde ne olursa olur: Zorbalık, soygunculuk, iradesizlik ve hürriyetsizlik, mutlaka insan ve ruh düşmanlığı...

Komünizm, insan varlığına çevrilmiş bir kin sistemidir. Mülkiyete, maziye, nizama, ahlâka, vicdana, imana, bir kelime ile insana karşı kin... Dikkatli olalım: İhtilâlcî, tahrikçi, saldırgan olan, hürmet nedir bilmeyen kuvvet, mutlaka komünist kuvvettir. Zira komünistin gaye olan eseri, cemiyet nizamını devirmektir. En çılgın saldırılarından onu durdurup sorunuz; komünist ne yapacağını bilmez, kuracağı nizama dair bilgisi yoktur. Yalnız insanlığın haksız saadetinden şikâyetçidir ve işi her rastladığı yuvada saadetleri boğazlamaktır; iman ve vicdan, ruh ve merhamet boğmaktır. Onlar üst üste yapılan iki ihtilâl ile murada ermeyi düşünürler. Çok dikkatli olunur: Hiçbir hürmet tanımayan, hiçbir merhametten kaynamayan ihtilâlcî isyanın yanında iseniz, komüniste temas ediyorsunuz demektir.

Geçmiş medeniyetlerin ve en başta kendi medeniyetinin tarihine, ecdadının ruhuna ve milletin asırların şahikâsına tırmanan hayatına bağlanan ergin ve gerçek mânasında medeni insana o "gerici" diyecektir. En büyük ve en sağlam mazi ve medeniyet temellerine dayanan insan, komünistin dilinde gerici adını alıyor. Bu kelimenin her kullanıldığı yerde komünist lügatını karıştırınız, böyle düşünmeye alıştırılan bütün zihinlerde komünizmin tohumlarını bulacaksınız. Böyle beyinler, bilgisizlikle, ahlâk ve insan terbiyesinden mahrum oluşun karanlık sığınağı oldular. Komünist medeniyetlerin üstünden aşarak ilk insan cemiyetlerine götüren gericiliğe dikkat ettiniz mi? Bütün içtimâî ve iktisadî tekâmül, mülkiyeti içtimâîlikten çıkarıp olgunlaşan ve insan denen ferdin ellerine vermişken, komünistler bu tekâmülü tersine çevirerek, tam bir gericilikle, gerçek irtica metodu ile onu tekrar içtimâî yapıya iade ettiler.

Onlar dokuz yüz yıllık bir milletin çocuklarını kedi vatanlarında vatansız bırakmak isterler. Onlar iman sahibi, ecdad sahibi, tarih sahibi ulu bir milletin nesillerini imanlarının harabesinde öksüz bırakmak isterler.

Onlar her şekle bürünür, her dilden anlarlar. Her topluluğa nüfuz eder her hissi çürütürler. Onlar, zayıf ruhları menfaatleri hiza-sından feth eder, yıkıcı unsur olarak kendi milletlerinin içine bomba gibi fırlatırlar. Gençlik heyecanlarına bürünen gafletlerin milletler yıkacağını unutmayalım, hele hasis menfat gözleri karartınca... Dokuz yüz yılın insanlığa şeref getiren mefahirle dolu eserini bir barbarlığa feda etmek, yeryüzünde yapılacak cinayetlerin en büyüğüdür.

Bugün bize ulvî bir vazife yükleniyor: Biz, vatanlara ve tarihlere, ruhlara ve ebedî eserlere basret gözleri kararan vatansızın, ecdadsızın cinayetleri önünde lâkayd durmayacağız. Egoist varlığımıza hoş gelen saadetleri düşünerek rahat ve huzur içinde uyumayacağız. Ânımız, uyanık durmamız lâzım gelen andır. Birleşmiş büyük bir kuvvet olarak, hadiselerin kader halinde başa gelmesini beklemeden davranmamız lâzımdır. Tek ve büyük bir kütle halinde hakikat yoluna, hak yoluna, vatan yoluna çıkmak gerekir. Millet olan bünyemizi ıslah edecek yerde onu katletmek isteyenlere karşı muzaffer olmanın şartı, menfaatleri red eden, azimli iradeyle toplu olarak yola çıkmamızdır.

Onlar bize kahredici yumruk gösteriyor. Biz onlara ilim, ahlâk, iman ve cesaretle karşı koyacağız. Onlar bizden, insanlığımıza ait herşeyimizi feda etmemizi istiyorlar...

Biz ise dokuzyüz yıllık ruh ve dâvamızdan hiçbir şey feda etmiyerek, ebedi kalacak olan bir millet eseri meydana getirmek azmindeyiz; ecdadın bize emanet ettiği bu eseri ebediyen muhafaza etmek kararını verdik.

Milliyetçiliğimizin dayandığı esasları, şöyle bir tablo üzerinde toplayabiliriz:

1. Büyük vatan, Anadolu'nun toprağıdır.
2. Soyumuz, Oğuz çocuklarının, Anadolu'nun dokuzyüz yıllık tarihi içinde bu topraklardaki kaynaşmalarıyla eriyip aslını kaybetmeyen Türk soyudur.
3. Dilimiz, bu ülkede yüzyıllardan beri devam edegelen tarihi

olgunlaşma içinde varlık kazanan müşahhas ve zengin Türk dilidir. Ferdi dileklerin icadı olan mücerred ve hayatsız dil, milli dil olmaz.

4. Devlet, büyük çoğunluğu, köylü ve çiftçi olan kütlenin iradesini yaşatan otoriteli devlettir.

5. İktisadi sistemimiz, halkın bütün içtimai ihtiyaçlarını karşılayan ve her ferdi iş ahlâkıyla seferber eden ruhçu sosyalist sistemdir.

6. Millet dini, onun ahlâkını, örflerini ve kalbini yoğurmuş olan İslâm dinidir.

Ruhçu ve milliyetçi sosyalizm dâvasının gerçekleşmesi zaruret olan bir tarihi an içinde bulunuyoruz. Milliyetçilik ideali, hareket plânının en müessir adımlarını atmak üzeredir. Bütün milliyetçilerin, büyük dâvanın yolunda iş ahlâkını benimseyerek her sahada iş birliği yapmaları bekleniyor!...

Yeni İstiklâl, 26 Aralık 1962.

ANARŞİZME KARŞI AHLÂK NİZÂMI

Eşyayı düzenleme, sıraya koyma ve birbirlerine bağlama demek olan nizâm, ahlâk eseridir. Nereye akıl nüfuz etmişse, orada nizâm bulunur ve nizâm, eser yapıcılık işinin ta kendisidir. Bir taş yığını nizâmsızdır; bir binanın taşları ise, nizâmla oturtulmuştur. Bir evin eşyası bir arabanın içine üstüste yığılır; halbuki odalarda herbiri kendine mahsus yerinde bulunur. Bu sonuncusunda, nizâm göze çarpar. Bina yapma veya eşya yerleştirme işlerinde olduğu gibi; her yerde nizâm aklın eseridir. Bir eserin gerilemesi, nizâmın kaybolmasıyla neticelenir.

Kâinata da nizâm vardır; hem mutlak, mükemmel, akla hayret verici nizâm. Her akşam güneş aynı yerden batar, her sabah, kendi yerinden doğar. Mevsimler, birbirini kovalar. Hülâsa, tabiatın bütün kanunları, hiçbiri bir ân bile şaşmadan, nizâm içinde hükümlerini sürerler. Aynı nizâm, hayat âleminde kendini gösterir; orada da hâdiseler kanunlara itaatkârdır.

O halde, dünyamıza, nizâm düşmanlığı demek olan naraşizm nereden geldi? Anarşizm dünyaya insanla beraber geldi. Lâkin; insanın düşünme gücü olan ahlâk onu yaratmış değildir. Bizdeki anarşi, ihtiraslarımızdır. Ahlâkın her sahasında kurmak istediğini, ihtiraslar yıkmak isterler. Dikkat edilirse, ihtiraslarda bir kaidesizlik göze çarpar. Aşırı servet, menfaat veya şöhret istekleri, insanı kaidesizliğe, an'anesizliğe, itaatsizlik zevkine götürüyor. Her yerde akla karşı gelmek ve onun eserini tahrip etmek ihtirasların işidir. Bizde, ihtiraslardan derece derece fedakârlık ifade eden sözleşim

yani mukavele, cemiyet nizâmını doğurmuştur. Mukavele belki gizlidir; herkes tarafından imzalanmış değil, anlaşma suretiyle kabul edilmiştir. Ancak mukavele hâdisesi içerisinde aklın yalnız mukaveleye bağlı mevzu üzerindeki mantıkî kararı var zannetmemelidir. Bu, mukavelenin pek sathî ve yanlış görülüşüdür. Hakikatte mukavele hâdisesinde ferdin bir çok inançları, kalbine bağlı hareketler ve fedakârlıklar saklıdır. Bu sebepten herkesin mukavelesi kendine eşit değere sahip olur. Cemiyet hayatında şahsiyetin değerini taşıyan ve hareketlerimizle mühürlenmiş mukavelenin, alelâde âşikâr ve mühürlü mukaveleden başka bir mâhiyeti var. Aramızdaki mukaveleyi, günlük menfaat ve kararlarımıza üstün seviyeye yükseltecek olan, içinde yaşadığımız medeniyetin ve geleneklerimizin harekete geçirebildiği kuvvetlerdir. Bu sebepten böyle bir mukavele ile kurulan nizâma "ahlâk nizâmı" diyoruz.

*

Mukavele fertler arasında yapılır. Her tarafta fertler birbirleriyle anlaşılır. Lâkin bu ayrı ayrı bağlılıklar, birbirleriyle alâkasız kaldığı müddetçe, herhangi birlik nizâmını teşkil edemezler. Ayrı mukavelelerin hepsini birleştirici bir üstün mukavele de lâzımdır. Bu üstün mukavele, ruhî hayattaki çeşitli mekanizmaları toplayarak bir gayeye doğru götüren beyin vazifesini görür. Ancak, cemiyette üstün mukaveleler de bir değil, çoktur. Herhangi bir sahadaki fertler arası bir cinsten mukaveleleri birleştiren üstün bir mukavele bir otorite teşkil eder. Başka bir sahada, yine bir çok fertler arasındaki aynı cinsten mukaveleler, diğer bir üstün mukavele tarafından toplanırlar. Böyle bir çok üstün mukaveleler, kendi aralarında birleşerek kendilerine daha üstün bir mukaveleyi meydana çıkarırlar.

Bu sonuncu otorite, evvelkilerine daha üstün bir mukaveleyi kurucu olmuştur. Böylelikle nihayette, bütün otoriteler bir üstün otorite tarafından birleştirilirler. Bu otoritenin adı devlettir. Ne isminde ve ne şekilde olursa olsun, otoritenin olmadığı yerde devlet yok demektir ve devlet nizâmı, bu otoritenin kuvvetli ve güvenilir olduğu nisbette sağlam ve değerlidir. Temel olan otoritelerin sağ-

lamlığı da bu sonuncu otoritenin kuvvetini teşkil eder. Fertle devlet arasında, her birinden bir otorite fıskıran böyle basamak basamak mukavele grupları sıralanır. Binaenaleyh, cemiyet içinde, ona hayat vermek gayesiyle meydana getirilen ve hepsinin gayesi bir ulu devlete ermekten ibaret olan mukaveleler, teşekküller, dernekler hep birer otoriteye ve bu teşekküllerin hepsi aralarında daha yüce bir otoriteye uzanmak istemelidirler. Bu teşekküllerin içerisindeki fertler ihtirasların harekete geçirdiği bir egoizm ile, "hepimizin aynı oyu var, hep aynı salâhiyette, aynı hizadayız" diye kendi benliklerini müdaafa etmek istedikleri müddetçe doğru yüksebilmenin şartı, onların birer zirveye destek olmaları, sonra da bu zirvelerin, aralarında birleşerek, kendilerinden daha yüksek bir zirveye tırmanmaya yarayan yine birer destek olmayı ideal edinmeleridir.

Bu sıralanmada, bu feragatli çalışmalarda her ferdin aynı şekilde sahip bulunduğu rol, zirve karşısında ahlâkî kontrol hakkıdır. İşte demokrasinin gerçek mânası budur. Yoksa, yükseklere tırmanan varlığımızın özünün bu tırmanışını yere yuvarlayıcı anarşi değildir. Vaktiyle İslâm mistisizminin tatbikinde yükseliş bu metotla kabil olduğu gibi, devletlerin tarihe aydınlık olan büyük devirlerinde de bu nevi sıralanma ve zirveye destek olma nizâmı mevcuttur. Her yıkılış, hem de her sahada "ben ben'im, sen de sen!" düsturu ile başlamıştır. İrademizin ince bir tahlili, bizim tabiiyetlerimizden fıskıran otoritenin yine bizim tarafımızdan istenilmiş olduğunu meydana koyucudur. Bütün kaideleri deviren anarşi, insanlığı sefaletin üstüne yüzüstü kapandıracı bir musibettir. Komünizmin en yıkıcı kuvveti, bu anarşist varlığında gizleniyor.

*Komünizme karşı mücadele, sayı: 19,
1 Mayıs 1951; KKYN; AN/1, 2; YT/3.*

MADDEYİ İDARE EDEN RUH

İnsan denilen varlığımızda ruh ile madde bir araba ile sürücüsünü andırır. Madde, beden arabası ise, ruh onun sürücüsüdür. Bu arabanın atları da maddenin önüne düşen ve onu bazan uçurumlara sürükleyebilen ihtiraslardır. Descartes'ın düşündüğü gibi; maddenin ruh üzerine hâkim oluşundan kötülükler, ruhun madde üzerine hâkim oluşundan da iyilikler meydana gelmektedir. Netice bu olduğu halde, biz neden maddenin tahakkümüne sık sık boyun eğmekten hoşlanıyoruz? Bu hal, bir haddine kadar, vücudun doyurulmak isteyen tabii ihtiyacı, lâkin bir haddinden sonra, ruh ve düşünce kifayetsizliğinden doğma bir aldaniştir. İnsan, madde ile sık münasebette bulunma zorunda olsa bile, her maddî tatminin arkasından mutlaka doğan yeis veya pişmanlık dolayısıyla kendine gelebilir ve hareketinden dönme iradesine bağlanır. Maddî haz, muayyen bir miktarda sifra doğru gittiği, yani tatmin ile yok edildiği halde, ruhî haz tatmin edildikçe artar, nâmütenâhiliğe doğru götürür. Madde ile ruh hazlarının aralarındaki esaslı fark işte budur.

Komünizm, dünyamızda madde hâkimiyetini kabul ediyor. Hakikatta bu hâkimiyet, kabul edilmez, istenir. Onun dayandığı tarihî maddecilik dâvası, ciddi tenkitlere tahammül edemeyecek kadar çürüktür. Diğer yazılarda bu tenkitleri ileri sürmüştük. Burada tekrar etmiyeceğiz. Komünistlerin, ekonomik sebeplerin bütün cemiyet hâdiselerini doğurduklarını kabul etmeleri, onları ruhun, gerçekten ruh hâdiselerinin, bize yeterli olan bir ruh hayatının varlığını inkâra götüren bir adımdır. Gayeleri, ruhsuz maddeyi arz üzerinde hâkim

kılmaktır. Maddenin körü körüne sürükleyicisi olan ihtirasların insanı anarşiye, her sahada nizâm dışı hareketlere sürüklediğini söylemiştik. Şu halde, materyalizm, anarşizm ile pek iyi anlaşabilen bir dâvadır. Komünistler elbette materyalist oldukları için anarşisttirler.

Komünist, neden ruh düşmanıdır? Bizce bunun tek sebebi, ruh kifayetsizliğidir. Komünist olan ferdin ruh tahlili yapınca şu iki karakterin ondan hâkim olduğunu görüyoruz: Bir taraftan, telkin ve irşat edilmeye, inanmaya, feragat göstermeye, hamle yapmaya kabiliyetsiz bir ruh yaşayışı, yani tam bir ruh kifayetsizliği, diğer taraftan, cemiyette ferdin her tarafından taşan haksızlıklara karşı duyulan nefret, kin ve isyan. Ruhta bütünlük olsa, bu kin içimizdeki imana, insanlık seviyesine yerini bırakacak ve kendi benzerini yaratma iradesine bağlanacak, onun yaratıcı iktidariyle merhamet haline gelecek ve onsuz kalınca komünist olacak olan insandan, o zaman belki de bir mistik çıkacaktır. Milliyet, bu iradeye sahip insanların mefkûresi olduğundan, ister istemez ruhçu (spritualiste) bir bünyeye sahiptir ve kendisini teşkil eden unsurların hepsinden ziyade, din ile benliğini yoğurur. Milletin, kökleri en eski mazide bulunan, dallarıyla yaprakları istikbale uzanan bir ağaca benzediğini, veya maziden gelip istikbale doğru akan bir nehri andırdığını kabul ediyoruz. Fertteki ruh, hayatın bütün tazyikleri altında asla yıkılmadan selâmet mefkûresi halinde ve bu mefkûrenin arkasından her günkü cesaretle yürüyüşümüzde gözükmüyor. Millette ruh ise, millet hayatında ebedî istikbale doğru götürücü varlığını her an hissettiren hâkimiyette barınmaktadır. Fertteki akıl, cemiyette nizâm oluyor.

Ferdî aklın bütün faaliyet çerçevesini içine alan selâmet ideali, yani bütün hayat tazyiklerinden muzaffer ve yaratıcı olarak çıkma ideali, cemiyette mesuliyet mefkûresi haline geliyor. Mesuliyet, kendinin olmaktan çıkarak ona, bütüne ait oluş değerini veriyor. İçtimai hayatın mâna ve değerini işte bu bütüne ait oluşta buluyoruz. Bizde, hiç bizden ayrılmaz halde bizim olan maddedir. Benliğimizden çıkmak isteyince, maddenin ötesine geçmek ve onun üstüne yükselmek mecburiyetini duyuyoruz. Kendimizden çıkıp başkalarına ve cemi-

yetin hareketlerine doğru yükselince, mesuliyetimizi hissediyoruz. En fazla mesuliyette, en tam otorite içinde yaşayabiliyoruz. Ne kadar kuvvetli isek o kadar ağır mesuliyet yükü taşıyabiliyoruz. Her mesele hakkında mesuliyeti üzerinden atmak için, kalabalık bir meclisi toplayıp herkesin reyine başvurmak kâfi geliyor. Demokrasinin herhangi bir anlayışa bağlanmaksızın bu tarzda kullanılması, asrımız demokrasilerinin bir çoklarındaki mesuliyetsizliği ve rejimin ruh sefaletinden doğma bozukluklarını meydana çıkarmıştır.

Demokrasi, her türlü şartlar içinde kendi kendine yeter bir rejim sayılmamalıdır. O, bir taraftan mâzinin zorbalık rejimlerine karşı uyanan insanlığı bir reaksiyonu, diğer taraftan, halde yaşayan idare cihazı üzerinde kullanılan bir kontrol sistemi, nihayet istikbal için bütün fertlerin aynı olgunluğa yükseleceklerini kabul eden ve ancak bu sayede başlı başına bir rejim değerine ulaşacak olan bir idealdir. Zamanımız demokrasileri, kendisinin herhangi bir kavranışına ulaşamayan memleketlerde, hayatının sonuna kadar müktesep hak olan maaşlarını beraber sürükleyen, fakat mesuliyeti, memuriyetinin bitiminde devlet kapısında bırakılan, hattâ çok kere, bu mesuliyete asla sahip olmamış devlet ve idare adamları yetiştiriyor. İdareye karışan vatandaşların sayısı arttığı nisbette mesuliyet sahiplerinin sayısı azalıyor. Demokrasinin, kolaylık ve mesuliyetsizlik sistemi olarak tatbiki hususunda bütün dünyada yol alan, temayül, onu alelâde bir teknik haline getirmektedir. Ruhun, miktan halinde ifadesi imkânsız, azlık, çokluk tanımaz bir vasıf (qualite) ve karakter olduğunu filozof Bergson söylemişti. Demokrasi, devlette vasıf ve karakterlerin idaresini ortadan kaldırıp onun yerine çoğunluk idaresini koymakla ruh dünyasından uzaklaştırıcıdır. Demokraside ruh, çoğunluktan ibaret sayıya hâkim olacak yerde, çoğunluk teşkil eden sayı, ruhu arkasından sürükler. Ancak, ruhun çoğunluk cephesini fethettiği yerlerde demokrasi değerli olur. Aksi halde, maddeyi ifade eden çoğunluk, devleti adım adım, bazan süratle, bazan da hissedilmeyecek kadar ağırlıkla anarşiye doğru götürür.

Komünizme karşı mücadele, sayı: 20, 15 Mayıs 1951;

Sebilürreşad, XIII/320, Nisan 1961; KKYN: AN/1, 2.

KOMÜNİZM KARŞISINDA ÜNİVERSİTENİN ROLÜ

I

Komünizme karşı mücadele, herşeyden önce bir fikir ve kültür işi olduğundan, bu cephede ilk hareket, üniversiteden beklenir. Üniversite, bir milletin kültür merkezi ve millet kültürünün kaynağıdır. Üniversitenin en esaslı ve en başta gelen foksiyonu budur. O, millet kültürünü teşkil eden bütün elemanların toplandığı yerdir. Üniversite, bu hayat unsurlarını toplayarak bir fikir binası halinde işleyip sistemleştirdikten sonra, onu bir ruh yaparak, milletin bütün vücuduna yayar, sindirir, bir milletin kültürü onun umumî olan ve hâdiselere reaksiyon teşkil eden duygularıyla, bütün tarihi içerisinde meydana getirdiği kıymet hükümlerinden ibarettir. Bu kıymet hükümleri, inançlar halinde milletin sinesinde bulunan yüzlerce hayat damarından, onun üniversitesine akarlar.

Böylece üniversite milletten hayat alır; ona ruh vermek için!... Rönesanstan beri milletlerin beyni olmuştur; bir milleti kimildatıcı asabî cihazın, reaksiyonlar yapmak iktidarının mânevî sahadaki imperium kudretinin kendinde toplandığı beyin. Bu sebepten, Alsaslı bir köylü, Strazburg üniversitesinin kabul ettiği inançların dairesi içinde yaşar. Bir provans çocuğu Eks-an-Provans üniversitesinin mütefekkirleriyle kalp ve iman beraberliği yapmıştır; imânın istinadgâhı onların vicdanıdır. Münihli bir Alman da, üniversitesinin kalbine yabancı yaşayamaz. İşte, millî birlik dediğimiz duygu ve irade birliğinin ilk ve temel hakikatı. Millet, halkının yer yer üniver-

siteleriyle kalp ve inanış birliği yapmasından meydana gelmiştir. Üniversiteler, bu birliği kurucu olmazlarsa bir millet içinde, her şehir halkı ve bir şehrin her köyü, nihayet her teşekkül, daima birbirini bölen, parçalayan menfaat yarışmalarını yaratmakla geçinirler ki, bu hal, millet olması istenen cemaati içinden kemirir, harab eder.

Dokuz yüz yıl önce, Bağdat medreseleri Nizamülmülk'ün cihangir zekâsiyle, cihangir olacak bir milletin temellerini hazırlamış, Süleymaniye medresesi, o milletin iradesinin zirvesi olmuştur. Ortaçağda, Paris üniversitesi, asırlar içine Fransızlığın klâsik kültürünü hazırladı. Alman üniversiteleri, XVIII. asırda, arza sığamayan bir idealizmin kurucuları oldular. Öyle ki, Hegel'de Hitler'i tanımak kabildir. Zira, kollar daima beyne bağlı kalmışlardır. Fransa'da, katolik zihniyet ancak aşağı tabakanın değil, hâlen Paris dışındaki üniversitelerin zihniyetidir. Germen milletlerde Protestanlık, köylünün olmadan önce, Kirkegard'ın samimi aşkıdır. Böylece her yerde millî iradenin yapıcısı üniversiteleridir.

Millî iradenin zedelenmiş olduğunu ortaya koyan en aşikâr hâdise, isyanlardır. Bir memleketin içinde isyan çıkması, millî iradenin ikilikler içinde bulunması demektir. Millî ahlâkın kurulmamış veya yer yer çiğnenmiş bulunması demektir. İsyân, millet iradesini yapamayan üniversitelerin bu zaafının silâh ve bomba ile ilânıdır; bir millet çocuklarının gıdasız, bakımsız, bırakılmış olmasının tabii neticesidir. Millî bünyenin bu zaafı, er geç komünizmi doğuracaktır. Her doğduğu yerde, komünizmin mesulü ya harptir veya üniversitelerdir. Komünizm, millet fertlerinin hukukuna bürünerek, onun içinden yapılan isyandır, böyle bir ihaneti vasıta yaparak gayesine varmaktadır. Bu gayeye, üniversitelerin millet kültürünü temsil etmedikleri yerlerde, pek kolaylıkla ulaşıyor. Eğer, millet vicdanının merkezi olan üniversiteler, eskiden olduğu gibi, zamanımızda da Şark âleminde berhayat olsalardı, başta İslâm medeniyetine dehalar bağışlamış olan Türklük âlemi olmak üzere; bütün Asya, şarkın ruhunu doktrinleştirir ve onun kendine has kültürünü muhafaza eder-

di. Bu iş üniversitelerin olacaktı ve bu yapılsaydı, bugün Çin komünist olmaz, havasına Fâtih'in kalemiyle "Amentü" yazılan bir şehrin tek münevveri bile, Rus-İslâv beraberliğini benimseyemezdi.

Üniversitemiz; Darülfünun olarak kuruluşundan beri, millî kültürümüzü hiçbir zaman temsil etmemiştir. Millet'in hayat ve vicdaniyle bu alâkasızlık yüzünden, bu mesuliyeti doğurmuş olan üniversitenin, millî vicdanla alâkasızlığına ait hâdiseleri izah edeceğiz.

II

Üniversitemiz, millet kültürünün merkezi ve kaynağı olmuş mudur ve milletin ruhu olan bu kuvvetle komünizme karşı koyabilmek durumunda mudur?

Hayatını, kendisiyle aralarında pek büyük bir zihniyet farkı gördüğüm, Süleymaniye ve Fatih yüksek medreseleriyle birleştiremeyeceğim ve Darülfünun'la başlayan Üniversite, bugüne kadar, kendi bünyesinde, bu milletin kültürünü teşkil edecek elemanlardan pek az şey toplayabilir. Bugün hemen hemen hepsinden mahrumdur. Bu yüzden, millî kültürün bütün elemanlarının yıkılışının ifadesi olan komünizm karşısında, yalnız mecalsiz değil, hem de lâkayt ve mesul durumdadır. Bu hal ise, Üniversitenin mütemadiyen millet ruhu ile âlakasını keserek kendini inkâr edici olan hareketlerinin zarurî neticesidir. Bu hareketler, pek çok ve türlü cinstendir.

1. Evvelâ, Üniversite zihniyetinin, kâinat görüşünün ve hayatı karşılayışımızın ifadesi olması lâzım gelen felsefe her zaman, garp-tan alınmıştır. Bir devirde Durkheim ile başlandı. Begrson'a geçildi. Auguste Comte'a döndü, sonra Freud'den hoşlanıldı. Hep yabancı ruhlara temsil ettirilen varlığımızdaki bu zikzakların sebebi cemiyette modanın ve insiyaklara bağlı zevklerin, arzuların üniversiteye hâkim olması idi. Bazı dimağlara tarihi maddeciliğin temel olduğu komünist zihniyet, yine bu yoldan nüfuz etti. Müslüman olan Türkün ruhundan bu bozuk kandan bir damla bile fıskırmış olamaz; milletimizi tenzih ederim. Bizdeki, komünist zihniyet ne tarihin ne de bir içtimaî veya ekonomik kaderin mahsulüdür. Sade-

ce bazı fertlerin, millete dışardan yama olmuş varlıkların cifesidir. Bunların âsabının ve takdis etmek istedikleri cinsî insiyaklarının mahsulü olmuştur. Bizim felsefemiz yok mu? Bir milletin felsefesi olmaz mı? Bu, kabul edilemez. Çünkü, bu bir milletin ruhu olmadığını söylemek demektir. Hayır, Üniversite millî ruhla mücadele etmiş ve onu ezmek istemiştir. Üniversitede millet ruhunu yenen garp taklitçiliği, orada koca bir neslin ve son nesillerin kalbinde Gandi'nin karşısına Freud'u çıkarmıştır. İşte, komünizmin temeli olan materyalizme götüren ilk adım.

2. Kendi felsefesine, yani kendi dimağına sahip olmayan Üniversite hakikat aşkını kaybetti. Artık, o çatının altında ismini hürmetle kayda mecbur olduğumuz Babanzade Naim'le, İzmirli İsmail Hakkı'lar barınamaz oldu. Neşredilen yüzlerce ve binlerce kitap arasında, bir nesle ilimle felsefe aşkını verebilecek ruh görülmedi. Öyle ki bir çok hocaların bastırıldığı ders kitaplarının 10, 20, 30 liraya satıldığını görmek, bu müessesede yaşatılan gayelerin mâhiyeti hakkında kâfi bir fikir verebilir:

3. Böylelikle; üniversitenin ne fikir, ne de hareket sahasında milletin hayatına istikamet verebilecek bir kudreti kalmadı. Cumhuriyet devrinde, kasden kültürsüz bırakılan, Doğu Anadolu'da isyanlar çıktığı zaman memleketin parçalanmak, hattâ içinden istilâ edilmek tehlikesi gözüktüğü halde bile, üniversite gözlerini açarak, bir irfan ve irşat faaliyetine geçmeğe lüzum dahi görmemiştir. Böylelikle milleti münevverlere ve üniversiteye bağlayan bağlar büsbütün kopmuştur. Bir Erzurum köylüsünün dediği gibi; "Bizim münevverlerimiz vagonlardan kopmuş lokomatiflere benzerler. Onlar, kömürleri tükendiği yerde kalır, biz burada gebeririz."

4. Üniversitenin ortaya koyduğu ahlâk ideali nedir? Stöisyen ahlâkı mıdır? Vazife ahlâkı mıdır? Yoksa Hıristiyan veya İslâm ahlâkı mıdır? Bu nokta tamamen meçhul, çünkü böyle bir şey yoktur, üniversitemiz ilim ideali yaratamadığı gibi, bir ahlâk ideali de ortaya koymamıştır.

1948'de "Düşman" piyesi hâdisesi dolayısıyla, Şehir Tiyatro-

su'nun artistleri ile üniversitenin bir zümre mütefekkirleri bir tarafta, halkımız öbür tarafa ayrılmıştı. Böylece, kendi saflarını bulan "iki ahlâk" adetâ "iki milleti" düşündürdü. Biz neyiz, neye inanıyoruz? Gençlik büyük bir şaşkınlığa düşmüştü. Tiyatroyu alkışlayan münevverler, halkı saymıyordu. Kendi kuvvetlerinin perişanlığına inanmış olan halk ise, o anda dua ve beddua etti ve Üniversite, bundan cemiyet hesabına bir ahlâk meselesi çıkarmadı.

5. Üniversite, fikir ve irfan kaynağı olacakken, siyasete âlet olmuştur. Üniversite muhtar kalamadı ve böyle bir tarihî musibetten kendini kurtaramadı. Bugüne kadar bu cüretkârlığı protesto eden, fikir cephesinden bir ses de duyulmadı.

Böylece, sistemli şekilde, millî ruha hücum halinde sıralanan bu hâdiselerin hepsinde üniversite, komünizm ile mücadeleyi göze almamaktadır. Bunun sebebi, şüphesiz kendi bünyesinin böyle bir harekete müsait olmayışıdır. Biz muhtar üniversitenin aynı zamanda mesul olmasını istiyoruz. Bu mesuliyetin hesabını, Üniversite nasıl verecektir?

AN/1. (İlk yayımlandığı yer tesbit edilemedi).

KOMÜNİZME KARŞI HİRİSTİYAN ÂLEMİYLE ELELE VERMELİYİZ

İlâhî dinler, insanlığı bir olan Allah'a bağladılar. Bu bağlılık, teslimiyet bağlılığıdır. Dindar, gerçek sahibi olan Allah'a ümitleri ve hüsrânlarıyla, acıları ve neşvesiyle, sürur ve sükûna gark edici hal içinde teslim olan insandır. Bu teslimiyet, yeryüzünde saadetin kaynağıdır. Bu yoldan ayrılanlar, Allah'a değil de, vücutlarından fıskıran benliklerinde karar kılan iştihalarla emellere bağlandılar. Bunlar, sonsuzluğa götüren yolun tersine dönerek her adımda daralan dairelerin içerisinde bunaldılar. Nihayet, en son ve en dar daire olan benliklerinin azabı içinde kıvrınmaya mahkûm oldular. Kurtuluş ümidini kaybetmiş olmaları, onları ebedî saadetin yolcularına kindar yaptı. Kırmak, yıkmak, devirmek istikametinde sıralanan her musibete el açtılar. Bunlar Allah yolunu kaybeden ve onunla beraber ümitlerini de gömen bedbahtlardır. Yeryüzünde bu imansızlık hezeyanı, bu karanlık kâbus, anarşist insan kütlelerini tarihin sahnesine çıkardı. Bunlar, komünist adını aldılar.

Yıkıcılık, deviricilik vasıflarını taşıyan her kafile ile elele veren komünizm, dünyamızda yeni bir doktrin değildir. O, insanlıkla beraber vardır ve her devirde insanlığın içinde saadet yolcusu olan vicdanlara saldırmıştır. Bugün aynı hâdise tekrarlanmaktadır. Komünistler, cemiyet ve ahlâk nizamını yıkip devirerek, dinlerin ruhlarda yaşattığı nizamı yok etmek istiyorlar. Ruhlardaki saadetin düşmanı olan bu doktrin, bu ezeli saadetin kurucusu İslâm ve Hıristiyan dinleriyle karşı karşıya bulunuyor. Bu durumda komünizm

âfetinin kökünü kazıyabilmek ve onun imanlı insanlıkta açtığı uçurumu ortadan kaldırmak için, İslâm ve Hıristiyan dünyasının elele vermesi lâzım gelmektedir. Bu hâdise, dinlerin kendi gayelerine götüren yolda güçbirliği yapmaları demektir; dinlerin birleşmesi demek değildir. Her iki dinin mahiyet ve bünyeleri hakkındaki düşüncelerle münakaşaların tamamen dışında kalan bir bölgede, Allah adına ruhlarda cihadı ibadet yapmak için bu dinler mutlaka elele vermelidirler.

Komünizme karşı silahlarımızı birleştirmeliyiz. Hücum hatlarını beraber tayin etmeliyiz. Hattâ hareket işaretlerini de birlikte vermemiz lâzımdır. Unutmuyalım ki, Hz. İsa ile Hz. Hallac-ı Mansur'un ölmeyen ruhları büyük çölün iki tarafından birbirlerine seslenmekte, Allah'ın kulları için aynı duayı yapmaktadırlar. Sen Piyer'in ölümüyle Hz. Ömer'in şehadeti, bir olan Allah adının yükseltilmesi içindi. Şeyh Şehabeddin ile Saint Jean Delacroix, Seyit Nesîmi ile Saint-Augustin aynı Allah aşkının kurbanlarıdır. Hepsinde gaye bir, götüren yollar başkadır. İslâmın sinesinde kemâl muradına eren bizler, cemaatların gururundan, fırkacılık azminden, Hak mirasında bile insanları birbirine düşüren haset kasırgasından kurtularak, boğucu fırtınalardan uzaklarda ruhların yükseldiği bir âlemde, iman birliğini seferber etmeliyiz. Eğer iman ordusu, Allah sevdasında birleşmiş olarak büyük cihada hazırlanmazsa komünizm fitnesinin dünyamızı karanlığa gömeceğini unutmalıyım. Bugün, inanan insanlığın bu birliğe takdir ve hayranlıkla çevrilmesi lâzımdır. Bu hâdiseyi alâkasızlıkla ve ekşi suratla karşılayan cahile ne softa, ne de yobaz demeyip, onu da içinde bulunduğu ruh sefaletinden kurtarmaya çalışalım. Tâ ki, Hz. Mevlâna'nın sultan olduğu ruh devletinde Paskal'ın gözyaşları, Yunus'un bağırından aksın. Asrımızın en büyük cihadı olacak bu.

Komünizm, mâsum kurbanı olan insanlığı ruh ve vicdan yerinden, ümit ve iman yerinden yaralamaktadır. Onun Yahûda ile Abdullâh b. Sebe'den miras kalan zehirli hançeri, XX. asırda aynı darbesiyle hem İslâm'ın, hem de Hıristiyanlığın sinesine saplanıyor.

Bu hançeri çekip çıkaracak aynı imanın elidir. Yeryüzünde bir kat-re iman bırakmamaya azmeden komünizm karşısında iman dünyası, tek kale halinde birleşmelidir. Bütün kibri ve bütün kindarlığı, bütün benlik iddialarıyla beraber varlığımıza yabancı bir çirkefin içine fırlattıktan sonra, Rabb'in emrini yine Rabb'imizin emaneti olan insanoğluna tebliğ edelim. Rabb'in düşmanlarından koruyalım. Allah'ın kullarını, O'nun emri, O'nun sevgisi ile, O'nun rahmet ve hidayetini mazhar olarak kurtarmasını bilenler, gerçek müminlerdir. Onlar, emanetin sahibi, evliyanın yoldaşı ve Kur'an'ın sırdaşı olan ruh dünyasının kahramanlarıdır.

Istikbalin iman ve hidâyet yoluna işaret ederken, bu yolun fedakâr yolcularını şimdiden tebrik ediyoruz!..

Şule, sayı: 2, Haziran 1962.

KOMÜNİZMİN KARŞISINDA YENİ BİR NİZÂM IDEALİ

Komünizm'in esasları anlatıldı. Onun, bugünkü ve yarınki insanlığın iradesini gerçekleştirici bir nizam olup olmadığı araştırıldı. İlmî araştırma, bizi menfi neticeye ulaştırdı. O halde komünizmi yıkabilecek ve bizi böyle bir rejime muhtaç olmaktan koruyacak ideal hangisi olacaktır? Şüphe yok ki, sadece "komünizmi istemiyoruz" demek kâfi değil. Bugün, insanlığın bir kısmını komünizm idealine bağlı tutan sebeplerin ortadan kaldırılması lâzım. Sebepler ise tatmin ile yok edilirler. Filhakika komünizmin, içtimaî felâket ve yangın teşkil eden bir cephesiyle, bir de içtimaî yaralara devâ olmak isteyen tarafı vardır. Birincisini, kuvvetli koruma tedbirleriyle ve uyanık olarak bertaraf edeceğiz. İkinci ve müsbet tarafını ise, bu sahalarda komünizmin tek-lif ettiği çarelerin daha iyilerini ve daha tehlikesiz olanlarını bulup gerçekleştiren bir nizamı korumak sayesinde, insanlık için lüzumsuz hale getireceğiz. Komünizmin insanlığa darbe olan esasları nelerdir? İçtimaî yaralara devâ olmak isteyen tarafları hangileridir? Evvelâ bunu araştıralım ve birbirinden açık şekilde ayırmaya çalışalım.

Komünizmin insanlık için doğrudan doğruya felâket teşkil eden tarafı, onun anarşist ve metaryalist oluşudur. Anarşizm, cemi-yetimizi ve onun temellerini yıktı. Materyalizm, vicdanlarımızı çürüttü ve böylelikle komünizm, insanlık diye insanı ortadan kaldıran bir ucubeyi meydana getirdi.

Anarşizm, insanlığın bugüne kadar yaşattığı ve şimdi de yaşamakta olduğu siyasî, ahlâkî, hukukî nizamları, onun hür inkişâfını

köstekleyici birer esaret vasıtası olarak ortadan kaldırmak dâvasıdır. Komünistler, bütün bu bağları ortadan kaldırdıktan sonra, insan hayatını, her günkü hâdiselere bağlanan serbest muhaverelere dayandırmak istiyorlar. Halbuki, tarihin kaydettiği bütün içtimaî nizâm şekilleri, birinden ötekine geçişin kanunlarını da ihtiva eden terakki merhaleleridir. Her nizam, sonraki daha mükemmeline yakınlaştıracı bir istasyon, bir basamaktır ve ancak bu basamağın sağlamlığı nisbetinde sahip olunabilecek kuvvetle daha yukarı basamağa sıçramak kabil olur. Bu basamakların yokluğunda ise, insanlığın bugüne kadar elde edebildiği medeniyet hızını kaybederek birdenbire iptidai hâle dönüvermesini göze almak lâzımdır. Komünizmin ortaya koyduğu bu felâketi bertaraf etmenin çaresi anarşizme karşı en mükemmel ve sarsılmaz bir cemiyet nizamını meydana getirmektir.

İnsanlık için musibet olan ikinci prensip, materyalizm prensibidir. İnsanlık arz üzerinde gözüktüğü günden beri ruh, bedeni arkasından sürüklediği ve zaman zaman ruha karşı gelen beden ve nefsin saldırılarına yine insanın doğuştan sahip olduğu ahlâkî ve ilâhî kuvvetlerle karşı koymuş olduğu halde, komünistler bu ilâhî ve ahlâkî, bir kelime ile ruhî kuvvetleri sistemle ortadan kaldırarak insanı, kendi kendisinin tabii kuvvetlerinden sıyrılmış bir ucube yapmak sevdasına düştüler. İnsanı, sanki güneşin altından çekerek sun'î bir karanlığa götürdüler. Bin bir aşk içinde kalbi çarpan insana sanki şu düsturu, "senin vicdanın yok. İşte miden ve işte tırnakların var. Bunlarla her taraftan çekip bu mide ile sömüreceksin" düsturunu gerçekmiş gibi kabul ettirmek istediler. Nerede doymaz mideler, ihtirasla kıvranan pençeler, nerede cinsiyet hastaları vara komünist oldu.

Hakikatta, her tarafına ruhumuzu bitip tükenmez bir tohum gibi saçtığımız dünyamızın hiçbir hâdisesinde, hiçbir köşesinde ruh ve onun doğurduğu hâdiseler yokmuş gibi, komünistler yalnız madde temeli üstüne kurulmuş insan hayatı sayıkladılar. Dâvalarını gerçekleştirmek için kullandıkları vasıtaları, yani metodlarını madde âleminden seçtiler ve böylelikle ahlâkın ihtarını tanımayan, ruhun azaplarına şahit olmayan, imansız, ümitsiz, merhametsiz bir

dünya cehennemi yaşattılar. Bizim buna karşı, yani komünizmin materyalizm (maddecilik) âfetine karşı insanlığı koruyucu vasıtamız elbette ruh olacaktır. Tam ve tereddütüz bir spiritualizm (ruhculuk) ile komünizmin maddeci yangınına karşı gelebileceğiz. Şu halde, komünizmin anarşist ve materyalist oluşu karşısında, insanlığın kurtuluşunun ilk şartı, bütünü ile ruhî temellere dayanan sarsılmaz bir nizamın kurulmasıdır.

Komünizmin müsbet tarafı, yani insanlığın zaman zaman duyduğu ve bugün de duymakta olduğu acıları gidermek isteyen prensipleri ise, müsavatchılık "egalitarisme" dâvası ve insanın insan tarafından istismarına son verilmesidir. Bu prensipler, bir ahlâk dâvası teşkil eden ihtiyaçlara cevap verdiklerinden, bunların ortadan kaldırılması değil, belki en hatasız yollardan gidilerek gerçekleştirilmesi icabetmektedir. Ancak, komünizm, müsavatchılığı sırf nazari bir plânla ele alıyor ve onu matematik formüllerle ifadeye çalışıyor. Bu arada, onun kendisinden asla ayırlamıyacağı psikolojik bir varlık olan insanı unutuyor. Biz psikolojik şartlardan hiçbirisini, ferdi hüriyetin, ferdi iradenin, ferdi tasavvurlar ve emellerin hiçbirisini feda etmeden gerçekleştirilecek bir eşitlik dâvasını anlıyoruz ve onu benimsiyoruz. Ancak, bunların budanmasıyla elde edilecek matematik ve mutlak bir eşitliğin; insan için kendisini genişletmeye yarayan bir ideal değil de, sadece bir netice olan eşitliğin insanı tatmin edebileceğine inanmıyoruz. Ruhî yayılmayı köstekleyen bir eşitliğin sevimli olabileceğine, şayanı arzu bir ideal olabileceğine inanmıyoruz. Bunun için, biz eşitliği önce ideal yapıp hayata sokan, sonra da onun gerçekleşmesine yarayan bütün içtimaî tedbirleri almakta hiç gecikmeyen ve mütemadiyen engelleri ortadan kaldıran bir nizamın esaslarını araştırıyoruz. Bir anda, tepeden inme olarak yukarıdan gelen eşitliğin yerine, azar azar toprakta çimlenip filiz veren, yarınki eşitlik ağacını yetiştirmek istiyoruz. Bu tarzda hareketimizle, yani ahlâk ile hukukun elele ilerleyişiyle, insanın insan tarafından istismarının da önüne geçilebileceğine inanıyoruz.

ANM (İlk yayımlandığı yer tesbit edilemedi).

İKİ DÜNYA DÂVASI

Din hürriyet sistemlerinin en muhteşemi, komünizm ise esaret zincirlerinin en ağırdır. Bütün ruh yaratıcılıklarını ve bunun yollarını telkin eden din insanı Allah'a yaklaştırmak iddiasındadır. Madenin kısıncı ve kindar aşığı olan komünizm ise insanlığı, fertleri ahenktar olarak ilerliyen bir büyük sürü haline getirmek azmiyle çalışıyor.

İnsan, ruhla vücuttan yapılmış bir bütündür. Onda her ikisinin hakları ve ayrı rolleri vardır. Ancak akıllı olan her insan için ruhun vücuda üstünlüğü kabul edilmiş ve vücudun idaresi onun eline verilmiştir. Beden zevk ve ihtiyaçlarıyla sade onu haberdar ediyor. Nereden geldiği, ne olduğu bilinmeyen ruh insanı idare ettiği müddetçe o hürdür, yaratıcıdır ve başkalarını da yaşatıcıdır. Kendi kendini idareye başladığı zaman çocukta, ihtiyarda ve hastada esir olur, kısırlaşır ve hareketlerinin sahası sonsuz bir şekilde daralır.

İnsanda olduğu gibi, insanlıkta da, ruhla beden hareketleri yan yana ilerliyorlar. İnsanlığın tarihinde beden realitenin sembolü, ruh ideallerin kaynağı olmuştur. Hayat sahasında haklarını almak için kâh ileri kâh da geri giden bu iki varlığın sonsuz bir şekilde ifadelerini buldukları iki aşırı uçtan birinde dinleri, obüründe komünizmi görüyoruz. Ötedenberi dünyamızda bir terazi tutuluyor. Bu terazinin bir kefesine ruhun değeri konuluyor. Ruh kefesinin ağır bastığı yerlerde din mefkuresi hem de herşeyden önce bir dünya dâvası halinde kök salmıştır. Bedenin arzularıyla dolu kefenin ağırlaştığı yerlerde ise maddeciliğin türlü şekilleri bugüne dek yerleşmişlerdir. Bugün bu maddeciliğin dâvaları sarîh ve tam ifadelerini komünizmde bulurlar.

Bu yazıda değer ve tenkit sahaları pek geniş olan bu iki dünya dâvasının kıymetlerini araştırarak ve tenkitlerini yapacak değiliz. Sadece yarınki dünyamızda bu iki mücadele kuvvetinin karşılıklı olarak ne vaziyet alabileceklerini, birbirlerinden alıp verecek neleleri bulunduğunu araştırmak isteriz.

Her sahayı bozgunculuk yolu ile ele geçirmekten hoşlanan komünistler, varlıkların en büyük düşmanı olan din mefkûresini de, gâh dışından bir düşman gibi vurarak, gâh içinden onu benimsemek suretiyle ortadan kaldırmaya çalışıyorlar. Bu benimseyiş hakikatte hezayan şekline bürünmüş bir suikastten başka bir şey değildir. Milliyetçiler dini, milletin bir unsuru olarak benimseyebilirler. Bu birçok milletin kuruluşunda ve yaşayışında inkâr edilmez bir keyfiyettir. Lâkin komünistlerin din karşısındaki vaziyetleri tamamen başkadır. Onlar kendi bünyelerinin terkinde arayamayacaklarını bildiklerinden sahte unsurlar yaşatan din varlıklarıyla taban tabana yabancı bir benzetme metoduyla hareket ediyor ve farazi dinlerle komünizmin evrensellik ve insanîyetçilik iddialarını aynı plâna yerleştiriyorlar. Dâvalar gayede birleşince, buna inanmış safdil insanın aklında şu muamma düğümlenebilir: O halde neden komünistler dine bağlanmıyor, dindarlarla el ele yürümüyorlar? Hatta bunlar niçin dinler varken ayrı bir ideal meydana çıkarmaya lüzum görmüşlerdir? Biz hayatın yüzünü bu derecede çamura bulayan bir hakikat suikastını bertaraf edebilmek için komünizm ile din mefkûresini en usanz düşman haliyle, birbirine karşı koyan şu farkları göstermek istiyoruz:

1. Din bizdeki ruh âleminin en yüksek hâkimiyeti, komünizm ise bu âlemin yıkılıp viran edilmesidir, din ruh aşığıdır, komünizm ise ruh karşısında kindarlık ve suikastçiliğidir. Dinler kalbe bağlanır; komünizm ise midenin esiridir. Kaynağını midede bulan ihtiyaçlarımızın sistemleşmesidir. Felsefe tarihinde dinler spirtüalizmin kaynağı, komünist temayüller ise materyalizmin desteği olmuştur. Bu karakteriyle din ahlâkla beraber ilerlemiş, komünist ve maddeci hareketler ekonomi ile bağdaşmışlardır. Tezle antitez arasındaki bütün çarpışmalar, ahlâkla iktisadın iki zıt kutup arasındaki bütün boğuşmaları, ferdin olduğu kadar insanlığın da tarihini teşkil etmektedir.

2. Din fert olan insanı evrenselleştirmeye çalışır; komünizm bütün insanlığı tek bir kütle, bir sürü haline koymaya çalışıyor. Bu bariz ikilikte ferde nit bütün değerleri inkışaf ettirme imkânları bir tarafta bütün insanların bir kalıp içine sokmak tahakkümü öbür tarafta duruyor.

3. Din, hürriyet sistemlerinin en muhteşemi, komünizm ise esaret zincirlerinin en ağıdır. Bütün ruh yaratıcılıklarını ve bunları yollarını telkin eden din insanı Allah'a yaklaştırmak iddiasındadır. Maddenin kısıkanç ve kindâr aşığı olan komünizm ise insanlığı, fertleri ahentkar olarak ilerleyen bir büyük sürü haline getirmek azmiyle çalışıyor. Dinlerin bizde kalp ve iman yollarını açmasına karşılık komünistler kindar ve hesapçı bir zihniyetle ilerliyorlar. Bu iki dâvânın barışmasına ve arz üzerinde yan yana yaşamalarına imkân yoktur. Disle komünizmin ayınlığını, lâikliğin solculuğa doğru güründüğünü inkılâpçılarımızdan Falih Rıfkı, belki doğru ve belki de yanlış olan şu cümlesiyle ileri sürmektedir. "Kemalist milliyetçiliği, büyük ve inkılâpçı olduğu için ister istemez sola doğrudur."

Her ikisi de hayatımıza külli nizam getirmek iddiasında bulunan, bu iki dünya davası, varlığımızın birer parçası halinde elbette çatışacaklardır. Birinden biri o birini cetadan kaldırmayı mutlaka deniyecektir. Mücadelenin nasıl nihayetleneceğine dair kehanette bulunamayacağız. Yalnız bugün seferber edilen hatta çoktan cepheye sürülen kuvvetleri gözden geçirmemiz icap ediyor. On onbeş sene evvel sırasıyla önce Allah'a, sonra ruha ve kendi ruhlarsına, daha sonra geleneklere, nihayet milletlerinin mukaddesatına inanmayan gençlerin bu inihâl yolu ile bugün komünizm uğruna yarılanmış olduklarını görüyoruz. Falih Rıfkı'nın kulp da "Bizde komünistlik tehlikesi filan zamanda yoktur, filan, filan komünist değildi, yok değildir" tarzındaki demagojileri kendilerine mahsus olabilir. Bilkis, komünist tehlikesi her yere nüfuz edebiliyor, hatta Müslüman kıyafetinde dindarlar arasına bile girebiliyor. Biz mücadelenin, millet sahasında iffetle, selâmetle, ruh ve ahlâkın zaferiyle bitmesini bekleyenlerdiniz.

Acem dâvi müsâlemâk, 1/11, Mart 1962.